

**UNIVERSITATEA DIN ORADEA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE**

EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS

**Theoretical, Empirical and Policy-Oriented Contributions
of Master Students and Graduates**

*Volumul lucrărilor sesiunii de comunicări științifice a masteranzilor și
absolvenților de Științe Economice*

Ediția 2021

**Editura Universității din Oradea
2021**

ISSN 2601 - 1611 (print)

ISSN-L 2601 – 1611

ISSN 2601-162X (online)

Președintele Sesiunii:

- Conf. univ. dr. Mirabela MATEI – Universitatea din Oradea

Comitetul științific:

- Prof. univ. dr. habil. Alina BĂDULESCU – Universitatea din Oradea
- Prof.univ.dr. habil. Daniel BĂDULESCU- Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. habil. Diana SABĂU-POPA - Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. habil. Maria-Madela ABRUDAN - Universitatea din Oradea
- Prof.univ.dr. habil. Olimpia BAN- Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Mihai BERINDE – Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Victoria BOGDAN - Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Elena Aurelia BOTEZAT – Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Cosmin DOBRIN – Academia de Studii Economice București
- Prof. univ. dr. habil. Adriana GIURGIU – Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Ioan Dan MORAR – Universitatea din Oradea
- Prof. univ. dr. Ioan POPA – Academia de Studii Economice București
- Prof.univ.dr. Ioan Gheorghe ȚARA- Universitatea din Oradea
- Conf. univ. dr. Leonard Călin ABRUDAN - Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Dorin-Paul BĂC – Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Mirela BUCUREAN – Universitatea din Oradea
- Conf. univ. dr. Nicoleta BUGNAR - Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Dorin COITA- Universitatea din Oradea
- Conf. univ. dr. Adrian Gheorghe FLOREA - Universitatea din Oradea
- Conf. univ. dr Liana-Eugenia MESTER - Universitatea din Oradea
- Conf. univ. dr. Ioana-Teodora MEȘTER – Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Sorina MOCJAR-COROIU - Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Dorina POPA- Universitatea din Oradea
- Conf.univ.dr. Ramona SIMUȚ- Universitatea din Oradea

Comitetul de organizare:

- Conf.univ.dr.Mirela BUCUREAN
- Conf.univ.dr. Dorina POPA
- Conf.univ.dr. Mariana SEHLEANU
- Lect.univ.dr. Andreea Florina FORA

Emerging Markets Economics and Business.Theoretical, Empirical and Policy-Oriented Contributions of Master Students and Graduates

Volumul lucrărilor sesiunii de comunicări științifice a masteranzilor și absolvenților de Științe Economice

Ediție anuală

Nr. 9 - Decembrie 2021

Redactor șef: conf.univ.dr. Mirabela MATEI

Editura Universității din Oradea

ISSN 2601 - 1611 (print)

ISSN-L 2601 – 1611

ISSN 2601-162X (online)

Drepturile autorilor 2021. Toate drepturile rezervate. Nici o reproducere, copiere sau transmitere nu poate fi făcută fără permisiunea scrisă din partea autorilor individuali.

Autorii lucrărilor publicate în acest volum sunt pe deplin responsabili pentru conținutul și originalitatea lucrărilor .

Volumul Sesiunii de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

CUPRINS

ANTREPRENORIATUL SOCIAL. O NOUĂ ȘANSĂ PENTRU TINERII DIN ZONA RURALĂ	5
MIHAI ANGHEL-BĂDESCU	
CONSIDERAȚII PRIVIND PERFORMANȚA ÎN SERVICIILE DE ÎNGRIJIRI DE SĂNĂTATE	16
LOREDANA-IOANA BACIU	
ABEL-CIPRIAN BOLOHAN	
ROXANA-IOANA ȘUHANEA	
CONCURENȚA ȘI AVANTAJUL COMPETITIV	22
ALEXANDRU BAGOȘI	
TEODORA ELENA BETEA	
FDI CASE STUDY - THE IMPACT OF ECONOMIC CRISES ON THE EU ECONOMY	28
OLIVIA ALINA BALAZSI	
SITUAȚIA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE ROMÂNESC ÎN CONTEXTUL OBIECTIVULUI DE DEZVOLTARE DURABILĂ 4- EDUCAȚIE DE CALITATE	33
ALEXANDRA DIANA CHIRESCU	
MANAGEMENTUL DURABIL AL DEȘEURILOR. STUDIU DE CAZ EFECTUAT LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE	41
ALEXANDRA DIANA CHIRESCU	
ANALIZA COMPARATIVĂ PRIVIND RISCUL ȘI EVOLUȚIA RATELOR DOBÂNZILOR DE PE PIAȚA BANCARĂ DIN ROMÂNIA ȘI POLONIA.....	50
CHIRICOI LIDIA	
ANALIZA COMPARATIVĂ A INDICATORILOR PIEȚELOR DE CAPITAL DIN ROMÂNIA, UNGARIA ȘI BULGARIA.....	63
CHIRICOI LIDIA	
MARKETINGUL EXPERIENȚIAL ÎN INDUSTRIA OSPITALITĂȚII.....	74
ADRIANA CIOCA	
METODE ȘI INSTRUMENTE PENTRU IMPLEMENTAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ	80
ALEXANDRA CLOȘCĂ	
EPECTELE CRIZEI COVID-19 ASUPRA SECTORULUI IMM-URILOR ÎN ROMÂNIA.....	91
DENISA FERSIGAN	

PERFORMANȚA STATELOR MEMBRE UE ÎN ABSORȚIA FONDURILOR STRUCTURALE. ANALIZĂ COMPARATIVĂ ROMÂNIA VS. POLONIA.	98
FLAVIA DARIA LORENA FORA	
COMUNICARE MANAGERIALĂ ÎN CONTEXT MULTICULTURAL	107
COSMIN-TEODOR HĂRȘIAN	
PIEȚELE FINANCIARE DIN CHINA ÎNCOTRO?	113
ANDREEA MORAR	
MAREA BRITANIE ÎN CONTEXTUL BREXIT- ULUI ȘI PANDEMIEI ACTUALE	120
ANDREEA MORAR	
PRINCIPALELE RISCURI DE EXPLOATARE ȘI FINANCIARE ÎN CAZUL COMPANIILOR DIN ROMÂNIA.....	128
MARINELA-IOANA SILAGHI	
INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN BUSINESS – STUDIU DE CAZ: PROIECTUL AGRODATA	136
ELENA VIOLETA TOADER	
MANIFESTAREA SPIRITULUI ANTREPRENORIAL ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19.....	144
ELENA VIOLETA TOADER	
ANCUȚA GAVRILEI	
DIGITALIZAREA FLUXURILOR INFORMATIONALE ECONOMICE LA NIVELUL GRUPURILOR DE SOCIETATI SI ROLUL PROFESIONISTULUI CONTABIL IN ACEST PROCES	150
IBOLYA MERCEDESZ TÖRÖK	
STUDIUL FACTORILOR DETERMINANȚI AI RISCULUI PENTRU ÎNTREPRINDERILE DIN SECTORUL DE ACTIVITATE FARMACEUTIC ..	160
EMANUELA-DIANA VASVARY	
TEHNICI DE FUNDRAISING	169
OTILIA-ALINA VENTER	
ANALIZA EVOLUȚIEI PIB ÎN TERMENI REALI ÎN PERIOADA 2018-2020	181
GABRIELA VERINGĂ	
PAULA VERINGĂ	
MARIUS CAPRĂ	
AGRICULTURA ECOLOGICĂ VS. AGRICULTURA CONVENȚIONALĂ...	190
GABRIELA VERINGĂ	
PAULA VERINGĂ	
MARIUS CAPRĂ	

Volumul Sesiunii de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

ANTREPRENORIATUL SOCIAL. O NOUĂ ȘANSĂ PENTRU TINERII DIN ZONA RURALĂ

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP. A NEW CHANCE FOR YOUNG PEOPLE IN RURAL AREAS

Mihai ANGHEL-BĂDESCU

Masterand, Academia de Studii Economice din București– Facultatea Economie
Agroalimentară și a Mediului
e-mail: anghelbadescumihai15@stud.ase.ro

***Abstract:** Social entrepreneurship together with the social economy are new notions that have not been fully clarified. This statement seems to have included the agreement of industry specialists, but also of the international community that researched the phenomenon*

Pursuing the final mission of constituting a useful scientific paper for entrepreneurs active in the social economy, this paper pursues three objectives:

- to provide an understanding of the existing theory on the social economy and cost systems;*
- to recognize and present the most eloquent information and methods available in the field of creation and management of social enterprises*
- to expose the entire previously defined field by applying qualitative analyzes to a structure of the social economy. The decisions that governed their success or failure will be analyzed.*

Keywords: Social entrepreneurship; social economy; cost systems

JEL Code: Q010, M13, O10

1. Introducere

Antreprenoriatul social împreună cu economia socială sunt noțiuni noi ce nu au fost pe deplin clarificate. Această afirmație pare că a înglobat acordul specialiștilor din branșă, dar și al comunității internaționale care a cercetat fenomenul. Va fi necesar o perioadă mai amplă pentru ca noțiunile să fie pe deplin înțelese. Lucrarea de față participă la această clarificare aflată în plin expozeu și dorește să rafineze din discuțiile existente cunoștințe pentru aplicarea sistemelor de costuri.

De asemenea, precizăm, că metodele utilizate pentru analiza economiei sociale și a antreprenoriatului social provin din știința economică. Economia este cea mai dezvoltată știință social- umană, motiv pentru care avem un mediu perfect de analiză a celor doua concepte.

Datorită noutății temei și al discuțiilor existente, studiul elaborat este o lucrare științifică ce urmărește două obiective. Primul obiectiv este acela de a se implica în deslușirea teoriei privind economia socială și antreprenoriatul social. Al doilea obiectiv urmărește finalitatea lucrării spre a fi folosită ca un instrument în cunoașterea și îmbunătățirii performanței organizațiilor din sfera economiei sociale.

Urmărind misiunea finală de a constitui o lucrare științifică utilă întreprinzătorilor activi din economia socială, lucrarea de față urmărește trei obiective:

- ▶ de a oferi o deslușire a teoriei existente cu privire la economia socială și sistemele de costuri;
- ▶ de a recunoaște și expune cele mai elocvente informații și metode existente în domeniul creării și dirijării întreprinderilor sociale
- ▶ de a expune întregul domeniu definit anterior prin aplicarea unor analize calitative unei structuri a economiei sociale. Se vor analiza deciziile ce au guvernat succesul sau eșecul acestora.

Limitările prezentei teze sunt reprezentate de nivelul incipient al literaturii, de incipiența legislației în Uniunea Europeană. Uniunea Europeană duce momentan o lipsită de o practică operațională îndelungată și o practică juridică, având ca finalitate o lipsă de clarificare conceptuală.

2. Antreprenoriatul și economia socială

Vom aborda prima întrebare pentru care trebuie să identificăm răspunsul: dacă deosebirile specifice dintre companiile sociale și cele tradiționale sunt determinate de obiectivele acestora? Pentru a oferi un răspuns, vom apela în cele ce urmează, la literatura de specialitate. Aceasta explorează în scopul de a clarifica ce reprezintă economia socială și antreprenoriatul social. Literatura de specialitate dezbate două modele de angajament a antreprenoriatului social. Un prim angajament este centrat pe scopul social ca noțiune definitorie și diferențiator a întreprinderilor sociale. Al doilea angajament apreiază că rezultatele sociale sunt factorul definitoriu și deosebește acest tip de organizații.

Mijloacele reprezintă argumentul cel mai des reliefat privind antreprenoriatul social. Din această unghi, antreprenoriatul social este foarte diferit în comparație cu cel tradițional prin scopul social pe care îl reprezintă. Cea mai popularizată imagine despre antreprenoriatului social, prezintă antreprenoriatul social ca folosind fundamente de business, aptitudini antreprenoriale și manageriale pentru a eluda

teme sociale. Antreprenoriatul social urmărește un obiectiv social prin metode comerciale, antreprenoriale și manageriale.

Antreprenori sociali apreciați datorită scopul social vor fi fundațiile, asociațiile, cooperativele, etc. Paradigma concentrată pe rezultate va concretiza contribuția socială pozitivă a anumitor companii, al urmărilor sociale ce provin din activitatea de bază a companiilor. Un exemplu ar fi, diminuarea costului minutelor de convorbire telefonică, care ar spori puterea de cumpărare a unei familii sărace.

Acest lucru ar permite accesul la informație și comunicare, reprezentând un rezultat social foarte evident. Înainte de formularea unui răspuns, să studiem în profunzime cele două paradigme.

Evoluția sa prezentă nu ne permite să determinăm dacă reprezintă sau nu un model sustenabil pe termen lung, aceasta fiind recent naționalizată.

OECD descrie companiile sociale ca ”orice activitate privată condusă în interes public organizată cu o strategie antreprenorială, însă al cărei scop nu este maximizarea profitului, ci atingerea anumitor scopuri economice și sociale și care are capacitatea de a aduce soluții inovative la problemele sociale ale excluziunii și șomajului” (OECD, 1999).

Definițiile antreprenoriului social reies adesea din combinarea celor două concepte: antreprenorat și misiune socială (Santos, 2012, 396). Diferența cheie dintre cele două tipuri de întreprinderi este că antreprenorii sociali au o misiune socială (Winfield, 2005, 15). Profitul nu este forța principală în antreprenoriatul social, ci motorul principal al întreprinderii sociale este scopul social (Faminow, 2009, 434).

Figura 2.1-Conflictul dintre cele două tipuri de antreprenorat

3. Nemulțumirile și întâietatea obiectivului social

Contestațiile apărute la explicația fondată pe scopul social a fost incapacitatea pentru deosebirea celor două modele de antreprenorat și cele două modele de întreprinderi. Diverși autori au exemplificat că multe companii ordinare au scopuri sociale. Există nișe care au, spre exemplu, obiective ecologiste, medicale sau educaționale. De aceea, deosebirea dintre cele două tipuri de antreprenorat nu ar mai fi elocventă (Chambers, 2014, 10). Industriilor enumerate anterior li se adaugă corporațiile ce desfășoară programe de CSR.

Ambele tipuri de antreprenorat oferă locuri de muncă având un impact semnificativ asupra populației în mai multe moduri. Însă principala diferență este că antreprenorii sociali întemeiază întreprinderea pentru a produce impact social și întregul proiect al întreprinderii este construit în jurul obiectivului social.

Ce contează este reprezentat de ierarhia scopurilor, pentru a recunoaște o companie socială

de una tradițională. O companie poate deține obiective sociale, dar acestea sunt influențate de obiectivul comercial al maximizării profitului. O companie socială

poate dispune de obiective comerciale, de căutare a profitului, dar acesta este condus de scopul misiunii sociale. Spre deosebire de companiile tradiționale, companiile sociale reinvestesc profitul obținut și au un obiectiv social clar, conducător.

Misiunea reprezintă așadar un factor de bază pentru a deosebi între antreprenoriatul social și cel tradițional (Bacq, 2011). Argumentul fundamental în antreprenoriatul social îl reprezintă crearea de valoare socială, în defavoarea avuției personale sau pentru acționari (Robles, 2013). Conform logicii comerciale, obiectivul unei companii este de a comercializa mărfuri cu scopul de a crea profit (Pache, 2012). Conform Santos, 2009, corporațiile oricât ar investi în partea de responsabilitate socială, maximizarea profitului reprezintă obiectivul final ce este orientat către acționari (Huybrechts, 2012). Esențiala deosebire dintre antreprenoriatul social și RSC reprezintă faptul că RSC nu se concentrează pe aspectul social, chiar dacă îl înglobează (Bacq, 2011).

4. Concluzia desprinsă din analiza bibliografie de specialitate

Analizând majoritatea afirmațiilor ce pot fi extrase din literatura de specialitate, privind antreprenoriatul social desprindem o înțelegere a economiei sociale, antreprenoriatului social și companiilor sociale. Se observă că scrierile de specialitate se divizează în două paradigme, ce vor fi reluate pe scurt aici.

Primul set de opinii, doresc să sprijine apariția unei discrepante relevante între cele două tipuri de antreprenoriat. Aceștia se bazează pe o diferență de scop între cele două forme de antreprenoriat:

- antreprenoriatul tradițional este orientat spre maximizarea profiturilor pentru deținătorii de capital,
- antreprenoriatul social este orientat spre scopul social, cel al societății.

Accentuând, antreprenoriatul tradițional nu se bazează doar pe profit și neglijează impactul social al activității sale.

În concluzie, acceptăm că cea de-a doua paradigmă, menționând că antreprenoriatul social reprezintă o parte a speciei antreprenoriale tradiționale.

Înainte de discuția realizată în capitolul următor, putem afirma că aspectele identificate includ urmărirea paralelă a două aspecte diferite, una socială și alta economică.

5. Studiu de caz în cadrul companiilor MBQ și MamaPan

Prezentul capitol prezintă drumul parcurs de antreprenoriatul social românesc de la primele sale urme de existență în România, până în momentul de față. De-a lungul anilor, antreprenoriatul social în țara noastră a avut câteva scăpări, apărând în România sub forma primelor Economat-uri. Economat reprezintă un lanț de magazine înființate începând din 2002, ce își desfășoară activitatea în sectorul 5.

Scopul acestora este acela de a vinde produse la prețuri reduse. Produsele comercializate de acestea sunt provenite din economia națională, astfel promovând economia locală.

Astfel, clienții pot alege dintr-o gamă variată de produse, de la cele de bază la cele cu vânzare zilnică, dar și din cele aflate în ofertele pentru ocazii speciale și sărbători.

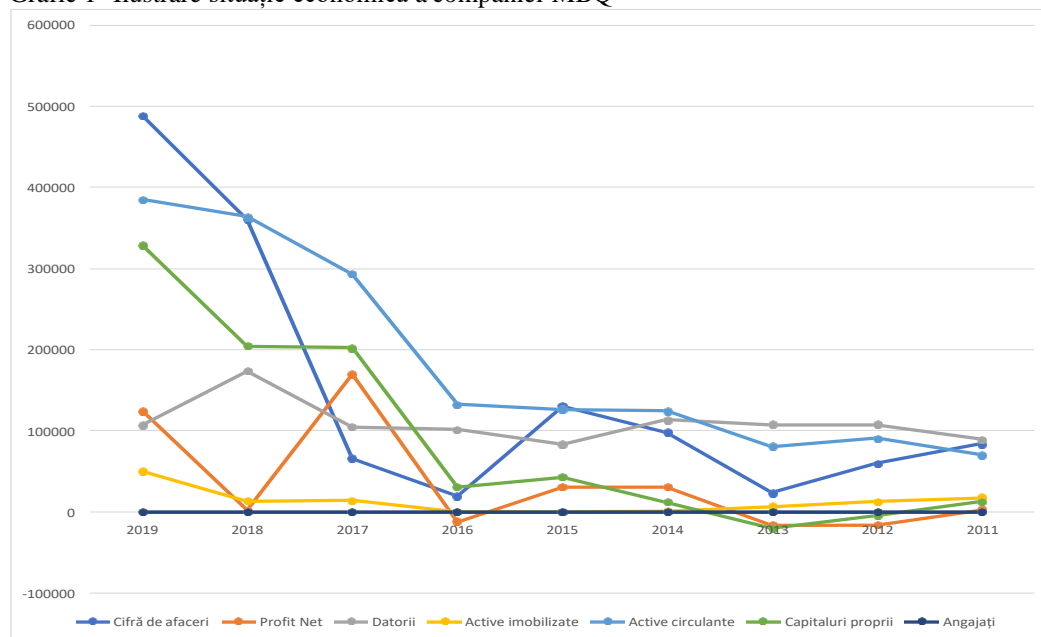
Pentru a susține cele enunțate mai sus, vom recurge la analiza unor societăți aparute ca urmare a unui antreprenoriat social, în speță, Mesteshukar ButiQ.

Mesteshukar ButiQ reprezintă un grup de meșteșugari și companii din economia socială ce doresc să reînvie ocupațiile tradiționale rome.

MBQ s-a angajat pentru rolul de conducător în descrierea mestesugurilor rome, oferind locuri de muncă persoanelor rome..

MBQ a reușit să depășească granițe și să recreeze în aproape 7 ani o imagine nouă asupra meșteșugului tradițional rom.

Grafic 1- Ilustrare situație economică a companiei MBQ

Sursa: prelucrare proprie a datelor furnizate de site-ul TopFirme.com - accesat la data de 25.10.2021.

Indicatori Derivati din Bilant	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019

Sesiunea de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

Total datorii / Capitaluri proprii	7.2023	-	-	0.2326	0.6579	3.2990	0.5201	0.8493	0.3241
Total datorii / Total active	1.0153	1.0383	1.2298	0.3402	0.2326	0.7674	0.3421	0.4593	0.2448
Capitaluri proprii / Total active	0.1410	-	-	0.0938	0.3402	0.2326	0.6579	0.5407	0.7552

Tabel 3.2-Centralizator indicatori derivați din bilanț în cadrul companiei MBQ

Sursa: prelucrare proprie a autorului

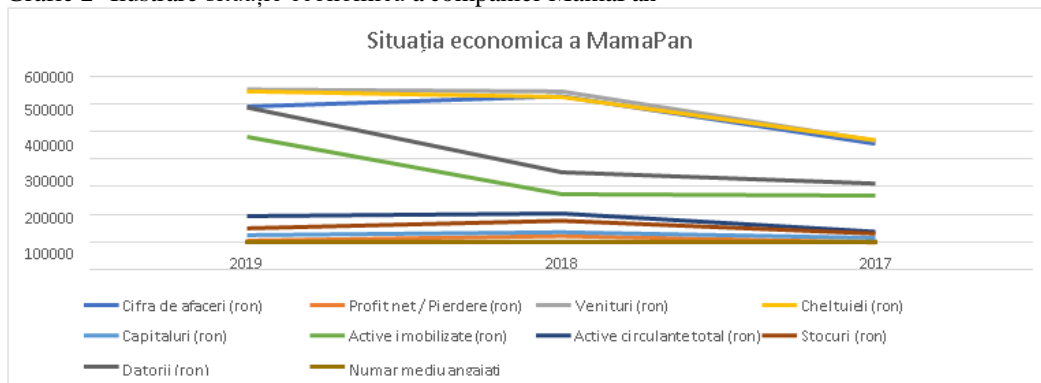
O altă companie analizată o reprezintă brutăria socială MamaPan, companie apărută ca urmare a unui demers de responsabilitate socială.

MamaPan este o brutărie artizanală care ofera pâine și produse de patiserie după rețete tradiționale. Pornit ca un proiect de economie socială al Fundatiei CPE – Centrul Parteneriat pentru Egalitate, societatea in cauză reprezintă o brutarie în care lucrează mame cu situații defavorizate sau care își cresc singure copiii. Compania s-a înființat ca o afacere de tip social, fiind orientată spre vanzare și profit. Totodată, compania respectă toate regulile și standardele de funcționare și este în același timp socială, atat prin persoanele angajate, care sunt parte dintr-un grup aflat în dificultate din punct de vedere economic și social, care astfel au găsit un loc de muncă, cât și prin reinvestirea profitului tot către activități sociale.

Compania MamaPan este una dintre cele mai active inițiative de antreprenariat social, aceasta participând la diverse activități de întraajutorare a persoanelor defavorizate. Un exemplu îl reprezintă campania de CSR desfășurată alături de Kaufland.

MamaPan a produs și distribuit pâine și produse de patiserie în 10 centre de zi pentru copii, timp de un an.

Grafic 2- Ilustrare situație economică a companiei MamaPan

Sursa: prelucrare proprie a datelor furnizate de site-ul TopFirme.com - accesat la data de 25.10.2021.

Tabel 1- Centralizator indicatori derivați din bilanț în cadrul companiei MamaPan

Indicatori derivați din bilanț	2017	2018	2019
Total datorii / Capitaluri proprii	15.3004	7.3365	22.1312
Total datorii / Total active	1.0352	0.9182	1.0230
Capitaluri proprii / Total active	0.0677	0.1252	0.0462

Sursa: prelucrare proprie a autorului

6. Concluzii

Concluzionând cele studiate în prezenta lucrare, putem afirma că există două întrebări teoretice principale.

Dacă diferențele caracteristice dintre companiile sociale și companiile tradiționale sunt furnizate de obiectivele lor. Conform studiului efectuat, scopul companiilor, oricare ar fi acesta, include un scop social secundar, prin crearea de locuri de muncă. Astfel, putem afirma ca și răspuns, că indiferent de scopul urmărit sau mijloacele angajate, companiile sociale de cele tradiționale, nu se diferențiază atât de mult.

A doua întrebare este dacă diferențele caracteristice impulsionează companiile sociale spre un comportament calitativ diferit față de cele tradiționale. Răspunsul la această întrebare este unul dificil de obținut. Din lipsa unui cadru legislativ, companiile sociale se ghidează după practicile și jurisprudența existentă în cadrul companiilor tradiționale. Acest fapt conduce la practici eronate în unele cazuri, companiile sociale comportându-se ca niște companii tradiționale.

Am analizat dacă antreprenoriatul social poate fi o schimbare de exemplu față de alte organizații.. Analiza efectuată, a reliefat că cele două tipuri de companii au aspecte comune, dar în majoritatea cazurilor, acestea sunt diametral opuse.

Primul set de opinii, doresc să sprijine apariția unei discrepanțe relevante între cele două tipuri de antreprenoriat. Aceștia se bazează pe o diferență de scop între cele două forme de antreprenoriat:

- antreprenoriatul tradițional este orientat spre maximizarea profiturilor pentru deținătorii de capital,
- antreprenoriatul social este orientat spre scopul social, cel al societății.

Meșteshukar ButiQ reprezintă un grup de meșteșugari și companii din economia socială ce doresc să reînvie ocupațiile tradiționale române. Aceștia au avansat foarte mult pe piața internațională odată cu parteneriatul încheiat cu IKEA. Aceștia exportă produsele MBQ în țările nordice, unde sunt căutate pentru aspectul lor deosebit, fiind folosite în special ca și decorațiuni. Din cele regăsite în urma cercetării efectuate, putem afirma că MBQ este și va rămâne un simbol al culturii române, promovând și conservând tradiția acestora.

MamaPan este o brutărie artizanală care oferă pâine și produse de patiserie după rețete tradiționale. Pornit ca un proiect de economie socială al Fundației CPE – Centrul Parteneriat pentru Egalitate, societatea în cauză reprezintă o brutărie în care lucrează mame cu situații defavorizate sau care își cresc singure copiii. Datorită unei promovări agresive, compania a câpătat un capital de piață ridicat. Însă, compania prezintă și un defect major, aceasta fiind din punct de vedere legal, doar un sediu secundar al asociației care i-a dat naștere. Datorită acestei forme de organizare, situațiile economice sunt greu de escifrat și diferențiat de cele ale asociației.

Suntem de părerea că această metodă de organizare este una de tip parazit-gazdă, brutăria fiind parazitată de asociație, nepermițând dezvoltarea organică a brutăriei.

În încheiere, prezenta lucrare a avut rolul de a analiza mediul antreprenorial social și aplicațiile acestuia în piață. Rezultatele obținute de autori sunt unele satisfăcătoare, putând afirma că antreprenoriatul social este o nouă formă de antreprenoriat, ce va câpăta teren pe zi ce trece, acesta fiind un prim pas spre succesul comunităților defavorizate. De asemenea, menționăm că toate datele analizate sunt cele furnizate de companie, toate analizele efectuate fiind de comun acord cu aceștia.

Rezultatele obținute au fost prezentate societății MamaPan, aceasta replicând că datele obținute ca urmare a analizei, vor fi folosite pentru îmbunătățirea activității acesteia.

Referințe bibliografice

Achiței, Angela et al., 2014, Dezvoltarea strategică a economiei sociale în România, Revista de economie socială; Vol. IV • Nr. 2/2014;

- Acs, Zoltan J.; Boardman, Mary C.; McNeely, Connie L. 2013, The social value of productive entrepreneurship în Small Bus Econ (2013) 40:785–796;
- ADP, 2012: Asociația dezvoltarea popoarelor, Formarea antreprenorilor în economia socială ; Manual elaborat pe baza sesiunilor de instruire organizate în perioada februarie-mai în cadrul proiectului Parteneriate active pentru dezvoltarea economiei sociale:
- APSB, 2015: Asociația Pro-Social Bistrița:
- Aruștei, Carmen et all, 2014, „Rolul organizațiilor și bune practici în cadrul economiei sociale în Revista de economie socială, Vol. IV • Nr. 2/2014;
- Aumônier, Simon; Garrett, Peter; Collins, Michael. 2008. „An updated lifecycle assessment study for disposable and reusable nappies”, Environment Agency, October 2008;
- Austin, James; Stevenson, Howard; Wei-Skillern, Jane. Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, or Both? în Entrepreneurship: Theory & Practice. Jan2006, Vol. 30 Issue 1, p1-22. 22p;
- Bacq, S.; Janssen, F. 2011, „The multiple faces of social entrepreneurship: A review of definitional issues based on geographical and thematic criteria” în Entrepreneurship & Regional Development; Vol. 23, Nos. 5–6, June 2011, 373–403;
- Barna, Cristina, Corneliu Ionescu, Silvia Mișu și Ancuța Vameșu. 2012. Ghidul managerului de întreprindere socială:
- Barna, Cristina. 2014, Atlasul Economiei Sociale din România, IES
- Beckmann, Markus. 2012, The Impact of Social Entrepreneurship on Societies în C. K. Volkman (Eds.) et al., 2012, Social Entrepreneurship and Social Business, Gabler Verlag, Springer Fachmedien, Wiesbaden;
- Bent-Goodiey, Tricia B. 2002, „Defining and Conceptualizing Social Work Entrepreneurship”
- Bibu, Nicolae; Orhei, Loredana. 2008, „Social Entrepreneurship in the Context of Romania's European Integration” în Annals of the University of Oradea, Economic Science Series. 2008, Vol. 17 Issue 4, p77-82. 6p;
- Borzaga, Carlo et all. 2008, Social Enterprise: A New Model For Poverty Reduction and Employment Generation, UNDP Regional Bureau:
- Borzaga, Carlo. 2013, Harnessing the potential of Social Economy and Social Enterprise:
- Borzaga, Carlo; Defourny, Jacques. 2001. The Emergence of Social Enterprise. Routledge, New York; Boscheel, Jerr. 2006, „Social Entrepreneurship: The Promise and the Perils” în Nicholls, Alex (ed.). 2006, Social Entrepreneurship. New Models of Sustainable Social Change, Oxford University Press Inc., New York;
- Botezatu, Alina. 2010, Dezvoltarea antreprenoriatului social în România,
- Braun, Karen. 2009, Social Entrepreneurship: Perspectives on an Academic Discipline în Theory in Action, Vol. 2, No. 2, April 2009;
- Bucată, Roxana, 2012: România, în urma statelor europene la economie socială. Legislația, primul obstacol:
- Burlingham, Bo. 2005. Small Giants, Penguin
- Cace, Sorin et all. 2012, „Inclusiv-Activ-Eficient. Working paper privind provocările și oportunitățile de dezvoltare a economiei sociale în România.
- CADI, 2012, Economia socială și comunitățile de romi. Provocări și oportunități.

- Cafaggi, Fabrizio; Iamiceli, Paola. 2009, „New Frontiers in the Legal Structure and Legislation of Social Enterprises in Europe: A Comparative Analysis” în Noya, Antonella (ed.), 2009, *The Changing Boundaries of Social Enterprises*;
- CE: Comisia Europeană, 2013, *Social Economy and Social Entrepreneurship. Social Europe Guide*, Volume 4, March 2013;
- CE: Comisia Europeană, 2015, *Social Economy*;
- Chambers, Liudmila. 2014, *Growing a Hybrid Venture: Toward a Theory of Mission Drift in Social Entrepreneurship*, University of St. Gallen, *Business Dissertations*. 5/19/2014, p1-228. 228p; Dissertation no. 4262;
- Chirilă, Daniel et al, 2010, *Manual pentru profesioniști specialiști în incluziune socială*, Transcena, 2010
- Christine K., Tokarski, Kim Oliver. *Social Entrepreneurship and Social Business. An Introduction and Discussion with Case Studies*, Springer Gabler, ©Gabler Verlag | Springer Fachmedien Wiesbaden 2012;
- Ciurea, Oana. 2013, *Promovarea întreprinderilor sociale și economiei sociale în contextul politicilor europene*;
- Constantinescu, Ștefan. 2013, *Economia socială și ocuparea forței de muncă. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii*, IES, București;
- Constantinescu, Ștefan. Vameșu, Ancuța. 2011, „Reglementarea economiei sociale. Observații despre România”.
- Conway, Mary Dato-on; Easter, Sarah. 2013, „Balancing Cultural Differences and organizational Priorities in Social Enterprises. Lessons from Asia for Nascent Social Entrepreneurs” în Pate, Larry; Wankel, Charles (ed.), 2013, *Social Entrepreneurship as a Catalyst for Social Change*, Information Age Publishing, Charlotte, NC;
- Corner, Patricia Doyle; Ho, Marcus. 2010, „How Opportunities Develop in Social Entrepreneurship” în *Entrepreneurship Theory and Practice*; July
- Counts, Alex. 2008, *Small Loans, Big Dreams. How Nobel Prize Winner Muhammad Yunus and*
- D’Intino, Robert S. 2013, „Legal Issues in Social Enterprise Structure” în Lyons, Thomas S.(ed.). 2013, *Social Entrepreneurship How Businesses Can Transform Society*, ABC-CLIO, LLC, Santa Barbara, California;
- Dacin, Peter A. et al, 2010, „Social Entrepreneurship: Why We Don’t Need a New Theory and How We Move Forward From Here” în *Academy of Management Perspectives*, august, 2010;
- Davie, Grace. 2011, „Social Entrepreneurship A Call for Collective Action”, *OD Practitioner*. Winter 2011, Vol. 43 Issue 1, p17-23. 7p;
- Dees, J. Gregory. 1998, „Enterprising Nonprofits” în *Harvard Business Review*, January-February, 1998;
- Dees, J. Gregory. 2012, „A Tale of Two Cultures: Charity, Problem Solving, and the Future of Social Entrepreneurship” în *J Bus Ethics* (2012) 111:321–334;
- Dees, J. Gregory; Anderson, Beth Battle. 2003, „Sector-Bending: Blurring Lines Between Non-profit and For-Profit” în *Society*, May-June;
- Defourny, Jacques. 2001, „From Third Sector to Social Enterprise” în Borzaga, Carlo; Defourny, Jacques. 2001, *The Emergence of Social Enterprise* Routledge, New York;

- Defourny, Jacques; Develtere, Patrick. 1999, „The Social Economy: The Worldwide Making of a Third Sector” în Defourny J., Develtere, P.; Fonteneau, B., 1999, *L'économie sociale au Nord et au Sud*, (De Boeck, 1999)
- Dobele, Lāsma. 2011a, „Influencing Factors of Social Entrepreneurship in Latvia” în *Research for Rural Development - International Scientific Conference*. 2011, Vol. 2, p101-107. 7p;
- Dobele, Lāsma; Dobele, Aina. 2011b, „Analysis of External Factors causing Social Entrepreneurship Development in Latvia in Human Resources: The Main Factor of Regional Development. 2011, Issue 5, p92-101. 10p. ;
- Drayton, Bill. Budinich, Valeria. 2010, „A New Alliance for Global Change” în *Harvard Business Review*. Sep2010, Vol. 88 Issue 9, p56-64. 9p;
- Durieux, Mark B.; Stebbins, Robert A. 2010, *Social Entrepreneurship for Dummies*, Wiley Publishing, Inc., Indiana;
- Estrin, Saul; Mickiewicz, Tomasz; Stephan, Ute. 2013, „Entrepreneurship, Social Capital, and Institutions: Social and Commercial Entrepreneurship Across Nations” în *Entrepreneurship: Theory & Practice*. May2013, Vol. 37 Issue 3, p479-504. 26p;
- Evans, A.J., Sola, D. and Poenaru, A. (2008) *Enterprising Britain: Building the Enterprise Capital of the World*, independent report for the Conservative Party
- Evans, Anthony J., 2014, *Markets for Managers: A Managerial Economics Primer*, Wiley;
- Faminow, Merle D., Carter, Simon E., Lundy, Mark. 2009, „Social Entrepreneurship and Learning: the Case of the Central America Learning Alliance” în *Journal of Developmental Entrepreneurship* . Dec. 2009, Vol. 14 Issue 4, p433-450. 18p;
- <http://despresucces.ro/idei-de-afaceri/antreprenoriatul-social-pe-teritoriul-afacerilor-care-tintesc-mai-mult-decat-profitul/>;
- <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/#h2-5>; <http://totb.ro/romania-in-urma-statorului-europene-la-economie-sociala-legislatia-primul-obstacol/>, accesat 25.10.2021;
- <http://www.cogitus.ro/ong/initiativele-de-reglementare-a-economiei-sociale-observatii-despre-romania>;
- [http://www.confindustria.ro/templates/img/online/users/admin/File/conforma/ManualdeinformazionedeimanagerdiEconomiasociale\(RO\).pdf](http://www.confindustria.ro/templates/img/online/users/admin/File/conforma/ManualdeinformazionedeimanagerdiEconomiasociale(RO).pdf);
- http://www.economiesocialapentruromi.ro/files/files/fis_95.pdf , accesat 11.11.2021;
- http://www.ies.org.ro/library/files/prezentare_carlo_borzaga_cnes_2013.pdf, accesat 26.10.2021; <http://www.ies.org.ro/resurse/resurse-ies/ghidul-managerului-de-intreprindere-soci>; <http://www.inclusivactiv.ro/wp-content/uploads/130713-Working-paper-INCLUSIV-.pdf>,
- http://www.prosocialbistrita.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=74;<http://www.startups.ro/analize/ce-este-antreprenoriatul-social-2>,
- <http://www.undp.ro/download/UNDP%20RBEC%20Report%20on%20Social%20Enterprises.pdf>, accesat 08.11.2021;

CONSIDERAȚII PRIVIND PERFORMANȚA ÎN SERVICIILE DE ÎNGRIJIRI DE SĂNĂTATE

PERFORMANCE CONSIDERATIONS IN HEALTHCARE SERVICES

Loredana-Ioana BACIU

Masterand, Universitatea Oradea– Facultatea de Științe Economice
e-mail: lory_ioana25@yahoo.com

Abel-Ciprian BOLOHAN

Masterand, Universitatea Oradea– Facultatea de Științe Economice
e-mail: abelbc_89@yahoo.com

Roxana-Ioana ȘUHANEA

Masterand, Universitatea Oradea– Facultatea de Științe Economice
e-mail: roxanasuhanea@gmail.com

***Abstract:** The purpose of this paper is to analyze the patient satisfaction of the Oradea County Emergency Clinical Hospital between January and March 2021 in order to obtain an x-ray on the performance in health care services in this pandemic context. To answer the purpose of our research, were analyzed the responses of 515 patients who completed a questionnaire with 36 questions. In conclusion, the questionnaire, with all its limitations, can be used as a support for performance-enhancing decisions.*

Keywords: healthcare services; performance; patient satisfaction

JEL Code: M10

Introducere

Unul dintre subiectele importante aflate pe agenda zilelor noastre puternic marcată de pandemia generată de COVID-19 îl reprezintă cel al performanței în serviciile de îngrijiri de sănătate. Teoria și practica, deopotrivă, caută răspunsul la întrebarea legată de tipul de model de performanță care ar trebui promovat, unul centrat pe furnizorul de servicii de îngrijiri medicale sau unul focalizat pe pacient în care vectorul principal ar trebui să fie satisfacția acestuia. De fapt subiectul a captat atenția științei economice o dată cu dezbaterile privind delimitarea între activitățile productive și cele neproductive și argumentarea aportului acestora potrivit specificului fiecăruia dintre stadiile procesului de creștere economică

(Harmaakorpi, Haikonent and Kauranen, 2003). În context pandemic cu atât mai mult trebuie să se accepte faptul că noul model economic din sănătate trebuie să integreze sinergic performanța centrată pe pacient, efectele adverse ale unei altfel de atitudini nemaiputând fi ambalate în învelișul atractiv al schimbării de paradigmă în plan tehnologic (Rodrick, 2019). Criza creată de COVID-19 a confirmat faptul că gradul de satisfacție a pacienților a fost și este o reală provocare. Dacă anterior existau o serie de standarde privind acordarea serviciilor medicale de sănătate, acestea au fost puternic afectate de pandemie și au necesitat implementarea unor noi măsuri de prevenție. Aceste măsuri au fost o provocare nu doar pentru pacienți, ci și pentru personalul medical și paramedical. Restricțiile necesare au afectat partea de armonizare a actului medical, care a devenit mult mai robotizat și lipsit de empatie. Totodată lipsa de acces a aparținătorilor în spitale, imposibilitatea unei comunicări continue și eficiente cu rudele pacienților a dus la creșterea gradului de anxiozitate și de neîncredere în serviciile medicale. În paralel, s-au dezvoltat o serie de mecanisme compensatoare: a crescut nivelul de educație medicală de prevenție în rândul populației generale, s-a dezvoltat telemedicina (consultații de la distanță, transmiterea documentelor medicale online etc), a crescut numărul de locuri de muncă în sistemul medical pe perioada pandemiei, a crescut gradul de dezinfecție și curățenie nu doar în mediile spitalicești ci și în alte domenii (horeca, transport în comun, alte instituții publice etc.).

Scopul acestei lucrări este de a analiza satisfacția pacienților Spitalului Clinic Județean de Urgență Oradea în perioada ianuarie - martie 2021 pentru a obține o radiografie asupra performanței în servicii de îngrijiri de sănătate în context pandemic. Concluziile analizei ne-au permis formularea de recomandări pentru managementul spitalului.

1. Analiza literaturii de specialitate

La modul general, performanța reprezintă „o realizare deosebită într-un domeniu de activitate” (DEX). Performanță înseamnă succes, reușită, iar atingerea acesteia depinde de armonizarea mai multor componente: calitate, eficacitate, eficiență (Certo, 2002).

Subiectul performanței medicale este unul complex, cu implicații la nivel economico-financiar, tehnologic și, mai ales, al resurselor umane (Furtunescu și Mincă, 2010). Mai multe studii (ex. Wang și alții, 2021) au constatat că – chiar dacă rezultatele din sănătate înregistrează îmbunătățiri și decalajul dintre România și țările din UE se diminuează, la anumiți indicatori majori, rezultatele înregistrate în sectorul sănătății din România rămân semnificativ în urma celor din statele membre UE. Dar, modalitatea de atingere a performanței în domeniul sanitar diferă mult de la o unitate la alta în funcție de experiența și pregătirea managementului. Managementul performanței, care este interesat deopotrivă de performanță (văzută

cel mai frecvent în termeni de rezultate) cât și de modul în care se obține (ca bază a menținerii și asigurării performanței în viitor) (Botezat, 2003). Ca urmare lucrarea noastră are ca scop analiza modului în care poate fi atinsă performanța prin centrarea pe pacient pe exemplul Spitalului Clinic Județean de Urgență Oradea.

Organizația Mondială a Sănătății descrie descrie calitatea sistemului de îngrijiri în sănătate drept ”nivelul atingerii scopurilor intrinseci ale sistemului de sănătate pentru îmbunătățirea sănătății și capacității de răspuns la așteptările generale ale populației”. Literatura de specialitate (ex. Furtunescu și Mincă, 2010) relevă faptul că performanța în domeniul sanitar depinde de mai mulți factori pe care îi vom prezenta succint în cele ce urmează. *Competența profesională* – face referire la cunoștințele, abilitățile și competențele angajaților (personal medical, mediu, auxiliar, de conducere etc). Poate fi obiectivată prin randamentul la locul de muncă, prin participarea la cursuri de perfecționare. *Orientarea spre personal a managementului* – poate fi obiectivată prin rata absentismului, rata demisiilor, percepția și gradul de satisfacție al personalului, prin calitatea mediului de desfășurare a activității și interesul acordat nevoilor angajaților. *Accesibilitatea* – presupune că accesul la îngrijirile medicale nu este restricționat de bariere geografice, sociale, culturale, economice sau organizaționale și că toți indivizii au acces liber și echitabil. Managementul unității medicale ar trebui să se asigure că toți indivizii sunt tratați corect și primesc servicii medicale de înaltă calitate indiferente de caracteristicile lor (vârstă, sex, religie, etnie, handicap etc). *Eficacitatea* – aduce în prim plan obținerea rezultatelor dorite după aplicarea procedurilor și tratamentelor vizate. Poate fi obiectivată prin rata de internare, rata de complicații, indicele de operabilitate, durata medie de spitalizare, rata mortalității etc. Creșterea nivelului acestui indicator ar putea fi realizată prin motivarea personalului angajat pe categorii de specialitate. *Eficiența* – reprezintă capacitatea de a acorda cele mai bune îngrijiri medicale cu cele mai mici costuri, respectiv utilizarea tehnologiei disponibile pentru cât mai multe tipuri de îngrijiri. Se poate obiectiva prin rata de utilizare a tehnologiei existente, calcularea costului mediu, respectiv a duratei medii de spitalizare. *Relațiile cu terții* – fac referire la referire la furnizorii de materiale, autoritățile locale, prestatorii externi de servicii în contracte de colaborare, Casa Națională de Asigurări etc. *Siguranța* – face referire la gradul în care actul medical prezintă siguranță sau cel puțin nu este dăunător pentru pacient sau cadre medicale. Este abordată din două perspective. Din perspectiva beneficiarului de servicii, adică a pacientului este reprezentată de riscul minim de complicații sau efecte adverse ale tratamentului (infecții nozocomiale, accidente/incidente procedurate sau operatorii etc.) ori alte pericole legate de furnizarea serviciilor de sănătate. Din perspectiva angajaților, siguranța reprezintă măsura în care procesele prin care este acordată asistența medicală evită, previn și reduc consecințele evenimentelor adverse sau prejudiciilor care derivă din asistența medicală. *Orientarea spre pacient* – are în centrul atenției faptul că pacientul trebuie să poată beneficia de un set cât mai complet de servicii medicale,

într-o ordine bine determinată, continuu și pe cât posibil fără repetarea procedurilor de diagnostic și tratament. Un principiu important este dreptul la liberă alegere a pacientului. Astfel acesta are dreptul la confidențialitatea datelor, are dreptul de a alege liber tratamentul, echipa medicală, tipul de asigurare, furnizorul de servicii medicale etc. Dintre indicatorii care pot măsura orientarea către pacient amintim: timpul mediu de așteptare, ponderea pacienților informați, percepția pacientului etc. *În concluzie*, performanța în domeniul îngrijirilor de sănătate înseamnă acordarea unor îngrijiri de calitate care satisfac nevoile reale ale oamenilor, sunt disponibile și accesibile, se bazează pe un nivel înalt de cunoștințe ale personalului medical și sunt furnizate într-un mediu care conferă siguranță. Altfel spus, răspund așteptărilor (rezonabile) ale celor tratați, ceea ce ne îndreptățește să spunem că una din metodele adecvate de măsurare a performanței în sectorul serviciilor medicale este măsurarea gradului de satisfacție a pacienților.

2. Design-ul cercetării

Pacientul nu este doar un client. El este un semen aflat în suferință, într-un moment de vulnerabilitate și sensibilitate, într-o conjunctură nouă lui, ceea ce îl poate face mai ”dificil” comparativ cu un om sănătos. Ochii unui pacient aflat în suferință văd altfel lucrurile, sunt mult mai critici și mult mai puțin toleranți, respectiv sunt deseori foarte nerăbdători. Acest profil al clientului este important a fi bine cunoscut și înțeles la nivelul personalului care oferă îngrijiri medicale. Pentru managementul oricărei unități sanitare este important ca la externare să se solicite feedback-ul pacientului cu scopul îmbunătățirii performanței și a imaginii/poziției pe piață, ceea ce în majoritatea cazurilor se face prin intermediul ”chestionarului de satisfacție al pacientului”. Analiza acestuia oferă o înțelegere clară și detaliată a nevoilor pacienților; un limbaj comun pentru diferitele persoane care contribuie la performanță; un input esențial pentru îmbunătățirea serviciilor de îngrijire medicală.

Pentru a răspunde scopului cercetării noastre, au fost distribuite 648 de chestionare pacienților care au fost internați în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Oradea în cursul lunilor ianuarie-martie 2021, din care valide au fost 515 chestionare. Spitalul Clinic Județean de Urgență Oradea reprezintă unitatea sanitară cea mai complexă din județul Bihor și are în structură 861 paturi ce deservește 30 de specialități medicale. Studiul nostru a folosit un chestionar care cuprinde 36 întrebări relevante pentru măsurarea satisfacției pacienților. Primele patru întrebări vizează date demografice: gen, mediu de proveniență, vârstă și nivel de educație. Întrebările specifice referitoare la gradul de satisfacție al pacienților au vizat: atitudinea personalului medical, calitatea îngrijirilor oferite de medicul curant, calitatea îngrijirilor oferite de asistente, calitatea îngrijirilor oferite de infirmiere,

calitatea mâncării, condițiile de cazare, curățenia în salon, grupurile sanitare, calitatea asistenței spirituale.

3. Rezultate

În urma prelucrării datelor demografice a rezultat faptul că majoritatea respondenților au fost femei (62,72%), procentul celor din mediul rural aproximativ egal cu cel din mediul urban (39%) și faptul că au un nivel ridicat de educație (aproape 50% sunt absolvenți de liceu și circa 25% de facultate). Un fenomen interesant este faptul că 50,68% din respondenți nu și-au declarat vârsta, posibil să nu fie privați de anumite servicii de îngrijire, lucru neadevărat.

Atitudinea personalului medical a fost evaluată de majoritatea respondenților ca fiind foarte bună de 74,76% din respondenți și bună de 17,28%. În ceea ce privește calitatea îngrijirilor oferite de medicul curant, nota maximă a fost oferită de 82,14% din respondenți. Un procent de respondenți apropiat (81,35%) a oferit nota maximă și îngrijirilor oferite de asistentele medicale. Infirmierele au obținut nota maximă într-un procent mai redus – 77,89%. 37,09% din respondenți consideră mâncarea foarte bună și 33,79% - bună. Condițiile de cazare sunt considerate ca fiind foarte bune de un procent mai mare de respondenți, decât mâncarea, 54,37% față de 37,09%. Cea mai mare parte a respondenților au fost mulțumiți de curățenia din salon – 91%. În schimb curățenia din grupurile sanitare este apreciată ca fiind foarte bună și bună de 81,17% din respondenți. 66,99% din respondenți au apreciat asistența spirituală, dar remarcăm procentul mare al celor care nu au dorit să răspundă – 28,76%.

Performanța serviciilor medicale oferite de Spitalul Clinic Județean de Urgență Oradea a fost apreciată de respondenți prin faptul că 88% din respondenți au răspuns că s-ar întoarce tot aici în condițiile în care ar avea nevoie de un serviciu medical de urgență. Aceiași idee este întărită de faptul că peste 90% din respondenți s-au declarat mulțumiți și foarte mulțumiți de serviciile oferite de spital.

În concluzie, satisfacția pacientului Spitalului Clinic Județean de Urgență Oradea depinde de un complex de factori, printre care amintim în ordinea importanței: atitudinea angajaților, calitatea îngrijirilor oferite de personalul medical (medicul curant, asistente), condițiile de cazare, mâncarea, curățenia în saloane și grupurile sanitare.

4. Concluzii

Strategiile de creștere a performanței serviciilor de îngrijiri medicale construite pe baza feedback-ului pacienților au mai mari șanse de succes decât cele bazate pe intuiția managerială. Una dintre cele mai eficiente metode de management este cea de a mulțumi pacienții, iar acest lucru se poate realiza în

primul rând prin oferirea unui grad crescut de satisfacție. Un grad ridicat de satisfacție conduce la disciplină și revenire pentru control și tratament la datele indicate. Angajații trebuie să cunoască și să înțeleagă așteptările și evaluările pacienților pentru a-și putea îndeplini cât mai bine sarcinile. În lipsa măsurării satisfacției pacientului, calitatea este fluctuantă în funcție de angajatul care oferă serviciile. Chestionarul de măsurare a satisfacției pacientului, cu toate limitele lui legate de reprezentativitate, rată de răspuns (680 chestionare administrate față de 20.000 de pacienți internați) vine să umple un gol de standardizare în domeniul serviciilor de îngrijiri de sănătate, cu atât mai evident în condițiile pandemiei de COVID-19. Utilizarea lui ca instrument managerial (variabilă proxy) oferă suport pentru decizii manageriale menite să conducă la creșterea performanței globale în serviciile de îngrijiri de sănătate. Spunem globale, deoarece avem în vedere internarea într-un spital public de urgențe în condițiile pandemiei.

Referințe bibliografice

- Badea, Elena și alții (2006), *Managementul Spitalului*, Editura Public H Press, București
- Furtunescu, Florentina Ligia, Mincă, Dana Galieta (2010), *Managementul Serviciilor de Sănătate Abordare prin proiecte*, Ediția a II - a revizuită și completată, Editura Universitară “Carol Davila”, București
- Harmaakorpi, V., Haikonent, A. and Kauranen, I. (2003), *The Shift of Techno-Economic Paradigm and Its Effects on Regional Disparities*. [online] Disponibil la: https://www.researchgate.net/publication/23730801_The_Shift_of_Techno-Economic_Paradigm_and_Its_Effects_on_Regional_Disparities [accesat 7 noiembrie 2021].
- Certo C. Samuel (2002), *Managementul modern. Diversitatea, calitatea, etica și mediul global*, Editura Teora, București
- Wang, H. et. al (2021) *Generating Political Priority for Primary Health Care Reform in Romania*, *Health Systems & Reform*, 7:2, DOI: 10.1080/23288604.2021.1898187
- Botezat, Elena (2003), *Strategii manageriale în turism*, Editura Economica, București
- *** document de uz intern Spitalul Clinic Județean de Urgență Oradea, *Raport privind gradul de satisfacție al pacienților*, trim. I 2021

CONCURENȚA ȘI AVANTAJUL COMPETITIV

COMPETITION AND COMPETITIVE ADVANTAGE

Alexandru Bagoși

Masterand, Universitatea din Oradea- Facultatea de Științe Economice

Teodora Elena Betea

Masterand, Universitatea din Oradea- Facultatea de Științe Economice

***Abstract:** The objective of this essay is to show competition and competitive advantage which we had read in some informational resources. In general, the world economy can be described by confronting forces moving towards the same goal, on the one hand towards integration into globalization and on the other hand towards fragmentation in economies of scale, production and the world market. Competition doesn't have an official definition. Competition is always directly related to: demand, supply and the exchange process. Also the competitive advantage is about how can you make your business to be better than the other businesses which are on the market.*

Keywords: competition ; world economy ; competitive advantage ; demand ; supply ; market.

JEL Code: M30

I. Introducere

În mod general, economia mondială se poate descrie prin confruntarea forțelor care se îndreaptă spre același scop, pe de o parte înspre integrarea în globalizarea și pe de altă parte înspre fragmentare în economiile de scală, în producție și în piața mondială.

Economia mondială este formată din: firme multinaționale, sistemul mondial de comerț, luarea deciziilor în instituții supranaționale, interde-pendența economică între două sau mai multe țări prin dezvoltarea investițiilor directe, împărțirea procesului de producție în mai multe țări, ghidarea politicilor economice deasupra țărilor prin globalizarea piețelor financiare și înțelegeri cu privire la integrarea economică. Segmentarea în economia mondială constă în protejarea domeniului agricol, eliminarea taxelor vamale, politici de respingere a investițiilor străine directe, comerț exterior bazat pe acorduri bilaterale și unilateralism în politicile comerciale. Având în vedere ideile de mai sus cu privire la economia mondială , se poate deduce ideea că economia de piață este un sistem economic care există înaintea sistemului economic capitalist și se constituie prin schimbul liber de produse prin intermediul sumelor bănești, prin șansa ca toți membrii organizației să

devină întreprinzători având ca dorință ideea de a progresa și printr-o stare antagonică, pe de parte între întreprinzători concretizată prin competiție sau concurență și pe de altă parte, între întreprinzători și salariați în problema repartiției bogăției.

Afacerile, prin natura lor, presupun inovație și spirit întreprinzător și de asemenea contribuie la creșterea capacității de concurență a economiei și își exercită atractivitatea din ce în ce mai puternică în societate. Eficiența în domeniul afacerilor presupune pe lângă aptitudinile native ale întreprinzătorului și stăpânirea unui sistem larg de cunoștințe teoretice ce urmează a fi puse în practică pe parcursul desfășurării activității.

II. Concurența

Concurența nu are o definiție general admisă, ea având un sens propriu în funcție de context. Concurența este mereu legată în mod direct de: cerere, ofertă și procesul schimbului.

De asemenea, din punct de vedere economic, concurența este întotdeauna legată de tranzacții pe piață, de cerere și ofertă, și de procesul schimbului. Așadar se poate spune că există și concurență economică, dacă consumatorul poate decide între mai multe alternative și poate astfel să aleagă alternativa cea mai convenabilă preferințelor sale. Așadar concurența este în deplină concordanță cu abilitatea oamenilor de a hotărî liber ceea ce își doresc. Însă, libertatea de alegere este diferențială, în funcție de existența unor etaloane ale concurenței propriu-zise.

Concurența reprezintă o liberă decizie sau mai bine spus o liberă inițiativă produsă de entitatea privată, aceasta formând, la rândul ei, un aspect esențial a economiei de piață, al cărei mecanism este concurențial. Concurența reprezintă lupta deschisă, întrecerea dintre agenții economici vânzători ofertanți pentru a atrage de partea lor cât mai mulți clienți.

Scopurile principale ale concurenței sunt:

1. Îndeplinirea cererii consumatorilor;
2. Promovarea noutăților sau a schimbărilor;
3. Prevederea eficientă a resurselor;
4. Limitarea puterii economice și astfel a celei politice;
5. Justa distribuție a veniturilor.

Formele concurenței sunt diverse și diferențiate. Unul dintre elementele care ia parte la diferențierea concurenței este numărul și puterea economică a participanților la acțiuni economice care au în vedere o sumă de bani. Alt element de diferențiere este nivelul de diferențiere a bunurilor care mulțumesc o anumită nevoie umană. Când bunul este nediferențiat, clienților le este aproape indiferent de unde își procură bunurile de care au nevoie. În al treilea rând, facilitățile acordate sau restricțiile în calea celor care intenționează să intre într-o ramură, pe o anumită piață, influențează modul de adaptare a concurenței față de companiile care intră pe

piață. Un alt factor este etalonul de transparență a pieței, care se referă la șansa de acces la sursele informaționale care sunt rezultate din buna funcționare a pieței: bunurile economice cumpărate sau vândute, prețurile, volumul, modurile de tranzacționare, acces care poate fi liber pentru toți participanții de pe piață sau poate fi stopat de unii dintre aceștia, având ca țel sporirea propriilor avantaje. De asemenea dacă luăm în considerare factorii prezenți de mai sus și ținând cont de opțiunile de combinare a acestora, teoria economică a concurenței a sintetizat că există următoarele genuri de concurență între producători adică vânzători :

- concurența perfectă;
- concurența imperfectă, cu formele:
  1. monopol
  2. oligopol
  3. concurența monopolistică

Concurența perfectă sau pură presupune un asemenea raport de piață, încât, pe de o parte, toți vânzătorii (producătorii) să-și vândă toate produsele la prețul pieței, fără ca vreunul dintre ei să-l poată influența, iar pe de altă parte, cumpărătorii (consumatorii) să poată achiziționa ceea ce au nevoie și cât doresc din fiecare bun la același preț al pieței, de asemenea, fără a-l putea modifica după voința lor. Monopolul este constituit din existența unei afaceri propriu-zise care produce un bun unic, diferit de toate celelalte. Nici o altă întreprindere nu are posibilitatea de a penetra piața produsului respectiv, aceasta din argumente economice sau datorită unor limite impuse de legi. Oligopolul este o formă a concurenței imperfecte caracterizată prin existența unui număr mic de firme ce produc bunuri similare sau diferențiate, datorită ponderilor pe care le dețin în ansamblul propunerii, reușesc să sugereze modul de formare a prețului, în scopul maximizării câștigului. Concurența monopolistică se situează, undeva, între monopol și concurența perfectă. Ea păstrează toate ideile de bază ale concurenței perfecte, mai puțin una: calitatea de unitar a unui produs.

III. Avantajul competitiv

Performanțele verigilor microeconomice și ale economiilor naționale, capacitatea de a se opune cursei și mofturilor prezente pe târgurile internaționale tot mai absorbite și mecanismelor Pieței Unice depind de numeroase ocazii și se apreciază pe baza unor criterii sistematice, apelând la o gamă mare de indicatori. Din perspectiva analizei pe care o efectuăm prezintă importanță triada: Competitivitate ↔ Avantaj competitiv (AC) ↔ Mediu Concurențial.

Definirea riguroasă a competitivității este greu de realizat, deoarece aceasta nu pare a fi realizată în mod clar din cauza multiplelor părți componente. O largă paletă de puncte de vedere cu privire la competitivitate este discutată în lucrările lui Michael E. Porter și Paul Krugman. Din aceste puncte de vedere se pot desprinde idei precum:

- a) competitivitatea economică este complexă și în continuare mișcare;
- b) doar acele firme sunt competitive a caror avantaje s-au transformat din potențiale în efective;
- c) competitivitatea și avantajul competitive sunt idei microeconomice.

Avantajul concurențial este de patru tipuri:

- a) Avantajul concurențial care se bazează pe costuri cât mai mici;
- b) Avantajul concurențial prin deosebire;
- c) Avantajul concurențial prin axarea atenției doar asupra unui element;
- d) Avantajul concurențial de flexibilitate.

Avantajul concurențial care se bazează pe costuri cât mai mici, arată că firma respectivă este mai eficientă decât concurenții săi atât în producerea cât și în distribuirea unui bun economic.

Avantajul concurențial care se realizează prin deosebire, aparține firmei care aduce un plus de valoare produsului său prin intermediul unei oferte, iar prin aces mod, se deosebește față de competitori.

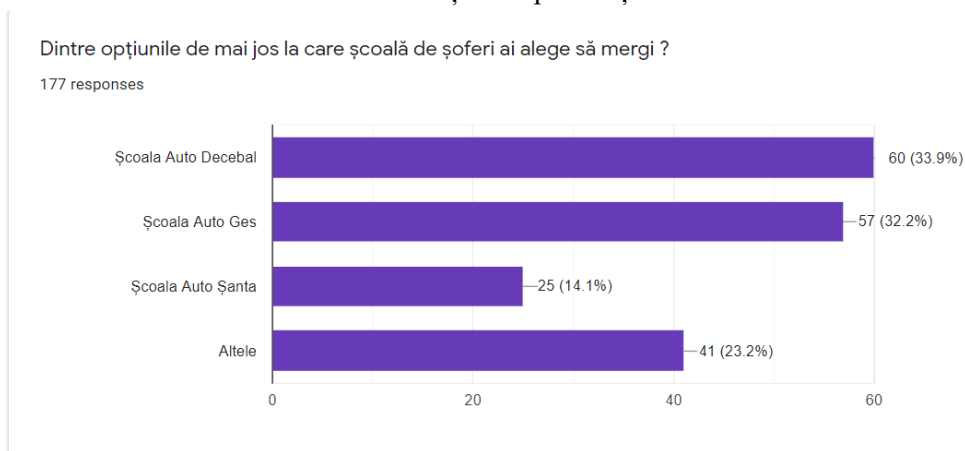
Avantajul concurențial prin axarea atenției doar asupra unui element, se referă la acele firme, care pun accentul doar asupra unui element din structura unui produs, ca să fie cât mai bine realizat. Un exemplu în acest sens ar fi când un producător de autovehicule dorește să se deosebească față de competitorii săi prin adăugarea unui plus de valoare. Acest plus de valoare poate să conste în designul interior sau exterior al unui autovehicul. În mod general producătorii aleg elementul pe care doresc să îl îmbunătățească în funcție de clientela țintă a firmei.

Avantajul concurențial de flexibilitate, aparține firmelor care se mulează după cererile clienților în producerea și distribuirea produsului.

IV.Studiu de caz

În cadrul unui chestionar adresat unui număr de 177 de persoane cu privire la „Școala Auto Decebal ‘ ’ și concurența acesteia , a reieșit faptul că această școală de șoferi are cel mai mare rating de alegere când vine vorba în rândul oamenilor de alegerea celei mai bune școli de șoferi. În diagrama de mai jos este ilustrată această rată de alegere :

Grafic nr.1. Preferințele respondenților

Având în vedere diagrama de mai sus, se poate deduce faptul că din 177 de persoane 33,9% aleg Școala Auto Decebal, 32,2% aleg Școala Auto Ges, 14,1% aleg Școala Auto Șanta și 23,2% aleg alte școli de șoferi. De aici putem deduce faptul că firma Zecenut SRL, se distanțează doar la 1,7% față de școala de șoferi aflată pe locul 2. Este foarte important pentru Școala Auto Decebal să transforme această diferență foarte mică într-una foarte mare prin oportunitățile de dezvoltare enunțate mai sus.

În raport cu concurența acesteia, această școală de șoferi dispune momentan de cel mai important lucru, mai exact are un plus de valoare. Acest plus de valoare constă în deținerea unui poligon moto. Acest poligon joacă un rol important deoarece acesta nu doar că are un impact vizual foarte mare, ci și ajută cursanții să învețe mult mai ușor și mult mai repede cum să stăpânească motocicletele. De asemenea, dacă analizăm cifra de afaceri a acestei școli de șoferi putem să observăm că este foarte ridicată. Totodată în raport cu concurența, această școală în ultimii 7 ani a ocupat locul întâi pe piață doar datorită faptului că mereu a adus un plus de valoare pe piață.

Concluzii

În cadrul acestui eseu am dorit să scoatem în evidență cât este de importantă cunoașterea concurenței și a avantajului competitiv. De asemenea, am dorit să subliniem și idei precum de câte feluri este avantajul concurențial. Performanțele verigilor microeconomice și ale economiilor naționale, capacitatea de a se opune cursei și mofturilor prezente pe târgurile internaționale tot mai absorbite și mecanismelor Pieței Unice depind de numeroase ocazii și se apreciază pe baza unor criterii sistematice, apelând la o gamă mare de indicatori. Din perspectiva analizei pe

care o efectuăm prezintă importanță triada: Competitivitate ↔ Avantaj competitiv (AC) ↔ Mediu Concurențial. O altă concluzie constă în faptul că acest termen cunoscut sub numele de concurență nu are o definiție general admisă, ea având un sens propriu în funcție de context.

Referințe bibliografice

- https://issuu.com/nic5/docs/analiza_strategica_a_mediului_concurential, „Analiză strategică a mediului concurențial”, Prof. univ. dr. Elena Doval, Ana- Gabriela Răduți, „Inițierea și dezvoltarea unei afaceri”, Editura „PERFECT”, 2011,
- Tatiana Moșteanu, „Concurența”, Editura „Economică”, 2000
- <https://www.netavocat.ro/articole/concurenta-si-scopurile-ei>, Cristina Niculescu, „Concurența și scopurile ei”, 09.12.2020,
- Ilie Gavrilă și Tatiana Gavrilă, „Competitivitate și mediu concurențial”, Editura „Economică”, 2009

FDI CASE STUDY - THE IMPACT OF ECONOMIC CRISES ON THE EU ECONOMY

ISD STUDIU DE CAZ - IMPACTUL CRIZELOR ECONOMICE PE ECONOMIA UNIUNII EUROPENE

Olivia Alina BALAZSI

Masterand, Universitatea Oradea – Facultatea de Stiinte Economice
E-mail: balazsi_alina@yahoo.com

***Abstract:** Two decades of development impacted by two economic crises compared from the point of view of foreign investment and gross domestic product to show how strong and abundant development can be stopped when a sector of the economy crumbles under pressure and takes down with it the majority of the economy. Recovery can takes years for less developed countries and its impact is felt long term. However, the ever-evolving economies show greater numbers as time passes by no matter the hardships it endured in the past.*

Key words: FDI, economy, GDP, developing countries,

JEL Code: F21, E22

Introducere

Întâmplările recente în ceea ce privește economia dau dovadă de impactul puternic al crizelor economice și cum pot acestea afecta atât sectorul economic al țărilor cât și viața de zi cu zi a oamenilor. Putem identifica câteva similarități între crizele economice care au avut efecte importante asupra dezvoltării economiei și care au servit la înțelegerea necesității unor planuri specifice perioadelor de criză financiară și/sau economică.

Însă aceste crize economice/financiare sunt diferite și se manifesta diferit. În această lucrare vom discuta despre două mari întâmplări economice și vom menționa și unele mai vechi care astăzi sunt comparate cu cele recente pentru a face înțelegerea lor mai ușoară.. Vom folosi ISD și PIB să prezentăm impactul economic asupra țărilor alese și asupra economiei uniunii europene per total.

Mai mulți factori explică motivul care a declanșat prăbușirea economiei în anii 2007-2008. Prăbușirea pieței imobiliare – alimentată de rate scăzute ale dobânzilor, credite ușoare, reglementări insuficiente și credite ipotecare subprime

toxice – a dus la criza economică. Aceasta intamplare economica a avut efect puternic asupra PIB-ului.

Economia este afectata astăzi de pandemia declanșată la sfârșitul anului 2019, cu schimbările produse atât în viața de zi cu zi a oamenilor, cât și în producția și distribuția produselor respectiv, consumul de servicii. Deasemenea economia țărilor au întâmpinat schimbări datorită restricțiilor și a măsurilor luate pentru prevenirea răspândirii virusului cum ar fi închiderea fabricilor pentru o perioada și trecerea pe remote a locurilor de munca care erau eligibile.

Impactul asupra economiei Europene din punct de vedere al ISD

Investițiile directe străine sunt investițiile făcute de obicei de o societate aflată în interes de afaceri dintr-o anumită țară, într-o altă țară fie sub forma înființării unei întreprinderi, fie prin dobândirea de active în cealaltă țară, cum ar fi deținerea sau controlul asupra companiilor străine.

Tabel nr.1: ISD stocuri in US milioane de dolari

Geo/Time	2008	2009	2010	2018	2019	2020
Austria	145794.766	169124.5831	160615.458	188804.1336	196726.7708	194057.645
Belgia	407403.284	458295.3375	473357.777	563522.3424	577139.4613	635929.466
Bulgaria	44058.6782	49225.38626	44970.0758	50431.9241	52724.55617	59723.9632
Croatia	28300.4915	33306.08726	32215.1335	27919.3599	29418.30627	32066.4315
Cipru	180528.03	247446.6452	260131.65	433809.4042	451359.3892	480867.016
Cehia	113173.519	125827.3834	128504.117	164224.5424	171333.7406	188771.724
Denmarca	100638.567	102301.7275	96136.3114	116251.4955	121482.3469	135125.462
Estonia	15448.7841	15840.60765	15551.0823	25096.96343	27942.59194	34449.6434
Finlanda	83533.5942	85163.09758	86697.9026	72072.06176	85821.10511	96902.811
Franta	563005.013	648012.3315	630710.417	820570.3935	868686.7666	968138.368
Germania	914509.301	963511.0314	955881.351	940576.7597	934741.629	1059326.21
Grecia	38118.6452	42097.22612	35025.8087	35738.2676	45153.50567	51800.7682
Ungaria	88079.7439	98901.60755	91014.8089	92001.37819	93258.29813	100992.89
Irlanda	188289.963	250102.6428	285575.321	1048647.64	1152372.511	1350054.61
Italia	327910.809	364427.2533	328058.461	433385.1244	444507.3549	485841.729
Latvia	11308.9489	11519.04114	10868.6502	17473.85391	17890.16283	20456.9718
Lithuania	13268.1415	14711.71424	15339.0541	19418.4313	20854.5263	23708.6989
Luxembourg	125127.619	172217.0025	172257.299	154407.9087	128421.599	627358.178
Malta	117077.228	125192.471	129770.274	206058.4614	211169.6427	240904.975
Netherlands	647414.083	646288.0769	588076.821	1492638.791	1491694.259	2890578.72
Polonia	148417.32	167399.0324	187602.19	229527.1963	234925.4022	248731.615
Portugalia	113499.776	125403.3465	121238.991	155497.9689	165410.8016	183556.369
Romania	64758.8543	70340.19779	68699.3831	92886.97012	99200.81244	107525.8
Slovachia	50416.3227	52537.25753	50328.0959	59859.93884	60954.15379	63992.0999
Slovenia	11965.8463	11276.77104	10666.7117	17466.06791	17983.15078	20420.1283
Spania	588900.901	632246.1597	628341.004	745395.3802	763222.6507	853290.644
Sweden	281961.565	336580.2009	352645.871	340572.8992	340853.3976	408824.17
Regatul Unit	911161.648	1026226.163	1068186.87	1930484.461	2045059.29	2206202.18

Sursa: UNCTAD database

Începând cu investiții străine directe (ISD), economiile europene au suferit la sfârșitul anilor 2000 reprezentat în tabelul 1.

ISD a scăzut mai mulți ani la rând, iar unele efecte au fost simțite pe parcursul a mai multor ani. Desigur, unele țări au rezistat în prima fază dar au înregistrat scăderi în anii următori. Singura țară care a rămas neafectată din punct de vedere al ISD este Malta, care înregistrează creșteri puține. Economii powerhouse ale Europei sunt afectate la fel ca și economii mai mici, din care putem deduce că economii afectate retrag ISD din țările în care au fost activi dacă consideră că acestea nu vor aduce beneficii destule.

Țările dezvoltate nu înregistrează aceeași creștere economică și nici nu au potențialul țărilor în curs de dezvoltare; prin urmare, riscul unei crize este mai puțin probabil să genereze un impact mai mare asupra economiei. Acest lucru nu este valabil pentru țările în curs de dezvoltare, deoarece acestea sunt mai dependente de capitalul extern, cum ar fi ISD și comerțul, sunt expuse unui risc mai mare și, prin urmare, un impact mai mare al unui eveniment economic asupra economiei lor.

În ultimii ani modelul de ISD se schimbă, efectele pandemiei recente sunt un prim exemplu, acum ISD către țările dezvoltate au scăzut în timpul crizei și către țările în curs de dezvoltare au rămâns la fel sau au crescut ușor.

Pentru perioada actuală, impactul asupra ISD o să fie vizibil la sfârșitul anului actual, având în vedere criza financiară și efectele ei asupra ISD care au apărut atât în anul în care criza a fost mai gravă cât și perioada care urma.

Economia globală a evoluat și boom-urile ISD de la sfârșitul anilor 1900 s-au încheiat, totuși țările în curs de dezvoltare atrag din ce în ce mai multe ISD-uri promițând creșterea economiei globale, menținând în același timp cât mai mult posibil din evoluție. Deocamdată, pandemia a afectat cu siguranță toți indicatorii și toate economii și va continua să arate unele influențe pentru o perioadă nedeterminată. Cu toate acestea, oricât de mult au suferit economii, acestea vor crește mult mai mult în viitor.

Impactul asupra economiei europene din punct de vedere al PIB

Produsul intern brut deasemenea se confruntă cu scăderi în ambele perioade și între cele două perioade. PIB a scăzut în perioada 2008-2010 specific, dar sunt și excepții precum Bulgaria și Malta care nu înregistrează scăderi. Alte țări precum Irlanda, Grecia, și Latvia au scăderi doi ani la rând al PIB-ului după criza financiară.

Este interesant faptul că PIB-ul în unele țări au o scădere mare pentru 2009 și revin complet până la sfârșitul anului următor. Câteva exemple bune din tabelul 2 sunt: Portugalia, Cipru și Letonia pentru țările în curs de dezvoltare și Olanda, Austria și Luxemburg pentru țările dezvoltate.

PIB-ul comparat cu ISD prezintă descreșteri în 2020, fiind afectat mai direct de pademie. Acesta acumulează efecte mai rapid decât ISD, fiind mai ușor de manipulat decât ISD-urile care sunt destinate pentru o perioada mai lunga de timp.

Tabel nr. 2: PIB in milioane de euro, perioada 2008-2010 si 2018-2020

GEO/TIME	2008	2009	2010	2018	2019	2020
Belgium	351,743.1	346,472.8	363,140.1	460,419.4	476,203.3	449,570.9
Bulgaria	37,217.7	37,417.7	38,058.1	56,111.8	61,239.5	60,642.7
Czechia	162,064.5	149,586.5	157,920.8	210,927.8	223,950.3	213,661.0
Denmark	241,613.5	231,278.0	243,165.4	302,361.1	312,747.2	311,726.0
Germany	2,546,490.0	2,445,730.0	2,564,400.0	3,356,410.0	3,449,050.0	3,332,230.0
Estonia	16,638.3	14,211.8	14,863.1	25,937.6	28,112.4	27,166.9
Ireland	187,619.5	169,785.8	167,673.7	326,986.1	356,051.2	366,506.1
Greece	241,990.4	237,534.2	224,124.0	179,727.3	183,413.5	165,829.8
Spain	1,109,541.0	1,069,323.0	1,072,709.0	1,204,241.0	1,244,772.0	1,121,698.0
France	1,992,380.0	1,936,422.0	1,995,289.0	2,360,687.0	2,425,708.0	2,278,947.0
Croatia	47,981.0	45,064.8	45,195.1	51,950.1	54,237.9	49,104.1
Italy	1,637,699.4	1,577,255.9	1,611,279.4	1,771,565.9	1,790,941.5	1,651,594.9
Cyprus	19,009.6	18,675.5	19,410.0	21,432.5	22,287.0	21,000.3
Latvia	24,464.5	18,855.0	17,872.8	29,142.5	30,420.9	29,334.0
Lithuania	32,660.1	26,897.0	28,033.8	45,491.1	48,797.4	48,794.2
Luxembourg	38,128.6	36,976.5	40,177.8	60,053.1	63,516.3	64,143.1
Hungary	108,215.8	94,382.6	99,576.3	135,941.4	146,092.7	135,924.5
Malta	6,206.0	6,259.6	6,815.8	12,587.4	13,592.2	12,823.8
Netherlands	647,198.0	624,842.0	639,187.0	773,987.0	810,247.0	798,674.0
Austria	293,761.9	288,044.0	295,896.6	385,361.9	397,575.3	375,562.0
Poland	366,040.5	317,040.6	362,190.9	497,842.3	532,329.2	521,514.5
Portugal	179,102.8	175,416.4	179,610.8	205,184.1	213,949.3	202,465.7
Romania	146,590.6	125,213.9	125,472.3	204,496.9	222,997.6	218,165.2
Slovenia	37,925.7	36,254.9	36,363.9	45,862.6	48,392.6	46,297.2
Slovakia	66,098.1	64,095.5	68,188.7	89,505.5	93,865.2	91,104.8
Finland	194,265.0	181,747.0	188,143.0	233,696.0	240,261.0	237,467.0
Sweden	354,881.1	314,637.5	374,695.2	470,673.1	474,550.5	472,260.1
UK	1,995,854.5	1,738,066.5	1,872,175.5	2,420,897.2	2,526,615.2	:

Sursa: EUROSTAT database

Prognoza pe anul 2021 spune ca PIB-ul in Uniunea Europeana va creste cu 4.2% în medie pe masură de continentul iese din pandemia creata de Coronavirus, Spania fiind țara cu cea mai mare creștere anticipată de 5.9% a PIB-ului.¹

Organizația Mondială a Comerțului a raportat despre influența pandemiei asupra PIB-ului și a exporturilor, comerțul internațional scăzând brusc în 2020, exporturile de servicii fiind cele mai afectate, întrucât sectorul nu poate recupera pierderi așa cum poate sectorul mărfurilor, dar ambele au cunoscut scăderi dramatice față de anul precedent. Creșterea PIB a înregistrat procente negative la începutul anului 2020.²

În 2020, pandemia de COVID-19 a provocat o scădere economică fără precedent, PIB-ul real din UE scăzând cu 6,1%, mai mult decât în timpul crizei

¹ <https://www.statista.com/statistics/1102546/coronavirus-european-gdp-growth/>

² World Trade Organization, World Investment Report 2020

financiare globale. La toate nivelurile, răspunsul UE la criză a fost rapid, puternic și bine coordonat. Statele membre ale UE – ajutate de mecanismul EU SURE – au oferit un sprijin major întreprinderilor și angajaților, în special prin programe de angajare pe termen scurt, precum și asistență semnificativă pentru lichidități întreprinderilor.³

Prognoza pe anul 2021 spune ca PIB-ul in Uniunea Europeana va creste cu 4.2% in medie pe masura de continentul iese din pandemia creata de Coronavirus, Spania fiind tara cu cea mai mare crestere anticipata de 5.9% a PIB-ului.⁴

Concluzii

ISD în Uniunea Europeana a suferit o cădere de 71% comparat cu anul trecut, Germania raportează o scădere mare, în același timp Italia și Austria având scăderi accentuate ale fluxurilor din cauza dezinvestițiilor mari. Franța la fel înregistrează scăderi de 39%, iar Regatul Unit a avut flux negativ. Desigur, sunt și creșteri ale fluxului ISD, în Suedia se dublează, iar în Spania crește cu mai mult de 50%.

Din cauza impactului neuniform asupra țărilor dezvoltate și țărilor în curs de dezvoltare, fluxurile de ISD au ajuns la un nou record de 72% în țările în curs de dezvoltare. Din scăderea globală de ISD, aproape 80% provin din economiile dezvoltate, iar restul din economiile în curs de dezvoltare și în tranziție. Beneficiarul primar de ISD pentru 2020 a fost China, ceea ce explică și de ce ISD-ul din Asia de Est a scăzut doar cu 4%, cea mai mică scădere a ISD din orice regiune.

Așteptările pentru anul 2021 nu sunt mari, în publicație se precizează că UNCTAD se așteaptă la un an slab în ceea ce privește redresarea ISD. În principal, sectorul Greenfield și incertitudinea cu privire la mediul global pot afecta continuarea ISD-urilor.⁵

Banca Mondială afirmă că economia globală este pregătită să înregistreze cea mai puternică recuperare post recesiune din ultimii 80 de ani în 2021.

Creșterea ISD a fost perturbată în ultimul deceniu până la punctul în care unele țări nu și-au recuperat vârful pe care l-au avut înainte de criza din 2008 sau înainte de criza petrolului de la mijlocul anilor 2010. În timp ce țările își vor reveni, direcția ISD ar putea prezenta unele schimbări, după cum sugerează datele, țările în curs de dezvoltare ar putea primi din ce în ce mai multe ISD în general.

Referințe bibliografice

World Trade Organization, World Investment Report 2020

<https://www.statista.com/statistics/1102546/coronavirus-european-gdp-growth/>

<https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance>

---

³ <https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance>

⁴ <https://www.statista.com/statistics/1102546/coronavirus-european-gdp-growth/>

⁵ World Trade Organization, World Investment Report 2020, p. 29-31

SITUAȚIA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE ROMÂNESC ÎN CONTEXTUL OBIECTIVULUI DE DEZVOLTARE DURABILĂ 4- EDUCAȚIE DE CALITATE

THE SITUATION OF THE ROMANIAN EDUCATION SYSTEM IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OBJECTIVE 4- QUALITY EDUCATION

Alexandra Diana CHIRESCU

Masterand, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Economie
agroalimentară și a mediului
e-mail: chirescualexandra18@stud.ase.ro

***Abstract:** In the current context, the National Strategy for Sustainable Development 2030 and the 2030 Agenda attribute to education an essential role in Romania's transition to a sustainable society. The objective of this research is to analyze, at regional level, the main indicators that characterize the Romanian education system and to correlate the results obtained with the targets set at the European level. Regarding the research methodology, a bibliometric analysis was performed on an inventory of the publishing activity within the Web of Science database, as well as a set of maps through which the situation of the Romanian education system is graphically represented. Although the education system has improved, there is a long way to go to achieve the sustainable development goals.*

Keywords: education; sustainable development; Tableau public; bibliometric analysis

JEL Code: I210, Q01

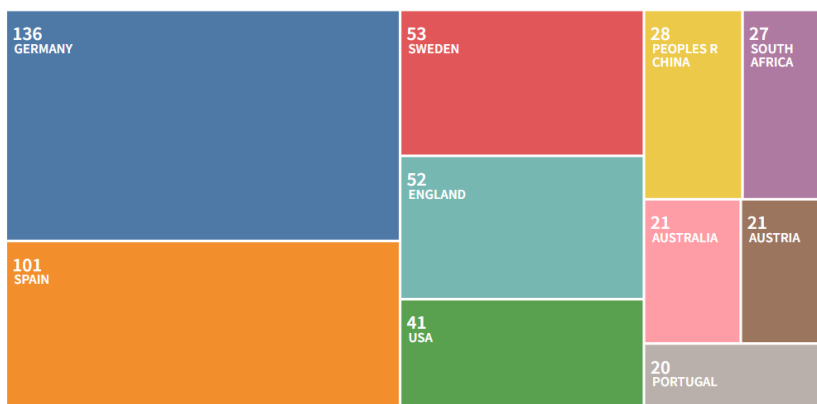
1. Introducere

În contextul în care educația este considerată a fi doar un proces de intrare pe piața muncii, specialiștii trag un semnal de alarmă și informează populația de faptul că educația ar trebui să fie un proces continuu, pe tot parcursul vieții. Astfel, sunt încurajate inițiativele inovatoare, conduita și emanciparea (dezvoltaredurabila.gov.ro). Pe de altă parte, pentru atingerea acestor rezultate este necesar că rata abandonului școlar să scadă, iar sistemul educațional, indiferent de

țara despre care se vorbește, să fie îmbunătățit. Așadar, când se face referire la sustenabilitate, se creează o legătură cu sistemul de educație, ca pilon de bază în întemeierea unei societăți moderne și durabile. Cu alte cuvinte, Obiectivul de dezvoltare durabilă 4 (ODD) are 7 ținte stabilite la nivel european, prin care se urmărește progresul realizat în îmbunătățirea stării sistemului educațional. Potrivit Agendei 2030 și a Strategiei pentru dezvoltare durabilă 2030, principalele target-uri setate pentru acest ODD prevăd în principal asigurarea învățământului primar și gimnazial gratuit pentru o pondere cât mai mare de elevi, asigurarea accesului la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educație preșcolară, asigurarea tuturor bărbaților și femeilor acces egal la educație tehnică, vocațională și terțiară, creșterea numărului tinerilor care dețin competente relevante, eliminarea disparitatilor între sexe în educație și asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele necesare promovării dezvoltării durabile (sgg.gov.ro). Aceste ținte sunt stabilite a fi atinse până la nivelul anului 2030 și reprezintă o formă de cuantificare a rezultatelor obținute pe tematica sistemului educațional. În asentimentul celor menționate anterior, obiectivul acestei cercetări este de a analiza, la nivel regional, principalii indicatori prin care se caracterizează sistemul de învățământ românesc și de a corela rezultatele obținute cu țintele stabilite la nivel european.

2. Revizuirea literaturii de specialitate

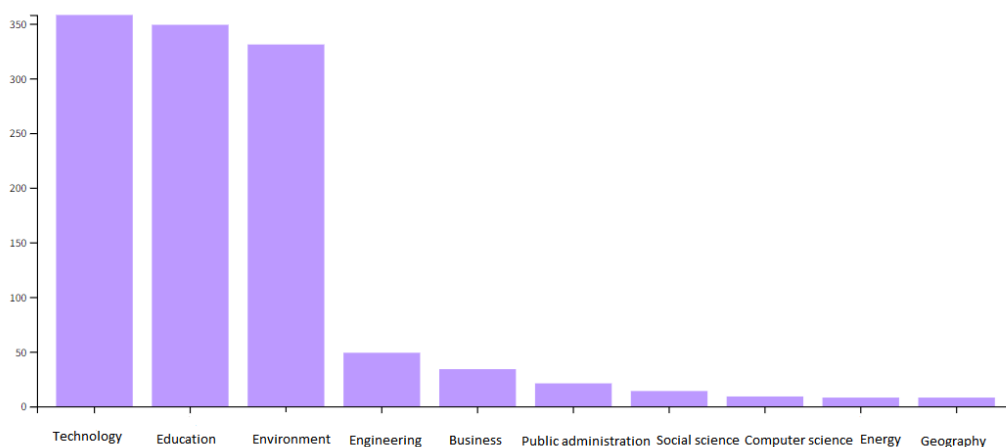
Pentru revizuirea literaturii de specialitate, s-a utilizat platforma Web of Science (Marín-Marín et al., 2021). Astfel, au fost selectate criteriile pentru conceperea analizei, în următorul mod: s-a dorit analiza documentelor care să conțină referințe atât despre sistemul educațional, cât și despre dezvoltarea durabilă, iar data publicației documentelor să fie în ultimii 5 ani (Pătărlăgeanu, 2020). În urma căutării realizate, au fost returnate 721 de publicații indexate în Web of Science Core Collection, care să respecte criteriile amintite anterior. Se propune analiza statelor care au elaborat cele mai multe documente care respectă criteriile stabilite, precum și principalele domenii corespunzătoare lucrărilor analizate.

Fig.1 Analiza statelor cu cele mai multe publicații în domeniul educației și dezvoltării durabile, ultimii 5 ani

Sursa: Web of Science

Potrivit reprezentării grafice (Figura 1), statul care a înregistrat cel mai ridicat număr de publicații care să respecte criteriile stabilite este Germania (136 documente), urmat de Suedia (53 documente) și China (28 documente). La coada clasamentului realizat se identifică Portugalia (20 documente). Pentru analiza principalelor domenii corespunzătoare lucrărilor analizate, se propune studierea următorului grafic.

Fig.2 Analiza domeniilor corespunzătoare lucrărilor analizate

Sursa: Web of Science

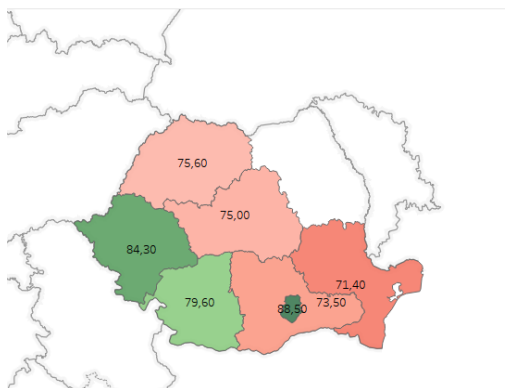
Se poate observa (Figura 2) faptul că cele mai multe lucrări sunt încadrate în domeniul Științei și Tehnologiei (358 documente), Educație și Cercetare (349 documente) și Științe de mediu (331 documente). Potrivit clasamentului realizat, cele mai puține documente corespund domeniului Geografie (8 documente). Pentru a conferi complexitate studiului, s-a dorit creionarea imaginii sistemului educațional la nivel comunitar. Astfel, la nivelul Uniunii Europene, s-a dorit realizarea schimburilor de experiențe în ceea ce privește sistemul educațional. Au fost tratate cu deosebit interes următoarele aspecte: consolidarea procesului de învățare pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea calității educației, promovarea principiilor incluzive, precum și stimularea creativității și a inteligenței (europa.eu). În acest context, cadrul de cooperare între statele membre îl reprezintă Strategia pentru tineret în perioada 2019-2027. Potrivit Uniunii Europene, cooperarea va sprijini angajamentul civic, responsabilizarea, precum și accesul tinerilor la

resursele necesare pentru dezvoltare și participare în cadrul societății (europa.eu). Mai mult decât atât, educația este menționată într-un număr de alte ținte ODD, inclusiv ODD 3 privind sănătatea și bunăstarea, ODD 5 privind egalitatea de gen și ODD 8 privind munca decentă (Unterhalter,2019), ceea ce indică importanța acordată dezvoltării acestui sector. Se poate afirma faptul că educația se desfășoară la nivelul a 3 trepte: micro, meso și macro. Nivelul micro se referă la elevii și studenții implicați în procesul de învățare, nivelul meso se referă la mediile în care activitățile didactice se pot desfășura (școli, licee, universități), iar nivelul macro face referire la regulamentele și politicile stabilite la nivelul țării (Boeren, 2019). Așadar, având în vedere faptul că sunt mai mulți actori implicați în sistemul de educație, procesul de dezvoltare și monitorizare a indicatorilor este destul de laborios, dar este imperios necesar de realizat.

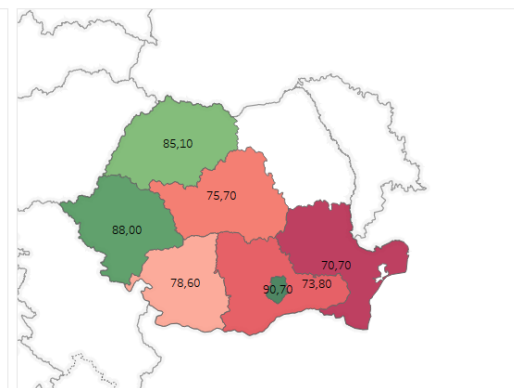
3. Metodologia de cercetare

Datele utilizate în realizarea analizei au fost preluate de pe baza de date Eurostat, secțiunea Educație (cod EDAT_LFSE_33, EDAT_LFSE_16, EDAT_LFSE_04 și TRNG_LFSE_04). Indicatorii sistemului de educație românesc, analizați la nivel regional, la nivelul anului 2016 și 2020 au fost prelucrați în Tableau Public.

Procentul populației cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani care a finalizat ciclul liceal și terțiar de studii la nivelul anului 2016

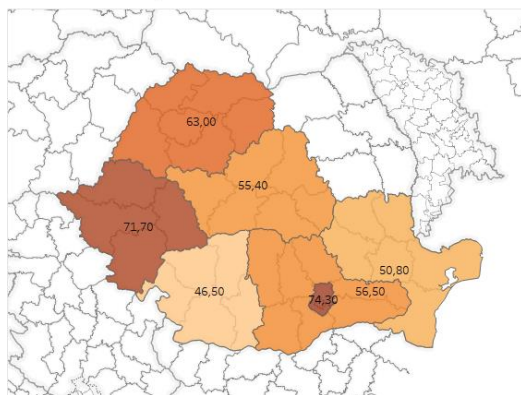

Procentul populației cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani care a finalizat ciclul liceal și terțiar de studii la nivelul anului 2020

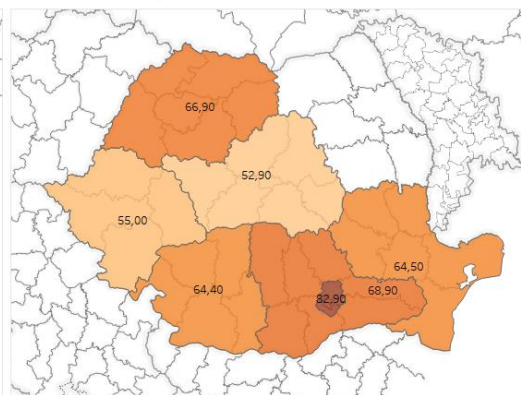

Sesiunea de comunicări științifice
 „EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
 Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

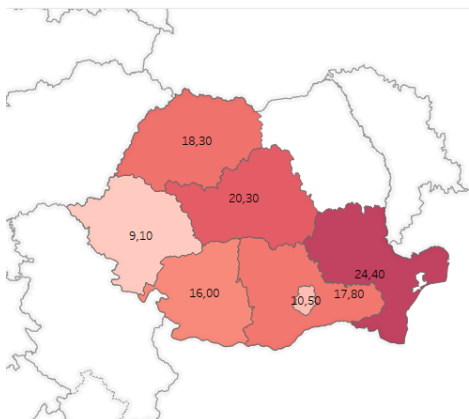
Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani care nu sunt încadrate în sistemul educațional sau de formare profesională la nivelul anului 2016

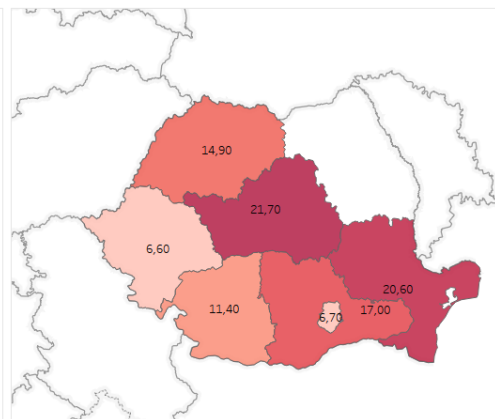
Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani care nu sunt încadrate în sistemul educațional sau de formare profesională la nivelul anului 2020

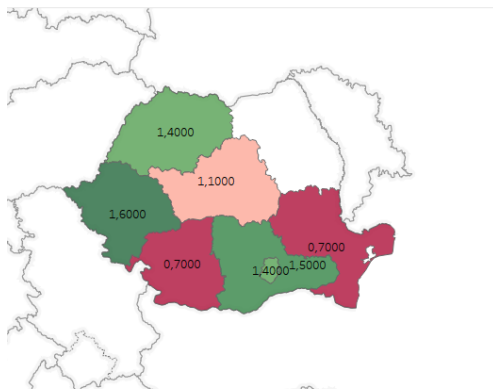
Ponderea persoanelor cu vârsta între 18-24 ani care părăsesc timpuriu sistemul de educație și formare profesională la nivelul anului 2016

Ponderea persoanelor cu vârsta între 18-24 ani care părăsesc timpuriu sistemul de educație și formare profesională la nivelul anului 2020

Rata de participare în sistemul educațional și de formare profesională a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25-64 ani la nivelul anului 2016

Rata de participare în sistemul educațional și de formare profesională a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25-64 ani la nivelul anului 2020

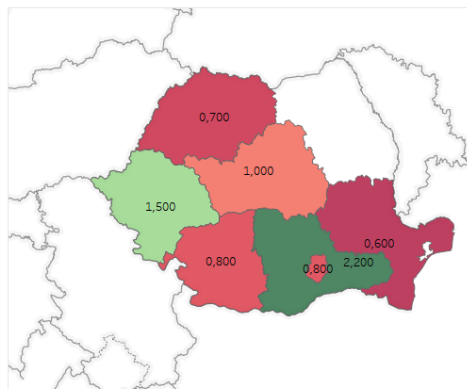

Fig. 3 Analiza indicatorilor sistemului de educație din România în anul 2016, comparativ cu anul 2020

Sursa: conceptualizare proprie

4. Rezultate și discuții

În ceea ce privește Procentul populației cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani care a finalizat ciclul liceal și terțiar de studii se poate observa o schimbare în anul 2020 față de anul 2016. Astfel, dacă la nivelul anului 2016 regiunile Vest (84,3%), Sud-Vest Oltenia (79,6%) și București-Ilfov (88,5%) se aflau în zona verde, ceea ce semnifică faptul că înregistrau valori ridicate și favorabile ale indicatorului analizat, în anul 2020 se observă faptul că regiunea Sud-Vest Oltenia nu se mai încadrează în această zonă. Pe de altă parte, valorile pentru regiunea Vest și București-Ilfov au cunoscut un trend ascendent. Ce este nou în anul 2020, este apariția regiunii Nord-Vest (85,1%) în zona verde. Un alt indicator prezentat în cadrul analizei este Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani care nu sunt încadrate în sistemul educațional și de formare profesională. La nivelul anului 2016, regiunile cu cele mai ridicate valori ale acestui indicator au fost regiunea Vest (77,7%), București-Ilfov (74,3%) și regiunea Nord-Vest (63%). În anul 2020, situația s-a ameliorat în cazul regiunii Vest, valoarea indicatorului ajungând la 55% , dar și în cazul regiunii Centru (52,9% în 2020 față de 55,4% în 2016). Dacă se analizează Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 18-24 ani care părăsesc timpuriu sistemul de educație și formare profesională, se observă faptul că singura regiune unde au fost semnalate creșteri în anul 2020 față de 2016, este regiunea Centru (21,7% în 2020 față de 20,3% în 2016). Cea mai semnificativă scădere a indicatorului s-a constatat în regiunea Sud-Vest Oltenia (4,6 puncte procentuale). Nu în ultimul rând, Rata de participare în sistemul educațional și de formare profesională a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25-64 ani a cunoscut un trend descendent în 2020 față de 2016. Astfel, regiunea cu cea mai ridicată valoare a indicatorului în anul 2020 este regiunea Sud-Muntenia (2,2%), iar cea mai scăzută valoare a fost înregistrată în regiunea Sud-Est (0,6%). Așadar, Obiectivul de dezvoltare durabilă 4 – Educație de calitate, prevede îndeplinirea a 7 ținte referitoare la sistemul educațional, până la nivelul anului 2030. În lucrarea de față se vor analiza 3 dintre aceste ținte, după cum urmează:

- ❖ Până în 2030, asigurarea accesului egal pentru toate femeile și toți bărbații la educație tehnică, vocațională și terțiară, inclusiv universitară, accesibilă și calitativă (dezvoltare.durabila.gov.ro)

Potrivit Eurostat, în perioada 2005-2020, participarea adulților în procesul de învățare a fluctuat. Astfel, cel mai ridicat nivel al acestui indicator a fost atins în 2013, respectiv 2% dintre adulții din România participau la procesul de învățare, în timp ce la nivelul anului 2020, acest indicator a scăzut cu 1 punct procentual. Din acest punct de vedere, România se află cu mult sub media europeană cuprinsă între 7,7-10%.

- ❖ Până în 2030, asigurarea faptului ca toți tinerii și o proporție substanțială a adulților, atât bărbați, cât și femei, dispun de competențe elementare, precum alfabetizarea și aritmetica elementară (dezvoltaredurabila.gov.ro)

În perioada 2006-2018, ponderea tinerilor de 15 ani care au cunoștințe de matematică a scăzut de la 24,7% la 22,9%. În ceea ce privește cunoștințele de citit, și acestea au scăzut cu 1,2 p.p, de la 23,7% în 2006 la 22,5% în 2018, media europeană fiind de aproximativ 50% pentru ambii indicatori.

- ❖ Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care detin competențe relevante, inclusiv competențe tehnice și vocaționale, care sa faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul (dezvoltaredurabila.gov.ro)

Ponderea persoanelor adulte care dispun de cunoștințe digitale de bază a înregistrat un trend ascendent în perioada 2015-2019, respectiv o creștere de 5 p.p (31%), media europeană fiind de aproximativ 55%. Așadar, deși s-a sesizat o îmbunătățire a unora dintre indicatorii analizați la nivel național, sistemul de educație românesc se situează sub media europeană, iar drumul ce trebuie urmat pentru îndeplinirea obiectivelor durabile, este lung. În acest sens, programa și actul educațional trebuie să se refere nu numai la partea cantitativă, ci și la cea calitativă, iar tinerii trebuie stimulați să rămână conectați pe tot parcursul vieții dornici să învețe.

5. Concluzii

Obiectivul acestei cercetări este de a analiza, la nivel regional, principalii indicatori prin care se caracterizează sistemul de învățământ românesc și de a corela rezultatele obținute cu țintele stabilite la nivel european. În ceea ce privește instrumentele de cercetare utilizate, a fost folosit soft-ul Tableau Public, pentru conceptualizarea grafică a hărților. Astfel, în anul 2020, cea mai ridicată valoare a Procentului populației cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani care a finalizat ciclul liceal și terțiar de studii, a fost înregistrată în regiunea Vest (88%). În ceea ce privește Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani care nu sunt încadrate în sistemul educațional și de formare profesională la nivelul anului 2020, cea mai scăzută valoare a fost semnalată în regiunea Centru (52,9%). De asemenea, Ponderea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 18-24 ani care părăsesc timpuriu sistemul de educație și formare profesională a scăzut în regiunea Sud-Vest Oltenia cu 4,6 puncte procentuale - 2020 față de 2016. Nu în ultimul rând, Rata de participare în sistemul educațional și de formare profesională a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25-64 ani a cunoscut un trend descendent în 2020 față de

2016. Pentru a conferi complexitate studiului, au fost analizate și 3 ținte ale ODD-ului 4- Educație de calitate, în corelație cu indicatorii prezentați. S-a constatat faptul că România este sub media europeană în ceea ce privește participarea adulților în procesul de învățare, ponderea tinerilor de 15 ani care au cunoștințe de matematică și citire, precum și ponderea persoanelor adulte care dispun de cunoștințe digitale de bază. Pentru a atinge obiectivele stabilite prin Agenda 2030, este esențial să crească rata de participare a tinerilor și adulților în învățământ și să scadă rata abandonului școlar. Acest lucru se poate realiza creșterea gradului de calitate al procesului educațional și prin stimularea studenților. Factorul de noutate al lucrării este conferit de metoda de cercetare – realizarea unor hărți prin intermediul cărora să se poată analiza nivelul de dezvoltare al sistemului educațional din România.

Referințe bibliografice

- Boeren, E. (2019), „*Understanding Sustainable Development Goal (SDG) 4 on “quality education” from micro, meso and macro perspectives*”, în *International Review of Education*, nr. 65, 277-294
<http://dezvoltareurabila.gov.ro/web/obiective/odd4/>, site accesat la data de 10.11.2021
http://dezvoltareurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/08/Agenda-2030_RO.pdf, 20, site accesat la data de 10.11.2021
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/quality-education>, site accesat la data de 10.11.2021
https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_ro, site accesat la data de 10.11.2021
https://europa.eu/youth/strategy_ro, site accesat la data de 10.11.2021
https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/10/SNDD-2030_-_varianta-dup%C4%83-Comitet-interministerial-4-octombrie-2018.pdf, 24-27, site accesat la data de 10.11.2021
- Marín-Marín, J.A., Moreno-Guerrero, A.J., Dúo-Terrón, P., López-Belmonte, J. (2021), „*STEAM in education: a bibliometric analysis of performance and co-words in Web of Science*”, în *International Journal of STEM Education*, nr.8
- Pătărlăgeanu, S.R., Dinu, M. and Constantin, M., 2020. „*Bibliometric Analysis of the Field of Green Public Procurement*”, în *Amfiteatru Economic*, 22(53), pp. 71-81
- Unterhalter, E. (2021), „*The Many Meanings of Quality Education: Politics of Targets and Indicators in SDG4*”, în *Special Issue: Knowledge and Politics in Setting and Measuring SDGs*, nr. 10(1), 39-51

MANAGEMENTUL DURABIL AL DEȘEURILOR. STUDIU DE CAZ EFECTUAT LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

SUSTAINABLE WASTE MANAGEMENT. CASE STUDY CONDUCTED FOR THE EUROPEAN UNION

Alexandra Diana CHIRESCU

Masterand, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Economie
agroalimentară și a mediului
e-mail: chirescualexandra18@stud.ase.ro

***Abstract:** According to the European Commission, one of the main objectives of the modern world is to decouple the economic growth of consumption. The objective of the research is to carry out an analysis at the level of the European Union states, in order to identify the evolution of the indicators that characterize the waste management sector in 2018 compared to 2014. Regarding the research methodology, a bibliometric analysis was performed on an inventory of the publishing activity within the Web of Science database, as well as a set of maps through which the situation of the waste management evolution is graphically represented.*

Keywords: sustainability; waste management; European analysis; bibliometric analysis

JEL Code: Q530; Q01

1. Introducere

În contextul în care consumul și producția din zilele noastre pun foarte mare accent pe utilizarea resurselor, Agenda 2030 și Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2030, documente strategice în acest domeniu, prevăd decuplarea creșterii economice de schimbarea climatică (dezvoltaredurabila.gov.ro). Astfel, este important ca oamenii să realizeze faptul că resursele sunt finite și trebuie gestionate într-un mod durabil (ec.europa.eu). În acest mod, ODD-ul 12 - Producție și consum responsabile, prevede proiectarea unor produse cu un consum minim de resurse, care să genereze o cantitate cât mai redusă de deșeuri și ulterior să poată fi utilizate sub formă de materie primă în cadrul altor procese. Potrivit Comisiei Europene, până în anul 2030 trebuie să se reducă semnificativ generarea de deșeuri și să crească gradul de reciclare și reutilizare a deșeurilor. Așadar, aplicarea unui sistem corect și durabil de management al deșeurilor poate contribui la tranziția către

economia circulară (Bassi, 2017). Planul de acțiune pentru Economia Circulară, ca parte a Pactului verde european, vizează atingerea neutralității climatice și împiedicarea pierderii biodiversității până la nivelul anului 2050 (Perrot & Subiantoro, 2018). Prin această tranziție, se vor aduce îmbunătățiri și dimensiunii socio-economice, prin crearea de noi locuri de muncă (Sharma et al., 2021). Principalele tipuri de deșeurii asupra cărora se concentrează prezenta analiză sunt deșeurile electrice (e-waste), deșeurile biodegradabile și ambalajele. În acest caz, deșeurile electronice sau electrice trebuie gestionate după o anumită procedură, întrucât conțin materiale considerate atât rare, cât și dăunătoare față de mediul natural (Kusch & Hills, 2017). Astfel, se dorește prevenirea generării deșeurilor de tipul e-waste, utilizarea eficientă a resurselor și retragerea într-un procent cât mai ridicat a materiei prime pentru a o reutiliza (ec.europa.eu). În ceea ce privește deșeurile compostabile, acestea sunt definite ca deșeurii care provin din grădina și parc, deșeurii alimentare și de bucătărie provenite din gospodăria, restaurante, catering și spații de vânzare cu amănuntul și deșeurii comparabile din fabricile de procesare a alimentelor. În prezent, principala amenințare pentru mediu cauzată de către deșeurile biodegradabile este producția de metan datorată procesului de descompunere (Koski-Karell, 2019). Printre obiectivele stabilite pentru anul 2030 în ceea ce privește biodeșeurile, se află și creșterea gradului de reciclare și pregătire pentru reutilizare a deșeurilor municipale până la 70 %, precum și reducerea risipei alimentare cu 30% până în 2025 (Lohani et al., 2021). Referitor la ambalaje, regulamentele europene prevăd atât noțiuni legate de design-ul ambalajelor, cât și de gestionarea deșeurilor rezultate din acestea. Astfel, principalele obiective stabilite pentru această prioritate sunt reprezentate de armonizarea măsurilor introduse la nivel național în ceea ce privește managementul deșeurilor, oferirea unui nivel ridicat de protecție față de mediul natural, precum și manipularea hranei în condiții optime (Malinauskaitė et al., 2017). Până în anul 2025, rata de reciclare a deșeurilor ar trebui să ajungă la 65%, iar cea de reciclare a plasticului la 50%. Așadar, obiectivul cercetării este de a analiza principalii indicatori ai managementului deșeurilor din statele membre ale Uniunii Europene și de a realiza un clasament al acestora, în funcție de performanță. Prin această cercetare se dorește, de asemenea, tragerea unui semnal de alarmă cu privire la situația prezentă și responsabilizarea tuturor părților implicate, atât consumatori, cât și producători pentru implementarea unui management durabil al deșeurilor.

2. Recenzia literaturii de specialitate

Pentru revizuirea literaturii de specialitate s-a utilizat platforma Web of Science (Pătărlăgeanu, 2020). Astfel, au fost selectate criteriile pentru realizarea analizei bibliometrice: domeniul – managementul deșeurilor și dezvoltarea durabilă – din cadrul documentelor publicate în ultimii 5 ani. Analiza a fost realizată pentru 31 de rezultate. În figura de mai jos se prezintă analiza domeniilor de cercetare aferente celor 31 de lucrări menționate anterior (Sánchez et al., 2017).

Fig.1 Analiza domeniilor de cercetare

Sursa: Web of Science

Se poate observa faptul că cele mai multe articole corespund domeniului ecologiei (11 documente). Poziția a doua este ocupată de către domeniul ingineriei cu (10 documente), iar pe locul trei se situează segmentul științelor tehnologice – 9 lucrări de cercetare. În continuare se prezintă clasamentul statelor cu cel mai ridicat nivel al activității publicistice în domeniul managementului deșeurilor și a dezvoltării durabile.

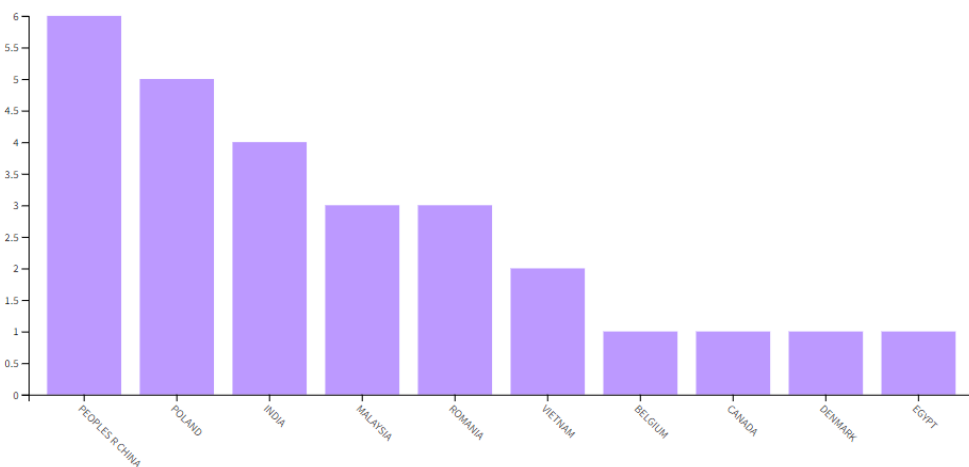

Fig.2 Clasamentul statelor în funcție de activitatea publicistică din domeniul managementului deșeurilor și al dezvoltării durabile

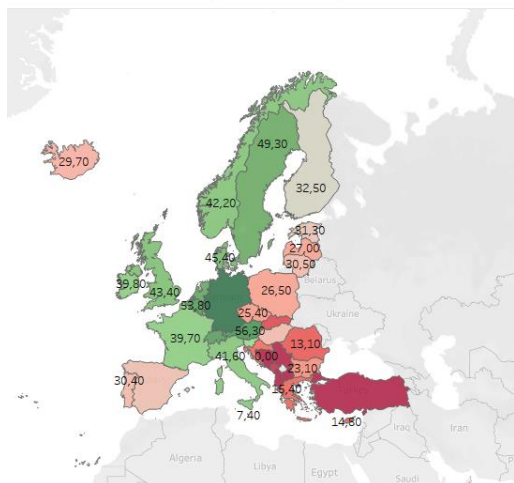
Sursa: Web of Science

Cele mai multe documente din domeniul menționat anterior au fost publicate în China (6 documente), pe locul doi situându-se Polonia cu 5 documente și India cu 4 documente. La coada clasamentului se află Egiptul cu 1 document publicat. Pentru a conferi complexitate studiului, analiza a mers și mai departe și a fost aprofundată importanța Agendei 2030 și a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă 2030 în contextul managementului deșeurilor (dezvoltaredurabila.gov.ro). Astfel, gestionarea durabilă a deșeurilor este prevăzută în Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 12 – Consum și producție responsabile. Potrivit Comisiei Europene, se urmărește reducerea gradului de producere a deșeurilor, precum și reciclarea și reutilizarea acestora (dezvoltaredurabila.gov.ro). Mai mult decât atât, Politica Uniunii Europene cu privire la Gestionarea Deșeurilor contribuie la procesul economiei circulare, întrucât se încearcă recuperarea în proporții cât mai ridicate a resurselor utilizate (ec.europa.eu). În acest context, Directiva Cadru privind Deșeurile este cadrul legal european prin care este stabilită modalitatea de manipulare și tratare a deșeurilor (eur-lex.europa.eu).

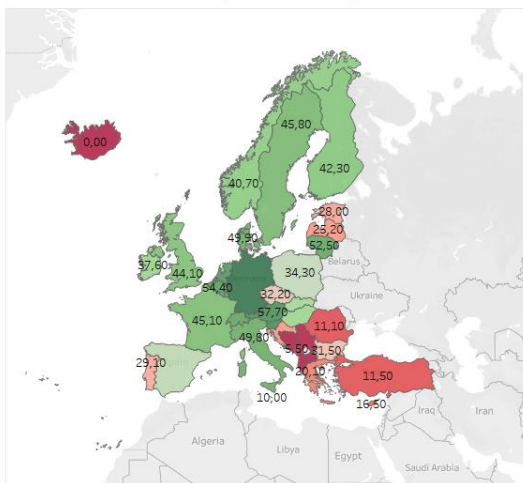
3. Metodologia cercetării

Datele utilizate în realizarea analizei au fost preluate de pe baza de date Eurostat, secțiunea Deșeuri (CEI_WM050, CEI_WM011 și TEN00106). Indicatorii sistemului de management al deșeurilor, analizați la nivelul statelor membre în anul 2014 și 2018, au fost prelucrați în Tableau Public.

Rata de reciclare a deșeurilor municipale în anul 2014

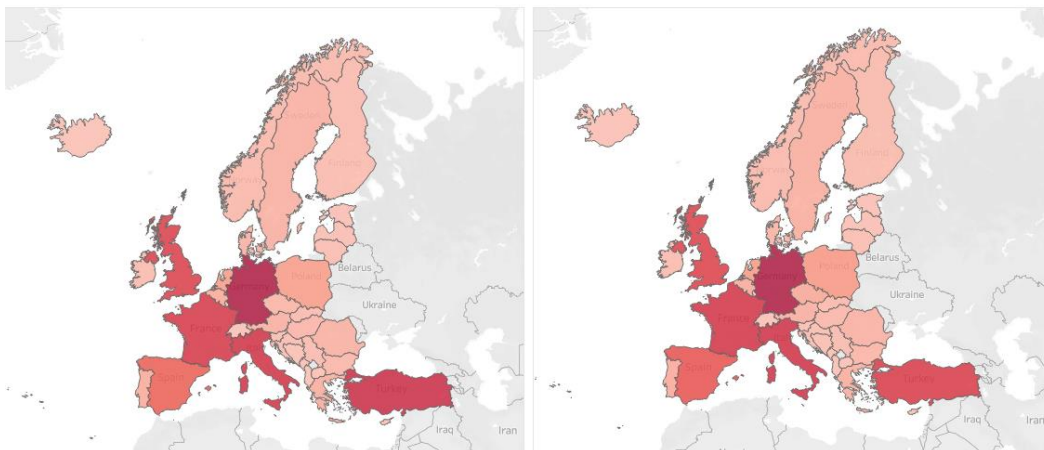

Rata de reciclare a deșeurilor municipale în anul 2018

Cantitatea de deșuri generată de către gospodării în anul 2014

Cantitatea de deșuri generate de către gospodării în anul 2018

Rata de reciclare a deșeurilor electronice în 2014

Rata de reciclare a deșeurilor electronice în 2018

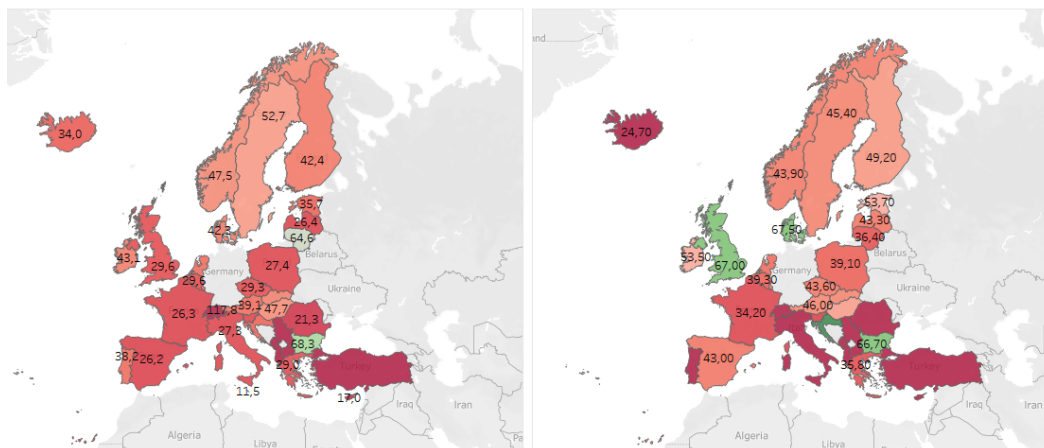

Fig.3 Analiza indicatorilor sistemului de management al deșeurilor în anul 2014, comparativ cu anul 2018

Sursa: conceptualizare proprie

4. Rezultate și discuții

În ceea ce privește Rata de reciclare a deșeurilor municipale în anul 2014, se pot identifica următoarele clustere:

- 0,7%-10,3% (Serbia-0,7%, Muntenegru-5%, Malta-7,4%, Slovacia-10,3%)
- 13,1%-23,1% (România-13,1%, Cipru-14,8%, Grecia-15,4%, Croația-16,5%, Bulgaria-23,1%)
- 25,4%-36% (Cehia-25,4%, Polonia-26,5%, Letonia-27%, Islanda-29,7%, Portugalia-30,4%,Lituania-30,5%, Ungaria-30,5%, Spania-30,8%, Estonia-31,3%, Finlanda- 32,5%, Slovenia-36%)

- 39,7%-49,3% (Franța-39,7%, Irlanda-39,8%, Italia-41,6%, Norvegia-42,2%, Regatul Unit al Marii Britanii- 43,4%, Danemarca- 45,4%, Luxemburg-47,7%, Suedia-49,3%)
- 50,9%-65,6% (Olanda-50,9%, Elveția-53,5%, Belgia-53,8%, Austria-56,3%, Germania-65,6%)

Astfel, cea mai ridicată rată de reciclare a deșeurilor municipale, la nivelul anului 2014, aparține Germaniei cu 65,6%, urmată de Austria cu 56,3%. Rata de reciclare a deșeurilor municipale din România a fost de 13,1% în anul 2014, cu mult sub media europeană. În anul 2018, față de anul 2014, au fost constatate creșteri ale ratei de reciclare a deșeurilor municipale în următoarele state: Lituania (32 p.p), Finlanda (9,8 p.p), Bulgaria (8,4 p.p), Polonia (7,8 p.p), Franța (5,4 p.p), etc. Cu toate acestea, România a înregistrat o scădere de aproximativ 2 p.p a indicatorului analizat.

În urma analizei Cantității de deșuri generate de către gospodării în anul 2014, au fost conturate 8 categorii de state, în funcție de valoarea indicatorului deja menționat:

- 26.988 tone- 187.289 tone (Liechtenstein - 26.988 tone, Malta- 154.478 tone, Muntenegru- 187.289 tone)
- 242.849 tone- 709.118 tone (Luxemburg- 242.849 tone, Islanda- 299.413 tone, Cipru- 323.859 tone, Estonia- 482.244 tone, Slovenia- 562.375 tone, Letonia- 709.118 tone)
- 1.161.764 tone- 2.426.530 tone (Lituania- 1.161.764 tone, Croația- 1.162.112 tone, Irlanda- 1.524.356 tone, Finlanda- 1.602.959 tone, Serbia- 1.637.251 tone, Slovacia- 1.732.983 tone, Norvegia- 2.426.530 tone)
- 2.683.016 tone- 3.823.053 tone (Bulgaria- 2.683.016 tone, Ungaria- 2.951.303 tone, Cehia- 3.260.580 tone, Danemarca- 3.580.549 tone, România- 3.823.053 tone)
- 4.170.023 tone- 5.419.042 tone (Austria-4.170.413 tone, Suedia-4.172.574 tone, Grecia- 4.508.249 tone, Portugalia- 4.710.465 tone, Belgia- 5.419.042 tone)
- 8.240.413 tone- 8.523.482 tone (Polonia- 8.240.413 tone, Olanda- 8.523.482 tone)
- 20.159.648 tone- 29.651.721 tone (Spania- 20.159.648 tone, Regatul Unit al Marii Britanii- 26.838.419 tone, Franța- 28.374.300 tone, Italia- 29.651.721 tone)
- 31.230.000 tone- 36.887.634 tone (Turcia- 31.230.000 tone, Germania- 36.887.634 tone)

La nivelul anului 2014, statul care a produs cea mai redusă cantitate de deșuri este Liechtenstein cu 26.988 tone, însă acest lucru se datorează suprafeței reduse ale

acestei țări și a numărului scăzut de locuitori. Poziția a doua este ocupată de Malta cu 154.478 tone. România a produs în 2014 3.823.053 tone de deșeuri, iar după cum s-a observat din analiza anterioară, rata reciclării este foarte redusă. În anul 2018, față de anul 2014, au fost constatate creșteri ale cantității de deșeuri generate de către gospodăriile în majoritatea statelor: Liechtenstein (2.414 tone), Malta (30.824 tone), Muntenegru (73.865 tone), etc.

Rata de reciclare a deșeurilor electronice în anul 2014 este segmentată în funcție de stat, în următorul fel:

- 11,5%- 26,4% (Malta-11,5%, Cipru-17%, România-21,3%, Spania-26,2%, Franța-26,3%, Letonia-26,4%)
- 11,5%- 26,4% (Malta-11,5%, Cipru-17%, România-21,3%, Spania-26,2%, Franța-26,3%, Letonia-26,4%)
- 35,4%- 42,3% (Luxemburg-35,4%, Estonia-35,7%, Croația-35,7%, Olanda-38,1%, Portugalia-38,2%, Austria-39,1%, Danemarca-42,3%)
- 42,4%- 47,7% (Finlanda-42,4%, Irlanda-43,1%, Slovacia- 44,1%, Norvegia-47,5%, Ungaria-47,7%)
- 52,7%- 64,6% (Suedia-52,7%, Lituania-64,6%)
- 68,3%-117,8% (Bulgaria-68,3%, Liechtenstein- 117,8%)

În anul 2018, față de anul 2014, au fost constatate creșteri ale ratei de reciclare a deșeurilor electronice în Regatul Unit (37,4 p.p), Danemarca (25,3 p.p), Spania (16,8 p.p), Irlanda (10,7 p.p), etc. Din nefericire, au existat și scăderi ale acestui indicator în state precum Norvegia (3,6 p.p), Suedia (7,3 p.p) sau Lituania (28,2 p.p). Așadar, referitor la targetul setat la nivel european cu privire obținerea ratei de reciclare a deșeurilor de 65% până în anul 2025, unele state membre deja se aliniau acestui obiectiv încă din 2018, în timp ce altele trebuie să își pună la punct strategia de management al deșeurilor.

5. Concluzii

Lucrarea de față a dorit atât documentarea interesului față de managementul deșeurilor, cât și evidențierea situației existente în statele membre, la nivelul anilor 2014 și 2018. Astfel, a fost creionat contextul prezent, aducând în discuție documente importante precum Agenda 2030, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2030, Pactul Verde European și Planul de Acțiune privind Economia Circulară, care prevăd măsuri de reducere a cantității generate de deșeuri, precum și de creștere a gradului de reciclare și reutilizare a acestora, sub formă de materii prime. Cu alte cuvinte, folosind soft-ul Tableau Public, a fost cartografiată evoluția indicatorilor Rata de reciclare a deșeurilor municipale, Rata de reciclare a deșeurilor electrice și Cantitatea de deșeuri generată la nivelul gospodăriilor în anul 2014 și 2018. În urma realizării studiului, s-a constatat faptul că în perioada

2014-2018, Rata de reciclare a deșeurilor municipale a crescut în cea mai mare măsură în Lituania (32 p.p), Finlanda (9,8 p.p), Bulgaria (8,4 p.p), Polonia (7,8 p.p) și Franța (5,4 p.p). Cu toate acestea, România a înregistrat o scădere de aproximativ 2 p.p a indicatorului analizat. În ceea ce privește evoluția Cantității de deșeuri generate în gospodării, a fost observat un trend ascendent. Statul care a înregistrat cea mai mică valoare pentru acest indicator este Liechtenstein cu 29.402 tone în 2018, însă această valoare se explică prin suprafața redusă a țării și numărul mic al locuitorilor. Nu în ultimul rând, Rata de reciclare a deșeurilor electronice a crescut în anul 2018, față de anul 2014 în state precum Regatul Unit (37,4 p.p), Danemarca (25,3 p.p), Spania (16,8 p.p) și Irlanda (10,7 p.p). Actualitatea lucrării este conferită de metoda de cercetare folosită și anume cartografierea dinamicii principalilor indicatori prin care se caracterizează managementul deșeurilor din Uniunea Europeană. În concluzie, deși o parte dintre indicatorii analizați au înregistrat un trend ascendent în perioada 2014-2018, statele membre trebuie să își îmbunătățească strategia prin care gestionează deșeurile, pentru a îndeplini obiectivele durabile setate până în anul 2030 și 2050 referitoare la atingerea neutralității climatice.

Referințe bibliografice

- Bassi, S.A., Christensen, T.H., Damgaard, A (2017), „*Environmental performance of household waste management in Europe - An example of 7 countries*”, în *Waste Management*, 69, 545-557
<http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/odd12/>, site consultat la data de 12.11.2021
http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/08/Agenda-2030_RO.pdf, document consultat la data de 12.11.2021
https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en, site consultat la data de 12.11.2021
https://ec.europa.eu/environment/topics/waste-and-recycling/biodegradable-waste_en, site consultat la data de 12.11.2021
https://ec.europa.eu/environment/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en, site consultat la data de 12.11.2021
https://ec.europa.eu/environment/topics/waste-and-recycling/waste-electrical-and-electronic-equipment-weee_en, site consultat la data de 12.11.2021
https://ec.europa.eu/environment/topics/waste-and-recycling_en, site consultat la data de 12.11.2021
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0098>, site consultat la data de 12.11.2021
Koski-Karell, N. (2019), „*Integrated Sustainable Waste Management in Tourism Markets: The Case of Bali*”, în *Indian Journal of Public Administration*, 65(3)
Kusch, S., Hills, C. D. (2017), „*The Link between e-Waste and GDP—New Insights from Data from the Pan-European Region*”, în *Resources*, 6(2), 15

- Lohani, S.P., Keitsch, M., Shakya, S., Fulford, D. (2021), „*Waste to energy in Kathmandu Nepal—A way toward achieving sustainable development goals*”, în *Sustainable development*, 29(5), 906-914
- Malinauskaite, J., Jouhara, H., Czajczyńska, D., Stanchev, P., Katsou, E., Rostkowski, P., Thorne, R.J., Colón, J., Ponsá, S., Al-Mansour, F., Anguilano, L., Krzyżyńska, R., López, I.C., Vlasopoulos, A., Spencer, N (2017), „*Municipal solid waste management and waste-to-energy in the context of a circular economy and energy recycling in Europe*”, în *Energy*, 141, 2013-2044
- Pătărlăgeanu, S.R., Dinu, M. and Constantin, M (2020), „Bibliometric Analysis of the Field of Green Public Procurement”, în *Amfiteatru Economic*, 22(53), pp. 71-81
- Perrot, J.F, Subiantoro, A. (2018), „*Municipal Waste Management Strategy Review and Waste-to-Energy Potentials in New Zealand*”, în *Sustainability*, 10(9), 3114
- Sánchez, A., de la Cruz Del Río Rama, M., Álvarez García, J (2017), „*Bibliometric analysis of publications on wine tourism in the databases Scopus and WoS*”, în *European Research on Management and Business Economics*, 23(1), 8-15
- Sharma, H.B., Vanapalli, K.R., Samal, B., Sankar Cheela, V.R., Dubey, B.K., Bhattacharya, J (2021), „*Circular economy approach in solid waste management system to achieve UN-SDGs: Solutions for post-COVID recovery*”, în *Science of The Total Environment*, 800

ANALIZA COMPARATIVĂ PRIVIND RISCUL ȘI EVOLUȚIA RATELOR DOBÂNZILOR DE PE PIAȚA BANCARĂ DIN ROMÂNIA ȘI POLONIA

COMPARATIVE ANALYSIS REGARDING THE RISK AND EVOLUTION OF INTEREST RATES ON THE BANKING MARKET IN ROMANIA AND POLAND

Chiricoi Lidia

Masterand, Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Economice
e-mail: chiricoilid@gmail.com

***Abstract:** The purpose of this paper is to compare the evolution of the interest rate on the banking markets of two countries belonging to the European Union. By comparing the similarities and differences between the evolution of the interest rate on the Romanian and the Polish banking market, the results showed that the Polish banking market is more sensitive to the variation of the monetary policy interest rate. Both states are facing the control of inflation and in the analyzed crisis periods they have taken effective decisions to recover the economy. It should be noted that banks with a higher risk appetite and more sensitive to the monetary policy interest rate make a higher profit.*

Keywords: quantitative methods; econometrics; probabilities; macroeconomy; monetary policy; financial crisis.

JEL Code: C1, E5, O5.

Introducere

La baza elaborării lucrării se află dorința de a determina în ce măsură o bancă centrală trebuie să se implice în activitatea instituțiilor de credit, aceasta fiind și motivația alegerii temei. Relevanța temei derivă din faptul că, în urma realizării demersului științific, se vor putea formula concluzii comparative importante, cu privire la sensibilitatea băncilor din două țări ale Uniunii Europene, la variația ratei dobânzii. Perioada analizei face referință la criza sanitară din 2020, astfel previziunile vor fi actuale în situația economică și macroeconomică din prezent, de aici se poate deduce noutatea temei. În urma efectuării acestui studiu, se vor putea stabili corelații între deciziile unei bănci centrale și activitatea de creditare și de atragere a depozitelor de către băncile de pe teritoriul țării respective. Scopul realizării acestui demers științific este de a compara evoluția ratei dobânzii pe piețele bancare din două țări ce aparțin Uniunii Europene. În vederea atingerii acestui scop, au fost selectate țările România și Polonia. Motivele ce stau la baza alegerii acestor state sunt următoarele: România și Polonia sunt țări ce se aseamănă din punct de vedere a poziției geografice, mărimii, diviziei administrativ-teritoriale și sunt țări post comuniste. Ambele state au fost invitate în 1999 la summitul de la

Helsinki pentru a începe negocierile cu UE, apoi Polonia a aderat la Uniunea Europeană în anul 2004, iar România în anul 2007. Din punct de vedere structural, lucrarea este împărțită în 2 capitole.

Metodologia cercetării presupune analiza influenței a diverși factori asupra ratei dobânzii bancare și implicit a operațiunilor instituțiilor de credit, deoarece cele mai răspândite activități bancare sunt atragerea de depozite și acordarea de credite. Pentru a examina asemănările sau deosebirile între evoluția ratei dobânzii pe piața bancară românească și pe cea poloneză, urmează a fi colectate și centrate tabelar datele reprezentative pentru studiu. Din rapoartele anuale, vor fi extrase ratele dobânzii stabilite de Banca Națională a României și Banca Națională a Poloniei pentru perioada 2007-2020. Vor fi selectate câte patru instituții de credit de top din România, respectiv din Polonia și se va analiza activitatea de creditare și de atragere de depozite în perioada 2007-2020, raportate la ratele dobânzii stabilite de băncile naționale a acestor state. Cercetarea va fi efectuată prin intermediul programului IBM SPSS Statistics, și permite cercetătorilor obișnuiți să efectueze propria lor analiză științifică. Pentru a putea fi introduse datele relevante studiului în acest program, toate variabilele trebuie să aibă aceiași unitate de măsură, din acest motiv va fi calculată abaterea procentuală a variabilelor extrase din rapoartele anuale.

1. Abordări teoretice privind rata dobânzii

Obiectivul acestui capitol se focusează pe definirea noțiunilor esențiale, pentru a introduce cititorul în tematica lucrării. Capitolul este împărțit în două părți, prima cuprinde noțiuni generale despre rata dobânzii, iar a doua despre managementul riscului ratei dobânzii.

Dobânda reprezintă costul generat de un împrumut efectuat sau un venit din economisire. Ratele dobânzilor exprimă acest venit sau cheltuielă ca procent din suma care este împrumutată de la bancă, respectiv împrumutată băncii. Instituțiile de credit au ca scop atragerea de disponibilități de pe piață pentru a le plasa cât mai eficient, având ca finalitate realizarea de profit. Cu cât veniturile sunt mai mari în raport cu cheltuielile efectuate, cu atât profitul va fi mai mare. Trebuie precizat faptul că, activitatea bancară este mereu însoțită de riscuri, gestiunea acestora fiind atribuția conducerii. Măsurile de politică monetară au un impact semnificativ asupra întregii economii. Mecanismul de transmitere a deciziilor de politică monetară este un proces ce afectează prețurile, activitatea agenților economici, comportamentul consumatorilor etc., prin anumite canale. În lucrările de specialitate sunt evidențiate următoarele canale: rata dobânzii, creditul, prețul altor active, anticipațiile și efectele de semnalizare. Canalul ratei dobânzii reflectă impactul deciziilor de politică monetară prin modificarea acesteia. Rata dobânzii de politică monetară reprezintă rata dobânzii utilizată pentru principalele operațiuni de piață și este o parte a Politicii Monetare a Băncii Naționale (BNR). Facilitatea de creditare este reprezentată de posibilitatea instituțiilor de credit de a apela la un împrumut de la banca centrală, iar facilitatea la depozit reprezintă o posibilitate a

instituțiilor de credit de a apela la BNR pentru a valorifica excesul de lichiditate. Rata dobânzii la aceste facilități se face la o dobândă predeterminată și are scadența de o zi, conform legilor în vigoare. Aceste două tipuri de facilități delimitează plafonul dobânzilor overnight pe piața bancară și pe cea interbancară. Facilitățile permanente oferite de BNR semnalează orientarea politicii monetare, absorb sau injectează lichiditate și stabilizează ratele dobânzilor pe termen scurt. După cum a fost menționat anterior, activitatea bancară a priori presupune un grad de risc, iar noțiunea de management al riscului presupune gestionarea riscurilor ce pot apărea în desfășurarea activității unei instituții bancare. Dat fiind faptul că riscurile pot fi variate, o importanță majoră îi revine strategiei și prudenței bancare. Riscul bancar poate fi definit ca: „probabilitatea ca într-o tranzacție să nu se obțină profitul așteptat și chiar să apară o pierdere”. În orice etapă a desfășurării activității unei bănci pot apărea riscuri, unul dintre cele mai des întâlnite fiind riscul variației ratei dobânzii. Riscul ratei dobânzii reprezintă sensibilitatea situației financiare a băncii la variația ratei dobânzii. Variația ratei dobânzii unei bănci este influențată de modificarea ratei dobânzii de politică monetară stabilită de Banca Națională a unui stat, iar riscul ratei dobânzii este influențat de diverși factori externi. Managementul riscului ratei dobânzii are ca scop menținerea expunerii la risc în anumite limite, deoarece fluctuația ratei dobânzii poate genera cheltuieli mai mari a băncii cu dobânzile și comisioanele, astfel diminuându-se veniturile acesteia. Pe baza acestor considerente, se poate concluziona că, managementul bancar are ca scop optimizarea structurii veniturilor și a cheltuielilor și diminuarea riscurilor aferente activității bancare, iar managementul riscului ratei dobânzii urmărește limitarea expunerii la acest risc, pentru atingerea obiectivelor de performanță și profitabilitate.

2. Studiu de caz. Impactul evoluției ratei dobânzii asupra sistemului bancar din România și Polonia

2.1. Impactul deciziilor adoptate de BNR asupra sectorului bancar din România

Un subiect interesant, important, dar suspus controverselor este reprezentat de reglementarea și dereglementarea sistemului financiar bancar, deoarece deciziile luate de autoritatea monetară influențează activitatea economică a persoanelor juridice și viața persoanelor fizice. Nu există o definiție clară a reglementării, dar în continuare există dilema cu privire la faptul cât de mult o bancă centrală trebuie să se intervină pe piața bancară și după ce reguli. Viceguvernatorul BNR consideră că procesul de dereglementare ar viza scăderea numărului și intensității constrângerilor. Faza ciclului de reglementare-dereglementare a durat aproximativ 40 de ani, până la Marea Recesiune din anul 2007, iar din anul 2008 a avut loc faza reglementării prudențiale. Reglementarea este o strategie a Uniunii Europene, necesară după părerea președintelui Băncii Centrale a Germaniei, Jens Weidmann, care susține că: „...colapsul unei bănci comerciale poate deveni un eveniment

sistemic, foarte costisitor pentru întreaga societate”. Reglementarea se referă, de obicei, la autorizația de funcționare a instituțiilor de credit, la adecvarea capitalului, la operațiunile desfășurate de acestea și administrarea riscurilor instituțiilor de credit etc., principalele prevederi în România regăsindu-se în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului. Funcția de bancă a băncilor obligă banca centrală să gestioneze riscurile instituțiilor de credit din sistemul bancar al țării respective. Pentru asigurarea echilibrului, pentru menținerea sănătății sistemului financiar și a sistemului bancar implicit, BNR impune aplicarea normelor prudențiale bancare și supraveghează sistemul de plăți al țării. Banca centrală este abilitată prin lege, să supravegheze băncile în scopuri prudențiale, adică să se asigure că acestea dispun de suficiente lichidități și sunt solvabile, deci capabile să facă față angajamentelor scadente. Prin studiul ce urmează a fi efectuat se dorește determinarea influenței BNR asupra activității instituțiilor de credit, prin modificarea ratelor dobânzilor. În acest sens, vor fi utilizate modele econometrice, pentru instituțiile de credit selectate.

Se presupune că variabilele dependente y_n depind de variabilele independente x_n . Variabilele independente x_n , ce exercită influență asupra celor dependente sunt: *RPM* (Rata politicii monetare), *RFC* (Rata dobânzii la facilitatea de creditare) și *RFD* (Rata dobânzii la facilitatea de depozit). Variabilele dependente y_n sunt reprezentate de: *credite și avansuri acordate clienților*, *venituri din dobânzi*, *depozite atrase* și *cheltuieli cu dobânzile*. R^2 în SPSS arată ponderea influenței factorilor independenți asupra variabilei dependente. Valoarea sigului la testele statistice se interpretează astfel: dacă sig. < 0.05, atunci avem o legătură semnificativă, cu o încredere de 95%; dacă sig. < 0.01, atunci avem o legătură semnificativă, cu o încredere de 99%; dacă sig. < 0.001, atunci avem o legătură înalt semnificativă, cu o încredere de 99.9%; dacă sig. > 0.05, atunci avem o legătură nesemnificativă. Modelul polinomial relevant pentru acest studiu este cel cubic, deoarece rezultatele obținute arată că forma cubică a ecuației poate furniza estimări adecvate pentru fenomenul ce se dorește a fi analizat. În plus, se poate sublinia că, acest tip de model generează mai puține erori.

Ecuția modelului cubic este: $y = \alpha + \beta x + \gamma x^2 + \mu x^3 + \varepsilon$

Tabel nr. 1. Ratele dobânzii BNR și abaterea procentuală a variabilelor BT (2008-2020)

Nr. crt.	RPM BNR (%)	RFC BNR (%)	RFD BNR (%)	Credite și avansuri acordate clienților BT (abatere %)	Venituri din dobânzi BT (abatere %)	Depozite atrase de la clienții BT (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile BT (abatere %)
2008	10,25	14,25	6,25	28,576	68,176	16,646	99,250
2009	8,00	12,00	4,00	4,299	39,215	21,389	47,958
2010	6,25	10,25	2,25	6,117	-11,652	16,579	-34,849
2011	6,00	10,00	2,00	18,467	2,785	31,550	3,169
2012	5,25	9,25	1,25	6,423	4,937	0,782	14,440
2013	4,00	7,00	1,00	7,956	-6,349	11,089	-17,907
2014	2,75	5,25	0,25	5,631	-6,687	16,744	-27,662

Sesiunea de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”

Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

2015	1,75	3,25	0,25	43,331	4,672	27,790	-25,684
2016	1,75	3,25	0,25	8,374	7,208	9,002	-43,377
2017	1,75	2,75	0,75	9,938	2,402	17,317	-19,334
2018	2,50	3,50	1,50	21,535	41,440	27,339	79,497
2019	2,50	3,50	1,50	6,178	12,104	18,923	36,216
2020	1,50	2,00	1,00	4,565	-0,050	18,753	22,477

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe bvb.ro, bnr.ro

Tabel nr. 2. Ratele dobânzii BNR și abaterea procentuală a variabilelor OTP (2008-2020)

Nr. crt.	RPM BNR (%)	RFC BNR (%)	RFD BNR (%)	Credite și avansuri acordate clienților OTP (abatere %)	Venituri din dobânzi OTP (abatere %)	Depozite atrase de la clienții OTP (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile OTP (abatere %)
2008	10,25	14,25	6,25	3,458	71,727	19,947	107,653
2009	8,00	12,00	4,00	-12,857	30,280	-2,127	30,429
2010	6,25	10,25	2,25	13,126	-21,926	16,775	-39,333
2011	6,00	10,00	2,00	14,713	-30,923	-7,756	-12,985
2012	5,25	9,25	1,25	16,723	12,074	24,509	15,435
2013	4,00	7,00	1,00	8,797	4,319	10,112	-6,660
2014	2,75	5,25	0,25	6,820	0,007	4,666	-45,726
2015	1,75	3,25	0,25	80,318	39,002	66,425	8,408
2016	1,75	3,25	0,25	-0,146	2,139	-5,539	-27,553
2017	1,75	2,75	0,75	9,255	-4,447	1,273	-10,160
2018	2,50	3,50	1,50	11,948	27,696	15,100	76,295
2019	2,50	3,50	1,50	18,425	21,931	13,630	38,530
2020	1,50	2,00	1,00	4,074	8,851	-7,982	12,057

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe otpbank.ro, bnr.ro

Tabel nr. 3. Ratele dobânzii BNR și abaterea procentuală a variabilelor BRD (2008-2020)

Nr. crt.	RPM BNR (%)	RFC BNR (%)	RFD BNR (%)	Credite și avansuri acordate clienților BRD (abatere %)	Venituri din dobânzi BRD (abatere %)	Depozite atrase de la clienții BRD (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile BRD (abatere %)
2008	10,25	14,25	6,25	26,412	51,905	6,310	68,252
2009	8,00	12,00	4,00	-2,463	10,737	1,402	14,646
2010	6,25	10,25	2,25	-3,219	-10,415	1,209	-45,412
2011	6,00	10,00	2,00	2,324	-3,641	-31,313	-5,732
2012	5,25	9,25	1,25	3,386	-13,561	56,732	-4,536
2013	4,00	7,00	1,00	-11,799	-15,941	13,337	-23,353
2014	2,75	5,25	0,25	-4,691	-16,192	-0,291	-28,456
2015	1,75	3,25	0,25	-0,320	-15,249	14,292	-38,624
2016	1,75	3,25	0,25	3,820	-7,603	2,668	-48,830
2017	1,75	2,75	0,75	5,944	2,708	4,958	-37,126
2018	2,50	3,50	1,50	-0,409	16,455	2,091	15,707
2019	2,50	3,50	1,50	1,982	8,120	1,598	6,534
2020	1,50	2,00	1,00	-2,013	-3,615	8,932	-7,516

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe bvb.ro, bnr.ro

Tabel nr. 4. Ratele dobânzii BNR și abaterea procentuală a variabilelor Raiffeisen (2008-2020)

Nr. crt.	RPM BNR (%)	RFC BNR (%)	RFD BNR (%)	Credite și avansuri acordate clienților Raiffeisen (abatere %)	Venituri din dobânzi Raiffeisen (abatere %)	Depozite atrase de la clienții Raiffeisen (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile Raiffeisen (abatere %)
2008	10,25	14,25	6,25	24,874	49,309	13,275	69,356
2009	8,00	12,00	4,00	-3,293	14,405	-1,559	46,877
2010	6,25	10,25	2,25	18,059	-21,515	9,694	-48,796
2011	6,00	10,00	2,00	18,621	14,726	8,664	12,907
2012	5,25	9,25	1,25	1,752	6,892	-0,969	5,909
2013	4,00	7,00	1,00	4,066	-8,079	15,821	-20,371
2014	2,75	5,25	0,25	2,493	-14,596	7,143	-32,076
2015	1,75	3,25	0,25	12,685	-6,032	12,667	-28,463
2016	1,75	3,25	0,25	8,855	-1,643	11,113	-34,034
2017	1,75	2,75	0,75	8,410	0,090	12,717	-26,066
2018	2,50	3,50	1,50	18,518	29,096	11,288	17,669
2019	2,50	3,50	1,50	6,189	14,600	8,185	14,471
2020	1,50	2,00	1,00	4,671	0,160	21,207	9,873

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe raiffeisen.ro, bnr.ro

2.2. Impactul deciziilor adoptate de BNP asupra sectorului bancar din Polonia

Polonia este o țară cu o economie dezvoltată și importantă în Europa Centrală și de Est, având un sistem financiar, implicit bancar, foarte dezvoltat. Banca Națională a Poloniei a fost înființată în 1945, este instituția ce controlează emiterea de monedă națională, numită „zlot”, funcționând după legislația cuprinsă în Actul privind NBP. Sediul central al acesteia se află la Varșovia.

Tabel nr. 5. Ratele dobânzii NBP și abaterea procentuală a variabilelor PKO BP (2008-2020)

Nr. crt.	RPM NBP (%)	RFC NBP (%)	RFD NBP (%)	Credite și avansuri acordate clienților PKO BP (abatere %)	Venituri din dobânzi PKO BP (abatere %)	Depozite atrase de la clienții PKO BP (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile PKO BP (abatere %)
2008	5,00	6,50	3,50	32,890	38,452	19,529	32,533
2009	3,50	5,00	2,00	18,828	4,452	22,793	-33,309
2010	3,50	5,00	2,00	12,092	15,324	6,323	-2,035
2011	4,50	6,00	3,00	8,393	15,578	10,146	13,580
2012	4,25	5,75	2,75	0,041	7,925	5,644	15,361
2013	2,50	4,00	1,00	4,009	-19,277	3,372	-23,530
2014	2,00	3,00	1,00	21,799	2,385	9,021	-17,721
2015	1,50	2,50	0,50	5,045	-12,615	15,725	-20,274
2016	1,50	2,50	0,50	0,273	1,070	3,747	-17,457
2017	1,50	2,50	0,50	-1,151	6,239	6,282	2,770
2018	1,50	2,50	0,50	2,506	4,258	10,196	-7,360
2019	1,50	2,50	0,50	20,165	20,307	4,468	16,534
2020	0,10	0,50	0,00	-0,910	-8,159	10,222	-38,006

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe pkobp.pl, nbp.pl

Tabel nr. 6. Ratele dobânzii NBP și abaterea procentuală a variabilelor Pekao (2008-2020)

Nr. crt.	RPM NBP (%)	RFC NBP (%)	RFD NBP (%)	Credite și avansuri acordate clienților Pekao (abatere %)	Venituri din dobânzi Pekao (abatere %)	Depozite atrase de la clienții Pekao (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile Pekao (abatere %)
2008	5,00	6,50	3,50	18,632	75,396	1,051	88,601
2009	3,50	5,00	2,00	-3,412	-17,647	6,999	-20,051
2010	3,50	5,00	2,00	1,864	-2,915	2,630	-16,910
2011	4,50	6,00	3,00	19,296	13,021	8,646	16,295
2012	4,25	5,75	2,75	2,440	13,959	-0,410	23,338
2013	2,50	4,00	1,00	6,238	-19,715	10,930	-35,376
2014	2,00	3,00	1,00	10,751	-8,104	4,852	-22,247
2015	1,50	2,50	0,50	5,974	-12,352	2,594	-26,882
2016	1,50	2,50	0,50	0,113	-0,144	6,944	-17,314
2017	1,50	2,50	0,50	8,580	1,152	6,590	-3,936
2018	1,50	2,50	0,50	-5,062	7,801	2,201	4,651
2019	1,50	2,50	0,50	7,623	8,064	5,603	3,592
2020	0,10	0,50	0,00	-2,239	-13,147	12,793	-50,680

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe pekao.com.pl, nbp.pl

Tabel nr. 7. Ratele dobânzii NBP și abaterea procentuală a variabilelor BZ WBK (2008-2020)

Nr. crt.	RPM NBP (%)	RFC NBP (%)	RFD NBP (%)	Credite și avansuri acordate clienților BZ WBK (abatere %)	Venituri din dobânzi BZ WBK (abatere %)	Depozite atrase de la clienții BZ WBK (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile BZ WBK (abatere %)
2008	5,00	6,50	3,50	46,712	53,994	43,826	96,625
2009	3,50	5,00	2,00	-1,616	-0,187	-3,709	4,125
2010	3,50	5,00	2,00	-5,008	-2,969	1,814	-21,335
2011	4,50	6,00	3,00	13,959	5,157	11,965	4,575
2012	4,25	5,75	2,75	5,458	13,906	0,362	16,880
2013	2,50	4,00	1,00	71,329	35,641	66,947	22,734
2014	2,00	3,00	1,00	10,399	-4,518	14,496	-21,453
2015	1,50	2,50	0,50	8,680	-12,608	4,295	-28,058
2016	1,50	2,50	0,50	7,368	5,329	9,955	-10,771
2017	1,50	2,50	0,50	23,808	46,072	7,835	26,573
2018	1,50	2,50	0,50	27,467	10,483	34,208	17,485
2019	1,50	2,50	0,50	4,323	17,301	4,588	27,884
2020	0,10	0,50	0,00	-0,979	-18,496	9,613	-46,398

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe santander.pl, nbp.pl

Tabel nr. 8. Ratele dobânzii NBP și abaterea procentuală a variabilelor BRE Bank (2008-2020)

Nr. crt.	RPM NBP (%)	RFC NBP (%)	RFD NBP (%)	Credite și avansuri acordate clienților BRE Bank (abatere %)	Venituri din dobânzi BRE Bank (abatere %)	Depozite atrase de la clienții BRE Bank (abatere %)	Cheltuieli cu dobânzile BRE Bank (abatere %)
2008	5,00	6,50	3,50	60,193	58,029	14,371	68,922
2009	3,50	5,00	2,00	4,741	-2,530	13,291	-16,776
2010	3,50	5,00	2,00	16,723	3,765	10,970	-4,503
2011	4,50	6,00	3,00	19,360	17,178	14,769	7,270
2012	4,25	5,75	2,75	0,708	17,366	10,854	34,166
2013	2,50	4,00	1,00	2,667	-11,190	6,891	-22,327
2014	2,00	3,00	1,00	9,055	0,079	23,909	-14,422
2015	1,50	2,50	0,50	2,523	-9,913	8,337	-22,652
2016	1,50	2,50	0,50	1,431	3,653	15,172	-12,965
2017	1,50	2,50	0,50	1,560	4,622	0,375	-14,595
2018	1,50	2,50	0,50	3,773	11,564	10,613	10,299
2019	1,50	2,50	0,50	8,577	12,451	10,980	4,126
2020	0,10	0,50	0,00	1,518	-7,758	12,991	-37,585

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe mbank.pl, nbp.pl

2.3 Interpretarea rezultatelor obținute

Tabel nr. 9. Centralizarea datelor obținute din modelele econometrice realizate pe baza instituțiilor de credit din România

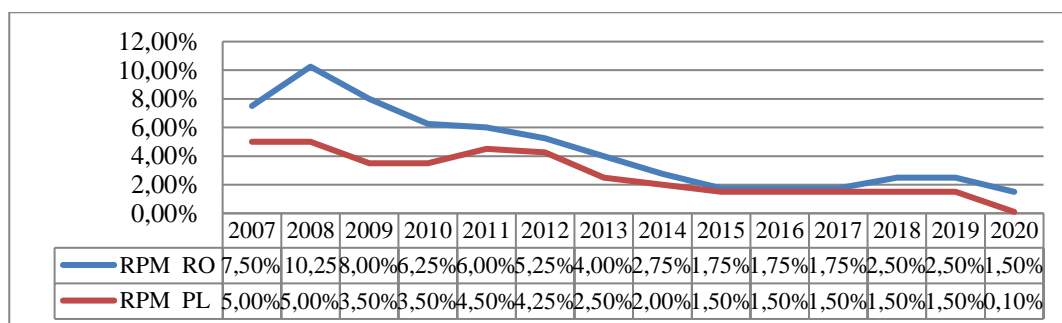
Bănci	Ratele dobânzii	Credite și avansuri acordate clientelei	Venituri din dobânzi	Depozite atrase	Cheltuieli cu dobânzile
BT	RPM	19,5	65,2	6,2	42,5
	RFC	21,4	69,9	5,0	44,3
	RFD	22,4	66,7	6,8	59,0
OTP	RPM	11,9	61,8	5,4	49,6
	RFC	12,1	65,7	9,9	51,9
	RFD	18,8	53,6	9,0	54,7
BRD	RPM	71,1	75,4	3,4	63,2
	RFC	71,9	80,7	10,0	59,6
	RFD	72,9	77,8	6,6	73,2
Raiffeisen	RPM	22,4	52,0	39,6	51,5
	RFC	20,7	53,5	37,8	54,9
	RFD	38,9	59,1	36,9	63,9

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe otpbank.ro, raiffeisen.ro, BVB, BNR

Tabel nr. 10. Centralizarea datelor obținute din modelele econometrice realizate pe baza instituțiilor de credit din Polonia

Bănci	Ratele dobânzii	Credite și avansuri acordate clienței (%)	Venituri din dobânzi (%)	Depozite atrase (%)	Cheltuieli cu dobânzile (%)
PKO BP	RPM	32,0	56,5	17,4	65,0
	RFC	29,4	58,9	17,5	68,2
	RFD	45,5	53,2	16,8	54,1
Pekao	RPM	52,6	90,7	36,5	90,3
	RFC	50,4	90,3	40,2	91,5
	RFD	53,8	88,3	25,7	84,2
BZ WBK	RPM	21,9	44,2	12,9	67,0
	RFC	13,7	38,3	5,9	62,5
	RFD	43,8	50,6	36,2	69,8
BRE Bank	RPM	76,6	87,0	4,3	81,0
	RFC	73,4	87,6	3,9	81,9
	RFD	83,4	84,1	5,3	76,8

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe santander.pl, mbank.ppl, pekao.com.pl, pkobp.pl, nbp.pl

Grafic nr. 1. Dobânda de politică monetară a României și a Poloniei (2007-2020)

Sursa: Elaborare autor cu ajutorul datelor de pe bnr.ro, nbp.pl

În vederea comparării deciziilor de politică monetară a Poloniei și României în perioada 2007-2020, a fost realizat graficul nr .1. Din acesta se poate observa o tendință asemănătoare a involuției dobânzii de politică monetară în aceste două state. Cea mai mare valoare a ratei dobânzii de politică monetară a României poate fi remarcată în anul 2008, de 10,25%, în același an și Polonia a înregistrat cea mai mare valoare de 5%, nefiind modificată din anul precedent. Ambele state prezintă o descreștere a ratei pe parcursul perioadei, cu mici abateri. Conform Raportului asupra stabilității financiare din anul 2019, băncile din România își orientează, în mare parte, activitatea spre creditarea de tip retail, dar după criza financiară din anul 2008 sănătatea sectorului bancar românesc a fost afectată și supusă multor riscuri. Cea mai afectată de criză a fost, evident, profitabilitatea băncilor, determinând conducerea acestora de a modifica strategia de activitate pentru a se menține pe piața bancară. Trebuie menționat faptul că, începând cu anul 2007, în

România nu s-a înregistrat niciun faliment bancar care ar necesita despăgubirea deponenților de către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar. Instituțiile de credit trebuie să publice anual obiectivele și politicile sale ce țin de gestionarea riscurilor, pentru fiecare categorie de risc separat. Administrarea riscurilor bancare presupune capacitatea conducerii de a controla și urmări manifestarea unui anumit risc, în scopul desfășurării eficiente a activității, maximizând profitul. În anul 2008, ca răspuns la criza financiară: „guvernul Poloniei a adoptat o serie de măsuri care garantează stabilitatea sectorului financiar. Plafonul de garantare a depozitelor bancare a fost semnificativ majorat până la noul prag de 50.000 de euro” (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2009), în același aviz precizându-se faptul că, orientarea fiscală are o orientare expansionistă pentru anul 2009, și una restrictivă pentru anul 2010. Se poate concluda că, Polonia a prevăzut măsuri adecvate de stimulare fiscală, în timpul crizei financiare din 2008, stimulând pe termen scurt cererea agregată, în încercarea de a atinge un echilibru economic.

NBP nu a modificat dobânda politicii monetare pe parcursul a cinci ani, din anul 2015 până în anul 2019 inclusiv, pe când Consiliul de Administrație al BNR în această perioadă, mai exact în anul 2018, a hotărât majorarea ratelor dobânzii. BNR a crescut ratele dobânzilor de trei ori pe an, dobânda de politică monetară a fost majorată întâi în luna ianuarie, apoi în februarie și apoi în mai, de la 2% la 2,25% și apoi la 2,5%. Adam Glapiński, președintele Băncii Naționale a Poloniei, a enunțat în 2020: „Nivelul actual al dobânzii de referință este unul adecvat și se potrivește cel mai bine situației din prezent. Cu toate acestea, în primul trimestru al anului următor, sunt posibile noi reduceri de dobândă.” Ca urmare a pandemiei, în anul 2020, rata dobânzii de politică monetară a atins un minim istoric de 0,1%, dar din mesajul furnizat de către președintele BNP, se poate deduce că s-au efectuat analize a efectelor posibile a acestor reduceri de dobândă, a deciziilor și s-au ales cele optime. Aceste decizii par a fi luate pentru redresarea și încurajarea economiei, în luna martie a anului 2020 a avut loc prima reducere a ratei dobânzii de politică monetară la 1%, apoi în aprilie a avut loc a doua reducere pe an, iar a treia reducere a ratelor a avut loc în luna mai atingând valorile de 0,1%, 0,5% și 0,0%.

România și Polonia, cărora li se alătură și Ungaria, în anul 2020 au fost considerate drept țările cu cea mai ridicată rată a inflației din UE: „Rata anuală a inflației în zona euro s-a situat la 0,9% în februarie...în timp ce în Uniunea Europeană a urcat de la 1,2% la 1,3%, țările membre cu cele mai ridicate rate ale inflației fiind Polonia, Ungaria și România”, conform datelor publicate în Oficiul European de Statistică. Creșterea consumului cauzată de restricțiile aplicate în timpul pandemiei, evident au impact inflaționist asupra economiei. La sfârșitul anului 2020, conform datelor publicate de BNR în Buletinul lunar al lunii decembrie, rata inflației avea o valoare de 2,06%, iar Polonia avea o valoare a ratei inflației de 3,7%. Pe de o parte, o rată ridicată a inflației ar putea însemna dobânzi ridicate, care, la rândul lor, se răsfrâng negativ asupra sectorului bancar, dar contrar

acestei probabilități, atât BNR, cât și BNP au o tendință de reducere a ratelor dobânzii, care sporește inflația. Valorile minime ale ratelor dobânzilor, înregistrate de România și Polonia, se pot observa în anul 2020, de 1,5%, respectiv 0,1%, atingând minimul istoric. Pe de altă parte, creșterea ratei inflației influențează pozitiv valoarea portofoliilor cu titluri deținute de bănci, deoarece valoarea cifrei de afaceri a companiilor și a situațiilor sale financiare va crește, deci va crește și valoarea acțiunilor emise. La 24 noiembrie a anului 2020, BNR a diminuat rata rezervelor minime obligatorii, la pasivele în valută, de la 8% la 5%, stimulând astfel creditarea în valută, consumul populației și economia țării. Una dintre funcțiile principale ale mecanismului RMO este cea de stabilizare a ratelor dobânzilor de pe piața monetară interbancară. Potrivit Raportului asupra stabilității financiare al BNR, la începutul anului 2020, principalii indicatori de sănătate financiară a băncilor au rămas la un nivel corespunzător, având în vedere riscurile, depășind uneori chiar și media europeană. Spre exemplu rata fondurilor proprii totale are valoarea de 20,4% în comparație cu 19,3% în UE; gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane se situează la un nivel de 60,9%, pe când UE la 44,7%; indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate în UE are valoarea de 150%, iar în România de 245%. Aceste aspecte ne arată că băncile din România au capacitatea de a gestiona activitatea în timpul pandemiei, iar BNR, prin deciziile luate, încurajează instituțiile de credit să finanțeze economia țării.

Pentru anul 2021 se previziona o reducere a ratelor dobânzii, și conform așteptărilor, la 18 ianuarie 2021, rata dobânzii de politică monetară a fost diminuată la 1,25%, la fel și ratele dobânzilor la facilitatea de creditare (lombard) și la facilitatea de depozit au fost diminuate cu 0,25%. Premierul Florin Cîțu, ca răspuns la aceste decizii a enunțat: „E o veste bună pentru economie”, acesta fiind considerat a fi un semn că inflația scade pe termen mediu și lung. Incertitudinile și riscurile mai mari sunt a fi evaluate cele din mediu extern, dar Consiliul de administrație al BNR, consideră că, va putea redresa activitatea economică conform previziunilor BNR. Rata dobânzii de politică monetară a fost majorată a treia oară pe an, atingând valoarea de 1,75% la începutul lunii noiembrie 2021, conducerea băncii centrale încurajând economisirea pentru ținerea sub control a inflației.

Concluzii

Concluzionând, obiectivul principal al instituțiilor de credit este maximizarea profitului, iar pentru realizarea acestui scop, băncile trebuie să-și gestioneze eficient activitatea. Banca, în realizarea obiectivelor sale de performanță, își poate asuma un risc scăzut sau un risc substanțial, deci o bancă ce prezintă modificări majore raportate la fluctuația ratei dobânzii, are apetitul la risc mai mare. Băncile în România, nu-și pot asuma un grad extrem de mare al expunerii la acest risc, BNR e obligă să fie suficient de flexibile în a face față șocurilor de rată a dobânzii, utilizând politici corecte și gestionând eficient activitatea bancară. Utilizând metodele de prelucrare matematico-statistică și în

urma interpretării datelor cercetării s-a constatat că în anul 2020, deciziile de politică monetară luate de BNR și BNP, au condus la atingerea minimului istoric al ratelor dobânzii. Atât în România, cât și în Polonia, pe parcursul perioadei analizate, se poate urmări o tendință de descreștere continuă a ratelor dobânzilor, cu excepția faptului că în anul 2011 NBP a hotărât majorarea ratelor cu 1%, iar în România excepția a avut loc în anul 2018, ratele majorându-se cu 0,75%. Instituțiile de credit analizate, din România, sunt mai puțin sensibile la variația ratei dobânzii, decât instituțiile de credit analizate, din Polonia. În România, variabilele care au prezentat cele mai puternice legături econometrice cu ratele dobânzii sunt veniturile din dobânzi și cheltuielile cu dobânzile. Așadar, băncile analizate, au în comun faptul că, expunerea la riscul analizat provine în cea mai mare parte din sensibilitatea veniturilor din dobânzi și a cheltuielilor cu dobânzile. Pe baza acestor considerente, se poate concluziona că România și Polonia sunt țări asemănătoare din mai multe perspective, din acest motiv studiul de caz efectuat pe baza acestora prezintă o relevanță științifică. Se poate afirma că, ambele state se confruntă cu ținerea sub control a inflației și în perioadele de criză analizate au adoptat decizii eficiente pentru redresarea economiei. Cât despre instituțiile de credit analizate, băncile cele mai expuse la riscul ratei dobânzii, atât din Polonia, cât și din România, sunt bănci de top, cu apetit mai mare la risc, dar care generează profit mai mare pentru acestea. Managementul acestora privind riscurile este unul eficient, deoarece băncile nu înregistrează pierderi, chiar pe timpul pandemiei și-au atins scopurile propuse.

Referințe bibliografice

- Campbell, John Y. and Lo, Andrew W. and MacKinlay, A. Craig (2009), *The Econometrics of Financial Markets*, Princeton University Press.
- Syllignakis, Manolis N and Georgios P. Kouretas (2008), *Switching volatility in emerging stock markets: Evidence from the new EU member countries*.
- Nițu Ion, *Managementul riscului bancar (2000)*, Ed. Expert, București.
- Macovei Ana-Maria., *Econometrie (2020)*, Universitatea „Ștefan cel Mare din Suceava”, Suceava.
- Zapodeanu Daniela, *Politici monetare (2002)*, Editura Dacia, Cluj.
- <https://www.bnr.ro/Reglementare-si-dereglementare-10552-Mobile.aspx>
- <https://bvb.ro/FinancialInstruments/Details/FinancialInstrumentsDetails.aspx?s=SIF3>
- <https://www.otpbank.ro/ro/despre-otp-bank/despre-noi/rapoarte-anuale-otp-bank>
- <https://www.brd.ro/despre-brd/investitori-si-actionari/comunicare-financiara/rezultate-financiare>
- <https://www.raiffeisen.ro/despre-noi/guvernanta-corporativa/rapoarte-anuale/>
- https://www.pkobp.pl/media_files/f0615d44-bc83-4749-97fa-c0470286af83.pdf
- <https://www.mbank.pl/en/investor-relations/financial-results/>
- https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/dzienne/stopy_archiwum.htm
- <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>

Sesiunea de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”

Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

<https://www.bnr.ro/StatisticsReportHTML.aspx?icid=800&table=605&column>

<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78313>

<https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/aktyprawne/ustawa.html>

<https://www.nbp.pl/en/aktyprawne/thebankingact.pdf>

ANALIZA COMPARATIVĂ A INDICATORILOR PIETELOR DE CAPITAL DIN ROMÂNIA, UNGARIA ȘI BULGARIA

COMPARATIVE ANALYSIS OF CAPITAL MARKET INDICATORS IN ROMANIA, HUNGARY AND BULGARIA

Chiricoi Lidia

Masterand, Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Economice
e-mail: chiricoilid@gmail.com

Abstract: *The coronavirus pandemic, erupted in 2019, had a major impact on the economies of many countries. The aim of this study is to compare 3 EU countries in terms of capital market. For this purpose, the market capitalization and the evolution of stock market indices, correlated with the economic sentiment indicator, will be analyzed. COVID-19 has influenced the capital markets, and to see how, we will observe the evolution of the BUX, BET and SOFIX stock market indices in the last 2 years. The capital market in Romania has become an emerging market due to sustainable development in the last decade, but lags behind the capital markets in Hungary and Bulgaria. The analyzed capital markets registered sharp decreases in the second quarter of 2020, but followed a recovery in the following period and a stabilization until the end of the year. Since the beginning of 2021, there have been economic growths, the IMF estimates a return of the pre-pandemic GDP level, for the emerging economies, in 2023.*

Keywords: capital market; capitalization; economic sentiment indicator; stock market index; pandemic; financial crisis.

JEL Code: G0, O5, O16.

Introducere în tematica lucrării

La baza elaborării lucrării se află dorința de a analiza evoluția comparativă a piețelor de capital, aceasta fiind și motivația alegerii temei. Obiectivele acestei lucrări se focusează pe compararea, din diverse perspective, a piețelor de capital din 3 țări vecine, ce aparțin UE. Relevanța temei derivă din faptul că, în urma realizării demersului științific, se vor putea stabili legături între indicatorul de sentiment economic atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor analizate, și indicele bursier reprezentativ al țărilor supuse analizei. Perioada analizei este 2019-2021, astfel concluziile vor fi actuale în situația economică și macroeconomică din prezent, de aici se poate deduce noutatea temei. În plus, în urma efectuării acestui studiu, concluziile pot fi folosite pentru anumite previziuni cu privire la evoluția

ulterioară a indicatorului de sentiment economic și implicit a evoluției piețelor de capital, prin prisma indicilor reprezentativi.

Scopul realizării acestui demers științific este de a compara evoluția piețelor de capital din 3 țări ce aparțin Uniunii Europene. În vederea atingerii acestui scop, au fost selectate țările România, Bulgaria și Ungaria. Motivele ce stau la baza alegerii acestor state sunt următoarele: aceste țări ce se aseamănă din punct de vedere a poziției geografice, diviziei administrativ-teritoriale. Statele au aderat la Uniunea Europeană în felul următor: Ungaria în anul 2004, iar România și Bulgaria în anul 2007. Din punct de vedere structural, lucrarea este împărțită în 2 capitole. Primul capitol conține noțiuni generale, având ca scop introducerea cititorului în tematica lucrării, iar cel de-al doilea vizează compararea piețelor de capital din țările selectate. Metodologia cercetării presupune o analiza efectuată cu ajutorul reprezentării grafice a datelor extrase, ce sunt relevante pentru cercetare. Capitolul 2 este, la rândul său, împărțit în 3 părți, prima vizează compararea capitalizării bursiere a țărilor supuse analizei, partea a doua relevă compararea evoluției indicilor bursieri reprezentativi ai statelor supuse analizei, iar cea de-a treia parte scoate în evidență corelația între evoluția indicatorului de sentiment economic și evoluția indicilor BET, BUX și SOFIX. Ultima parte a lucrării subliniază concluziile ce derivă din aspectele principale menționate în lucrare anterior.

1. Evoluții recente pe piețele de capital din România, Ungaria și Bulgaria

Piața de capital reprezintă ansamblul relațiilor și mecanismelor prin care se realizează transferul fondurilor de la investitori către emitenții de titluri, cu ajutorul unor instrumente specifice și prin intermediul unor operatori specifici. Ca orice piață, piața de capital poate fi definită ca un ”loc de întâlnire” a vânzătorilor, a căror decizie de investire vizează două obiective complementare: rentabilitatea, lichiditatea, și a cumpărătorilor de instrumente financiare.

Din punctul de vedere al sferei sale de cuprindere, în literatura de specialitate s-au structurat două concepții referitoare la piața de capital: concepția anglo-saxonă și concepția continental europeană, de sorginte franceză. În România, abordarea cea mai des utilizată este cea anglo-saxonă, potrivit căreia piața de capital este o componentă a pieței financiare.

Piața de capital din Romania s-a poziționat pe o traiectorie ambițioasă spre dezvoltare, iar perspectivele de creștere par a fi optimiste. Din data de 21 septembrie 2020, piața de capital românească a fost inclusă în categoria piețelor emergente ca urmare a deciziei furnizorului global de indici FTSE Russell. Riscul pe piața de capital din România este considerat a fi unul ridicat, cu tendințe de creștere, bursele de valori reacționând rapid și anticipativ la diverși factori de stres. Riscul de lichiditate pe Bursa de Valori București rămâne unul mediu. Valoarea tranzacționată zilnic în anul 2020 a crescut cu 26% față de media anului 2019. În plus, capitalizarea BVB nu a recuperat în totalitate scăderea înregistrată în anul 2020, scăzând cu aproximativ 15% față de decembrie 2019. Tranzacțiile cu

instrumente financiare derulate pe piața de capital din România au cunoscut o creștere semnificativă în anul 2020 comparativ cu anul 2019 (numărul tranzacțiilor a crescut cu 71%, iar valoarea totală tranzacționată a crescut cu 54%). În anul 2021 tendința ascendentă a pieței se menține, capitalizarea bursieră cumulată a companiilor listate atingând un maxim istoric în 204,9 miliarde lei, la sfârșitul lunii septembrie (BVB, Raport trimestrial, 30 septembrie 2021). În primul semestru al anului 2021 a fost înregistrată o creștere de 48%, comparativ cu anul 2020, a valorii totale tranzacționate pe piața principală BVB și a Sistemului Multilateral de Tranzacționare (ASF, *Evoluția pieței de capital*, sem I, 2021). În primele 9 luni ale anului 2021 valoarea totală tranzacționată pe piața principală a crescut cu 4 % față de anul 2020, iar pe piața Aero valoarea tranzacționată a crescut cu 260 %.

Piața de capital din Ungaria este considerată piață emergentă avansată conform FTSE Russell. Capitalizarea fondurilor de investiții a înregistrat o scădere în anul 2020 de 25% față de anul precedent, iar capitalizarea titlurilor de stat, spre deosebire de Bulgaria, a înregistrat o creștere semnificativă, de 19%. Trebuie menționat și faptul că, capitalizarea totală de piață a obligațiunilor ipotecare a fost în creștere cu 14,5%. În anul 2021, datorită ratei ridicate a vaccinării, se estimează o creștere economică de 7% la sfârșitul anului, care va avea o influență pozitivă asupra pieței financiare, implicit asupra celei de capital.

În Bulgaria există stabilitate financiară, iar aceasta este o condiție prealabilă pentru o afacere de succes. Stabilitatea financiară a Bulgariei se bazează pe faptul că moneda locală, leva (BGN), are o rată fixă la EURO, iar acest fapt protejează afacerile de șocurile valutare. Statul se pregătește și pentru aderarea treptată la zona euro, care va fi o continuare firească a consiliului valutar. Piața de capital bulgară este considerată a fi piață de frontieră în ierarhia FTSE Russell. Numărul tranzacțiilor pe piața de capital din Bulgaria a crescut în anul 2020 cu 38,5% față de anul 2019. Cea mai mare pondere în tranzacții este reprezentată de acțiuni, acestea au evoluat din anul 2019 cu 36,5% în anul 2020, însă s-a observat o scădere considerabilă a tranzacționării titlurilor de stat, în proporție de 88,9%. În primul trimestru al anului 2020, numărul tranzacțiilor pe piața reglementată a crescut cu 51,6%, în trimestrul 2 cu- 65,2%, în trimestrul 3 cu- 7,1%, în trimestrul 4 cu- 25,6%, creșterile fiind datorate ponderii mari a tranzacționării acțiunilor. În anul 2020, pe piețele de capital analizate, sectorul activităților financiare și de asigurări s-a menținut pe primul loc în structura ramurilor care au fost cele mai tranzacționate, iar pe locul doi se plasează activitățile imobiliare. Din cele menționate anterior se poate deduce faptul că, cifra de afaceri și capitalizarea bursei sunt deosebit de sensibile la șocuri și vești neoptimiste legate de sectorul bancar și cel de asigurări.

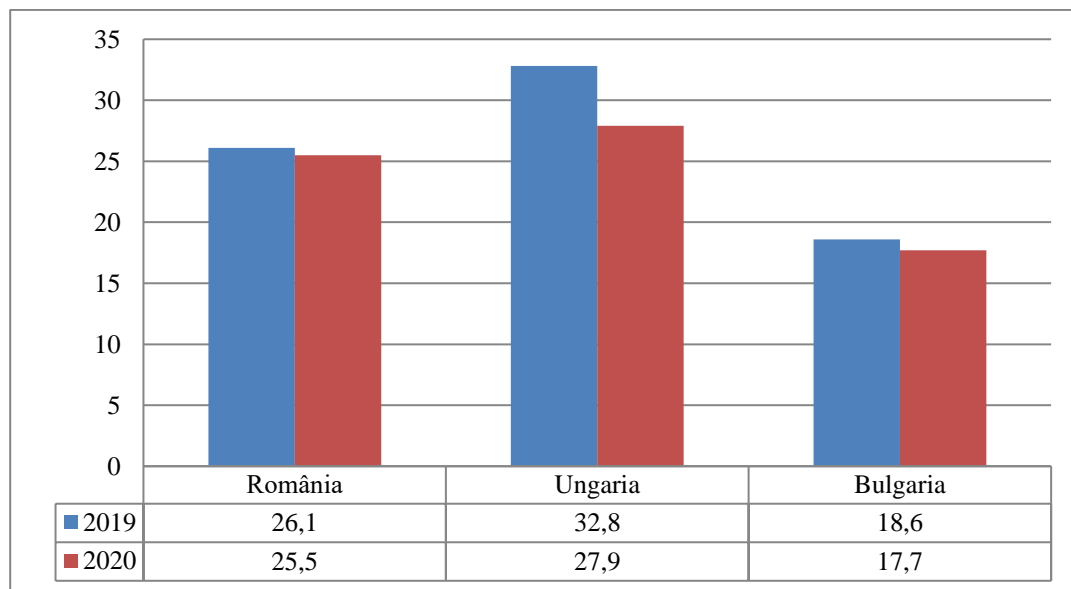
2. Studiu de caz. Analiza comparativă a evoluției piețelor de capital din România, Ungaria și Bulgaria

2.1. Evoluția comparativă a capitalizării bursiere

Tabel nr. 1. Capitalizarea bursieră a pieței de capital din România, Ungaria, Bulgaria (2019-2020)

Indicator	România			Ungaria			Bulgaria		
	2019	2020	Δ%	2019	2020	Δ%	2019	2020	Δ%
Capitalizare bursieră (mld USD)	26,1	25,5	-2,3	32,8	27,9	-14,9	18,6	17,7	-4,8
Capitalizare bursieră ca % din PIB	10,5	10,3	-1,9	20,1	18,0	-10,4	23,3	25,6	9,8

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe BVB, BSE, Worldbank

Grafic nr. 1. Capitalizarea bursieră în România, Ungaria, Bulgaria (2019-2020) mld. USD
 Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe BVB, BSE

Analizând graficul nr. 1., se poate observa că piețele de capital din România, Ungaria și Bulgaria prezintă o descreștere a capitalizării bursiere în anul 2020 comparativ cu anul 2019. Această descreștere este cauzată de faptul că, primul val al pandemiei a afectat negativ piețele de capital, și cu toate că valoarea tranzacționată apoi a început să crească, capitalizarea bursieră nu a reușit să recupereze scăderile semnificative. Capitalizarea bursieră a pieței de capital din Bulgaria înregistrează o modificare negativă procentuală de -4,8%, cea din România de -2,3, iar cea din Ungaria de -14,9%. Capitalizarea bursieră din Ungaria a fluctuat ultimii ani, având un trend descendent în ultimii ani, ajungând în anul 2020 la valoarea de 27,9 mld USD. În

comparație cu Ungaria, capitalizarea bursieră din Bulgaria are o tendință de creștere în ultimii ani, atingând valoarea de 17,7 mld USD în anul 2020. Creșterea economică poate fi reprezentată de ponderea capitalizării bursiere în produsul intern brut al statelor supuse analizei. Apariția crizei sanitare a condus la scăderea investițiilor și a consumului, dar apoi consumul în pandemie a crescut generând valori mari ale produsului intern brut. Anul 2020 indică faptul că, piața de capital cu cea mai mare pondere a capitalizării bursiere în PIB (25,6%) îi aparține Bulgariei, pe locul doi fiind Ungaria (18,01%). Raportul dintre capitalizarea bursieră și PIB din România în anul 2020 (10,3%) indică faptul că, România rămâne în urma țărilor din regiune la acest capitol, fiind situată pe locul 3 în această ierarhie. Ungaria și Bulgaria depășesc, aproape dublu, capitalizarea bursieră ca procent în PIB a României. „Piața de capital a oferit deja răspunsul la întrebarea când este cel mai bine să listezi o companie, iar răspunsul este oricând pentru că valoarea companiei va fi dată în mod transparent de cerere și ofertă, iar mecanismele pieței permit o reevaluare constantă a oricărei afaceri. Companiile valoroase ale României primesc certificarea pieței prin prezența pe bursă. Ceea ce astăzi valorează 120 de miliarde de lei pe termen lung poate valora mult mai mult.” (Radu Hanga, BVB, 2021) FMI estimează o revenire a nivelului PIB pre-pandemic, pentru economiile emergente, în anul 2023.

2.2. Analiza evoluției indicilor bursieri reprezentativi pentru piețele de capital din România, Ungaria și Bulgaria

Bursa de Valori București calculează și distribuie în prezent 11 indici proprii: BET, BET-TR, BET-TRN, BET-XT, BET-XT-TR, BET-XT-TRN, BET-BK, BET-FI, BET-NG, BET Plus, BET AeRO, precum și un indice dezvoltat împreună cu Bursa de Valori din Viena, indicele ROTX. Indicii BVB reflectă evoluția prețurilor celor mai tranzacționate companii listate sau evoluția anumitor sectoare reprezentative. Ca metodologie de calcul, toți indicii BVB sunt indici de preț ponderați cu capitalizarea free float-ului, cu limite maxime pentru ponderile societăților componente. Cu excepția indicilor BET-TR, BET-TRN, BET-XT-TR și BET-XT-TRN care sunt ajustați pentru dividende, ceilalți indici reflectă doar evoluția prețurilor de piață. Toți indicii BVB sunt calculați în RON, EUR și USD și sunt distribuiți în timp real. Principalul indice BVB este BET, acesta fiind compus din 19, cele mai tranzacționate și lichide, entități. În trimestrul trei, indicele BET a crescut cu 6,5%, iar de la începutul anului cu 28,9%. Evoluția indicelui BET a scos în evidență faptul că, între evoluția riscului de credit al țării și evoluția prețurilor acțiunilor BVB există o corelație negativă, deoarece atunci când riscul de credit a crescut, atunci au scăzut prețurile acțiunilor.

Pentru a se putea observa tendința evoluției pieței de capital, la Bursa de Valori din Budapesta, au fost calculați diverși indici bursieri: de capital intern, de capital regional, obligațiunilor corporative (BSECB) și obligațiunilor ipotecare (BMBX). Indicii de capital intern sunt BUX, acesta reflectă evoluția companiilor blue chip (16), și BUMIX, ce scoate în evidență evoluția companiilor cu

capitalizare mică și medie. Indicele CETOP reflectă performanța companiilor cu cea mai mare valoare de piață și cifră de afaceri, din Europa Centrală. În anul 2020 indicele BUX a înregistrat o pierdere de 17%, fiind depășit de indicele BUMIX ce a înregistrat o corecție de 14%, indicele CETOP a scăzut cu 12%, indicele STOXX Europe 600- cu 4%, iar DAX a crescut cu 4%. BUX este un indice de rentabilitate totală, flotant liber, ponderat în funcție de capitalizare. Benchmarkul BUX în luna martie avea alocarea de 5%. De la începutul anului 2021, principalul indice bursier maghiar, BUX a crescut cu 24,22%.

Principalul indice al bursei din Bulgaria este SOFIX, acesta a fost inițiat în anul 2000 și reflectă evoluția celor mai lichide (15) companii listate la Bursa de Valori din Bulgaria. Este un indice ponderat de capitalizare de piață de tip free float. În anul 2020 valoarea SOFIX a scăzut cu 21,23%, până la 447,3 puncte, toți indicii de pe piața de capital din Bulgaria înregistrând scăderi, cu excepția BGREIT, datorită compoziției sale, deoarece entitățile din compoziția sa fac parte din ramurile cele mai tranzacționate pe piața de capital. De la începutul anului indicele SOFIX a crescut cu 35,98%, previziunile fiind pozitive pentru evoluția acestuia.

Figura nr. 1. Evoluție indici bursieri: BET, BUX, SOFIX pentru o perioadă de 5 ani
Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe Tradingeconomics (05.11.2021)

În vederea facilitării analizei comparative a principalilor indici bursieri ai piețelor analizate, a fost elaborat graficul de mai sus. Acesta relevă o diminuare simultană a indicilor bursieri în luna martie, după care urmează o evoluție a graficului, trendul fiind asemănător pentru BUX, BET și SOFIX. De la începutul anului 2021 toți indicatorii au consemnat creșteri puternice, cea mai mică evoluție

fiind a indicelui BUX (24,22%), urmat de BET (28,9%) și evoluția maximă dintre indicii analizați îi aparține indicelui bursier SOFIX (35,98%). Descrășterea a fost cauzată de debutul pandemiei, după care indicii și-au revenit și prezintă o evoluție continuă cu perspective optimiste.

2.3. Analiza indicatorului de sentiment economic raportat la principalii indici bursieri din România, Ungaria și Bulgaria

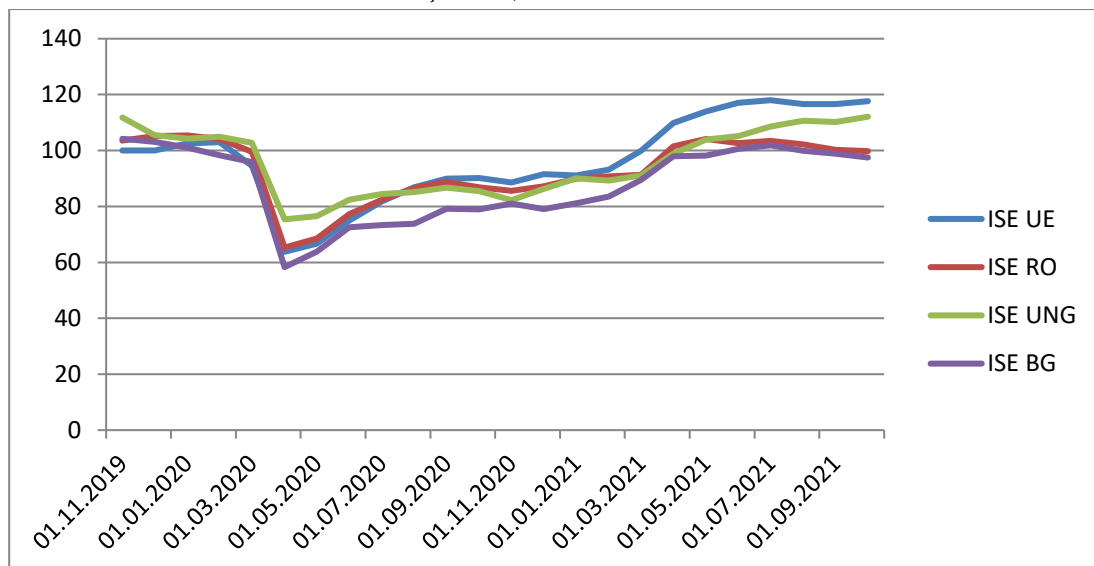
Indicatorul de sentiment economic este un indicator compozit produs de Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare (DG ECFIN) a Comisiei Europene. Obiectivul său este de a urmări creșterea PIB-ului la nivelul statelor membre ale UE și zonei euro. ESI este o medie ponderată a soldurilor răspunsurilor la întrebările selectate adresate firmelor din cinci sectoare acoperite: industrie, servicii, consumatori, comerțul cu amănuntul și construcții.

Tabel nr. 2. Performanța indicilor bursieri și evoluția indicatorului de sentiment economic pentru 24 luni (11.2019-10.2021)

Luna, anul	ISE UE	ISE RO	ISE UNG	ISE BG	Valoare BET	Valoare BUX	Valoare SOFIX
11.2019	100,0	103,6	111,8	104,2	9.857	43.795	543
12.2019	100,0	105,2	105,5	103,1	9.933	46.134	561
01.2020	102,5	105,4	104,2	101,1	9.952	43.544	574
02.2020	103,0	104,1	104,9	98,3	9.570	42.792	549
03.2020	94,5	99,6	102,8	95,9	7.566	31.933	416
04.2020	63,8	65,3	75,4	58,3	8.272	34.773	449
05.2020	66,7	68,5	76,6	63,8	8.788	36.360	454
06.2020	74,9	77,2	82,4	72,6	8.654	35.859	435
07.2020	81,8	82,4	84,4	73,4	8.387	34.857	433
08.2020	86,8	86,6	85,1	73,8	8.864	34.857	425
09.2020	90,0	88,8	86,7	79,2	8.998	32.936	428
10.2020	90,2	86,9	85,5	79,0	8.539	32.267	426
11.2020	88,6	85,6	82,3	81,0	9.300	38.782	423
12.2020	91,6	87,2	86,3	79,1	9.801	42.048	447
01.2021	91,1	89,9	90,1	81,1	10.326	43.517	499
02.2021	93,1	90,8	89,3	83,5	10.218	43.790	496
03.2021	99,9	91,3	91,1	89,5	11.185	44.326	502
04.2021	109,9	101,5	98,9	98,0	11.376	43.183	522
05.2021	114,0	104,1	103,9	98,2	11.448	46.371	528
06.2021	117,1	102,6	105,2	100,6	11.877	47.238	558
07.2021	118,0	103,5	108,6	101,9	11.865	48.610	570
08.2021	116,6	102,2	110,7	99,9	12.164	51.969	566
09.2021	116,6	100,3	110,2	98,9	12.865	52.854	585
10.2021	117,6	99,8	112,1	97,5	12.629	54.197	584

Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe Eurostat, Tradingeconomics

Grafic nr. 2. Evoluția indicatorului de sentiment economic pentru 24 luni (11.2019-10.2021)
Sursa: elaborare autor cu ajutorul datelor de pe Tradingeconomics

Piețele de capital depind de dezvoltarea sistemelor de pensii, a infrastructurii financiare locale, de încurajarea spiritului întreprinzător, de listarea de companii etc. Aici trebuie menționat și aspectul „încrederii”, ce se leagă de funcționarea de ansamblu a economiei, de politici economice. În prezent mulți oameni sunt sceptici față de piețele financiare, atât bancare, cât și de capital, în urma desfășurării crizei financiare, a faptului că industria financiară este percepută ca fiind interesată strict de profituri obținute indiferent de mijloace. Încrederea consumatorilor este citată adesea ca fiind un factor explicativ al evoluțiilor economice (Caseta 3). Creșterea încrederii în economii este corelată direct cu creșterea piețelor bursiere. Prin această analiză se urmărește corelația între sentimentul de încredere în consum și tendința evoluției piețelor de capital supuse analizei. Indicatorul de sentiment economic prezintă o evoluție asemănătoare pe tot parcursul perioadei analizate pentru UE, România, Bulgaria și Ungaria. Se poate observa că valorile minime atinse au fost, pentru toți indicatorii, atinse la sfârșitul lunii martie, când a început pandemia, apoi treptat toți indicatorii cresc, odată cu reducerea incertitudinilor macroeconomice. În perioada iunie-august, a avut loc relaxarea condițiilor de izolare socială luate de toate economiile europene, iar în luna septembrie a revenit la media pe termen lung. În continuare se aștepta ca tendința să continue ca urmare a reintroducerii măsurilor de carantină și distanțare socială în mai multe economii europene. Mai stabilă pare a fi încrederea consumatorilor în economia bulgară, deoarece indicatorul a prezentat cele mai mici fluctuații, însă în trimestrul 4 indicatorul de încredere a consumatorilor a scăzut considerabil din cauza anticipațiilor inflaționiste și pe fondul îngrijorărilor legate de șomajul din anul următor. România, Ungaria și Bulgaria au fost catalogate, în anul

2020, țările cu cea mai ridicată rată a inflației. Pentru a ține sub control inflația unele bănci centrale au majorat rata dobânzii, stimulând populația să economisească, descurajând investițiile și consumul. Așadar, putem observa o stabilitate a indicatorului de sentiment economic, în ultimile luni. Valorile acestui indicator ce depășesc valoarea de 100, indică un sentiment economic peste medie și invers. Cele mai mari valori, în ultima perioadă, se pot observa în cazul UE și Ungariei, iar România și Bulgaria prezintă o descreștere a tendinței evoluției graficului, prezentând valori sub 100, dar foarte apropiate. Conducerea BNR a hotărât majorarea ratei dobânzii a treia oară pentru acest an, în vederea atingerii scopului său principal de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, dat fiind faptul că inflația a crescut considerabil din cauza consumului excesiv în pandemie.

Concluzii

Cercetarea dată include atât elemente teoretice, cât și comparative, privind analiza indicatorilor piețelor de capital, acordând o atenție deosebită dezvoltării tendințelor piețelor de capital. Luna martie a anului 2020 a adus o criză, ce a împiedicat dezvoltarea multor mari economii, ca de exemplu a Chinei, a SUA, a Italiei etc., era de așteptat ca economia românească să prezinte și ea anumite contracții, de asemenea și cele din Ungaria și Bulgaria. Severitatea acestor contracții depinde de durata menținerii pandemiei. Piețele de capital analizate au înregistrat scăderi accentuate în perioada martie-aprilie 2020, trimestrul II fiind cel mai afectat de impactul brusc și sever al manifestării efectelor de contagiune, însă a urmat o revenire în perioada următoare și o stabilizare până la finalul anului. Trimestrul III și IV au adus recuperări semnificative, iar de la începutul anului 2021 s-au înregistrat creșteri economice, în ciuda predicțiilor pesimiste. FMI estimează o revenire a nivelului PIB pre-pandemic, pentru economiile emergente, în anul 2023. Piețele de capital analizate se aseamănă din mai multe puncte de vedere, toate au înregistrat pierderi în primul trimestru al anului 2020, toate și-au revenit treptat, până în prezent, crescând semnificativ capitalizarea acțiunilor în volumul tranzacțiilor etc. O altă asemănare privind piețele de capital analizate o constituie volumul mai mare a tranzacționării instrumentelor financiare ce au legătură cu ramurile: sectorul activităților financiare și de asigurări, activități imobiliare și medicină. În România s-a remarcat și industria extractivă în ierarhia sectoarelor de activitate, privind valoarea tranzacționată și capitalizarea bursieră. O deosebire remarcată constă în faptul că tranzacționarea titlurilor de stat a evoluat în anul 2020-2021 în cazul Ungariei și României, spre deosebire de Bulgaria, care a înregistrat scăderi. În plus, valoarea cea mai mică a capitalizării bursiere și a indicatorului capitalizării bursiere ca procent în PIB îi aparține României, pe locul doi fiind Ungaria, iar valorile cele mai mari sunt înregistrate de Bulgaria. Principalul motiv pentru care piețele de capital din UE nu au evoluat și mai mult mai este apetitul mic la risc a economisitorilor, combinat cu lipsa de cunoștințe financiare. Atât, pe piața de capital din România, cât și pe cele din Bulgaria și

Ungaria, riscurile se află la un nivel ridicat cu tendință de creștere, în special din cauza specificului burselor de a reacționa imediat, chiar anticipativ, la orice factori perturbatori din economie și nu numai. Bursa de Valori București a înregistrat o creștere anuală a valorii tranzacționate, dar capitalizarea acesteia nu a reușit să recupereze încă scăderile puternice din primul val al pandemiei.

Referințe bibliografice

- Diana Popa, Daniela Zapodeanu, (2008), *Introducere în studiul pieței de capital*, Editura Universității din Oradea, Oradea
- Diana Popa, Daniela Zapodeanu, Dorina Popa, (2006), *Piețe de capital*, Editura Universității din Oradea, Oradea
- Ingrid-Mihaela Dragota (2009), *Piețe financiare*, Editura ASE, București
- Oana Mionel, *Piețe financiare internaționale*, Editura universitară, Oradea
- Pop Cornelia (2003), *Tranzacții și piețe financiare internaționale*, Editura Presa Universitara Clujeană
- Sorin Claudiu Radu, Dan Marin Boajă, *Piețe de capital. Instituții și instrumente financiare tranzacționate*, Editura universitară, Oradea
- <https://www.bursa.ro/supliment-bse-bulgaria-o-piata-inca-la-inceput-de-drum-82685449>
- <https://www.wall-street.ro/tag/bursa-din-bulgaria.html#gref>
- https://www.pwc.ro/en/publications/MultipliiEvaluare_BVB_2021.pdf
- <https://asfromania.ro/ro/a/2143/2021---rapoarte-pia%C8%9B%C4%83-de-capital>
- <https://www.bvb.ro/press/2021/Raport%20anual%202020.pdf>
- <https://countryeconomy.com/countries/compare/hungary/bulgaria>
- <https://www.oecd.org/corporate/OECD-Capital-Market-Review-Romania-2021-Mapping-Report.pdf>
- https://www.pwc.ro/en/publications/Bucharest_Stock_exchange_MA_2021_r.pdf
- [https://data.oecd.org/searchresults/?hf=20&b=0&r=%2Bf%2Ftopics_en%2Feconomy&q=pia%C8%9Ba+de+capital&s=desc\(document_publicationdate\)&l=en](https://data.oecd.org/searchresults/?hf=20&b=0&r=%2Bf%2Ftopics_en%2Feconomy&q=pia%C8%9Ba+de+capital&s=desc(document_publicationdate)&l=en)
- https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/search?p_p_id=estatsearchportlet_WAR_estatsearchportlet_INSTANCE_bHVzuvn1SZ8J&p_p_lifecycle=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&estatsearchportlet_WAR_estatsearchportlet_INSTANCE_bHVzuvn1SZ8J_action=search&p_auth=cbHuwxtm&text=pia%C8%9Ba+de+capital
- <https://asfromania.ro/uploads/articole/attachments/60f5942342f6e512539930.pdf>
- http://www.csd-bg.bg/EN_site/
- <https://www.fsc.bg/en/>
- <https://tradingeconomics.com/hungary/stock-market>
- <http://steconomiceuoradea.ro/wp/wp-content/uploads/2016/10/Volum-EMEB-masteranzi-2020.pdf>
- <http://anale.steconomiceuoradea.ro/volume/2020/n1/023.pdf>
- https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/full_bcs_2021_07_en.pdf
- <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12028189/KS-BJ-20-012-EN-N.pdf/1fa4a157-9926-290b-e9b8-386f0c814558>
- <https://www.bse.hu/About-Us/Information-Center/Financial-Reports>

Sesiunea de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

<https://knoema.com/atlas/Bulgaria/Inflation-rate>

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/Stock_market_capitalization/

MARKETINGUL EXPERIENȚIAL ÎN INDUSTRIA OSPITALITĂȚII

EXPERIENTIAL MARKETING IN THE HOSPITALITY INDUSTRY

Adriana CIOCA

Masterand, Universitatea din Oradea -Facultatea de Științe economice
Email: adriana.cioca98@yahoo.com

Abstract: *The idea of experiential marketing in the hospitality industry has become a very controversial topic for economic study. This article aims to identify the essential elements of the concept of experiential marketing, including theoretical and practical aspects regarding the implementation of this model, but also to highlight its importance and impact in the HORECA industry. Based on the literature review the authors found that experiential marketing has become the key to success in creating an authentic brand. The end of the article contains an example of how experiential marketing is put into practice, analyzed through the mystery shopper technique.*

Keywords: experiential marketing; feelings; events; involvement; authentic experiences; long-term value.

JEL Code: M31

1. Introducere

Această lucrare este destinată spre dezbateră a ideii de marketing experiențial în industria ospitalității. Ideea de marketing experiențial în industria ospitalității a devenit un subiect foarte controversat pentru studiul economic, deoarece în această industrie este nevoie de o schimbare permanentă, iar simpla vânzare a unui produs sau serviciu nu este suficientă. Este importantă vânzarea de experiențe. Această lucrare își propune să identifice care sunt elementele esențiale ale conceptului de marketing experiențial, incluzând aspecte teoretice și practice cu privire la punerea în acțiune a acestui model, dar și să evidențieze importanța și impactul acestuia în industria HORECA.

2. Marketingul experiențial considerații generale

Marketingul experiențial se referă la crearea unei conexiuni semnificative între un brand și clienții săi. Spune-mi și voi uita, arată-mi și poate îmi voi aduce aminte, implică-mă și voi înțelege! (Confucius). În industria ospitalității, marketingul experiențial a devenit unul dintre elementele cheie. Hotelurile, barurile și restaurantele sunt deosebit de apreciate atunci când se remarcă prin experiențe

pozitive. Marketingul experiențial devine un sinonim cu marketingul pentru ospitalitate.

Marketingul experiențial se diferențiază de marketingul tradițional prin faptul că se bazează pe emoțiile clientului. (Bernard H Schmitt) Marketerii experiențiali consideră clientul ca fiind o ființă rațională și emoțională. Acesta vizează mai degrabă satisfacerea și fidelizarea clientului decât simpla vânzare a produsului. Ce este cu adevărat important de reținut din acest nou tip de marketing este faptul că recunoaște valoarea pe termen lung a relațiilor cu clienții și extinde comunicarea dincolo de mesajele publicitare, de promovare și de vânzare. De asemenea, marketingul experiențial constă într-o combinație de informație, divertisment și interactivitate.

Brend Schmitt de la Universitatea din Columbia, consideră că mărcile pot să ajute la crearea a cinci tipuri diferite de experiențe:

- ✓ Experiențe senzoriale – atunci când marca comunică cu clientul apelând la unul din cele cinci simțuri ale acestuia: văz, auz, pipăit, gust și miros;
- ✓ Experiențe emoționale – atunci când marca reușește să genereze emoții, trăiri profunde clientului: de bucurie, exaltare, compasiune, iubire, iertare;
- ✓ Reflecție conștientă - atunci când marca aduce în atenție o problemă importantă pentru individ, comunitate sau societate în general: să fim mai buni, să protejăm mediul, să ne implicăm în viața comunității;
- ✓ Acțiune - atunci când marca oferă clientului oportunitatea de a se implica, de a acționa, de a fi în mișcare
- ✓ Relaționare - vizează calitatea relației dintre client și angajatul companiei, relevant în acest sens fiind: amabilitatea, salutul, zâmbetul, adresarea pe nume clientului, mulțumirea pentru faptul că ne-a vizitat sau a cumpărat de la noi.

Toate aceste experiențe sunt puse în practică de așa-numiții „furnizori de experiență” ca de exemplu: comunicarea, identitatea vizuală și verbală, prezența produsului media, oamenii etc. Datorită avansării tehnologiei din ziua de azi, este mult mai ușor atât transmiterea marketingului experiențial cât și comunicarea directă cu clienții. Utilizarea optimă a platformelor de pe social media ajută la ascultarea, încurajarea și oferirea unui suport clienților prin noi inițiative. Conform surselor analizate, există 7 C de marketing, adică furnizori de experiență ai modulelor strategice experiențiale:

- C1 - Confort: Acest factor se referă la prezentarea mărfurilor, design, ambalare, marketingul evenimentului etc.
- C2 - Valoarea percepută de clienți și beneficiile: acesta face referință la beneficiile percepute de clienți, satisfacția clienților etc.
- C3 - Costuri pentru client: prețul pentru client, prețul comparativ etc.
- C4 - Calculul și categoria de management: Segmentarea, selectarea pieței țintă etc.
- C5 - Canale: canalele de distribuție, canale pe ai multe niveluri etc.

- C6 - Client și servicii: oamenii, ospătarii, barmanii, bucătarii, recepționerii etc.
- C7 - Comunicarea cu clienții relațiile cu clienții, identitatea vizuală și verbală etc.

De asemenea, modelul conceptual al marketingului experiential al clientului (MEC) este alcătuit din cinci etape fundamentale:

- ✓ Analizarea universului „experiential” al clientului
- ✓ Crearea platformei „experiențiale”
- ✓ Proiectarea experienței furnizate de marcă
- ✓ Structurarea interfeței cu clientul
- ✓ Inovarea permanentă

Conform lui Joe Pine și James Gilmore ar trebui să se pună accent mai mult de marketingul experiențial sau proiectarea de experiențe în jurul bunurilor și serviciilor noastre. Acest tip de marketing experiențial este abordat, de exemplu de către marile branduri cu ar fi Starbucks a cărui motto este: *„Să inspirăm și să protejăm spiritul uman – pas cu pas, prin fiecare ceașcă de cafea și în fiecare cartier.”*. Aceștia și-au propus ca fiecare oaspete care le calcă pragul să aibe parte de o experiență de neuitat, să simtă: că aparține aceluși loc, atmosfera relaxantă, modul prietenos în care este servit și bineînțeles aromele răvășitoare de cafele și gustul lor divin care fac din Starbucks preferatul multor băutori de cafea.

3. Marketingul experiențial- mai mult decât un trend în industria HORECA

Industria HORECA este una dintre cele mai competitive industrii din economia globală. Există o serie de opțiuni de mâncare, băutură și hoteluri ca niciodată, de la hoteluri pline de farmec și baruri de cinci stele, până la cabane pe marginea drumului. Pe măsură ce industria ospitalității se schimbă este nevoie de schimbare și în marketingul pentru ospitalitate. În ultima perioadă, marketerii au apelat la marketingul experiențial, stârnind emoții pentru a atrage atenția.

Marketingul experiențial a devenit cel mai important factor în supraviețuirea pe piață deoarece oaspeții își doresc experiențe pozitive mai mult decât achiziționarea unui produs sau serviciu. Acest nou tip de marketing depinde de subiectivitatea, de așteptările și valorile clientului. Experiența poate implica și percepția pe care cineva își contruieste propria stare (momentele din viață), dar aceasta poate duce la schimbări de atitudine odată cu trăirea în sine.

Cele mai frecvent utilizate campanii experimentale ale marketingului experiențial sunt: samplingul, evenimentele create special pentru a crea experiențe și a invoca sentimente, dar și prin storyscapingul, sau povestea din spatele produselor. Azi, consumatorul este eroul principal al mărcilor comerciale din industria ospitalității și nu numai.

De regulă, mărcile din industrie care utilizează marketingul experiențial au în comun faptul că:

- ✓ Au obiective clar definite: conștientizarea necesității de a implica oaspetele în povestea lor prin stârnirea de emoții este primordială;
- ✓ Sunt autentice: În general, mărcile care caută să genereze o relație autentică cu oaspetele său, folosește o tactică de bază pentru ca acesta să fie fidel identității mărcii tale.
- ✓ Ei urmăresc: pentru aceștia este foarte important să păstreze vie relația dintre ei și oaspeți.
- ✓ Colectează informații despre client: Indiferent de tactica pe care o folosesc, marketingul experiențial este un loc ideal pentru a aduna feedback și informații importante de la clienți cu privire la modul în care vă privesc marca.
- ✓ Ei spun o poveste: fiecare campanie de marketing experiențială spune o poveste convingătoare și, cel mai important, invită oamenii să facă parte din acea poveste. Ceea ce s-a constatat este că cele mai bune povești sunt cele care vizează punctele de durere ale clientului cu o soluție aferentă.

Deseori se confundă marketingul experiențial cu evenimentele sau cascadoriile publicitare. Este important de reținut că deși marketingul experiențial încorporează marketingul evenimentelor, acesta este mai mult o strategie pe termen lung decât un eveniment unic. Scopul acestuia este de a crea o experiență autentică. Acesta implică trei elemente:

- A. Participare activă și implicare;
- B. Promovarea mesajului și valorilor mărcii;
- C. Oferă valoare pe termen lung

Un exemplu de brand care folosește acest marketing experiențial este Due Fratelli. Brandul Due Fratelli este cunoscut nu doar pentru preparatele sale gustoase, ci și pentru dorința de a crea conexiuni, experiențe și acțiuni creative prin care oaspeții ce le trec pragul să fie implicați în mod direct. Acesta crează experiențe prin participarea activă și implicare în viața oaspeților, iar avantajul autentic al acestuia este susținut de următoarele tipuri de experiențe:

✓ **Experiențele senzoriale**

Povestea din jurul produselor. În urma analize realizate ceea ce e cu adevărat nou și autentic este poveste din jurul preparatelor, poveste care te îmbie să le încerci. De exemplu, pentru pizza, gazda Due Fratelli ne relevă care e secretul unei pizza ca la ea acasă, în Italia: „Faină de grâu, apă, ulei, sare și drojdie, ingredientele simple pentru aluat. Plus cuptorul încălzit la temperatura potrivită. Nu e nevoie de magie. Doar ingrediente de cea mai bună calitate, cantități precise și respectarea cu strictețe a rețetei.” Due Fratelli ne spune și povestea fructelor de mare, povocând o trăire senzorială înainte ca preparatul să fie gustat: „Fructele de mare nu se gătesc timp îndelungat, doar atât cât structura lor fină să absoarbă vinul alb sau cât roșiile

cherry să le dea puțină aciditate. Dar se savurează pe îndelete, cu un sprit vioi, la o poveste veselă, așa cum fac italienii, la mese lungi cu cei dragi și cu toți prietenii.”

✓ **Experiențele emoționale**

Sentimentul de „acasă”. O experiență de neuitat care te îmbie să revii. Experiența în cadrul locațiilor Due Fratelli constă în îmbinarea utilului cu plăcutul. Scopul experienței create în cadrul acestora este ca fiecare oaspete care îi trece pragul să simtă „căldura” de acasă, liniște, confort și deasemenea, stomacul plin și mulțumit. În plus, Due Fratelli oferă clienților posibilitatea să viseze, apelând la toate simțurile acestora: „Primul loc în preferințele clienților, departe de locul II, sunt *Spaghetti ai frutti di mare*, (spaghetele cu fructe de mare), gătite cu sos de roșii și ulei de usturoi, așa cum le plac italienilor. Dacă ai comandat și un pahar de vin alb și ai închis ochii, ai toate șansele să simți briza mării și atingerea fină a nisipului pe picioare. Nimic nu te transpune mai ușor și mai repede în atmosfera boemă a Italiei decât preparatele culinare gătite exact ca în bucataria italiană!”

✓ **Reflecție conștientă**

Atitudinea pozitivă față de client îi inspiră spre a-i alege de fiecare dată. Un exemplu îl reprezintă beneficiile serviciilor, cât se poate de rapide și beneficiile obținute cu ajutorul locului de joacă pentru cei mici și neastâmpărați și anume atenția la nevoile sociale ale oaspeților. Respectă nevoile și dorințele clienților. De exemplu, există clienți care cer o anumită pizza fără anumite ingrediente. Eu, de exemplu, mănânc Diavola fără ceapă. Brandul face posibile aceste schimbări de moment, fără costuri suplimentare.

✓ **Relaționare**

Stărnesc emoții pozitive prin entuziasmul, dorința de a ajuta și atenția la detalii. Ospătările își folosesc umorul pentru a crea o atmosferă relaxantă și a-i determina pe clienți să fie mai deschiși cu privire la nevoile și dorințele lor. Brandul inspiră încredere prin preparate de calitate și pregătirea profesională a angajaților. Ospătările au un anumit protocol de servire care implică: zâmbetul, amabilitatea, mulțumirea pentru faptul că ne-a vizitat sau a cumpărat de la noi etc.

4. Concluzii

Având în vedere informațiile obținute și analizate în urma studiului putem trasa următoarele concluzii.

Marketingul experiențial este într-adevăr viitorul marketingului deoarece acesta are eficiență crescută în atragerea noilor clienți și în îmbunătățirea imaginii mărcii. Acum brandurile nu mai spun doar o poveste pentru consumator, ci îi oferă posibilitatea de a fi participant activ la poveste sau chiar protagonist. În analiza studiului de caz a utilizat în special tehnica mystery shopper pentru a evalua experiențele oferite de brandul Due Fratelli, dar și prin intermediul social-media, al feed-backurilor și al paginii oficiale.

Oferirea unei experiențe extraordinare nu mai este o opțiune plăcută, ci mai degrabă o parte integrantă a oricărei strategii de marketing de succes. Este

imperios necesar alocarea unui timp pentru a stabili etapele ce trebuie parcurs pentru ca brandul să se poată ajunge și să se conecteze cu clientul într-un mod semnificativ.

Referințe bibliografice

https://ro.wikipedia.org/wiki/Marketing_experien%C8%9Bial – 10.11.2021.

<https://www.affde.com/ro/what-is-experiential-marketing.html> - consultat la data de 12.11.2021

http://www.marketwatch.ro/articol/15754/Marketingul_experiential_calea_catre_noile_generatii/ - consultat la data de 12.11.2021

<https://www.starbucksromania.ro/about-us/company-information/mission-statement> , consultat la 11.11.2021.

<https://www.affde.com/ro/5-top-trends-in-hospitality-marketing-you-need-to-know-now.html> consultat la data de 14.11.2021

Philip Kotler, Kevin Lane Keller, 2008, *Managementul Marketingului*, Editura Teora, București.

Roșca Remus, în lucrarea sa *Managementul Activității De Marketing* (note de curs) citează sursa Schmitt Bernd, Simonson Alex, *Estetica în marketing*, Editura Teora, București 2002.

Siiri Same, Jorma Larimo, 2012, *Marketing theory: experience marketing and experiential marketing*, în *Business and Management*, 2012.

Țărău Cristian-Ioan, 2014, *Impactul marketingului experiential asupra tinerilor consumatori*, Editura Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj Napoca.

METODE ȘI INSTRUMENTE PENTRU IMPLEMENTAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ

METHODS AND TOOLS FOR IMPLEMENTING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Alexandra CLOȘCĂ

Masterand, Academia de Studii Economice din București– Facultatea Economie
agroalimentară și a mediului
e-mail: closcaalexandra18@stud.ase.ro

Abstract: *Sustainable development has become a global concern, especially in developing societies such as Romania. This research is developed based on the premise of analyzing the methods and tools implemented in Romania and Finland to achieve the 17 sustainable development goals. The paper, by extension reviewing the literature, national strategies and national reports of these countries, but also the analysis of sustainable development indicators reveals several challenges for sustainable national development. The paper, based on the huge roles of public-private partnerships, recommends effective cooperation between national institutions that monitor the implementation of SDGs and take as a model the tools used in Finland for Romania to take steps towards performance to become an increasingly sustainable society.*

Keywords: Sustainable development; Goals; Sustainable society; Developing countries.

JEL Code: Q01; Q56

1. Introducere

La 25 septembrie 2015, Organizația Națiunilor Unite a adoptat „Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă” care include o listă a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), divizate în 169 de obiective subordonate, având ca scop o dezvoltare globală mai durabilă până în anul 2030. Este cunoscut faptul că cele 17 ODD derivă din Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului adoptate în 2000 și spre deosebire de acestea, care s-au concentrat cu predilecție asupra țărilor emergente, obiectivele globale se adresează tuturor țărilor, indiferent de gradul de dezvoltare al acestora (Hummel & Szekely, 2021). Astfel, toate cele 193 de state membre ONU sunt provocate să-și însușească aplicarea acestor ODD-uri, pentru a fi rezolvate problemele globale de care suntem preocupați în acest moment și pentru prima dată în istorie sunt reunite în mod echilibrat lupta pentru eradicarea sărăciei, a foametei, consumul și producția responsabilă, energia curată, industria, inovația și

infrastructura, pe scurt, promovarea dezvoltării durabile prin acțiuni specifice acesteia în cadrul societății.

Prezenta lucrare are ca obiective identificarea metodelor și instrumentelor utilizate la nivel global și național pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă cuprinse în Agenda 2030 și de a analiza cu ajutorul indicatorilor de dezvoltare durabilă gradul de realizare a acestor obiective în România, Finlanda și la nivel european.

2. Dezvoltarea durabilă și cele 3 dimensiuni: de mediu, socială și economică

Sintagma de „dezvoltare durabilă” apărută pentru prima dată în *Oxford English Dictionary* la sfârșitul secolului al XX-lea este o traducere a termenului din limba engleză „sustainable development”, iar de-a lungul timpului, conceptul a fost definit din diferite perspective și astfel s-a ajuns la o abundență a definițiilor care abordează dezvoltarea durabilă.

Conceptul de dezvoltare a fost asociat, de-a lungul timpului, cu diverse teorii, interpretări și semnificații ale specialiștilor de diferite naționalități din diferite domenii. Dezvoltarea este definită ca fiind „*un proces evolutiv în care capacitatea oamenilor sporește în ceea ce privește gestionarea problemelor, adaptarea la schimbarea continuă și eforturile intenționate de a atinge noi obiective*” (Peet, 2015).

În prezent se consideră că încă din preistorie, oamenii au abordat anumite reguli cu privire la utilizarea resurselor cu scopul de a le exploata rațional și de a beneficia pe termen lung de acestea (Pascu, 2015), dar sunt cunoscute și civilizații care în mod contrar exemplului anterior, au degradat mediul și astfel au dus la propria dispariție, după cum este bine-cunoscut și cazul declinului civilizației mayașe, care după cum spun și istoricii, au dispărut ca urmare a secetei provocate de defrișarea necontrolată a pădurilor în goana de a-și mări substanțial orașele.

O altă definiție care abordează teoria utilizării raționale a resurselor este cea a cercetătorului de origine latino-americană, Reyes (2001), care definește dezvoltarea durabilă ca fiind un fenomen de natură socială prin care sunt satisfăcute nevoile populației cu ajutorul unei utilizări raționale și durabile a resurselor.

Autorul român, Vădineanu (1999) afirmă că dezvoltarea durabilă este dezvoltarea caracterizată de o evoluție lentă care permite utilizarea mediului pe o perioadă mai îndelungată de timp în scopul dezvoltării economice cu menținerea ca mediul să fie păstrat în condiții optime.

De asemenea, Todaro și Smith (2006) susțin ideea conform căreia dezvoltarea este un proces multidimensional cu implicații majore în schimbarea structurilor sociale, a atitudinilor, a instituțiilor și conduitei, precum și a creșterii economice, reducerii inegalităților de orice fel, dar și de eradicare a sărăciei.

Cu toate acestea, cea mai citată definiție a dezvoltării durabile este cea adusă în atenția publicului de către Comisia Brundtland care o definește ca fiind „dezvoltarea care răspunde nevoilor generațiilor din prezent, fără a fi compromise capacitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi” (WCED, 1987). Conceptul dezvoltării durabile este unul atotcuprinzător și evolutiv care implică toate fațetele activității umane (Ioncica, et al., 2019), astfel putem concluziona că acesta este un concept care abordează natura inseparabilă a trei dimensiuni: dimensiunea socială, economică și a mediului. Vreja (2013) susține că dimensiunea de mediu este *baza* dezvoltării durabile, dimensiunea economică este *instrumentul* cu care se realizează dezvoltarea, iar dimensiunea socială este *însăși, ținta* dezvoltării durabile deoarece, aceasta urmărește o calitate a vieții ridicată pentru toți indivizii, atât pentru cei din prezent, cât și pentru generațiile ce vor veni. Wanamaker (2018) este de părere că aceste dimensiuni constituie un set de concepte interdependente care ar fi necesar să constituie baza deciziilor acțiunilor umane în scopul îndeplinirii dezvoltării durabile. Atunci când cele trei dimensiuni sunt îndeplinite concomitent în societate, toate părțile vor avea de câștigat deoarece mediul este protejat, prin urmare și resursele naturale sunt conservate, economia este în creștere, iar calitatea vieții este îmbunătățită.

3. Metode și instrumente utilizate în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în Finlanda și România

Finlanda este una dintre cele mai performante țări în ceea ce privește dezvoltarea durabilă, conform clasamentului privind performanța generală a tuturor celor 193 de state membre ale ONU, aceasta fiind pe locul întâi, cu un scor general de 85,90, pe când România ocupă locul 39 în același clasament cu un scor de 74,97 (2021). Finlanda este în fruntea multor studii internaționale și analize comparative privind sustenabilitatea, deoarece se apropie de atingerea multor obiective de dezvoltare ale Agendei 2030. Astfel, în continuare a fost realizată o analiză comparativă a metodelor și instrumentelor utilizate de România și Finlanda în aplicarea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă, scopul final fiind implementarea unor metode și instrumente asemănătoare și în țara noastră pentru a atinge într-un timp cât mai scurt performanța Finlandei în ceea ce privește adoptarea obiectivelor globale de dezvoltare durabilă.

În calitate de membru ONU, România, alături de cele 192 de state membre și-a exprimat angajamentul de a adopta cele 17 ODD ale Agendei 2030 în cadrul Summitului ONU de la New York privind Dezvoltarea Durabilă în anul 2015.

Atât în România, cât și în Finlanda există instrumente instituționale care au misiunea de a realiza activități de implementare, raportare și monitorizare a propriilor strategii naționale pentru adoptarea celor 17 obiective până în anul 2030.

Așadar, în ambele țări există un aparat de lucru în cadrul Guvernului care are ca sarcină principală accelerarea implementării la nivel național a Agendei 2030, precum și monitorizarea și evaluarea progreselor realizate.

În Finlanda există un *Consiliu Multidisciplinar de Experți pentru Dezvoltare Durabilă* format din 10 cadre didactice universitare și un grup de 20 de „ambasadori” tineri pentru dezvoltare durabilă, iar acest organism consultativ a fost înființat pentru a sprijini activitatea *Comisiei finlandeze de Dezvoltare Durabilă* și pentru a consolida parteneriatele dintre guvern și societate. Un alt organism consultativ este *Consiliul pentru Politica de dezvoltare*, care se ocupă de promovarea dezvoltării durabile, dar și de monitorizare a dimensiunii acesteia la nivel național prin intermediul a 45 de indicatori grupați pe diverse teme specifice precum : „Economie bazată pe resurse naturale și societate neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon”; „Locuințe și comunități durabile”; „Inegalitate socială”; „Responsabilitate globală și coerență politică”.

În România, pe lângă *Departamentul de Dezvoltare Durabilă* din cadrul Guvernului, există un *Comitet Interdepartamental* care se ocupă de promovarea și elaborarea actelor normative care vizează abordarea dezvoltării durabile. *Rețeaua de nuclee pentru dezvoltarea durabilă* are în componența sa un număr de peste 60 de funcționari ai ministerelor și are rolul de a monitoriza implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în România, dar și de a contribui la realizarea planului de acțiune pentru implementarea *Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă din România* cu orizont de timp - 2030, precum și crearea unei strânse legături între Institutul Național de Statistică și aparatul de lucru al Guvernului. *Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă* din România reunește 34 de personalități specializate în domeniul dezvoltării durabile și are ca obiectiv asigurarea unei interacțiuni eficiente între organismele publice, mediul academic și institutele de cercetare care conlucrează pentru îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă. La fel ca în Finlanda, monitorizarea realizării obiectivelor dezvoltării durabile și prezentarea către organizațiile internaționale de informații statistice oficiale privind îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare în România este realizat de *Institutul Național de Statistică* (INS). În prezent, există o broșură publicată de aceștia la începutul anului 2021 cu analiza a 98 de indicatori ai dezvoltării durabile, dar care vor fi disponibili și pe site-ul institutului, în cadrul bazei de date statistice Tempo Online. Ambele țări dețin instrumente de monitorizare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, dar un program oferit de *Institutul de Statistică* finlandez, este un „panou al cetățeanului”, unde aproximativ 500 de voluntari evaluează starea dezvoltării durabile pe baza indicatorilor naționali, iar rezultatele finale cuprind texte interpretative ale voluntarilor și indicatorii problemă descoperiți în cadrul acestei evaluări anuale a dezvoltării durabile care ajută la identificarea problemelor din timp și la îmbunătățirea acestora.

4. Analiza indicatorilor de dezvoltare durabilă

Având în vedere că INS este în proces de actualizare a bazei de date Tempo Online în vederea publicării indicatorilor aferenți monitorizării implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă, se va realiza o analiză cu ajutorul bazei de date Eurostat pentru a examina evoluția indicatorilor de dezvoltare durabilă din România în raport cu media Uniunii Europene și Finlanda, acestea din urmă fiind o bază relevantă de comparație deoarece România încă se află în stadiul de țară în curs de dezvoltare și este esențial pentru aceasta să se raporteze la o țară dezvoltată din perspectiva celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile, concluzie ce a reieșit din analiza efectuată în cadrul acestui capitol.

a. Dimensiunea socială

Dimensiunea socială a dezvoltării durabile are în centrul său omul și activitățile pe care acesta le desfășoară, fiind evaluată prin intermediul următoarelor obiective de dezvoltare durabilă: ODD 1- Fără sărăcie; 2- Fără foamete; 3- Sănătate și stare de bine; 4- Educație de calitate; 5- Egalitate de gen; 7- Energie accesibilă și curată; 11- Orașe și comunități durabile; 16- Pace, justiție și instituții eficiente.

Al doilea obiectiv de dezvoltare durabilă angajează statele membre să elimine foametea, să atingă siguranța și securitatea alimentară și să promoveze o agricultură durabilă. În acest sens, pentru a monitoriza progresul către îndeplinirea ODD 2, a fost analizat indicatorul care se referă la ponderea suprafeței cultivate ecologic în total suprafață agricolă la nivel național, comparat cu media UE și Finlanda.

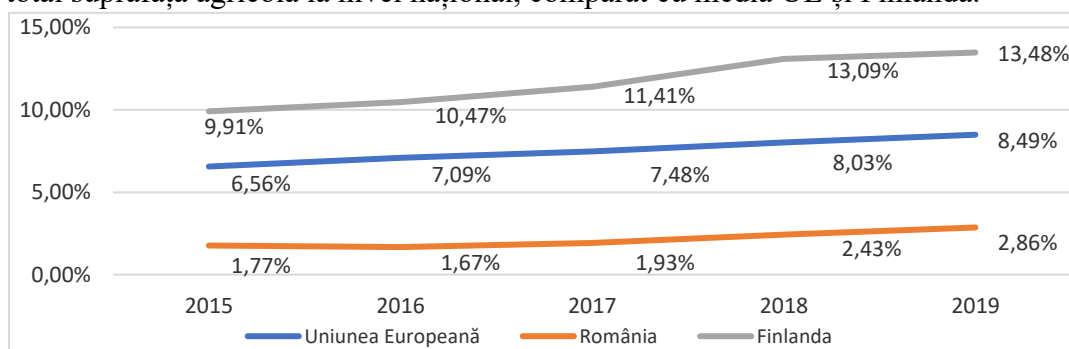

Figura nr. 1. Ponderea suprafeței cultivate ecologic și în proces de conversie în perioada 2015 – 2019

Sursa: Eurostat,

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en

Suprafața cultivată ecologic și în proces de conversie a României, este sub media Uniunii Europene și înregistrează o diferență de aproximativ 6 puncte procentuale în anul 2019, iar în comparație cu suprafața cultivată în regim ecologic a Finlandei există o diferență mult mai mare, de aproximativ 11 puncte procentuale. Având în

vedere că România este pe locul 6 în clasament la nivel european în ceea ce privește suprafața terenurilor agricole utilizate, agricultura ecologică, încă este slab valorificată și există probleme semnificative din perspectiva productivității muncii. Este cunoscut faptul că în România există o fragmentare excesivă a exploatațiilor agricole, o slabă tehnologizare, lipsa formării profesionale a agricultorilor și nu în ultimul rând, o lipsă de cooperare a agricultorilor cu organismele specializate, dar și o slabă informare a consumatorilor cu privire la agricultura ecologică și beneficiile acesteia în timp, atât pentru om, cât și pentru mediu. Din această perspectivă, se consideră că pentru îndeplinirea acestui obiectiv, de eradicare a foametei este imperios necesar ca până în anul 2030 să se realizeze o mai bună cooperare între organismele abilitate în acest sector și agricultori, precum și favorizarea investițiilor durabile pentru a fi asigurată securitatea alimentară și siguranța alimentară.

Având în vedere că la baza unei societăți durabile, *educația de calitate* are un rol esențial în dezvoltarea societății și atingerea performanței la nivel național, România asigură acces gratuit la educație și sunt alocate burse sociale și de merit pentru rezultate excelente la învățătură, atât în cadrul învățământului primar și secundar, cât și în cazul învățământului superior. Un indicator relevant în acest sens, este reprezentat de ajutorul financiar acordat studenților ca procent din totalul cheltuielilor publice, care în România, conform Eurostat, este în proporție de 4,3% în anul 2018, față de media UE care este de 5,4% și Finlanda, care alocă doar 3,6% din totalul cheltuielilor publice pentru sprijinul financiar al studenților de la toate nivelurile de învățământ. Populația care a absolvit programul de învățământ liceal și postliceal este reprezentată de un procent de 74,9% și este mai mare cu 0,6 puncte procentuale față de media europeană care este de 74,3% în anul 2019, iar în ceea ce privește finalizarea studiilor de nivel 3 și 4, conform clasificării standardului internațional al educației, în Finlanda, există un procent mult mai mare, respectiv 83,1%. Așadar, pentru a ajunge la nivelul Finlandei, în ceea ce privește sectorul educației, este necesar să adoptăm în școlile din România, un program de consiliere școlară care să motiveze elevii în ceea ce privește performanțele școlare, o înnoire a programei școlare care să dezvolte abilități conforme cerințelor actuale ale societății, precum și adoptarea unor activități școlare care să integreze bune practici în ceea ce privește implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, și astfel, ar crește numărul absolvenților de studii liceale și post-liceale, iar abandonul școlar nu ar mai fi o problemă la nivel național.

b. Dimensiunea economică

Dimensiunea economică vizează un proces care implică o varietate de schimbări în societate, și anume, trecerea de la o societate de consum la o societate performantă, în cadrul căreia, resursele sunt utilizate în mod eficient și durabil și care are ca

rezultate o accelerare a creșterii economice, dar și reducerea inegalităților. Aceasta poate fi evaluată din perspectiva indicatorilor care sunt în concordanță cu următoarele obiective globale ale Agendei 2030: ODD 8- Muncă decentă și creștere economică; 9- Industrie, inovație și infrastructură; 10- Inegalități reduse; 12- Consum și producție responsabile și 17- Parteneriate pentru obiective.

Munca decentă și creșterea economică, cel de-al optulea obiectiv al agendei globale, este o prioritate guvernamentală pentru România, în calitatea sa de stat membru al UE. România, în anul 2019 are un PIB/locuitor de 9.110 euro/locuitor, în timp ce media europeană este de 27.970 euro/locuitor. Din punct de vedere al ratei de ocupare a forței de muncă, în anul 2019, a fost înregistrată o rată de 70,9%, în timp ce media europeană a fost de 73,8%, Finlanda având o rată de ocupare mult mai mare, respectiv 77,9%. În ceea ce privește rata șomajului la nivelul anului 2019 în România este de 1,7%, fiind sub media Uniunii, de 2,8% și mai mare decât ponderea șomerilor în totalul populației finlandeze, active din punct de vedere economic, care este de 1,2%.

Rezultatele Finlandei în ceea ce privește rata de ocupare a forței de muncă sunt ca urmare a proiectului guvernamental implementat în perioada 2015 – 2019 denumit „Oportunități de carieră pentru oameni cu capacitate parțială de lucru” care a avut ca scop găsirea de locuri de muncă pentru persoanele cu deficiențe și faptului că în această țară europeană, tinerilor cu vârsta sub 25 de ani și absolvenților cu vârsta sub 30 de ani li se garantează un loc de muncă sau un loc într-un centru de ucenicie în perioada imediat următoare finalizării șomajului.

Un alt obiectiv care se pliază pe dimensiunea economică este reprezentat de *consumul și producția responsabilă* deoarece acestea favorizează tranziția către o economie circulară, necesară pentru asigurarea unui model de producție și consum durabil, care se concentrează pe aspecte precum reciclarea, reutilizarea, reducerea consumului, dar și implementarea unor strategii durabile în cadrul tuturor companiilor.

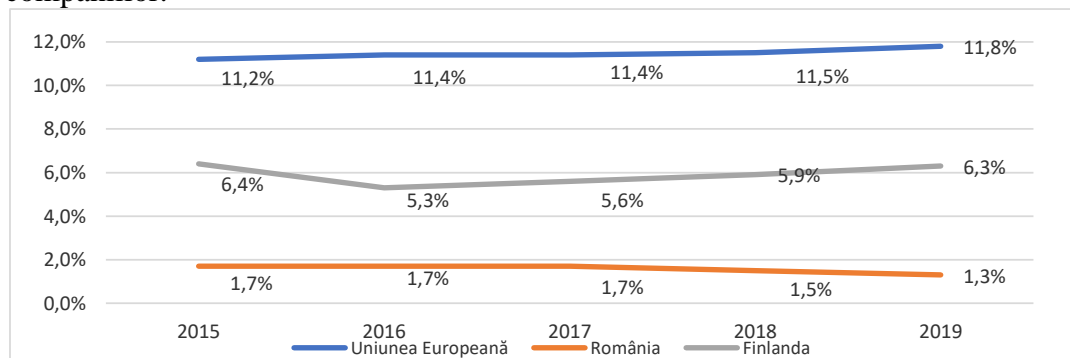

Figura nr. 2. Evoluția comparativă a ratei de utilizare circulară a materialelor în perioada 2015 – 2019

Sursa: Eurostat,

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_12_41/default/table?lang=en

În figura aceasta este prezentată evoluția indicatorului care se referă la rata de reutilizare a materialelor, iar aceasta are cea mai mică valoare în România, de 1,3% din totalul materialelor și prezintă o situație nefavorabilă în comparație cu media europeană, care este în procent de 11,85 în 2019 și în Finlanda este de 6,3%. O valoare mai mare a acestei rate semnifică faptul că materiile prime înlocuiesc materialele secundare, reducându-se impactul asupra mediului prin renunțarea extragerii materialului primar, iar statul finlandez lucrează în parteneriate cu întreprinderile din mediul privat pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice și promovarea economiei circulare.

Una dintre cele mai vitale strategii care stau la baza creșterii economice și a calității vieții este cea legată de *obiectivul care presupune promovarea industrializării durabile prin inovare și infrastructură* și vizează modernizarea infrastructurii și dezvoltarea durabilă a economiei printr-o utilizare rațională a resurselor și modernizarea tehnologică a tuturor sectoarelor industriale.

Un indicator relevant este reprezentat de cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare pentru toate sectoarele de activitate ca procent din PIB, care în România sunt reprezentate de un procent de 0,48%, și sunt mult mai mici față de media UE, de 2,2% în 2019, Finlanda deținând un procent de 2,79%, rezultând astfel, o slabă finanțare din partea Guvernului, alocată cercetării și dezvoltării tuturor sectoarelor de activitate.

c. Dimensiunea de mediu

Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile este un pilon care vizează impunerea unor condiții care să nu afecteze mediul în desfășurarea de activități socio-economice și poate fi evidențiată prin analiza indicatorilor care fac referire la următoarele obiective de dezvoltare : ODD 13-Schimbările climatice; 14- Viața acvatică; 15- Viața terestră.

În domeniul *schimbărilor climatice*, o strategie prioritară a României este de a se adapta la politicile globale prin creșterea nivelului de conștientizare și educație asupra efectelor negative pe care le au acțiunile climatice asupra mediului.

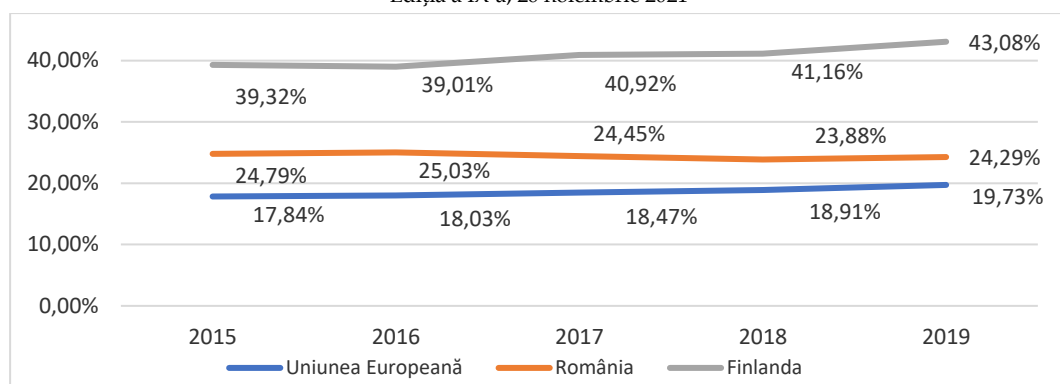

Figura nr. 3. Evoluția ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie în perioada 2015 – 2019

Sursa: Eurostat,

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_40/default/table?lang=en

În această figură este prezentată evoluția ponderii energiei regenerabile, aceasta fiind în medie de 23% în România și aparent, prezintă o situație favorabilă deoarece este peste media europeană, dar comparativ cu Finlanda, care prezintă o pondere de 43%, se concluzionează că este nevoie de o schimbare a paradigmei pentru a ajunge, cel puțin la nivelul Finlandei și pentru acest fapt este necesară o abordare a unor măsuri care să contribuie la reducerea emisiilor de gaze.

Finlanda a reușit să sporească utilizarea surselor regenerabile de energie și a avut o pondere de energie regenerabilă mai mare decât media Uniunii pe parcursul anilor 2017 - 2019, iar principala inițiativă a acestei țări a fost de a aplica legislația pentru eliminarea treptată a utilizării de cărbune în producția energiei până în mai 2029.

Referitor la „viața terestră” a României, aceasta poate fi redată prin indicatorul care monitorizează suprafața siturilor terestre ce aparțin rețelei Natura 2000, ca procent din suprafața totală a terenurilor. Suprafața terestră a siturilor Natura 2000 din România, deține un procent de 23% din totalul terenurilor, care în termeni valorici reprezintă 54.214 km² în anul 2019. În ceea ce privește suprafața forestieră a României, aceasta deține o pondere de 35,5%, sub media europeană care este de 42,3% și ponderea suprafeței forestiere din Finlanda care depășește atât media europeană, cât și suprafața ocupată cu păduri din România, aceasta fiind de aproximativ 70% din totalul suprafeței la nivelul anului 2018.

Este cunoscut faptul că defrișarea necontrolată a pădurilor este o problemă cu care se confruntă România și acest fapt conduce la efecte negative asupra mediului pe termen lung, precum riscul de apariție al inundațiilor, creșterea temperaturii medii anuale care favorizează schimbările climatice, dar și pierderea biodiversității. În acest sens, a fost implementat un *Program privind Biodiversitatea Forestieră* pentru Finlanda de Sud, având ca scop, conservarea voluntară a pădurilor și gestionarea durabilă a acestora de către proprietari. În România, printre țintele pentru anul 2030 se numără activități precum împădurirea zonelor defrișate și

degradate, planificarea eficientă a plantării perdelelor forestiere care au ca scop protejarea culturilor, dar și realizarea unor grădini pe acoperișurile blocurilor și a unor fațade verzi ar putea să absoarbă emisiile de carbon din marile orașe și să fie prevenite astfel, schimbările climatice.

Metoda de implementare a unui serviciu online, adoptată de Finlanda, prin care cetățenii aleg să respecte un angajament și descoperă acțiunile concrete pe care le poate realiza în scopul implementării Agendei 2030, este una eficientă, pe care România o poate implementa cu succes. Scopul acestui serviciu este de creștere a gradului de conștientizare și responsabilitate a fiecărui cetățean, dar și de a oferi sprijin companiilor pentru a acționa sustenabil în viitor, iar acesta permite finlandezilor să calculeze amprenta personală de carbon, după care se întocmește un plan personal pentru a reduce amprenta, alegând acțiuni adecvate dintr-o selecție recomandată de posibile acțiuni care să contribuie la obiectivul național de diminuare a emisiilor de GES.

5. Concluzii

Dezvoltarea durabilă și cele 17 obiective de dezvoltare durabilă ale Agendei 2030 prezintă un subiect de interes global deoarece 193 de state și-au exprimat angajamentul de a implementa aceste obiective. Așadar, prezenta lucrare contribuie la identificarea metodelor și instrumentelor utilizate de Finlanda, o țară care a ajuns la performanța de a adopta toate cele 17 ODD și care este pe primul loc în lume din perspectiva aceasta și România, o țară emergentă, recunoscută pe plan mondial ca un centru al dezvoltării durabile prin faptul că a fost printre primele țări care și-au exprimat dorința de a adopta Agenda 2030.

Metodele utilizate în scopul atingerii obiectivelor acestei lucrări sunt reprezentate de revizuirea lucrărilor științifice accesate cu ajutorul Google Scholar, Web of Science, ProQuest, dar și analiza Raportului Național Voluntar al Finlandei și a Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României, precum și a indicatorilor de dezvoltare durabilă accesați cu ajutorul bazei de date Eurostat.

În cadrul analizei realizate s-a ajuns la concluzia că metodele și instrumentele utilizate de fiecare țară în parte sunt diferite sau încă în curs de implementare și astfel, este evident faptul că Finlanda prezintă un grad mult mai mare de realizare al acestor obiective în comparație cu țara noastră, care este un stat în curs de dezvoltare. Astfel, instrumentele și metodele identificate în Raportul Național Voluntar al Finlandei din anul 2020 pot fi adoptate în mare parte și de România.

În final, consolidarea metodelor și instrumentelor pentru implementarea cu succes a celor 17 obiective în România necesită o coerență a politicilor naționale și o cooperare eficientă între instituțiile care se ocupă de monitorizarea și implementarea tuturor obiectivelor. În același timp, formarea de parteneriate la nivel național între mediul public și privat contribuie la crearea unui mediu de afaceri oportun creșterii bunăstării economice și a unei societăți durabile.

Referințe bibliografice

- Hummel, K., & Szekely, M. (2021). Disclosure on the Sustainable Development Goals- Evidence from Europe. *Accounting in Europe*;
- Ioncica, M., Petrescu, E. C., & Popescu, D. (2019). *Strategii de dezvoltare a serviciilor*, Editura ASE, București;
- Pascu, Radu (2015), Dezvoltarea unui sistem durabil de management integrat în: *Perspective actuale privind dezvoltarea durabilă* (pg. 243-276). PRO UNIVERSITARIA, București;
- Pătărlăgeanu, S.R.; Constantin, M.; Strat, G.; Deaconu, M.E. (2021), *Best Practices of Circular Activities in the Agri-Food Sector from the Netherlands and Romania*; ASE Publishing House: Bucharest, Romania ; ISBN 978-606-34-0375-0
- Pătărlăgeanu, S.R., Dinu, M. and Constantin, M. (2020). *Bibliometric Analysis of the Field of Green Public Procurement*. *Amfiteatru Economic*, 22(53), pp. 71-81. DOI 10.24818/EA/2019/53/71
- Peet, Richard; Hartwick, Elaine (2015), *Theories of development: Contentions, arguments, alternatives*, Guilford Publications, New York;
- Reyes, G. (2001), „Four main theories of development: modernization, dependency, world-system and globalization” în: *Nomads. Revista Critica de Ciencias Sociales y Juridicas*, 4 (2), 109-124;
- Taylor, S. J. (2016). A review of sustainable development principles: Centre for environmental studies. South Africa: University of Pretoria;
- Todaro, M., & Smith, S. (2020). *Economic development (11th)*, Addison-Wesley;
- Vădineanu, A. (1999). *Dezvoltarea durabilă: teorie și practică. Vol. I*. București: Editura Universității;
- Vreja, L. O. (2013). *Dezvoltarea durabilă și societatea*, Editura Eikon, Cluj-Napoca.
- Wanamaker, C. (2018). *The Environmental, Economic and Social Components of Sustainability: The three Sheres of Sustainability*. Adapted from US, Army Corps of Engineers;
- *** (1987), *Our Common Future*. United Nations Documents.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>;
- *** (2020), Voluntary National Review Finland
https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26265VNR_Report_Finland_2020.pdf;
- *** (2018), *Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României 2030*
http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/10/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Romaniei-2030_002.pdf;
- *** (2021), SDG Index and Dashboards Report
<https://dashboards.sdgindex.org/rankings>.

EPECTELE CRIZEI COVID-19 ASUPRA SECTORULUI IMM-URILOR ÎN ROMÂNIA

THE EFFECTS OF THE COVID-19 CRISIS ON THE SMEs SECTOR IN ROMANIA

Denisa FERSIGAN

Masterand, Universitatea din Oradea – Facultatea de Științe Economice
e-mail: fersigandenisa@yahoo.com

***Abstract:** In recent years, the pandemic has affected both the lives of everyday people and the work of small and medium-sized enterprises. In this paper we evaluated the impact that the pandemic had and still has on the Romanian business environment. Due to the COVID-19 pandemic, the most affected industries were those in the hotel and restaurant sector, but not only because of the pandemic but also because of the pandemic measures implemented by the state. But even if these measures to combat the pandemic have been implemented, measures have also been implemented to support SMEs. Thus, in the last part of the paper were presented the most important measures that have been taken recently from this perspective of supporting SMEs in our country.*

Keywords: IMM, COVID-19, efecte, măsuri.

JEL Code: L21, L26

1. Introducere

În general, pandemia de coronavirus amenință până la 75 de milioane de locuri de muncă în sectorul global al turismului și călătoriilor (Economic impact from COVID-19, Aprilie 2020), iar impactul său global este de peste cinci ori mai mare decât efectele crizei din 2008. Pandemia COVID-19 din ultimii ani, a afectat și afectează în mare măsură întreprinderile mici și mijlocii (IMM) din toată lumea. O serie de măsurile care au fost luate pentru a putea combate această pandemie, au condus la blocarea activității economice și carantinarea angajaților. Astfel, în ultimii 2 ani au fost înregistrate scăderi semnificative ale utilizării capacității de

producție, o serie de lanțuri de aprovizionare au fost întrerupte, ceea ce a dus la lipsa unor materiale și bunuri intermediare. De asemenea, s-au înregistrat scăderi semnificative în ce privește cererea și, prin urmare au fost afectate și veniturile, aspect ce a afectat semnificativ capacitatea IMM-urilor de a funcționa datorită lipsei lichidităților, acestea fiind mai vulnerabile comparative cu alte tipuri de companii.

Conform statisticelor, în medie, la nivelul Uniunii Europene aproximativ 90% dintre IMM-uri raportează că sunt afectate economic, cel mai mult serviciile (60%-70%), construcțiile și industria (40-75%). Circa 30% din totalul IMM-urilor raportează că cifra de afaceri suferă o pierdere de 80%, față de o medie a UE de aproximativ 50%. Cei mai mulți întreprinzători au reclamat o nevoie de 100.000 – 400.000 euro pentru finanțarea pe termen scurt a unei punți de supraviețuire.

În ce privește starea IMM-urilor din România, aceasta este departe de nivelul european. Conform ultimelor statistici, România se află pe ultimul loc în Europa, cu circa 30 IMM-uri la 1.000 de locuitori, comparative cu media UE care este de circa 60%.

Tabelul nr. 1. Număr înmatriculări IMM-uri în România

	2019	2020	2021
Ianuarie	15640	9792	11094
Februarie	13318	11314	13757
Martie	13076	6023	16400
Aprilie	14142	2651	14287
Mai	12053	7974	11604
Iunie	9711	11297	12592
Iulie	10568	11583	11666
August	8856	9700	12466
Septembrie	9071	10631	12865
Octombrie	10385	11214	-
Noiembrie	8613	9527	-
Decembrie	8787	8233	-

Sursa: ONRC, <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>

Impactul COVID-9 a afectat puternic acest sector al IMM-urilor în ultimii 2 ani. Astfel dacă în ianuarie 2019, numărul de IMM-uri înmatriculate în România erau de 13016 societăți, în luna ianuarie 2020 acestea au fost de doar 6897 societăți, urmând ca din 2021 numărul de IMM-uri înmatriculate să înceapă din nou să crească, dar într-un ritm mult mai lent, 8236 de societăți. Același trend îl observăm și lunile februarie și martie, numărul de IMM-uri înmatriculate ajungând în 2021, la 17997 societăți, comparativ cu 23263 societăți în februarie 2019 (ONRC).

Prin această lucrare îmi propun să analizez efectele pe care pandemia COVID-19 o are asupra mediului de afaceri și de asemenea să prezint o serie de măsuri care a

fost luate atât în România cât și la nivelul UE în vederea susținerii IMM-urilor în mod special dar și a celorlalte afaceri.

2. Evaluări ale impactului pandemiei asupra mediului de afaceri

În vederea identificării impactului pe care pandemia îl are asupra mediului de afaceri, în continuare doresc să prezint ultimele statistici publicate de Institutul Național de Statistică. Astfel, în perioada 17-19 martie 2020 s-a realizat o cercetare statistică ad-hoc în rândul antreprenorilor din industria prelucrătoare, sectorul construcții, comerțul cu amănuntul și servicii cu privire la percepția acestora privind perspectiva evoluției activității IMM-urilor pe care aceștia o conduc. Eșantionul a fost alcătuit din 8831 de agenți economici și rata de răspuns a fost de 71,3%. Rezultatele au arătat o reducere a cifrei de afaceri cu 32% în luna martie 2020, respectiv cu 40% în luna aprilie 2020 comparativ cu aceleași luni din anul 2019.

În industria prelucrătoare, impactul pandemiei COVID-19 asupra volumului de activitate crește odată cu extinderea orizontului de timp. Astfel, incertitudinea este trăsătura principală a estimărilor privind volumul de activitate în această industrie, ponderea firmelor care nu pot estima direcția viitoare spre care se îndreaptă activitatea majorându-se în martie 2020 de la 24,5% la 40,1% în aprilie 2020 (INS, 2020). Subsectoarele industriei prelucrătoare cele mai afectate sunt: fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor, fabricarea altor mijloace de transport; fabricarea echipamentelor electrice; industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații; industria metalurgică. Observăm că aceste subsectoare sunt legate de lanțurile de furnizare internaționale care la rândul lor au fost afectate de această pandemie.

Un alt sector puternic afectat de pandemia COVID-19 este cel al transporturilor și depozitării. Conform statisticilor, ponderea agenților economici din acest sector care nu puteau face estimări privind evoluția volumului de activitate s-a majorat la 40,1% în aprilie 2020, comparativ cu 25,9 % în martie 2020. Volumul de activitate din sectorul construcțiilor, este determinat atât de incertitudinea evoluției afacerilor care crește odată cu extinderea orizontului de timp cât și de creșterea ponderii afacerilor care sunt afectate de o restrângere a activității cu mai mult de 25% din volumul activității sau închiderea acestora (INS, 2020).

În cazul sectorului comerțului cu amănuntul, impactul pandemiei COVID-19 asupra volumului de activitate este la un nivel apropiat mediei pe economie, cu toate că cercetarea statistică a fost efectuată înainte de deciziile privind închiderea unor unități comerciale, altele decât cele alimentare sau farmacii. Conform statisticilor, ponderea agenților economici din acest sector care au estimat închiderea activității sau o restrângere a acesteia cu mai mult de 25%, a fost de 21,6% în aprilie 2020, comparativ cu 22,1% în martie 2020.

Sectorul hoteluri și restaurante reprezintă unul dintre cele mai afectate sectoare, acesta fiind dominat de aceeași incertitudine în estimarea evoluției viitoare și de

previziunea în ceea ce privește închiderea totală a activității. Închiderea totală HORECA a dezechilibrat puternic industria alimentară, prin scăderea drastică a cererii de bunuri alimentare. Unul dintre cele mai afectate sectoare este cel al serviciilor turistice. Atât hotelurile, cât și agențiile de turism au înregistrat scăderi masive ale rezervărilor și anulări ale evenimentelor. De la începutul lunii martie, gradul de ocupare a hotelurilor a scăzut cu 40% în București și cu peste 50% în stațiuni (Horeca, 2020).

În studiul *Scenarii de evoluție a valorii adăugate brute în activități turistice* realizat în anul 2020 (Jula, 2020), a fost realizată o estimare preliminară a efectelor crizei COVID-19 asupra dinamicii activităților turistice din România, sub forma a două scenarii: Scenariul S1 - cvasi-blocaj al activităților din domeniul turismului timp de trei luni (începând cu a doua jumătate a lunii martie) și respectiv Scenariul S2 - prelungirea blocajului la patru luni. Efectele au fost monitorizate prin intermediul unui indice de utilizare a capacității de cazare turistică și a cheltuielilor salariale și apoi sunt sintetizate în analiza dinamicii valorii adăugate brute în activitățile turistice. Conform statisticilor rezultate, în S1 valoarea adăugată brută din turism a scăzut în 2020 cu aproximativ 30%, față de 2019, iar în S2 cu 37%.

Aceștia au estimat că o extindere a crizei COVID-19 în lunile aprilie-iulie 2020 va face ca blocarea activităților turistice să se suprapună peste perioada de vârf sezonier, ceea ce va duce la scăderea cu 41.3% a valorii adăugate brute din turism, față de valoarea înregistrată în 2019 (Jula, 2020; Popovici și alții, 2020).

În cazul agențiilor de turism, situația este dramatică, pe de o parte din cauza lipsei de intrare și a scăderii drastice a ieșirilor și pe de altă parte din cauza anulării rezervărilor de către clienți și a cererii de rambursare a contravalorii acestora, ceea ce riscă să ducă la falimentul și dispariția multor agenții de pe piață. În sfârșit, impactul economic va varia în funcție de diferitele ramuri ale sectorului turistic, companii și destinații, în funcție de unii factori: natura ofertei turistice, impactul restricției de călătorie asupra fluxurilor de vizitatori, viteza cu care se va redresa economia, dimensiunea pieței turistice interne și expunerea pe piețele internaționale (Popovici și alții, 2020).

Dacă în anul 2019, industria auto prin cei trei exportatori din România, Dacia, Ford și Daimler, au înregistrat afaceri record, în anul 2020 industria farmaceutică din România pare să fi înregistrat afaceri record. În aceste condiții apreciem că este de interes discutarea impactului probabil al pandemiei de COVID-19 asupra acestor două sectoare puternic dependente de evoluția lanțurilor de valoare naționale și mai ales internaționale.

Industria auto este o componentă esențială a economiilor globale. Ocuparea forței de muncă în industria auto este de aproape 14 milioane în Europa, 8 milioane în SUA și aproximativ 5 milioane în China. Cifra de afaceri obținută de industria auto depășește 7% din PIB-ul UE, 3-3,5% din PIB-ul total din SUA și 10% în China. România, cu 185.000 de locuri de muncă în industria auto, ocupă locul cinci între țările din UE și locul doi ca pondere (15,3%) a locurilor de muncă directe în

industria auto. Pandemia pune multă presiune asupra acestei industrii, înregistrându-se întreruperi de aprovizionare și producție, un șoc al cererii și o recuperare incertă din cauza reglementărilor de urgență (Bălan și alții, 2020).

În ceea ce privește industria farmaceutică din România, analiștii de la KeysFin au estimat că în anul 2020 se va înregistra afaceri record având în vedere cererea mare de medicamente și echipamente sanitare, generate de această pandemie.

Ritmul de creștere s-a dubla în 2020, iar cifra de afaceri generată de întreg lanțul de producție și distribuție a fost de aproximativ 60 de miliarde de lei, un maxim istoric pentru piața locală. Totodată, se preconizează că industria farma locală, alături de retailul alimentar, sănătate și asistență socială, IT&C, agricultură (dependentă însă de condițiile meteo), distribuitorii de energie și gaze și cei de apă și salubritate, va fi relativ puțin afectată de pandemie (ZiarMM).

3. Măsurile adoptate pentru relansarea activității IMM-urilor

International Labour Organization (ILO, 2020) și-a exprimat concepția, în ceea ce privește susținerea întreprinderilor și angajaților acestora. Aceasta a constatat în axarea pe patru piloni de măsuri și politici, pentru ca firmele și angajații lor, din industriile cele mai afectate de pandemie, să poată trece peste repercursiunile sociale și economice ale perioadelor de carantinare/izolare.

Tabelul nr.2. Politici și măsuri în sprijinul întreprinderilor și angajaților

Piloni	Măsuri
Stimularea economiei și ocupării	Politici monetare adaptabile
	Politici fiscale active
	Ajutor financiar și creditare pentru sectorul sănătății și a anumitor sectoare
Susținerea întreprinderilor, locurilor de muncă și veniturilor	Introducerea măsurilor de păstrare a locurilor de muncă și angajaților
	Furnizarea de scutiri de impozite și scutiri fiscale, plus de alte tipuri de scutiri pentru întreprinderi
	Extinderea protecției sociale pentru toți
Protejarea angajaților la locul de muncă	Adaptarea aranjamentelor privind munca (ex. telemunca)
	Consolidarea măsurilor de sănătate publică și cele sanitare
	Prevenirea discriminării și excluderii (pe orice bază, inclusiv sanitară/de sănătate)
	Furnizarea de acces la serviciile de sănătate pentru toți
	Extinderea accesului la concedii plătite
Sprijinul pe dialogul social pentru găsirea de soluții	Consolidarea dialogului social, a proceselor din domeniul relațiilor de muncă și negocierii colective ale instituțiilor

	Întărirea capacităților guvernamentale
	Consolidarea capacității și rezilienței organizațiilor patronale și ale lucrătorilor

Sursă: Tabel realizat de autor pe baza informațiilor oferite de: Bălan și alții, 2020 - Academia Română, Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie Institutul de Prognoză Economică, pp. 33-34 și ILO Monitor, 2020.

Comaniile mici și mijlocii, precum și microîntreprinderile din România care vor apela la aceste linii de credite și împrumuturi pentru investiții cu garanții de stat vor beneficia de subvenții pentru plata dobânzilor și comisioanelor de administrare și risc pe următorii 1-3 ani în limita a 800.000 de euro pentru fiecare companie prin Programul - IMM INVEST ROMÂNIA (adoptat prin OUG nr. 42/2020 pentru schimbarea și întregirea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017) (Bălan și alții, 2020).

Bugetul schemei de ajutor de stat are o valoare de 781 milioane lei, echivalent a 161 milioane euro, iar plafonul maxim de garantare este de 15 miliarde lei, echivalentul în lei a 3,1 miliarde euro. Perioada maximă a finanțărilor este de 6 ani în cazul creditelor pentru investiții și de 3 ani în cazul creditelor sau liniilor de credit pentru capital de lucru.

Rezultatul experiențelor europene la nivelul României ar putea înfățișa o soluție pentru depășirea consecințelor determinate de pandemia COVID-19 în țara noastră.

4. Concluzii

Datorită pandemiei de Coronavirus, activitatea IMM-urilor s-a restrâns, afectându-le capacitatea de producție prin restricțiile impuse de autorități pentru combaterea acestei pandemii.

Am putut observa că efectele COVID-19 au afectat în proporție de 90% IMM-urile din punct de vedere economic, iar cele mai afectate sunt IMM-rile din industria serviciilor (60%-70%) și industria construcțiilor (40-75%).

Am constatat pe baza statisticilor, că România se află pe ultimul loc din punct de vedere al înmatriculării IMM-urilor în Uniunea Europeană, aceasta fiind departe de nivelul european cu circa 30 IMM-uri la 1.000 de locuitori, comparativ cu media UE care este de circa 60%. Acest lucru denotă că persoanele din România sunt reticente în a-și deschide o afacere.

Datorită pandemiei COVID-19, sectorul de hoteluri și restaurante din România a reprezentat unul dintre cele mai afectate sectoare. Atât hotelurile, cât și agențiile de turism au înregistrat scăderi masive ale rezervărilor și anulări ale evenimentelor. Conform datelor statistice, am putut constata că de la începutul lunii martie, gradul de ocupare a hotelurilor a scăzut cu 40% în București și cu peste 50% în stațiuni (Horeca, 2020).

Dacă sectorul de hoteluri și restaurante a fost cel mai afectat, sectorul farmaceutic a înregistrat încasări și cereri record; pandemia aducându-le o cifră de afaceri de aproximativ 60 de miliarde de lei, un record maxim istoric pentru piața locală din România.

Pentru a ajuta IMM-urile, statul Român a implementat măsuri pentru relansarea activităților, iar acestea sau axat cel mai mult pe politici pentru protejarea angajaților la locul de muncă, astfel încât IMM-urile să își poată continua activitatea propriu-zisă.

Referințe bibliografice

Bălan, Mariana, Pelinescu, Elena, Uzlău Carmen, Radu Brândușa (2020), *Evaluări ale impactului probabil al pandemiei de COVID-19 asupra mediului de afaceri la nivel sectorial și a lanțurilor de valoare. Priorități și măsuri de susținere*, în volumul *Evaluări ale impactului macroeconomic al COVID-19*, coordonator Acad.Albu Lucian Liviu, Academia Română, Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie Institutul de Prognoză Economică, pp. 26-35.

Horeca (2020). <http://www.horeca.ro>

ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Third edition, Updated estimates and analysis, 29 April 2020

INS (2020), Institutul Național de Statistică, Press Release no. 260/02 October 2020.

Jula, Dorin (2020). *Scenarios for the evolution of gross value added in tourism activities*, (în curs de publicare).

ONRC, <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>

Popovici, N., Condrea, E., Marin, C. A., și Oprisan, O. (2020). *Tourism Services and COVID-19*. JBFEM, 3(2), 91-100. <https://doi.org/10.32770/jbfem.vol391-100>

PERFORMANȚA STATELOR MEMBRE UE ÎN ABSORȚIA FONDURILOR STRUCTURALE. ANALIZĂ COMPARATIVĂ ROMÂNIA VS. POLONIA.

PERFORMANCE OF EU MEMBER STATES IN ABSORBING STRUCTURAL FUNDS. COMPARATIVE ANALYSIS ROMANIA VS. POLONIA.

Flavia Daria Lorena FORA

Masterand, Universitatea din Oradea – Facultatea de Științe Economice
e-mail: flavialorenafora@gmail.com

***Abstract:** Stronger social and economic cohesion, the reduction of economic and social development disparities between EU Members States and regions, as well as the improvement of the functioning of the single market and the promotion of sustainable EU development, are achieved through structural funds, with European funding as a lever for public investment in the associated countries. The methodology for allocating European funds has introduced a new concept, that of absorption capacity, which thus limits the transfer of EU funds to a maximum of 4% of the GDP of each EU member state. In return, in order to facilitate the absorption of funds by the new Member States, the maximum co-financing rate from the Structural Funds has been increased from 80% to 85%, and certain eligibility criteria have also been eased.*

Keywords: Romania; Poland; European Union; Funds; Gross Domestic Product.

JEL Code: H1, F1, F4.

Introducere

Fiecare extindere a Uniunii Europene a adus în cele din urmă o creștere a resurselor publice, destinate politicii regionale, dar și vizibile disperiități între statele member. Obiectul unei coeziuni sociale și economice mai puternice, al reducerii diferențelor de dezvoltare economică și socială între statele membre și regiunile UE, precum și îmbunătățirea funcționării pieței unice și promovarea dezvoltării durabile ale UE, sunt atinse prin intermediul fondurilor structurale, finanțarea europeană fiind menită să servească drept pârghie în ceea ce privește investițiile publice în țările asociate. Metodologia de alocare a fondurilor europene a introdus un nou concept, acela de capacitate de absorbție, care limitează astfel transferul fondurilor UE la un maxim de

4% din PIB-ul fiecărei țări membre UE. În compensație, pentru a facilita absorbția fondurilor de către noile state membre, rata maximă de cofinanțare din fondurile structurale a crescut de la 80% la 85%, fiind ușurate, de asemenea, și anumite criterii de eligibilitate (conform CE -Fondurile structurale și de investiții europene: 2014-2020).

Probabil cea mai importantă problemă în gestionarea fondurilor europene în România este aceea că uităm de ce primim acești bani. Nu cred că este adevărat faptul că ei ni se cuvin – ei vin ca urmare a unei politici de investiție a UE, chiar dacă politica regională a UE funcționează și pe principiul solidarității, având ca obiectiv reducerea disparităților economice, sociale și teritoriale între regiunile europene (Calistru, 2013). De aceea aș spune că ni se cuvin aceste fonduri este cel puțin inexact. Acestea sunt mai curând o investiție a UE în regiuni, pentru a evita efectele acestor disparități asupra funcționării sale în ansamblu biblic, este o investiție în a învăța regiunile să pescuiască singure, astfel încât să fie necesară hrănirea lor cu peste generații la rând. Și noi avem acces la ele, în virtutea faptului că suntem stat membru (Calistru, 2013).

Performanța României și a Poloniei în absorbția fondurilor structurale

Din anul 2007, România a avut în calitate de membru al UE, obligații și beneficii prin programul de finanțare pentru perioada 2007-2013. Pentru a atinge standardele economice ale altor state membre a trebuit să se implice activ.

Fondurile europene sunt un factor care ar fi trebuit să impulsioneze creșterea economiei în România.

În anul 2011, România era situată însă pe locul 75, din 183 de state analizate, ocupând locul 25 în rândul celor 27 de state membre ale UE și având un indice de percepție al corupției de 3,6. România era urmată de Bulgaria care înregistra atunci un indice al corupției de 3,3. Polonia ocupa poziția 41 cu indice de percepție al corupției de 5,5.

Un studiu publicat de către Grze gorz Wolszczak evidențiază faptul că în Polonia existau 50.000 de asociații și 7.000 de fundații, ce adunau 8 milioane de membri din care 1 milion de voluntari. Conform aceluiași document societatea civilă avea un impact mare asupra fenomenului de stopare a corupției.

În Polonia ONG-urile se constituie în coaliți pentru lupta împotriva corupției. Cu toate acestea și Polonia mai are un drum lung de parcurs pentru a stopa corupția. În România situația este mult mai gravă. România trebuie să asigure respectarea statului de drept și a independenței sistemului judiciar pentru a recâștiga încrederea partenerilor săi din UE.

În perioada 2007-2013, România a înregistrat următoarele rate de absorbție a fondurilor europene:

Pentru Programul Operațional Regional, gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, România a avut o rată de absorbție de 64,75%, aceasta însemnând peste 2,56 miliarde de euro. Beneficiarii care au derulat proiecte europene au fost autoritățile locale iar aceste proiecte au vizat repararea de drumuri, renovarea instituțiilor de învățământ, reabilitarea termică a blocurilor etc.

Pentru Programul Operațional Sectorial Transport, România a avut o rată de absorbție de 62,65% aceasta însemnând peste 2,68 miliarde de euro. Acest program a fost gestionat de Ministerul Transporturilor iar din 2015 de Autoritatea de Management de la Ministerul Fondurilor Europene. Proiectele europene susținute din aceste fonduri au fost derulate de Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale, Căi Ferate și Metrorex subordonate Ministerului Transporturilor.

Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice a avut rata de absorbție de 59,07% aceasta însemnând 1,5 miliarde euro. Acest program a fost gestionat de Ministerul Economiei iar din 2014 de Autoritatea de Management de la Ministerul Fondurilor Europene. Proiectele europene susținute din aceste fonduri au fost derulate de universități, firme IT etc.

Pentru Programul Operațional Sectorial Mediu, România a avut rata de absorbție de 66,76% echivalentă cu 2,94 miliarde de euro. Acest program a fost gestionat de Ministerul Mediului iar din 2015 de Autoritatea de Management de la Ministerul Fondurilor Europene. Proiectele europene susținute din aceste fonduri au fost derulate de autoritățile locale.

Pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, România a avut rata de absorbție de 49,68% aceasta însemnând 1,72 miliarde de euro. Acest program a fost gestionat de Ministerul Muncii. Proiectele europene susținute din aceste fonduri au fost derulate de ONG-uri, autorități locale și au avut în vedere programe de formare profesională, ocupare a forței de muncă, combaterea discriminării etc.

Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative a avut o rată de absorbție de 82% adică 170 de milioane de euro. Acest program este gestionat de Autoritatea de Management de la Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Proiectele europene susținute din aceste fonduri au fost derulate de instituții publice.

Programul Operațional Asistență Tehnică a avut o rată de absorbție de 80,7% adică 137,5 milioane de euro. Acest program este gestionat de Ministerul Fondurilor Europene din anul 2011, ca Minister al Afacerilor Europene.

Programul Național de Dezvoltare Rurală, avut de rata de absorbție de 88,36% adică 7,15 miliarde de euro.

Programul Operațional Pescuit a avut rata de absorbție de 84%.

Totalul acestor fonduri europene pentru perioada 2007-2013 este de 33,44 miliarde de euro primite de la Comisia Europeană.

Polonia a aderat la Uniunea Europeană la data de 1 Mai 2004. acest fapt a însemnat punerea în aplicare a strategiei de politică externă pe termen lung, pentru a accelera dezvoltarea țării.

O mare parte din schimbările care au avut loc în Polonia, s-au datorat creșterii exporturilor poloneze, având acces nelimitat pe piețele europene.

Aderarea la spațiul Schengen a condus totodată la facilitarea călătoriilor, la dezvoltarea zonelor de frontieră și la cooperarea transfrontalieră.

Rata de absorbție a Poloniei, a fost 38%, în anul 2011 în timp ce România avea o rată a absorbției de 16,51%. Acest lucru se datorează faptului că în Polonia a avut loc o reformă a administrației publice.

Față de exemplul Poloniei, în România fondurile destinate Programului Operațional de Dezvoltare a Capacității Administrative au fost prelucrate greu, pe principii politice, birocratice și arbitrare iar prioritățile regionale au fost ignorate. Astfel, nu a avut loc optimizarea utilizării resurselor financiare și asigurarea pe termen lung a fondurilor de investiții.

În Polonia sunt 16 regiuni în care se administrează printr-un sistem descentralizat, 25% din banii europeni, iar în România există opt agenții de dezvoltare regională, organe executive ale Consiliilor de Dezvoltare Regională, conduse prin rotație de către președinții Consiliilor Județene, ceea ce favorizează corupția. Aceasta e vizibilă mai ales în situația licitațiilor și a achizițiilor publice care se fac pe criterii de clientelism politic.

În luna iulie 2014, Comisia Europeană a publicat a șasea ediție a raportului privind coeziunea economică, socială și teritorială, document care atestă faptul că cea mai importantă parte a fondurilor UE au fost primite de Polonia, în perioada 2007-2013 aceste fonduri fiind de aproximativ 60 de miliarde de euro.

Potrivit acestui raport, politica de coeziune în perioada 2007-2013 a avut o mare contribuție la construirea creșterii economice și a creării de locuri de muncă în Polonia. Se estimează că aceasta a contribuit la o creștere a PIB-ului cu o medie de 1,7% pe an în această țară.

Al șaselea raport al Comisiei Europene analizează stadiul utilizării fondurilor europene pentru 2007-2015 în Polonia, constatând că: Polonia este cel mai mare beneficiar al politicii de coeziune a UE, primind 1/5 din banii furnizați pentru toate țările membre.

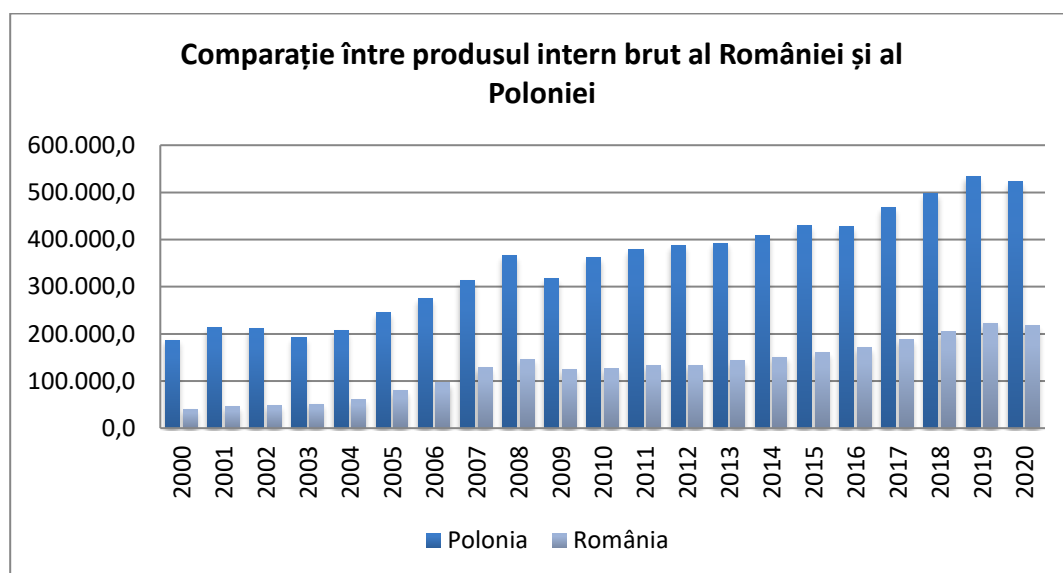
Studiu comparativ: România VS. Polonia

Putem face o analiză comparativă între două state membre ale Uniunii Europene din perspectiva unor indicatori macroeconomici și microeconomici pentru a putea analiza diferența dintre cele două state alese. Statele alese de mine sunt România și Polonia. Aceste două state se aseamănă din perspectiva numărului de locuitori și din perspectiva fostului stil de conducere.

România a aderat la Uniunea Europeană în anul 2007, dar negocierile pentru aderarea acesteia la UE au început încă din anul 2004. România are o suprafață de 238.390,7 kilometri pătrați și o populație de 19.328.838 de persoane. România are 33 de membri care fac parte din angajații Parlamentului European. România a avut în anul 2018 o contribuție pentru Bugetul UE de 1,644 miliarde de euro însemnând circa 0,83% din economia României.

Polonia a aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 și din anul 2007 este stat membru al spațiului Schengen. Polonia are o suprafață de 312.679 kilometri pătrați și o populație de 37.958.138 de persoane. Polonia are 52 de membri care fac parte din angajații Parlamentului European. Polonia a avut în anul 2018 o contribuție pentru Bugetul UE de 3,983 miliarde de euro însemnând circa 0,84% din economia Poloniei.

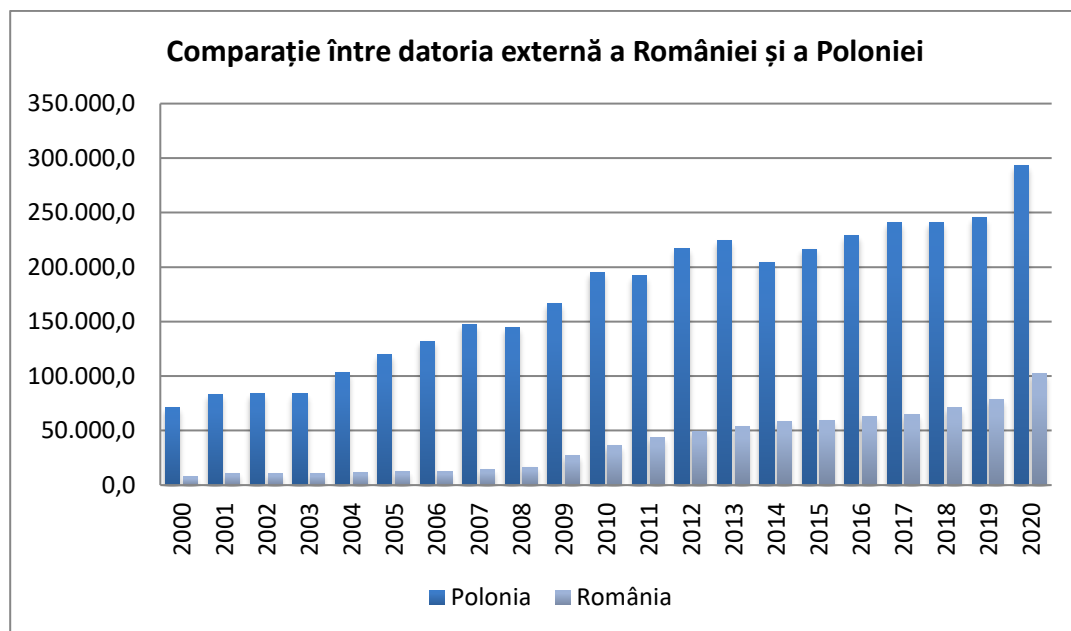

Graficul 1. Comparație între PIB-ul României și al Poloniei.

Sursa: <https://bit.ly/3vF63xu> -accesat la data de 02.12.2021

În Graficul 1. ne este comparat PIB-ul al României și al Poloniei. Putem observa variația pe care o are în funcție de ani. Până în anul 2008, PIB-ul României crește, pe când PIB-ul Poloniei variază în perioada 2000-2008. Polonia are o tendință de creștere al PIB-ului până în anul 2001, după care în următorii doi ani scade vizibil, ajungând în anul 2004 la 192.552,1 milioane de euro. Până în 2008, PIB-ul Poloniei are tendința de creștere, ajungând în anul 2008 la suma de 366.040,5 milioane de euro. În anul 2009, PIB-ul statelor prezentate a scăzut vizibil, simțindu-se astfel efectele crizei mondiale. În perioada 2010-2019, PIB-ul României este într-o creștere continuă, ajungând în anul 2019 la suma de 222.997,6 miliarde de euro, pe când PIB-ul Poloniei variază. În perioada 2010-2015, PIB-ul

Poloniei crește, ajungând la suma de 430.465,8 miliarde de euro. În anul 2016, acesta scade cu 3.374 miliarde de euro. În perioada 2017-2019, PIB-ul Poloniei a crescut, în anul 2019 fiind de 533.599,9 miliarde de euro. În anul 2020, PIB al acestor două state analizate a scăzut față de anul anterior, această scădere a PIB-ului este un rezultat al pandemiei COVID-19.

Graficul 2. Comparație între datoria externă a României și a Poloniei

Sursa: <https://bit.ly/3cjCv0W> -accesat la data de 01.12.2021

În Graficul 2 ne este prezentată comparația dintre datoria externă a României și datoria externă a Poloniei. Știm cu toții că România este singurul stat care a avut datoria externă egală cu 0 în anii 80'. Din anii 90' lucrurile s-au schimbat. În anul 2000 putem observa că datoria externă a României este într-o continuă creștere, pe când datoria externă a Poloniei variază. În perioada 2000-2002, Polonia înregistrează o creștere a datoriei externe, la fel ca și România. În anul 2003, datoria externă a Poloniei scade față de anul anterior, pe când datoria României crește. În perioada 2003-2007, Polonia înregistrează o creștere a datoriei externe, la fel ca și România. În anul 2008, Polonia înregistrează o datorie externă mai mică decât anul anterior, pe când România înregistrează o creștere. Din anul 2008 până în 2010, ambele state înregistrează o creștere a datoriei externe. În anul 2011, datoria externă a Poloniei scade față de anul trecut, pe când România înregistrează o creștere a datoriei externe. În perioada 2011-2013, ambele țări înregistrează o creștere a datoriei externe. În anul 2014, datoria externă a Poloniei a scăzut față de anul 2013, pe când România înregistrează o creștere a datoriei externe.. În perioada

2014-2017, ambele țări înregistrează o creștere a datoriei externe. În anul 2018, Polonia înregistrează o scădere a datoriei față de anul anterior, pe când România are o creștere a datoriei externe.. În perioada 2018-2020, Polonia înregistrează o creștere vizibilă a datoriei externe, la fel ca și România. În Graficul 2 se mai observă cum România are o datorie externă mai mică decât Polonia.

Concluzii

Fondurile structurale și Fondul de coeziune sunt instrumente financiare create pentru a pune în aplicare politica regională a Uniunii Europene. Acestea vizează reducerea disparițiilor regionale în ceea ce privește veniturile, averea și oportunitățile.

Înainte de-a discuta rezultatul acestor inițiative, poate fi util să explicăm termenul de fonduri structurale. Acest termen a fost folosit în anii 1980 pentru a se referi la trei programe majore de finanțare, FSE, FEDR și secțiunea de orientare a Fondului European de Orientare și Garantarea Agricolă (FEOGA). Aceasta din urmă, care face parte din politica agricolă comună, nu este o preocupare suplimentară aici. FSE și FEDR, pe de altă parte, sunt foarte importante în contextul politicii urbane. FSE nu este un fond social în sensul bunăstării, ci în sensul de a asigura aș a-numiți parteneri sociali, adică angajatorii și cei angajați.

Este un fond destinat promovării și orientării politicii de ocupare a forței de muncă. În anii 1980, reformele FSE i-au permis să se concentreze foarte direct pe tipul de crearea de locuri de muncă și schemele de subvenții salariale care erau dezvoltate în Marea Britanie și în alte state membre ca parte integrantă a politicii din interiorul orașului. FEDR a luat naștere în anii 1970 ca o complementare a politicilor regionale naționale și abia în anii 1980 a început să funcționeze în conformitate cu obiectivele politice stabilite la nivel european (Williams 1996).

În cursul anilor 1980, s-a ajuns la un acord privind coordonarea fondurilor structurale. Acesta a intrat în funcțiune în 1989. În termeni simpli, baza pe care a funcționat a fost aceea de stabilire a cinci obiective generale:

1. Obiectivul 1: Ajustările economice ale regiunilor a căror dezvoltare este în urmă;
2. Obiectivul 2: Conversii economice ale zonelor industriale în declin;
3. Obiectivul 3: Combaterea șomajului pe termen lung și facilitarea integrării în viața profesională a tinerilor și a persoanelor expuse excluderii de pe piața muncii;
4. Obiectivul 4: Facilitarea adaptării lucrărilor la schimbările industriale și la schimbările din sistemele de producție
5. Obiectivul 5 a: Ajustarea structurilor de prelucrare și comercializare a produselor agricole și pescărești

Obiectivul 5 b: Diversificarea economică a zonelor rurale

În cazul celor cu un scop în primul rând regional sau spațial, a fost desemnată zona de beneficii. Astfel, cele mai sărace zone, în general, cele sub 75% din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE, au fost desemnate zone pentru Obiectivul 1 și au primit finanțare maximă. Obiectivul 2, care s-a concentrat asupra zonelor în curs de restructurare industrială, a fost, de asemenea, supus desemnării teritoriale și finanțării substanțiale. Majoritatea zonelor urbane care suferă de probleme economice sau sociale se regăseau în zonele Obiectivului 1 sau Obiectivului 2.

Au existat excepții, în general, ori de câte ori există districte sărace în regiuni de oraș cu succes economic, cum ar fi Hamburg, presupunând că resursele necesare erau disponibile la nivel local.

Fondurile structurale și de coeziune reprezintă mai mult de o treime din bugetul UE. Vom putea să le evaluăm importanța numai dacă suntem conștienți de situația economică a statelor membre. Volumul cotei regiunii noastre a fost mai mult decât dublat din 2007, peste jumătate din fondurile totale Au fost alocate țărilor din ECE. Este încurajator, deoarece țările din ECE sunt cele mai puțin dezvoltate din Uniunea Europeană. Potrivit unei cercetări din 2009, cele mai sărace 20 de regiuni ale Europei se află în Polonia, România, Bulgaria și Ungaria. Dispersia PIB pe cap de locuitor în aceste regiuni este între 25%-42% din media UE. Evident, aceste țări au nevoie de sprijin financiar pentru a dezvolta infrastructura, educația, întreprinderile sau pentru a obține resurse pentru noile tehnologii. Din acest motiv, nu este necesar să se reducă programele de redistribuire, dar este urgent să se optimizeze eficacitatea acestora.

Fondurile ESI sunt principalul instrument de politică de investiții al UE: în total, 454 de miliarde de euro au fost alocate din bugetul UE pentru a fi investită în peste 500 de programe. Împreună cu co-finanțarea națională de 183 de miliarde de euro, investiția totală se ridică la cel puțin 637 de miliarde de euro. Cu acest buget, fondurile ESI au devenit din ce în ce mai importante pentru co-finanțarea investițiilor publice, compensând în același timp declinul investițiilor naționale și regionale ca urmare a crizei. Între 2014 și 2016, se așteaptă ca fondurile să reprezinte în medie aproximativ 14% din investițiile publice totale și chiar să ajungă până la 70% în unele state membre.

Peste 120 de miliarde de euro din fondurile UE vor fi investite strategic în cercetare și inovare, sprijin pentru întreprinderile mici și tehnologiile digitale, contribuind astfel la obiectivele de creștere inteligentă ale UE. Fondurile vor fi, de asemenea, esențiale pentru creșterea durabilă a UE. Cu 193 de miliarde de euro, cel mai mare buget UE alocat vreodată investițiilor în energie, mediu, climă și transporturi durabile, vor contribui în mod semnificativ la orientarea Europei pe calea către o economie cu emisii reduse de carbon.

Pe lângă investițiile în infrastructuri cheie în bandă largă, transport sau alimentare cu apă, pentru a numi câteva, și pe lângă investițiile în educație și formare, incluziune socială și adaptabilitate profesională a forței de muncă din Europa, fondurile structurale și de coeziune vor sprijini în mod direct două milioane de

întreprinderi în întreaga europă pentru a spori competitivitatea și a-i ajuta să dezvolte produse inovatoare și să creeze noi locuri de muncă.

Mai mult, ca parte esențială a planului de investiții pentru Europa și care completează Fondul European pentru investiții strategice fondurile structurale vor mobiliza investiții, vor sprijini reformele structurale, vor încuraja finanțarea sectorului privat, vor aborda eșecurile pieței și vor îmbunătăți climatul investițional.

În următorii opt ani, se așteaptă ca 456 de programe naționale și regionale și 79 de programe de cooperare interregională din cadrul fondurilor UE să furnizeze o masă critică de investiții în domeniile cheie de creștere, care vor avea un impact pozitiv asupra economiei UE.

Referințe bibliografice

Predescu, Eugen, Absorția fondurilor europene, Editura Universității Lucian Blaga, 2015
Ioana, Moldovan, Managementul proiectelor cu finanțare europeană, Editura C.H, Beck, 2015.

Adina, Dornean, Gestiunea fondurilor structurale europene. Ediția 2, Editura C.H, Beck, 2016.

Calistru, Elena, Două probleme de sistem în managementul fondurilor europene, 2013, disponibil online la <https://www.contributors.ro/doua-probleme-de-sistem-in-managementul-fondurilor-europene/>, consultat în noiembrie 2021.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries>

<https://www.pndr.ro/pndr-2014-2020.html>

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

COMUNICARE MANAGERIALĂ ÎN CONTEXT MULTICULTURAL MANAGERIAL COMMUNICATION IN A MULTICULTURAL CONTEXT

Cosmin-Teodor HĂRȘIAN^{1,2}

¹ Masterand, Universitatea din Oradea – Facultatea de Științe Economice

² Cadru didactic, Universitatea de Vest din Timișoara – Facultatea de Muzică și Teatru
e-mail: cosminharsian@yahoo.com

***Abstract:** This study is meant to raise awareness about the importance of managerial and organizational communication in multicultural institutions, being discussed aspects related to: cultural background, work relationships, communication challenges, and particularities of communication in multicultural institutions in the Nordic countries. Better knowledge of work partners through training sessions on diversity or just informal discussions with workers favors an organizational climate in which people gradually become more emphatic, adaptable, and tolerant to each other.*

Keywords: communication; management; interculturality; diversity;

JEL Code: M14; M16

1. Introducere

Lucrarea de față are ca scop discutarea proceselor de comunicare în contexte multiculturale, aspect principal în gestionarea climatului organizațional și al valorificării potențialului angajaților.

Pentru lideri, comunicarea nu este doar un instrument de transmitere a informațiilor, ci devine un element cheie în mod special în antrenarea echipei. Cuvântul „comunicare” este foarte des menționat atât în viața de zi cu zi cât și în activitatea firmelor. În foarte multe cazuri pare a fi cauza sau/și soluția rezolvării problemelor și este folosit explicit sau implicit în rapoarte, proiecte, reclamații, mesaje către stakeholders etc.. Atingerea obiectivelor, antrenarea angajaților, valorificarea ideilor, implementarea culturii organizaționale etc. au de-a face cu modul în care este gestionată comunicarea managerială și implicit organizațională. Aceasta este marcată de cinci axiome, după cum urmează (Danileț; Watzlawick, Beavin, Jackson, 1972; Myers & Myers, 1990):

1. nu se poate să nu comunicăm – participarea sau neparticiparea managerului la diferite evenimente devin mesaje în sine, iar cel mai eficace mod de a comunica este prin exemplu, inclusiv propriu.

2. există două planuri în comunicare – conținut și relație, relația incluzând conținutul. Este chiar mai important cum comunică managerul decât ce comunică.
3. comunicarea este ireversibilă – orice mesaj transmis și recepționat lasă urme (nu mai poate fi retras), deci atât managerul cât și interlocutorii nu-și pot lua cuvintele înapoi.
4. comunicarea este un proces continuu – comunicarea între doi angajați dintr-o companie este dependentă de experiențele lor anterioare, reacțiile lor depinzând de acest background care le modelează limitările constant.
5. tranzacțiile în comunicare sunt dependente de raporturile de putere între parteneri și pot fi simetrice sau complementare – În companii acestea diferă în funcție de stilul managerial practicat și de efectele care se doresc a fi obținute. Cu cât distanța față de putere este mai mare cu atât este mai afectată în sens negativ calitatea comunicării.

Comunicarea managerială are un rol foarte important în *îmbunătățirea competențelor* angajaților prin instruire (know-how), transferul de informații despre misiunea, obiectivele organizației și promisiunea de valoare, oferirea de îndrumare și feedback pentru ca angajatul să-și poată îndeplini cu succes atribuțiile.

Comunicarea managerială este condiție *sine qua non* în *motivarea* angajaților mobilizându-i spre un țel comun, în promovarea unei culturi a excelenței, în a face cunoscută corelația dintre gradul de îndeplinire a sarcinilor și recompensare, în întărirea sentimentului de apartenență și satisfacerea nevoii de recunoaștere profesională, dezvoltarea spiritului antreprenorial și sprijinirea spre perfecționare și autodezvoltare.

Comunicarea managerială are un rol deosebit în *schimbarea / îmbunătățirea comportamentului angajaților* neperformanți cu scopul ameliorării performanței acestora (descriere comportament nedorit, prezentarea impactului asupra organizației, întrebări cu privire la cauzele comportamentului nedorit, enunțarea soluțiilor pentru remediere).

În orice proces de *schimbare organizațională*, comunicarea managerială este administrată pe tot parcursul schimbării, având un rol cheie în reușita implementării schimbării. Este nevoie ca mesajul să argumenteze scopul schimbării, să arate elementele care vor fi schimbate, să justifice soluția aleasă și momentul implementării ei și să arate impactul asupra angajaților din organizație și felul în care aceștia vor fi sprijiniți pe parcursul schimbării.

2. Provocările comunicării manageriale în context multicultural

Comunicarea are puternice influențe culturale, iar backgroundul individual afectează interpretarea limbajului verbal și nonverbal al celorlalți. O comunicare ineficientă din partea tuturor persoanelor implicate într-o echipă poate crea

frustrare, confuzie și segregare, implicit afectând negativ performanța întregii echipe.

Între multitudinea de provocări care pot fi identificate, patru tipuri de provocări sunt întâlnite mai des în comunicarea în instituțiile multiculturale (Brett, Behfar, Kern, 2006):

1. Comunicare directă versus comunicare indirectă: În majoritatea țărilor occidentale adresarea este directă, iar mesajul este clar și evident, în schimb, alte culturi abordează o comunicare mai rezervată cu un mesaj voalat astfel creându-se premisele unor confuzii în recepționarea mesajelor. De exemplu, în culturile vestice, considerăm ca gest aprobator datul din cap al interlocutorului, ceea ce nu este necesar valabil în alte culturi.

2. Dificultate în înțelegerea accentelor și a fluenței ideilor creează o provocare și mai mare. În multe situații experți din diferite domenii care au limba maternă diferită de cea a organizației se simt subapreciați din cauza faptului că nu-și pot prezenta suficient de clar ideile în limba vorbită în organizație. Aceștia se demotivează, devin coechipieri care contribuie puțin la procesul general de învățare prin colaborare, cauzând frustrare din cauza lipsei de valoare adusă și așteptată din partea lor de către companie.

3. Abordarea unor atitudini diferite în legătură cu ierarhia și puterea în general. În funcție de distanța față de putere din organizație, angajații tratează diferit rezolvarea sarcinilor. În anumite culturi, angajații de pe un anumit nivel managerial trebuie să-și prezinte ideile superiorilor (pentru obținerea acordului) înainte de a le transmite nivelului executiv, pe când în altele (ex. țările nordice unde distanța față de putere este mică) angajații și liderii lucrează ca o echipă. Neînțelegerea culturii organizației de către angajații din culturi diferite poate duce la sentimente de subapreciere.

4. Norme diferite în procesul decizional. În diferite culturi, procesul decizional urmează niște pași și are durate de timp diferite până se ajunge la un acord și se ia o decizie. De exemplu francezii urmează un set de principii care îi ghidează în procesul de negociere a deciziilor, în timp ce americanii sunt recunoscuți pentru faptul că iau rapid decizii bazate pe schimburi sau compromisuri. De asemenea, atitudini diferite asupra normelor și a ierarhiei în procesul decizional într-o organizație multiculturală pot atrage după sine situații conflictuale.

3. Inteligența multiculturală și importanța sa în comunicarea managerială

În zilele noastre, datorită internaționalizării, în lume există o tendință generală în companii de a fi utilizate persoane care provin din medii culturale diverse. Ideal este ca persoanele care merg să lucreze în companii străine, în special pe poziții manageriale, să fie informate în legătură cu cultura locului, legislație, coduri de

vestimentație folosite, protocoale pentru întâlniri, forme de adresare etc. pentru a evita gafe din cauza diferențelor culturale.

Stereotipurile culturale în care majoritatea dintre noi avem tendința să-i încadrăm pe alții (și de care de cele mai multe ori nu suntem conștienți deoarece le-am absorbit involuntar de la vârste fragede) tind să fie minimalizate odată cu cunoașterea mai bună a partenerilor de muncă, în primul rând prin comunicare în contexte organizate (traininguri pe diversitate) sau discuții informale, rezultând un climat organizațional în care lucrătorii devin treptat mai empatici, adaptabili și îngăduitori unii cu alții.

Echipele multiculturale sunt mai dificil de gestionat dacă nu este implementată o cultură care stimulează în primul rând o moralitate ridicată și unitate între membrii echipei. Toleranța diferențelor pentru toate persoanele care alcătuiesc o echipă conduce la luarea unor decizii manageriale mai bune.

4. Studiu de caz

Studii recente arată că norvegienii sunt printre cei mai fericiți oameni (împreună cu finlandezii și danezii). Între factorii care contribuie la această stare, se află nivelul de trai, mobilitatea, conectivitatea membrilor comunităților prin valorizarea socializării și gradul de încredere ridicat între populație și politicieni.

În ultimii ani au apărut multiple studii pe subiectul comunicării multiculturale iar în acest context eu consider relevant să abordez câteva particularități legate de această temă, din instituția de cultură din Norvegia în care activez.

În Vestvågoy Kulturskole, Lofoten își desfășoară activitatea profesori/artiști din Norvegia, Polonia, Ungaria, Rusia, Romania, Moldova și Irak. Componenta socio-emotivă primează în comunicarea între indivizi sau indivizi și grupuri (manager – subordonați), iar axioma „orice comunicare se desfășoară pe două planuri – conținut și relație” are o relevanță deosebită într-o societate în care accentul pe relație este de cele mai multe ori mai important decât mesajul. Această abordare contribuie la crearea unui climat organizațional plăcut, nestresant, cu retenție mare, unde angajații își împărtășesc părerile liber și cu dezinvoltură. Între elemente specifice, identificate de mine în această instituție, care particularizează comunicarea, se află:

- distanță mică față de putere – minimalizarea diferențelor de rang și consultarea angajaților în luarea deciziilor;
- schimbul de loialitate dintre angajator și angajați;
- cultura organizațională bazată pe întrajutorare, colegialitate, empatie, care încurajează comunicarea liberă între nivelurile ierarhice;
- recunoașterea meritelor prin aprecieri și laude la fiecare moment oportun (sistem anglo-saxon) și mai puțin focalizarea pe neajunsuri sau completarea aprecierilor și cu aspecte negative;
- încurajarea ideilor noi și stimularea creativității;

- înțelegerea caracterului eclectic al personalității artiștilor;
- înțelegerea și aprecierea de către personalul administrativ a plusului de valoare dat de backgroundul diferit al artiștilor/profesorilor;
- motivarea și stimularea creativității artiștilor/profesorilor.

Între practicile adoptate în comunicarea managerială din instituție, se obișnuiește ca:

- ședințele (lunare) să fie precedate de o ordine de zi, urmate de un raport scris (trimis pe e-mail tuturor angajaților) în care sunt sumarizate concluziile și deciziile luate (caracter oficial);
- toți membrii echipei să fie implicați în discuțiile cu privire la luarea deciziilor;
- să se comunice transparent și regulat situația financiară pentru ca fiecare angajat să aibă o privire de ansamblu asupra locului de muncă;
- comunicarea să fie directă și deschisă, menținând o delimitare a vieții profesionale față de cea personală;
- să se utilizeze puțin limbajul corporal și să se mențină contactul vizual;
- să se evite atingerile, invadarea spațiului personal sau a vieții private.

În ultimii ani au existat și situații în care au fost angajați cetățeni străini ca manageri de instituții (în general est-europeni) și care din cauza faptului că nu s-au putut adapta valorilor specifice țărilor nordice (transparență, distanță mică față de putere, implicarea angajaților în procesul decizional, modestie, aprecierea efortului angajaților etc.) au pierdut susținerea subalternilor și au fost nevoiți să renunțe la poziția managerială.

5. Concluzii

Companiile multiculturale de succes reușesc să creeze (prin training-uri cu privire la diversitate și multiculturalitate) un climat organizațional care, prin comunicare, încurajează cunoașterea și acceptarea tuturor angajaților, inspiră și favorizează creativitatea și unde perspectivele diferite sunt respectate și apreciate iar ideile noi și originale încurajate, astfel organizațiile beneficiind din plin de avantajele multiculturalității.

Este bine ca în lucrul în organizațiile multiculturale din România să fie încurajată comunicarea menținând o minte deschisă. Atât managerii, cât și angajații pe funcții de execuție să aibă măcar un bagaj minim de cunoștințe cu privire la backgroundul cultural al celor cu care colaborează, să asculte activ ceea ce au ceilalți de spus și să fie atenți la mesajele ce pot fi transmise prin limbajul nonverbal. Așadar, printre secretele comunicării interculturale se numără dezvoltarea capacității de înțelegere și respect pentru diferențele culturale.

Sugestii: persoanele care se relochează într-o altă țară pentru a lucra în companii multinaționale este de dorit să-și aloce timp pentru a înțelege și interioriza cultura țării respective, dar și a organizației în care vor activa. Astfel, pe lângă dobândirea

limbii vorbite, familiarizarea cu sistemul de valori, cu normele, simbolurile, eroii, sloganurile și ceremoniile organizației vor diminua perioada de integrarea a noilor veniți.

Referințe bibliografice

- Brett, Janne; Behfar, Kristin; Kern, Mary (Molly), “Cross-Cultural management: Managing Multicultural Teams”, în: Harvard Business Review, November 2006. Accesat online în 09.11.2021 <https://hbr.org/2006/11/managing-multicultural-teams>.
- Danileț, Magdalena (2021), *Comunicare organizațională*, Material de studiu pentru învățământul cu frecvență redusă, Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Iași.
- Goman, Carol Kinsey (2011), “How Culture Controls Communication”, în *Forbes*, accesat online 10.11.2021 <https://www.forbes.com/sites/forbes-personal-shopper/2021/11/10/best-pasta-makers/?sh=14d18d4f1b7f>
- Holland, Kelly (2007), “How Diversity Makes a Team Click”, *The New York Times*, Accesat online în 09.11.2021 <https://www.nytimes.com/2007/04/22/business/yourmoney/22mgmt.html>
- Roșca, Remus (2021) *Comunicare managerială*, Suport de curs, Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Economice
- *** (2003) Interact Bussiness Communications”, în: revista *Capital* - nr. 42/ 16 octombrie.
- *** *Strategies for Effective Cross-Cultural Communication within the Workplace*, Accesat online în 11.09.2021 <https://trainingindustry.com/blog/diversity-equity-and-inclusion/strategies-for-effective-cross-cultural-communication-within-the-workplace/>
- *** Hofstede Insights, Accesat online în 12.11.2021 <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/norway/>

PIEȚELE FINANCIARE DIN CHINA ÎNCOTRO?

FINANCIAL MARKETS FROM CHINA, WHERE TO?

Andreea Morar

Masterand, Universitatea din Oradea– Facultatea de Științe economice.
e-mail: morarandreea1999@gmail.com

***Abstract:** Contemporary economic life brings a series of changes in all areas but also the growing need to align with international requirements. These causes are a challenge for the ever-changing economic environment. The paper addresses in its own way the evolution of emerging markets in China and the effects of the covid-19 pandemic. The likelihood of a new crisis triggered by the bankruptcy of Evergrande Group is very low given that the Chinese government has sufficient resources to absorb Evergrande's financial breach and to limit potential contagion effects to other assets and markets.*

Keywords: economic life; Institute of International Finance; financial market; the effects of the pandemic; services; tourism;

JEL Code: G15, Z30

Introducere

Lucrarea este alcătuită din trei capitole majore, introducere, concluzii și bibliografie. Aceasta cuprinde informații referitoare la piețele financiare din China cât și informații despre cele mai mari economii ale lumii.

O piață emergentă este de cele mai multe ori considerată economia unei țări care se află într-un anumit stadiu de dezvoltare, are o piață de capital reglementată și eficientă iar veniturile populației sunt în creștere și se află în continuare sub media țărilor dezvoltate.

În prezent există 24 de piețe emergente identificate în indexul MSCI: Brazilia, Chile, Columbia, China, Mexic, Peru, Republica Cehă, Egipt, Grecia, Ungaria, Polonia, Qatar, Rusia, Africa de Sud, Turcia, Emiratele Arabe Unite, China, India, Indonezia, Coreea de Sud, Malaezia, Pakistan, Filipine, Taiwan și Tailanda. În trecut, aproximativ acum 30 de ani, în acest sector erau doar 10 țări - reprezentând doar 1% din valoarea totală a acțiunilor disponibile investitorilor privați, astăzi cele 24 de națiuni reprezintă aproape 30% din piața investițională la nivel mondial⁶.

---

⁶ <https://www.financialmarket.ro/terms/piata-emergenta/>

Acești investitori care au fost suficient de pricepuți pentru a investi în piețele emergente în anii '90 au fost pe deplin recompensați, fondurile de pe aceste piețe triplându-și valorile inițiale, în anumite cazuri.

Clasificarea țărilor în diferite categorii este realizată prin intermediul indexului MSCI.

Piețele financiare emergente din China

SUA și China sunt astăzi cele mai mari două economii din lume. Există deja diferențe semnificative între cele două țări în multe aspecte ale domeniului economic, dar legătura dintre piețele financiare ale celor două țări a crescut treptat. Influențate de războiul comercial dintre SUA și China din 2018, China și piața de valori din SUA au înregistrat de mai multe ori o scădere zilnică de peste 3%, ceea ce a declanșat panică pe piața financiară globală. Fiind un fenomen important pe piața de valori, riscul de prăbușire a pieței de valori va aduce pierderi investitorilor și va afecta stabilitatea pieței financiare. Riscul de crash bursier este unul dintre factorii importanți care amenință stabilitatea pieței financiare.

În 2019, guvernul SUA a reluat politica comercială mai strictă cu China, sporind și mai mult incertitudinea economică dintre China și SUA. Modul în care volatilitatea pieței de valori din SUA afectează economia Chinei, în special impactul asupra riscului de prăbușire a pieței de valori din China, a devenit un subiect de cercetare important.

În ultimii ani, China a accelerat reforma pieței financiare. Deschiderea pieței financiare este importantă pentru a îmbunătăți structura investitorilor și eficiența pieței de valori din China.

Cu toate acestea, deschiderea pieței financiare va crește, de asemenea, legătura dintre piața financiară a Chinei și piața internațională, va agrava fluctuația pieței financiare, ceea ce poate duce la risc sistemic în sistemul financiar și va afecta apoi dezvoltarea stabilă a economiei.

China, o amenințare pentru piețele emergente

Mult criticatul surplus comercial al Chinei este în scădere, ceea ce înseamnă că a două economie ca mărime a lumii își va concentra o parte mai mică din rezervele financiare pe piețele de capital. China este cel mai mare creditor al SUA, cea mai mare economie a lumii, însă pentru piețele emergente care deja se chinuie să facă față creșterii dobânzilor în SUA această tendință aduce pericole suplimentare.

“O scădere prelungită a puterii de cumpărare a Chinei va pune presiuni ascendente pe yieldurile obligațiunilor de pe piețele internaționale după ce un

deceniu de beție a împrumuturilor a lăsat piețele emergente cu o mahmureală dureroasă”⁷, scrie Bloomberg. Cu Rezerva Federală americană reducându-și bilanțul și majorând dobânzile, randamentul titlurilor de trezorerie americane cu scadența la zece ani au urcat în această lună la cel mai ridicat nivel de după 2011, ceea ce crește povara guvernelor care s-au împrumutat masiv în dolari.

Banca centrală a Turciei a fost forțată să intervină de urgență pentru a opri prăbușirea lirei turcești, în timp ce Argentina a cerut ajutor extern. În ultima săptămâna, yieldurile s-au retras, însă această perioadă de detensionare s-ar putea dovedi de scurtă durată din cauza schimbării dinamicii cerere/ofertă.

„China poate că are o pușculiță enormă, dar rezervele sale se diminuează“, spune Frederic Neumann, analist la HSBC Holdings. „Puțini au remarcat sau cântărit implicațiile pentru dobânzi. Riscul este că atunci când țara cu cele mai mari economii nu mai cheltuie, costul capitalului va începe să crească peste tot.”⁸

Surplusul de cont curent al Chinei, un indicator al comerțului și investițiilor, s-a micșorat la mai puțin de 2% din PIB, de la peste 9% în urmă cu un deceniu, potrivit datelor FMI.

În primul trimestru, indicatorul arăta chiar un mic deficit. În 2023, surplusul va ajunge la doar 132 de miliarde de dolari, estimează FMI, nivel suficient doar pentru a acoperi oferta dintr-o lună de titluri americane de trezorerie cu scadența pe termen mediu.

Contul curent are importanță pentru investitori deoarece surplusul de fonduri este adesea reciclat în obligațiuni sau alte active prin intermediul contului de capital. Dacă surplusul de cont curent se micșorează, pe piețele internaționale va fi pompat mai puțin capital.

Diverși analiști, printre care Goldman Sachs și fostul oficial al Trezoreriei SUA Brad Setser, au calculat că cifrele oficiale privind contul curent al Chinei maschează adevărata valoare a surplusului. Goldman estimează o balanță pozitivă de doar 0,2% din PIB în 2021. Acesta este rezultatul concentrării Chinei pe cheltuielile interne, al reducerii dependenței de exporturi și al adâncirii deficitului în sectorului serviciilor, în special datorită milioanele de turiști chinezi care invadează în fiecare an lumea.

De asemenea, guvernul de la Beijing promovează importurile, ripostând astfel la acuzațiile președintelui american Donald Trump că China nu joacă cinstit pe terenul comerțului global.

Comerțul și investițiile transfrontaliere sunt dificil de estimat, având în vedere variabilele multiple pe care le implică. Însă surplusul în scădere al Chinei

---

⁷ Bogdan Cojocaru, O nouă amenințare pentru piețele emergente vine din China, 4 iunie 2018, disponibil online la <https://www.zf.ro/business-international/o-noua-amenintare-pentru-piețele-emergente-vine-din-china-17240642>

⁸ Frederic Neumann, analist la HSBC Holdings, în Bogdan Cojocaru, O nouă amenințare pentru piețele emergente vine din China, 4 iunie 2018, disponibil online la <https://www.zf.ro/business-international/o-noua-amenintare-pentru-piețele-emergente-vine-din-china-17240642>

sugerează un nou motiv de îngrijorare pentru piețe care trebuie să se adapteze retragerii istorice a programelor de achiziții de active ale băncilor centrale din lumea dezvoltată.

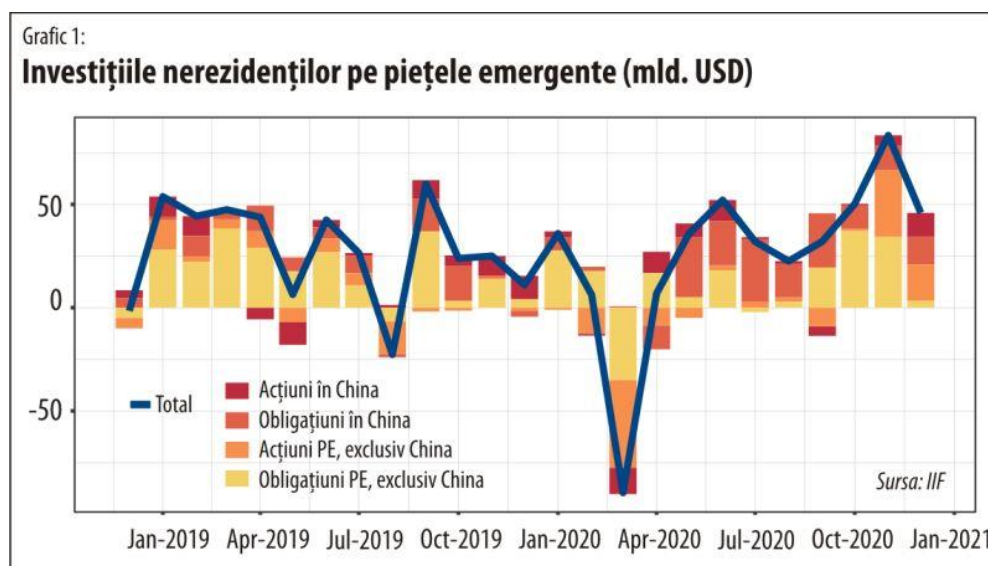
O forță ce influențează apetitul Chinei pentru obligațiuni străine sunt fondurile investite pe piața internă. „Efectul disproporționat al acestei țări asupra piețelor globale cu venit fix vine în mare parte din reciclarea fondurilor investite în China“, spune Guillermo Tolosa, consilier economic la Oxford Economics.

Primind dolari pentru investiții fixe, cum ar fi parteneriate de afaceri și fabrici, China reinvestește aceste fonduri în obligațiuni americane și alte active care oferă câștiguri fixe. Deși datele în timp real lipsesc, este foarte probabil ca intrările de investiții directe în China să se diminueze, în parte din cauza îngrijorărilor legate de turbulențele din comerțul internațional.

Acest lucru are efecte ample asupra pieței obligațiunilor americane: se reduce cererea din partea chinezilor în timp ce Trezoreria își extinde ofertele pentru a finanța deficitul guvernului american.

Partea bună este că schimbarea adusă de China va fi mai graduală decât înăsprirea „graduală“ a politicii monetare americane care provoacă retrageri de pe piețele emergente.

Anul trecut, marcat de o volatilitate extrem de ridicată a fluxurilor de capital către piețele emergente, s-a încheiat cu intrări lunare de 45,9 miliarde de dolari, conform celor mai recente date de la Institute of International Finance (IIF).

Efectele pandemiei de COVID-19 asupra piețelor financiare

După cum bine știm, pandemia covid-19 a început în China și încet, încet s-a răspândit și în celelalte țări afectand economia, atat cererea cat și oferta de pe piață.

Destrămarea economiei, atat a Chinei cat și a celorlalte țări presupune o scădere a exporturilor din zona euro și perturbă lanțurile de aprovizionare la nivel global.

Ultimele corecții de pe piețele bursiere mondiale, se presupune că vor duce la o destrămare a încrederii consumatorului și mai apoi a sectorului corporativ, iar strictele măsuri de izolare vor afecta economia la nivel mondial. Turismul, transporturile, serviciile recreative și culturale, toate au fost afectate de această perioadă, în care lumea a stat pe loc și timpul s-a oprit.

Potrivit calculelor Fondului Monetar Internațional, performanța economiei globale este mult mai redusă. Aceasta este "cea mai gravă recesiune" de la criza economică mondială de acum aproximativ 90 de ani, a afirmat economista șefă a FMI, Gota Gopinath. Ea a adăugat: "Nicio țară nu va scăpa neafectată".

Fondul Monetar Internațional ia în calcul următoarele situații:

- reducere cu 4,4 la sută a economiei globale
- un reviriment în anul 2021, cu o creștere de aproximativ 5,4 la sută.

Dar, potrivit lui Gopinath, această evoluție pozitivă va avea loc doar cu condiția ca un al treilea val al pandemiei, cu noi lockdown-uri, să nu intervină, anulând orice creștere.⁹

⁹ Coronavirusul va fi urmat de o pandemie a datoriiilor, disponibil online la <https://www.dw.com/ro/coronavirusul-va-fi-urmat-de-o-pandemie-a-datoriiilor/a-55693505> consultat la 15.11.2021

Efecte ale Pandemiei

- Țările industrializate vor sângera
- Economia globală se va diminua
- Banca Mondială anticipează un minus de șapte la sută, iar pentru țările emergente o scădere cu circa 2,5 la sută.
- Pentru SUA, Banca Mondială prognozează un minus de 6,1 la sută, iar pentru Zona Euro o diminuare-record de 9,1 procente.
- Comerțul cu produse financiare cunoaște un adevărat boom, atestat de valorile-record a indicilor bursieri.
- Piața cu așa-numitele derivate depășește de câteva ori performanța economiei globale.
- Creatorii imensei cantități de bani aflați în circulație, care crește în continuare, sunt guvernele și băncile emitente. Acestea tipăresc în continuare bani noi, pe care îi pompează în piață pentru a compensa tendințele deflaționare sau din dorința de a micșora primejdia unei recesiuni.

Concluzii

Tema acestei lucrări este evoluția piețelor din China.

În prezenta lucrare am evidențiat piețele emergente din SUA și China, cele mai mari economii ale lumii.

China și piața de valori din SUA au înregistrat de mai multe ori o scădere zilnică de peste 3%, ceea ce a declanșat panică pe piața financiară globală. Fiind un fenomen important pe piața de valori, riscul de prăbușire a pieței de valori va aduce pierderi investitorilor și va afecta stabilitatea pieței financiare. Riscul de crash bursier este unul dintre factorii importanți care amenință stabilitatea pieței financiare.

Surplusul comercial al Chinei este în scădere, ceea ce înseamnă că a două economie ca mărime a lumii își va concentra o parte mai mică din rezervele financiare pe piețele de capital. China este cel mai mare creditor al SUA, cea mai mare economie a lumii, însă pentru piețele emergente care deja se chinuie să facă față creșterii dobânzilor în SUA această tendință aduce pericole suplimentare.

China vrea să întărească mai multe țări împotriva SUA în iminentul război comercial global.

Piețele emergente și investițiile în acestea au atras mult timp investitorii care doresc să profite de oportunitățile de creștere pe termen lung oferite de țările emergente. Din punct de vedere istoric, piețele emergente s-au concentrat mai mult pe sectoarele productive și agricole. În prezent, piețele emergente sunt principalele motoare ale creșterii globale și găzduiesc unele dintre cele mai inovatoare companii

din lume, determinând investitorii să profite de potențialele oportunități de creștere¹⁰.

Ca plan de viitor, potrivit unei analize a Fondului Monetar Internațional (FMI) și PriceWaterhouseCoopers (PwC), puterea economică globală va trece de la G7 (SUA, Marea Britanie, Franța, Germania, Japonia, Canada și Italia) la E7 (China, India, Indonezia, Brazilia, Rusia, Mexic și Turcia) până în 2050¹¹.

Referințe bibliografice

*** *Coronavirusul va fi urmat de o pandemie a datoriilor*, disponibil online la <https://www.dw.com/ro/coronavirusul-va-fi-urmat-de-o-pandemie-a-datoriilor/a-55693505> consultat la 15.11.2021

*** *Piețe emergente*, disponibil online la <https://admiralmarkets.com/ro/education/articles/trading-instruments/piata-emergenta>, consultat în noiembrie 2021

Bogdan Cojocaru, *O nouă amenințare pentru piețele emergente vine din China*, 4 iunie 2018, disponibil online la <https://www.zf.ro/business-international/o-noua-amenintare-pentru-pietele-emergente-vine-din-china-17240642>

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0313592620304276?token=424C952215C7B07A7121A0617E1DEA34601F844E25EF8C99BD6D43B637A1A4F3A009ED84680364E5FACCCF6E12C356B9&originRegion=eu-west-1&originCreation=20211104115847>

<https://www.businessinsider.com/china-economy-xi-jinping-evergrande-debt-american-world-fallout-2021-10>

<https://www.financialmarket.ro/terms/piata-emergenta/>

<https://www.hindawi.com/journals/mpe/2021/6616577/>

<https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/despre-pietele-financiare-urmatoare-criza-va-veni-din-china--301391.html>

---

¹⁰ Piețe emergente, disponibil online la <https://admiralmarkets.com/ro/education/articles/trading-instruments/piata-emergenta>, consultat în noiembrie 2021

¹¹ *Idem.*

MAREA BRITANIE ÎN CONTEXTUL BREXIT- ULUI ȘI PANDEMIEI ACTUALE

UNITED KINGDOM IN THE CONTEXT OF THE BREXIT AND THE CURRENT PANDEMIC

Andreea MORAR

Masterand, Universitatea din Oradea– Facultatea de Științe Economice,
e-mail: morarandreea1999@gmail.com

***Abstract:** The UK's deal with the EU seems likely to be a 'thin' trade deal and will not be the smooth transition that many had hoped for. Some of the impacts such as customs and border disruption will be front loaded whereas others may materialise in the longer term as the UK diverges from the EU on things such as product standards or other regulations.*

The Covid-19 crisis and its economic impact will also have profound structural effects on the UK economy and labour market as the crisis continues to speed up existing trends such as the move to more online shopping, whilst seeing growth in newer trends such as more people working from home.

The nature of both are likely to lead to a long and protracted restructuring of the UK economy, the impact of which will be felt for many years to come.

Keywords: Brexit; UK; Covid-19 Pandemic; European Economic Area; The economy; rights; obligations.

JEL Code: N10, O10

Introducere

În 2019, Brexitul a fost în centrul atenției, iar firmele din Marea Britanie erau ocupate cu dezvoltarea planurilor de urgență pentru afacerile lor după ieșirea din UE.

Impactul economic al pandemiei de Covid-19 a lovit Marea Britanie în mod deosebit de puternic în comparație cu omologii internaționali. Ultimele cifre pentru trimestrul trei (iulie-septembrie) arată că economia Regatului Unit este încă cu 9,7% sub nivelul de dinainte de pandemie, mai mult decât dublu față de declinul observat în SUA și UE. În trimestrul doi (aprilie – iunie), scăderea Marii Britanii

de 20,4 la sută a fost cea mai accentuată dintre toate țările comparabile și a dublat media OCDE (Organizarea pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) de 9,9 la sută. În prima jumătate a anului, Regatul Unit a fost al doilea cel mai rău (în fața Spaniei) dintre toate țările OCDE.

În plus, cele mai recente cifre lunare ale PIB-ului au arătat că „revenirea” din Regatul Unit continua să încetinească chiar înainte de a fi anunțate restricții suplimentare de blocare, cu o creștere lunară de doar 1,1% până în septembrie. Deși aceasta este a cincea lună consecutivă de creștere, ritmul continuă să scadă de la 9,1% în iunie, 6,4% iulie și 2,1% august.

Cele mai multe date permise recente din ancheta ONS BICs (19 datată octombrie 1st noiembrie), arată că 9% din forța de muncă (peste 2 milioane de angajați) au rămas în concediu parțială sau totală, precum și cu extinderea măsurilor lockdown și Schema privind păstrarea postului acest număr este probabil să crească. Cele mai recente statistici de pe piața muncii arată că disponibilizările au atins un maxim istoric de 314.000 în iulie-septembrie 2020. Șomajul a crescut mai mult în acest trimestru decât în orice altă perioadă înregistrată.

Retragerea Marii Britanii din UE

Retragerea Marii Britanii din Uniunea Europeană (Brexit) a fost finalizată la 31 ianuarie 2020. Acordul de retragere a intrat în vigoare la 1 februarie 2020 și a garantat o perioadă de tranziție până la 31 decembrie 2020. În această perioadă, Regatul Unit și-a păstrat toate drepturile și obligațiile ce revin unui stat membru al Uniunii Europene, deși nu mai putea lua decizii și nu mai reprezenta UE.

La 24 decembrie 2020, Uniunea Europeană și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord au agreeat un acord privind parteneriatul viitor (acord privind comerțul și cooperarea). Totodată, UE și UK au negociat două acorduri separate, cu privire la securitatea informațiilor (necesar pentru informațiile clasificate) și cooperarea în domeniul energiei nucleare¹².

Retragerea Marii Britanii din Uniunea Europeană va avea – și are deja – un impact dramatic asupra peisajului politic, juridic și economic, atât în Marea Britanie, cât și pe continent. Această contribuție aruncă o privire mai atentă asupra efectelor asupra relațiilor individuale și asupra afacerilor. Pe fondul scenariilor posibile (aderarea Marii Britanii la Spațiul Economic European (SEE), acord comercial bilateral cu UE sau ieșire „dură” cu statut de țară terță), analizează consecințele Brexit în cinci domenii:

- dreptul contractelor,
- legea obligațiilor necontractuale,

---

¹² Cetățenii britanici în context BREXIT, disponibil online la <https://www.mai.gov.ro/cetatenii-britanici-in-context-brexit/>, consultat în noiembrie 2021

- dreptul corporativ,
- dreptul financiar
- litigiile internaționale.

În ceea ce privește **dreptul contractual**, acesta examinează efectele asupra stabilirii legii aplicabile și asupra dreptului contractual material, în special asupra posibilității de a denunța acordurile contractuale.

În ceea ce privește **obligățiile necontractuale**, se ocupă de regulile de conflict aplicabile delictelor, care se pot modifica.

În contextul **dreptului corporativ**, accentul este pus pe statutul companiilor organizate în conformitate cu dreptul englez și care au domiciliul în statele membre, precum și pe soarta companiilor publice europene cu sediul în Marea Britanie. Vor fi discutate și chestiuni legate de insolvență.

Partea privind **dreptul financiar** analizează opțiunile de acces pe piața UE disponibile băncilor engleze, administratorilor de active și de fonduri, precum și companiilor de asigurări, în lumina pașaportului acordat firmelor din SEE și a cerințelor de echivalență pentru firmele din țări terțe.

În ceea ce privește **litigiile internaționale**, discuția vizează determinarea post-Brexit a instanței competente, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor britanice în UE.

Efectele Brexit-ului

După Brexit, Londra a susținut o uniune CANZUK cu fostele sale colonii albe, Canada, Australia și Noua Zeelandă. Aceasta a fost menită ca o alternativă valoroasă pentru a înlocui accesul pierdut pe piața UE. În schimb, fostele dominații britanice non-albe – fie că erau mari (cum ar fi India, Pakistanul) sau mici (cum ar fi Sri Lanka) au fost lăsate pe cont propriu.

Guvernul indian a perceput inițial votul Brexit ca fiind destul de nefericit, deoarece ar crește instabilitatea globală și ar slăbi Occidentul. Cu toate acestea, multinaționalele indiene precum „Tata”, care au investit masiv în Marea Britanie ca poartă de intrare în Europa, au văzut Brexit-ul ca un risc economic. Mai târziu, New Delhi a realizat și eventualele avantaje politice în ceea ce privește părăsirea Marii Britanii din UE.

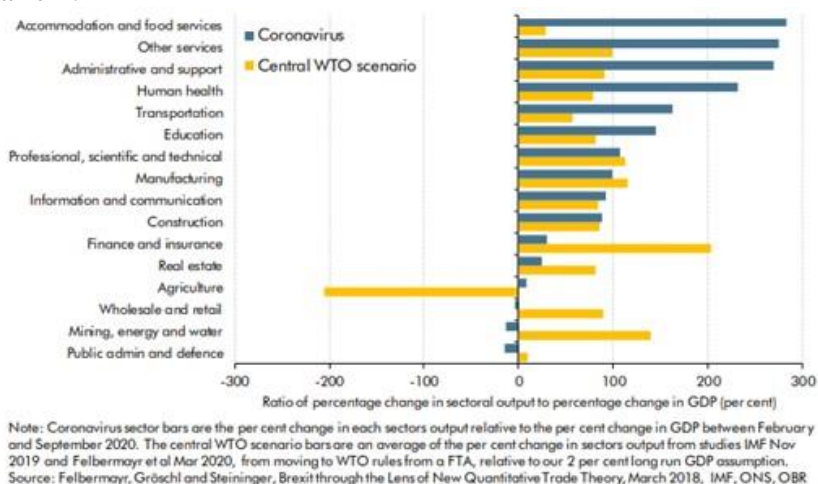
Impactul Brexit asupra economiei Pakistanului a rămas mic până acum. Cu toate acestea, Islamabad ar fi bine sfătuit să formuleze politici separate pentru Marea Britanie post-Brexit și restul UE-27. Legăturile economice și politice ale Sri Lanka cu Regatul Unit, pe de altă parte, sunt considerabil mai puternice decât cu orice țară din UE. Comerțul anual cu Regatul Unit s-a ridicat la peste 10 %.

Prin urmare, Brexit a avut un impact negativ asupra economiei din Sri Lanka. Schimbările pentru consolidarea relațiilor economice cu Regatul Unit pentru a depăși provocările post Brexit au fost imperative.

În ceea ce privește pandemia de COVID-19, a devenit curând în toate cele trei țări nu doar o urgență de sănătate, ci și o criză socială și economică. Având în vedere responsabilitatea istorică a Regatului Unit ca fostă putere colonială și angajamentul reînnoit al Londrei față de principiile liberului schimb internațional, pare cel puțin discutabil dacă guvernul britanic nu ar trebui să considere toate fostele sale colonii drept parteneri egali în ceea ce privește politica sa de comerț exterior și acordarea de subvenții. aceleași drepturi și facilități.

Sectorul de producție este considerat cel mai expus Brexit-ului datorită creșterii tarifelor și a barierei non-tarifare și a impactului pe care îl va avea asupra lanțurilor de aprovizionare care sunt adesea profund integrate cu UE. Deși, din nou, acest lucru variază în funcție de industria prelucrătoare, OCDE se așteaptă ca autovehiculele și echipamentele de transport, produsele chimice, din cauciuc și din plastic, textilele și carnea să fie cele mai afectate.

Grafic 1:

Din perspectiva ocupării forței de muncă, aceasta înseamnă că locurile de muncă din anumite industrii sunt mai expuse decât altele. De exemplu, OCDE estimează că rata șomajului ar putea crește cu 2,4% în industria autovehiculelor, a pieselor de schimb și a echipamentelor de transport.

Industria auto este unul dintre sectoarele care a cunoscut o scădere din cauza Covid-19 și este probabil să fie cel mai afectat de Brexit. Societatea Producătorilor și Comercianților de Automobile (SMMT) notează că producția de mașini din Marea Britanie a scăzut la cel mai scăzut nivel de după cel de-al doilea război mondial, în scădere cu 99,7% în aprilie 2020, iar piața de mașini noi a scăzut cu 43% în primul trimestru al anului 2020 .¹³

¹³ Societatea producătorilor și comercianților de motoare (SMMT) <https://www.smmt.co.uk/wp-content/uploads/sites/2/SMMT-Automotive-Trade-Report-2020.pdf>

Pe baza anunțurilor media de până acum în acest an, se estimează că peste 11.000 de locuri de muncă s-au pierdut potențial în industria auto (inclusiv comerțul cu amănuntul auto) de la începutul pandemiei.

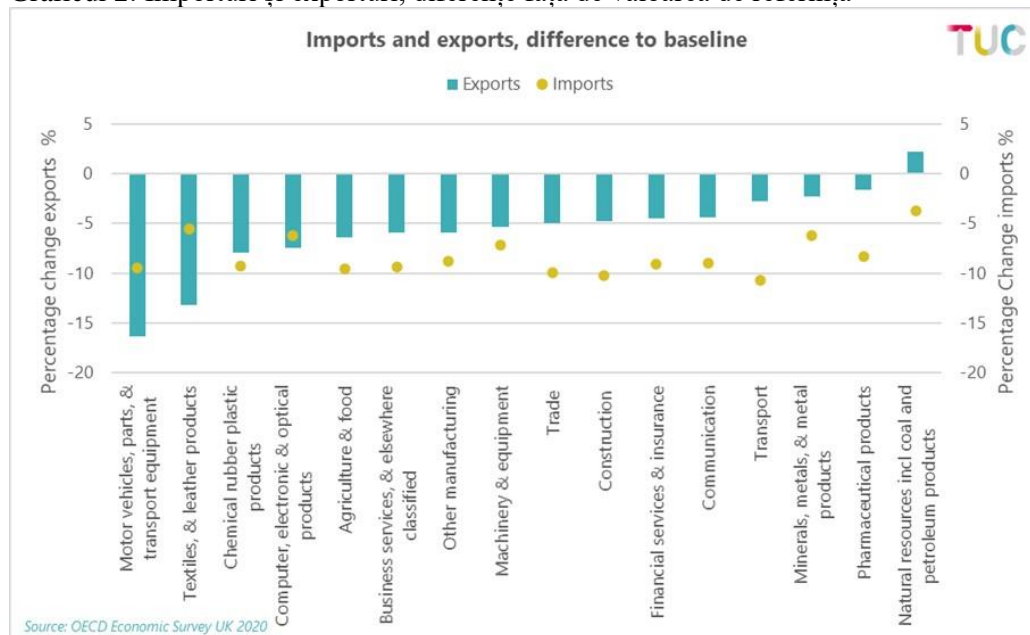
În mod similar, directorul de operațiuni al Nissan a avertizat recent că orice acord final care a înrăutățit condițiile de afaceri prin creșterea tarifelor ar putea face operațiunile lor din Marea Britanie nesustenabile. Semnalând Nissan ar putea părăsi sediul din Sunderland, unde are 7.000 de angajați în cazul unei înțelegeri proaste sau inexistente, Ashwani Gupta a spus: „Dacă se întâmplă fără niciun caz de afaceri sustenabil, evident că nu este o chestiune de Sunderland sau nu de Sunderland, evident că nu este vorba despre Sunderland. Afacerile din Marea Britanie nu vor fi sustenabile, asta e”¹⁴.

Pierderea drepturilor de pașaport și problemele nerezolvate privind echivalența și fluxurile de date vor avea un impact în sectorul serviciilor, OCDE estimând pierderi de producție între 2% și 7% pe termen mediu, în funcție de industria serviciilor. Sunt așteptate pierderi de peste 3% în industriile cheie ale serviciilor, cum ar fi finanțele, serviciile de afaceri, comunicațiile și construcțiile. Deși mai mici în termeni relativi, din cauza importanței serviciilor pentru economia Regatului Unit (serviciile reprezintă aproximativ 80% din producție și ocuparea forței de muncă), acestea reprezintă pierderi mari. LSE observă, de asemenea, că serviciile profesionale, financiare și de comunicații ar putea fi afectate semnificativ de Brexit.

---

¹⁴ Kelly, T, Dolan, D. Reuters, 18.11.2020, „Afacerea Nissan din Marea Britanie este greu de susținut fără acordul comercial Brexit – COO Gupta”<https://uk.reuters.com/article/uk-britain-interviu-eu-nissan/nissans-britain-business-tough-to-sustain-without-brexit-trade-deal-coo-gupta-idUKKBN27Y0GH>

Graficul 2: Importuri și exporturi, diferențe față de valoarea de referință

Cinci ani după Brexit

În ceea ce privește votul de ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană, la cinci ani de la referendum, acestea rămân împărțite. În mare măsură, țara este schimbată în bine față de anul 2016.

Nu este clar în ce măsură aceste rezultate ale evoluției sunt efecte ale Brexitului sau a Pandemiei Covid- 19.

Aproximativ un milion de cetățeni europeni, au parasit Regatul Unit în anul 2020 și în aceeași perioadă circa 5,5 milioane, dintre care aproape un milion de romani, au depus acte post- Brexit.

Efectele Brexit sunt foarte greu de măsurat deoarece ieșirea din UE la data de 31 ianuarie 2020 a coincis practic cu începutul pandemiei de Coronavirus, iar sfârșitul liberei circulații la 31 decembrie 2020 a coincis cu perioada de vârf al celui de-al doilea val. Ceea ce este însă evident este că Brexit a influențat pozitiv evoluțiile politice din cele două națiuni care acum cinci ani au votat, alături de Londra, în favoarea rămânerii în UE: Scoția și Irlanda de Nord¹⁵. “Comerțul cu UE

¹⁵ Cum arată Marea Britanie la cinci ani după Brexit: divizată, dar profund schimbată, disponibil online la <https://www.g4media.ro/cum-arata-marea-britanie-la-cinci-ani-dupa-brexite-divizata-dar-profund-schimbata.html>, consultat în noiembrie 2021.

a scăzut și el simțitor, dar din nou restricțiile impuse circulației din cauza pandemiei par să fi influențat într-o oarecare măsură aceste schimburi.”¹⁶

Știați... că?

- În majoritatea cazurilor, este probabil ca regiunile și sectoarele cele mai afectate de impactul economic al Covid-19 să nu fie aceleași cu regiunile și sectoarele care vor fi cel mai expuse Brexit-ului, dar ambele crize combinate vor avea un impact mai larg asupra Regatului Unit decât ar fi făcut-o în mod izolat.
- Fabricarea de automobile, echipamente de transport, produse chimice și textile, precum și servicii precum finanțele și comunicațiile sunt sectoarele cele mai expuse Brexit. Ospitalitatea, turismul, transportul și artele și divertismentul sunt sectoarele cele mai expuse în raport cu impactul economic al Covid-19. Industria auto este unul dintre sectoarele care a cunoscut o scădere din cauza Covid-19 și este probabil să fie afectată semnificativ de Brexit.
- Atât impacturile economice ale coronavirusului, cât și impactul Brexit-ului sunt probabil să crească disparitățile regionale. Londra, Nord-Estul, Țara Galilor, Sud-Estul și West Midlands sunt cele mai expuse riscurilor asociate Brexit-ului, în timp ce comunitățile de coastă dependente de turism și orașele dependente de ospitalitate, cum ar fi Manchester, Liverpool, Glasgow și mari părți ale Londrei sunt probabil cele mai expuse impactului economic pe termen scurt al Covid-19. Nord-Vestul, Londra, Sud-Estul și West Midlands pot experimenta o „dublă șansă” atât a impactului economic al Brexit-ului, cât și al Covid-19.
- Numărul insuficient de șoferi de TIR reprezintă principala cauză a acestei probleme. Se estimează că Regatul ar mai avea nevoie de încă 100.000 de șoferi de TIR pentru a-și acoperi nevoile. Din cauza Brexit, însă, șoferii din Europa nu mai pot veni să lucreze în UK la fel de ușor ca înainte, iar o mare parte dintre cei care deja lucrau în țară au plecat după Brexit și din cauza pandemiei de Covid¹⁷.
- Exportatorii britanici au fost loviți puternic de noile reguli și reglementări de la graniță după intrarea în vigoare oficială a Brexitului de la 1 ianuarie

---

¹⁶ <https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/impact-covid-19-and-brex-it-uk-economy>, consultat la 12.11.2021.

¹⁷ Efectele dezastruoase ale Brexit și pandemiei în UK – rafturile magazinelor sunt din nou goale după plecarea șoferilor europeni de TIR, disponibil online la https://moldova-suverana.md/article/efectele-dezastruoase-ale-brex-it-si-pandemiei-in-uk-rafturile-magazinelor-sunt-din-nou-goale-dupa-plecarea-soferilor-europeni-de-tir_38808, consultat în noiembrie 2021.

2021, unii ajungând chiar la concluzia că există costuri mult prea mari pentru comerțul UE-UK.

- Permisul de conducere britanic este valabil în România și după 31 decembrie 2020. Nu este prevăzută o perioadă de timp în care permisul de conducere emis de autoritățile din Regatul Unit trebuie preschimbă cu documente similare românești (conform site-ului oficial mai.gov.ro).
- Studenți britanici înscriși la universitățile din România, care au venit fizic în România înainte de finalul perioadei de tranziție, dar s-au deplasat în Regatul Unit în anul 2020 sau în anul 2021 și acum intenționează să se întoarcă la studii în România fără a se fi înregistrat înainte de finalizarea anului 2020, li se aplică prevederi conform Acordului de retragere.
- Studenții britanici înscriși la universitate în România, care nu au venit fizic în țară după data de 31.12.2020, dar intenționează să vină în România pentru a participa la cursuri ulterior acestei date, nu sunt considerați beneficiari ai Acordului de retragere și li se vor aplica reglementările naționale în materie de imigrație (conform site-ului oficial mai.gov.ro).

Referințe bibliografice

*** Societatea producătorilor și comercianților de motoare (SMMT) <https://www.smmt.co.uk/wp-content/uploads/sites/2/SMMT-Automotive-Trade-Report-2020.pdf>; consultat la 10.11.2021.

<https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/impact-covid-19-and-brexit-uk-economy>, consultat la 12.11.2021.

<https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/brexit-coronavirus-economic-impact.pdf>, consultat la 15.11.2021

*** Cetățenii britanici în context BREXIT, disponibil online la <https://www.mai.gov.ro/cetatenii-britanici-in-context-brexit/>, consultat în noiembrie 2021

*** Cum arată Marea Britanie la cinci ani după Brexit: divizată, dar profund schimbată, disponibil online la <https://www.g4media.ro/cum-arata-marea-britanie-la-cinci-ani-dupa-brexit-divizata-dar-profund-schimbata.html>, consultat în noiembrie 2021.

Kelly, T, Dolan, D. Reuters, 18.11.2020, „Afacerea Nissan din Marea Britanie este greu de susținut fără acordul comercial Brexit – COO Gupta” <https://uk.reuters.com/article/uk-britain-interviu-eu-nissan/nissans-britain-business-tough-to-sustain-without-brexit-trade-deal-coo-gupta-idUKKBN27Y0GH>; consultat la 10.11.2021.

*** Efectele dezastruoase ale Brexit și pandemiei în UK – rafturile magazinelor sunt din nou goale după plecarea soferilor europeni de TIR, disponibil online la <https://moldova-suverana.md/article/efectele-dezastruoase-ale-brexit-si-pandemiei-in-uk-rafturile-magazinelor-sunt-din-nou-goale-dupa-plecarea-soferilor-europeni-de-tir-38808>, consultat în noiembrie 2021.

<http://ssrn.com/>, consultat la 12.11.2021

PRINCIPALELE RISCURI DE EXPLOATARE ȘI FINANCIARE ÎN CAZUL COMPANIILOR DIN ROMÂNIA

MAIN OPERATING AND FINANCIAL RISKS IN THE CASE OF ROMANIAN COMPANIES

Marinela-Ioana Silaghi

Masterand, Universitatea din Oradea– Facultatea de Științe Economice
e-mail: ioanasilaghi01@gmail.com

Abstract:

In finance, risk is the probability that an investment's actual return will be different than expected. This includes the possibility of losing some or all of the original investment. A fundamental idea in finance is the relationship between risk and return. The greater the potential return one might seek, the greater the risk that one generally assumes.

The financial risk should be minimized by analyzing the capital structure of the company. If the debt equity ratio is higher, the investor should have a sense of caution. Along with the capital structure analysis, he should also take into account of the interest payment. In a boom period, the investor can select a highly levered company but not in a recession.

Keywords: Risk; Analysis; Company; Bankruptcy; Financial.

JEL Code: G32

Introducere

Această temă a fost aleasă pentru a evidenția modalitățile prin care se poate realiza o analiză detaliată a riscurilor de exploatare și a celor financiare ale unei companii românești.

Analiza riscului unei entități presupune parcurgerea următorilor pași: identificarea riscului, analiza și evaluarea riscului, precum și soluții privind reducerea riscului.

Diagnosticul riscului unei întreprinderi reprezintă, alături de diagnosticul rentabilității, o parte foarte importantă a diagnosticului financiar al întreprinderii. Pentru stabilirea diagnosticului riscului unei întreprinderi, se impune definirea noțiunii de risc și stabilirea indicatorilor de măsurare a acestuia la nivelul unei întreprinderi.

Toleranța la risc poate fi definită ca fiind cantitatea de risc pe care o întreprindere este pregătită să o accepte sau la care este dispusă să se expună. În opinia mea, prin risc se înțelege atât posibilitatea de pierdere, cât și o șansă de a obține rezultate favorabile atunci când riscul este asumat. Conceptul de risc include atât amenințările la adresa obiectivelor întreprinderii, cât și oportunitățile de îmbunătățire a rezultatelor acesteia.

1. Metode de determinare și gestionare a riscurilor în cadrul companiilor

În mod efectiv clasificarea riscurilor se realizează în trei mari grupe, și anume: riscul de exploatare (economic), riscul financiar și riscul de faliment.

Incompetența societății de a se replea asupra modificărilor apărute din variațiile condițiilor de mediu (economic și social) va arăta sub forma riscului economic, care prezintă instabilitatea rezultatului economic la condițiile de exploatare.

Rezultatul întreprinderii are la bază trei factori principali:

- cantitățile vândute;
- costul;
- prețul de vânzare.

Fiecare factor este supus anumitor restricții impuse de variația, modificarea mediului economico-social, iar, pe de altă parte, fiecare factor, prin modificarea sa exercită o influență diferită asupra rezultatului (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

Riscul depinde atât de structura costurilor, dar mai ales de comportamentul lor față de volumul de activitate. Riscul activității economice sau riscul de exploatare prezintă de fapt riscul legat de încetinirea randamentelor de exploatare (Vintilă Georgeta, 2006).

Analiza pragului de rentabilitate constituie un important instrument financiar și se referă la relațiile dintre costurile fixe, costurile variabile și profit. Analiza riscului economic este parte integrantă a analizei rentabilității și constituie, în special, o premisă a fundamentării strategiilor referitoare la aprovizionare, gestionarea capitalului tehnic, producție și comercializare.

Exprimarea randamentului cu ajutorul profitului presupune că decizia în condiții de risc poate fi luată corect cu ajutorul a trei scenarii: optimist, cel mai probabil și pesimist.

Interesați de rezultatele analizei riscului economic pot fi managerii întreprinderii, investitorii, organizațiile financiare în scopul acordării de credite, etc. Baza de date necesară realizării acestui tip de analiză se regăsește în Bilanțul patrimonial cu anexele sale și contabilitatea de gestiune (Toma Mihai, Felicia Alexandru, 2003).

2. Situația riscurilor de exploatare și a celor financiare în cadrul companiilor românești

Riscul de exploatare pe lângă factorii generali depinde atât de structura costurilor cât și de comportamentul lor față de volumul de activitate. Separația între cheltuielile fixe și cheltuielile variabile din structura cheltuielilor în raport cu cifra de afaceri, exercită o influență însemnată asupra rentabilității (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

Riscul economic își are originea în imposibilitatea întreprinderii de a corela, fără a afecta rezultatul întreprinderii, volumul de activitate, care se modifică cu structura costurilor. Volumul de activitate care exercită orice modificare influențează rezultatul întreprinderii, în principal, prin faptul că determină modificări la nivelul componentei costurilor ceea ce se dovedește riscantă.

Măsurarea riscului de exploatare se poate face prin capacitatea întreprinderii de a controla structura costurilor întreprinderii și de a ține seama de fluctuațiile nivelului de activitate.

Relațiile dintre costurile fixe, costurile variabile și beneficiu (profit) sunt puse în evidență prin analiza punctului critic (punct mort, prag de rentabilitate) care constituie un important instrument financiar (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

Conform unor studii, o companie se poate regăsi la un moment dat în anumite ipostaze: instabilă, determinată de o cifră de afaceri cu un procent de până la 10% peste pragul de rentabilitate; aproximativ stabilă, precizată de o cifră de afaceri care este cu 20% peste cea aferentă punctului mort (reprezintă momentul în care cifra de afaceri acoperă cheltuielile de exploatare, fixe și variabile, dar și cheltuielile cu dobânzile, iar rezultatul este nul) și confortabilă, când cifra de afaceri este peste pragul de rentabilitate cu peste 20 %.

Efectul de pârgă de exploatare măsoară creșterea relativă a profitului (fără cheltuieli și venituri financiare) care rezultă dintr-o creștere relativă a producției. Ne arată cu ce procente se modifică profitul la modificarea cu un procent a producției.

Pentru manager este important să cunoască informațiile privind cheltuielile variabile și fixe și veniturile pentru stabilirea punctului de echilibru (pragului rentabilității) – care reprezintă o modalitate importantă de măsurare a riscului. Punctul de echilibru este acea stare a întreprinderii, în care veniturile obținute din producția fabricată și vândută acoperă cheltuielile de exploatare, determinate ca sumă a cheltuielilor variabile și fixe aferente producției respective, încât nu rezultă nici profit nici pierdere; deci veniturile din exploatare sunt egale cu cheltuielile de exploatare (Vintilă Georgeta, 2010).

Riscul de exploatare se referă la modificarea rentabilității economice sau financiare, în cazul în care entitatea economică își finanțează activitatea în exclusivitate din capitaluri proprii (Szathmary Camelia Miclea, 2003).

Riscul financiar este un risc generat de opțiunea de finanțare a întreprinderii prin apelare de credite. Cu alte cuvinte, obiectivul principal al companiei este minimizarea cheltuielilor sau pierderilor suplimentare suportate de întreprinzători.

Riscul financiar este influențat de două componente: costul și rentabilitatea degajată și independența financiară. În momentul în care o întreprindere apelează la credit, aceasta trebuie în mod obligatoriu să genereze venituri suplimentare (necesare pentru acoperirea cheltuielilor din exploatare). Evaluarea riscului financiar se face, ca și în cazul riscului de exploatare, cu ajutorul: marjei de siguranță, indicelui de siguranță și a coeficientului de elasticitate. Riscul financiar este partea variabilității ratei de randament a capitalurilor proprii care se datorează îndatorării (Brezeanu Petre, 2008).

Vulnerabilitatea financiară a unei întreprinderi poate fi apreciată prin analiza principalilor indicatori financiari cât și prin evidențierea a două categorii de riscuri: riscul îndatorării și riscul de credit (Stancu Ion, 2007).

Riscul financiar, sau de capital, privește structura financiară și depinde de modul de finanțare a activității: dacă aceasta este finanțată exclusiv din capitaluri proprii, nu comportă nici un risc financiar.

3. Riscurile financiare la nivelul întreprinderii

Deprecierea situației financiare a unei firme cât și previzionarea apariției riscului de faliment poate fi realizată cu ajutorul unor indicatori care arată calitatea activităților financiar-economice putând efectua și anumite prognoze complete asupra stabilității firmei împreună cu potențialele pierderi care pot determina în timp apariția riscului de faliment.

Indicatorii sunt: lichiditatea, solvabilitatea patrimonială, rata rentabilității financiare, sau capacitatea întreprinderii de a realiza profit net prin utilizarea capitalurilor proprii este favorizată de recurgerea la împrumuturi ca urmare a unui efect de levier financiar pozitiv.

Indicatorul lichiditate este exprimat prin: lichiditatea externă care reprezintă abilitatea unui activ de a fi repede transformat în bani cu o pierdere minimă de valoare, fiind folosit la examinarea unei firme când un investitor dorește să schimbe în bani acțiunile de la acea firmă și lichiditatea internă care reflectă capacitatea unei firme de a-și putea achita la termen obligațiile de plată anagiate în baza activelor curente (Vintilă Georgeta, 1999).

Indicatorul solvabilitate exprimă toate datoriile achitate de o entitate.

Analiza acestor indicatori, lichiditate și solvabilitate se realizează cu ajutorul unor rate financiare care vor exprima capacitatea unei firme de a-și plăti obligațiile financiare pe intervale scurte, deoarece acestea confruntă datoriile pe termen scurt (furnizori, bugetul statului) cu activele curente sau cu fluxul de disponibilități.

4. Riscul de faliment–modul de manifestare

Riscul economic și financiar sunt în strânsă corelație cu riscul de faliment al întreprinderilor. Probabilitatea apariției falimentului este mai mare cu cât activitatea companiei implică un risc mai mare, aceste acțiuni fiind legate direct una de alta (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

În anul 2006 în țara noastră legea insolvenței a luat locul legii falimentului care a fost abrogată. Problemele întâlnite de un agent economic pe traseul activității sale au diverse cauze, marea majoritate a acestor obstacole apar din cauza concurenței, a mediului social și economic în care funcționează întreprindere. Alte impedimente în activitatea unei întreprinderi pot fi determinate de: creșterea concurenței internaționale și interne, falimentul unor furnizori de materii prime de bază importante pentru fluxul tehnologic al întreprinderii, falimentul unei bănci cu care firma colabora de mult timp, pierderea unor clienți importanți care preluau o mare parte din producția realizată, apariția unor noi regulamente în diverse domenii care pot afecta direct firma.

Prognozarea situațiilor de depreciere a activității și de apariție a falimentului trebuie să țină cont și de alte informații în afara celor oferite de situațiile și rapoartele financiare cum ar fi: cunoașterea caracteristicilor sectorului de activitate în care acționează agentul economic; informații privind demisiile frecvente ale personalului de conducere și fluctuația personalului în general; cumularea unor funcții importante, mai ales când acestor funcții li se asociază un rol însemnat de acțiuni; tranzacții inexplicabile între diferite subunități aparținând aceluiași agent economic; calitatea analizelor financiare și a expertizelor contabile efectuate; înlocuirea investițiilor cu activități de leasing; vânzarea precipitată de acțiuni.

Situațiile care pot indica apariția falimentului unei întreprinderi pot fi: neputința achitării de obligații curente; de resurse financiare pentru plata datoriei pe termen mediu și lung; contravaloarea produselor livrate se efectuează cu mare întârziere și absența profitului (Ilie Vasile, 2010).

5. Determinarea riscului de faliment–metode, tehnici

Riscul de faliment (insolvabilitate) exprimă incapacității de plată a tuturor obligațiilor scadente ca urmare a încheierii cu pierderi a exercițiilor anterioare și neacoperite care au epuizat integral capitalurile proprii. Partea neacoperită rămâne exclusiv în sarcina creditorilor și afectează averea proprietarilor prin diminuarea până la valori negative a situației nete, ceea ce constituie riscul de insolvabilitate asumat (Stancu Ion, 1994).

O situație netă pozitivă reflectă o gestiune economică sănătoasă a întreprinderii, o creștere a valorii patrimoniale a societății (activul net degrevat de datorii).

Pentru determinarea riscului de faliment se utilizează o gamă largă de indicatori dintre care cei mai importanți sunt: indicatori ai dificultăților de trezorerie și indicatori ai dificultăților în gestiunea întreprinderii.

Analiza riscului de faliment se efectuează prin mai multe metode, ele putând fi:

- metode bazate pe variabile nefinanciare–calitative care sunt: metode manageriale; metode de strategie competiționale;
- metode bazate pe variabile financiare–calitative cum sunt: metode patrimoniale (utilizând corelații între diferite ratele); metoda statistice (bazate pe funcția scor) și metode combinate cum ar fi metodele bancare (de evaluare a bonității clienților-modelul BCR, BRD, BT, Raiffesisen, BP etc).

Deoarece rezultatele financiare se degradează rapid, cercetătorii și organisme financiare internaționale au elaborat o metoda de predicție a riscului de faliment numită metoda scorurilor.

Obiectivul metodei „scoring” este de a oferi unele modele care pot prezicte riscul de faliment al unei firme. Această metodă are la bază tehnica statistică a analizei discriminantecare presupune examinarea unor grupuri de întreprinderi și anume: o categorie de întreprinderi cu probleme financiare și o categorie de întreprinderi fără probleme. Pentru fiecare categorie de întreprinderi a fost precizată o serie de rate, iar apoi se va calcula cea mai eficientă combinație liniară de rate care să poată realiza deosebirea dintre cele două categorii.

Astfel aplicarea acestei metode duce la obținerea unui scor „Z”, funcție liniară de un sistem de rate. Aceste scoruri pot duce la diferențierea firmelor cu probleme de cele fără probleme (Vintilă Georgeta, 1999).

6. Gestionarea și reducerea riscului de faliment

În viața economică a unei firme pot să apară momente de declin și chiar de eșec, care să ducă la punerea sub supraveghere financiară, reorganizare/restructurare și, în final, lichidare. Eșecul poate fi interpretat în mai multe feluri, în funcție de problemele pe care le implică sau de situația cu care se confruntă firma (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

În activitatea de zi cu zi companiile se pot întâlni cu probleme care pot fi provizorii, ocazionale, dar și constante cum ar fi achitarea obligațiilor față de terți, fapt care oglindește instabilitatea și poate prevesti insolvabilitatea acestor companii.

Efectuarea analizei companiilor aflate în greutăți are o importanță deosebită pentru acționari, partenerii de afaceri, investitori și mai ales pentru bănci, care sunt preocupate de valoarea portofoliilor de credit pe care le posedă.

O analiză a motivelor falimentului companiilor scoate în evidență două grupe de factori care determină apariția acestui fenomen și anume: condițiile de mediu

economic general și condițiile care se datorează mediului intern fiind legate de managementul general și greutățile pe care le întâmpină compania.

Un ajutor important și decisiv îl are analiza financiară la depistarea prematură a variatelor grupe care pot aduce riscuri care pot schița o situație de prefaliment, efectuată cu ajutorul metodelor clasice prin care se evaluează riscul financiar și riscul economic, dar se pot utiliza și metode și procedee mai deosebite prin care se evaluează riscul de insolvabilitate, metode folosite pe plan internațional sau specifice economiei românești.

Starea de faliment la o companie poate să apară din cauza următoarelor fenomene: reducerea de activitate, reducerea marjelor și ratelor de rentabilitate, probleme specifice de trezorerie, de management, precum și cauze accidentale legate de falimentul unor clienți, reducerea piețelor de desfacere, blocajul în lanț, ș.a. (Vintilă Georgeta, 1998)

Cercetarea considerentelor care determină starea de faliment a stabilit concluzia că această situație nu este un fenomen violent, imputabil doar fluctuațiilor conjuncturale, ci este consecința deteriorării treptate a situației financiare a companiei, riscul de insolvabilitate fiind previzibil cu câțiva ani înaintea încetării plăților (Băileșteanu Gheorghe, 1998).

Concluzii

Tema lucrării, “Principalele riscuri de exploatare și financiare în cazul companiilor din România”, a fost aleasă deoarece multe companii din România dau faliment încă din primii ani de activitate și asta se întâmplă din cauză conducerii care se bazează mai mult pe risc, care nu întotdeauna înseamnă și șansă, riscurile reprezentând eventuale pericole capabile să provoace pierderi de ordin material.

Mediul economic, piața, se caracterizează printr-o mișcare continuă, astfel că se impune o monitorizare atentă și continuă a mediului de afaceri, de analizare permanentă atât a riscurilor interne ale companiei cât și a celor externe. Pentru a înțelege riscurile financiare, este util să luăm în considerare factorii care afectează prețurile și ratele financiare, inclusiv ratele dobânzii, ratele de schimb și prețurile mărfurilor.

În literatura de specialitate se întâlnesc numeroase clasificări ale riscurilor, dar se oferă numeroase formule strategice de determinare a acestor riscuri, (ex. riscul de exploatare, vulnerabilitatea financiară, riscul financiar, risc de faliment, etc.)

Referințe bibliografice

- Băileșteanu Gheorghe, (1998) *Diagnostic risc și eficiență în afaceri*, Editura Mirton, Timișoara.
Brezeanu Petre, (2008) *Finanțe corporative*, Editura C.H.Beck, București.

- Ilie Vasile, (2010) *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Meteor Press, București
- Stancu Ion, (2007) *Finanțe*, Volumul I, Piețe financiare și gestiunea portofoliului, Ediția a II-a, Editura Economica, București.
- Szathmary Camelia Miclea, (2003) *Evaluarea și gestionarea riscului în întreprinderile mici și mijlocii*, Editura Universității de Vest, Timișoara.
- Toma Mihai, Felicia Alexandru, (2003) *Finanțe și gestiune financiară de întreprindere*, Editura Economica, București.
- Vintilă Georgeta, (1999) *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vintilă Georgeta, (2006) *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vintilă Georgeta, (2010) *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN BUSINESS – STUDIU DE CAZ: PROIECTUL AGRODATA

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN BUSINESS: A CASE STUDY OF THE AGRODATA PROJECT

Elena Violeta TOADER

Masterand, Academia de Studii Economice din București
Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului
E-mail: toadervioleta18@stud.ase.ro

***Abstract:** Artificial intelligence plays a major role in addressing problems in the business world, machine learning and deep learning being the main elements for solving problems in various fields such as marketing, customer service, agriculture. In the future, starting with over 10% of existing jobs, will be taken over by robots or machines, due to which millions of people lose their jobs. A successful example of artificial intelligence is the AGRODATA project, for the North Bărăgan area, which proposes the creation of a digitalized work system for farmers, with the help of drones and satellites, so that agricultural crops can be monitored throughout the vegetation period.*

Keywords: artificial intelligence; innovation; business; agriculture

JEL Code: M15, O32, Q16

1. Introducere

Inovația a fost întotdeauna motorul principal al unui nivel de viață îmbunătățit de-a lungul istoriei, procesul de inovare putând fi extrem de perturbator prin faptul că va face ca tehnologiile convenționale să fie depășite (Soni et al., 2020).

Allan Turing a explorat domeniul inteligenței artificiale, definindu-i de atunci caracteristicile logice, pe care inteligența artificială le are și în prezent, termenul de „inteligență artificială” intrând în uz în 1956 (Bonea, 2020).

Altfel spus, de-a lungul timpului, pentru ca omul și societatea să se dezvolte, s-a apelat la diverse sisteme, mașini dar și roboți, care au preluat din munca oamenilor și au făcut-o mai inovativă, apărând așadar noțiunea de inteligență artificială.

Inteligența artificială, este reprezentată de sisteme sau mașini, care imită inteligența umană, pentru a realiza diverse activități, putându-se optimiza pe baza informațiilor pe care le prelucrează. Cu alte cuvinte, inteligența artificială se referă la simularea inteligenței umane sau animale în sisteme de calcul astfel încât acestea

să fie programate pentru a gândi ca niște ființe inteligente și pentru a imita acțiunile acestora (Ghimire et al., 2020).

Inteligența artificială joacă un rol major în abordarea problemelor în lumea afacerilor, învățare automată și învățare profundă fiind principalele elemente pentru rezolvarea problemelor din diferite domenii precum marketing, serviciu clienți, agricultură.

Obiectivul acestei lucrări este acela de explora tematica inteligenței artificiale în business, prin raportare la literatura de specialitate din domeniu și la un studiu de caz privind utilizarea inteligenței artificiale în agricultură: proiectul AGRODATA.

2. Evoluția inteligenței artificiale

Rădăcinile inteligenței artificiale pot fi probabil urmărite înapoi în anii 1940, când lua ființă, datorită îndemnării matematicianului englez Alan Turing, un cod mașină de spart, numită The Bombe pentru guvernul britanic, cu scopul de a descifra codul Enigma (Haenlein & Kaplan, 2019). Anii 1940, au fost proeminenți, deoarece a fost realizat primul computer științific comercial dar și construirea de mașini capabile să simuleze omul.

Astfel, începând de la domeniul informatic, s-a ajuns până la folosirea de mașini și roboți artificiali în agricultură, medicină, fapt care a scăzut cu mult potențialul de muncă din societate. Cu alte cuvinte, inteligența artificială este una dintre domeniile relevante ale tehnologiei, în agricultură, reprezentând transformarea sectorului agricol prin reducerea consumului și utilizarea resurselor (Ruiz-Real et al., 2020).

Inteligența artificială nu mai este ceva din domeniul fantastic, ba chiar este prezentă în viața fiecăruia dintre noi, ea folosindu-se în: motoarele de căutare Google, asistenții vocali de la Apple, procesoarele de la laptop-uri, smartphone-uri și cele din urmă funcționând cu ajutorul inteligenței artificiale (Melinte, 2020).

Conform specialiștilor de la Tidio, în ceea ce privește viitorul asupra inteligenței artificiale, în viitor, începând cu peste 10% din job-urile existente, vor fi preluate de către roboți sau mașini, după cum urmează:

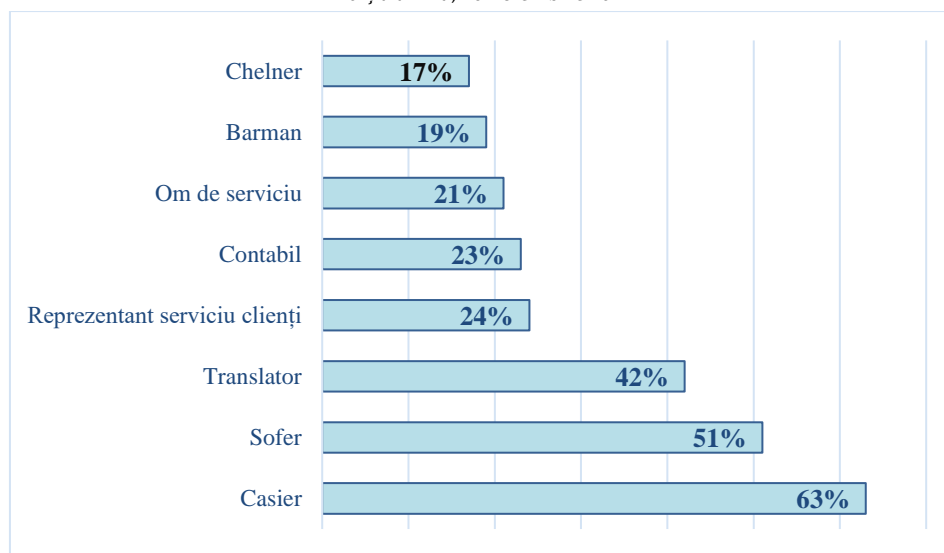

Figura nr.1. Ponderea locurilor de muncă ce vor fi înlocuite de inteligența artificială

Sursa: prelucrare proprie după site-ul Tidio (<https://www.tidio.com/>)

După cum se poate observa din datele din Figura 1, pentru meseriile de șofer și casier, ponderea acestora depășește 50%, ceea ce înseamnă că, roboții și mașinile vor prelua activitatea iar milioane de oameni vor risca să rămână fără locuri de muncă.

În România, evoluția business-ului din sectorul tehnologic este una dinamică, susținută de o cerere de produse și servicii în creștere de la an la an. Economia românească face pași semnificativi către Industry 4.0, către robotizare și digitalizarea proceselor, aceasta fiind susținută de dinamica sectorului de software, care oferă tot mai multe soluții personalizate. În cifre, situația inteligenței artificiale arată astfel:

Tabelul nr.1. Evoluția business-ului tehnologic în perioada 2010 comparativ cu 2018

	2010	2018
Nr. Companii	13.876	32.205
Cifra de afaceri	26 mld lei	51,1 mld lei
Profit net	1,56 mld lei	5,41 mld lei

Sursa: prelucrare proprie după Radu (2020)

Conform Tabelului 1, la o distanță de 8 ani, atât numărul companiilor cât și cifra de afaceri a crescut semnificativ, ceea ce înseamnă că, prezența tehnologiei prin mașini și roboți în companii, a crescut cu o valoare însemnabilă.

Inteligența artificială și Revoluția Digitală deschide posibilități enorme nu numai pentru marile puteri economice, dar și pentru țările mici. Spre exemplu, Estonia este prima țară, care a lansat inițiativa guvernării electronice (e-government), a

creat condiții cetățenilor să voteze, să plătească taxele, chiar și să apară în judecătoria online cu cartela digitală personală (Ciobanu și Capsîzu, 2020). Cu alte cuvinte, inteligența artificială se dezvoltă foarte rapid, cu potențialul ca în viitor peste 50% din activitățile realizate de oameni, să fie îndeplinite de roboți și mașini.

3. Studiu de caz: Proiectul AGRODATA

3.1. Scurtă prezentare a proiectului AGRODATA

AGRODATA este un proiect inovativ pentru zona Bărăganului de Nord, prin care se propune realizarea unui sistem de lucru digitalizat pentru fermieri, cu ajutorul dronelor și sateliților, astfel încât să se poată monitoriza culturile agricole pe toată perioada de vegetație, iar datele să fie accesibile online în orice moment fermierilor care se vor înscrie ulterior în platformă. Proiectul a fost fondat de Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Agricultură Brăila, împreună cu firma Livadi SRL, Brăila (Toader et al., 2021).

AGRODATA îmbină tehnologiile de inteligență artificială care vor duce la un management mult mai bun și productiv al recoltelor culturilor, irigațiilor, cartografiere agrochimică, elaborarea planurilor de tratare a deficiențelor solului, monitorizarea culturilor în orice fenofază, determinarea plivirilor, gradul de atac a dăunătorilor, bolilor, tipologia acestora (Wall și King, 2004) și monitorizarea stării solului în ceea ce privește cantitatea de elemente de care solul o are sau îi lipsește (Chatterjee și Kaushik, 2018).

3.2. Rezultatele cercetării

Pentru a evidenția importanța și efectul acestor noi tehnologii, cercetătorii de la SCDA Brăila au folosit o dronă de ultimă generație dotată cu sisteme de teledetecție, inteligență artificială și sisteme de recunoaștere a bolilor și dăunătorilor. Totodată, cu ajutorul celei de-a doua drone, au fost realizate o serie de ortofotoplanete care au rolul de a evidenția caracteristicile solului, de a identifica pH-ul acestuia, cantitatea de elemente în mișcare din sol și rezerva de apă din sol (Toader et al., 2021). Totodată, pentru a susține acești pași în procesul de identificare a elementelor mobile din sol, în cadrul stațiunii a fost utilizat un aparat de tip scanner și anume Soil Xplorer. Cu ajutorul acestui scanner s-a efectuat o scanare a solului pentru a evidenția cantitatea de elemente minerale din sol, gradul de dezvoltare a faunei benefice și unii dintre dăunătorii existenți în sol (Figura 2). Conform Figurii 2, în urma implementării acestor sisteme de inteligență artificială în agricultură, se poate observa că munca omului a fost preluată de către aceste mașinării, acestea dând rezultate într-un timp foarte scurt și foarte bine evidențiate.

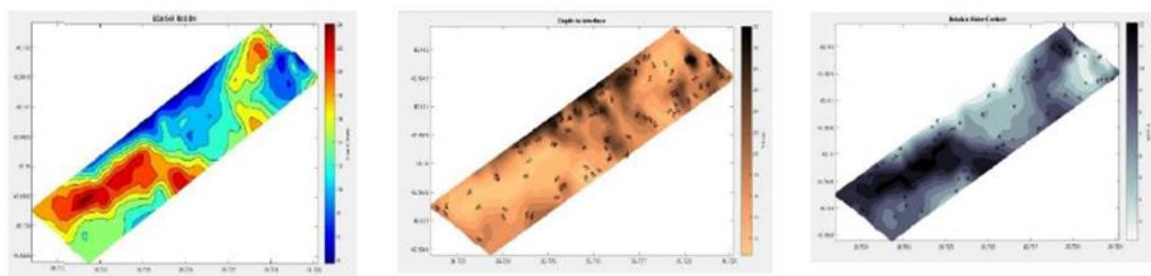

Figura nr. 2. Scanare Soil Xplorer (a: structura solului; b: compactarea solului; c: umiditatea solului)

Sursa: SCDA Brăila, 2021

Prin proiectul AGRODATA, cu ajutorul tehnologiei de ultimă generație, pot fi oferite rapoarte privind evoluția în timp a indicilor pedo-climatici înregistrați, avertismente pentru atacul de boli și dăunători, prognoze meteo cu recomandări de aplicare a tratamentelor fitosanitare, schimbul de prețuri la produsele agricole dar și măsurători biometrice efectuate pe plante, după cum urmează în figura 3:

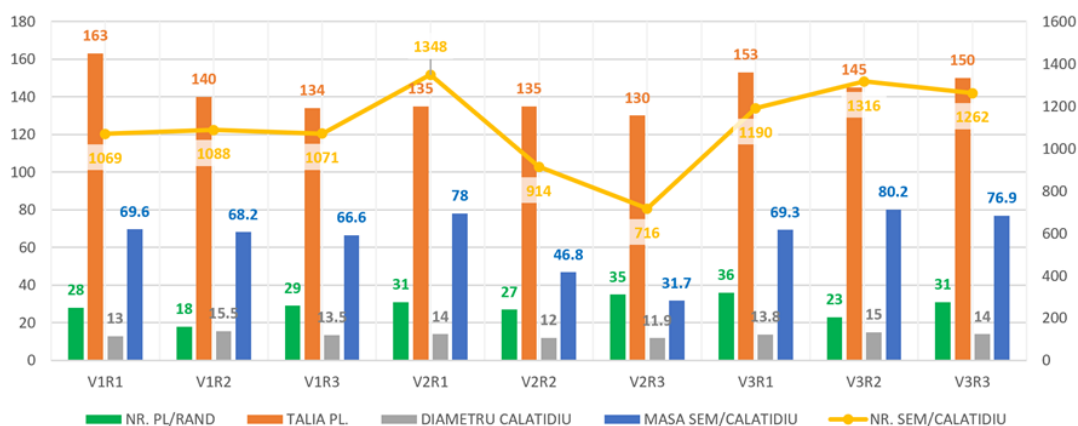

Figura nr. 3- măsurători efectuate la plantele de floarea-soarelui

Sursa: prelucrare proprie după datele furnizate de conducerea S.C.D.A Brăila

Cu ajutorul programelor prin care sunt controlate dronele, se poate observa, conform Figurii 3, date exacte cu privire la elementele specifice plantelor cum sunt numărul de plante/rând, talia plantei, etc, ceea ce înseamnă că, inteligența artificială reușește să ofere date exacte într-un timp mult mai scurt în comparație cu activitatea umană. Tehnologia dronelor este folosită din ce în ce mai des și în aplicarea și pulverizarea nutrienților și pesticidelor asupra culturilor de plante. Astfel, în cadrul proiectului AGRODATA, au loc astfel de acțiuni dar și acțiuni de scanare al ortofoplanului care interpretează diverse date după cum urmează:

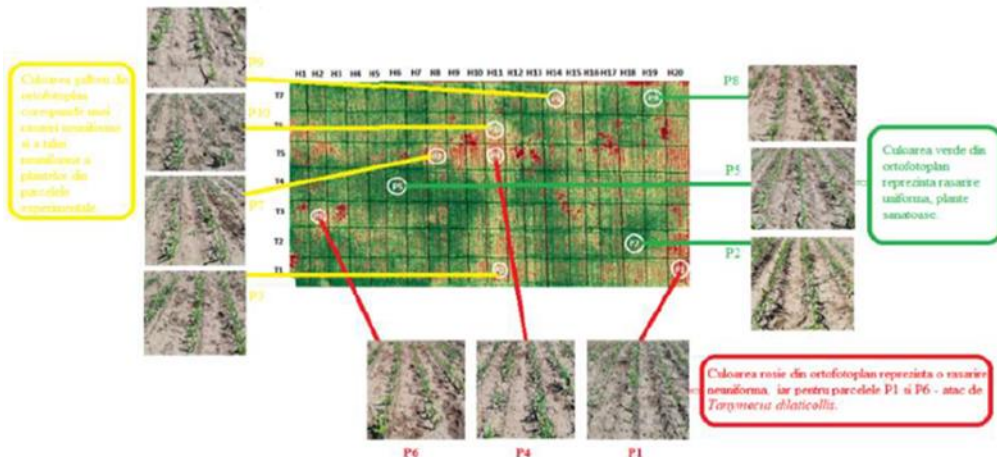

Figura nr. 4. Scanarea ortofoplanului la cultura de porumb

Sursa: imagine oferită de către administrația S.C.DA. Brăila

Din Figura 4, se poate observa exactitatea și precizia cu care dronele scanează solul și trimit date către specialiștii din cadrul stațiunii, care ulterior urmează să le interpreteze. Pe baza zborurilor efectuate cu ajutorul dronei UAV, s-au putut evidenția unele observații la culturile de grau și rapita. Datele obținute, sub formă de imagini spectrale cu drone UAV-uri, au fost apoi prelucrate cu software specializat pentru a obține date relevante privind starea culturilor de pe terenurile desemnate. Imaginile de mai jos prezintă, la începutul perioadei de procesare, locația punctelor în care au fost realizate fotografiile multispectrale.

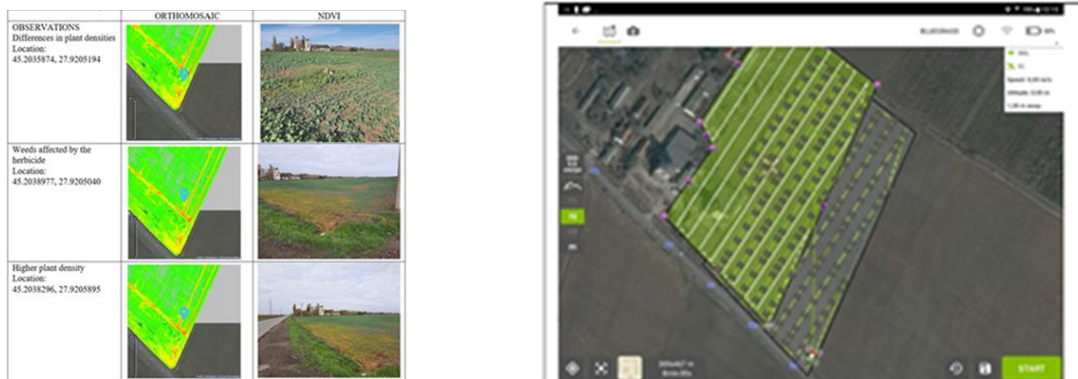

Figura nr 5: Fotografii multispectrale

Sursa: imagini obținute din cadrul S.C.D.A Brăila

În urma cercetărilor efectuate, se poate afirma că, inteligența artificială se află în centrul preocupărilor legate de ”Transformarea Digitală” a societății moderne, pe viitor existând posibilitatea ca aceasta să preia totul, după cum Stephen Hawking spunea că “inteligenta artificială e periculoasă și ne poate pecetlui sfârșitul”. (Gogu, 2020).

4. Concluzii

Inteligența artificială este și devine o tehnologie foarte profitabilă și nu întâmplător competiția marilor puteri economice, se axează pe această direcție.

Inteligența artificială deschide noi porți atât marilor puteri și companii, cât și micilor firme, care vor dori trecerea activităților în varianta digitală, putându-se ajunge, până la guvernare electronică, precum Estonia a lansat și utilizat guvernarea electronică, aceasta creând cetățenilor condiții să voteze, să plătească taxele, chiar și să apară în judecătorie online cu cartela digitala personala.

Proiectul AGRODATA este un proiect inovativ pentru zona Bărăganului de Nord, prin acesta fiind oferite rapoarte privind evoluția în timp a tuturor indicilor pe care resursa umană anterior îi calcula și raporta manual.

Referințe bibliografice

- [1]. Soni, N., Sharma, E. K., Singh, N., & Kapoor, A. (2020). Artificial intelligence in business: From research and innovation to market deployment. *Procedia Computer Science*, 167, 2200-2210.
- [2]. Ghimire, A., Thapa, S., Jha, A. K., Adhikari, S., & Kumar, A. (2020, October). Accelerating business growth with big data and artificial intelligence. In *2020 Fourth International Conference on I-SMAC (IoT in Social, Mobile, Analytics and Cloud)(I-SMAC)* (pp. 441-448). IEEE.
- [3]. Haenlein, M., & Kaplan, A. (2019). A brief history of artificial intelligence: On the past, present, and future of artificial intelligence. *California management review*, 61(4), 5-14.
- [4]. Ruiz-Real, J. L., Uribe-Toril, J., Torres Arriaza, J. A., & de Pablo Valenciano, J. (2020). A Look at the Past, Present and Future Research Trends of Artificial Intelligence in Agriculture. *Agronomy*, 10(11), 1839.
- [5]. Melinte, D. (2020). Inteligența artificială—reglementarea juridical pe plan european. In *Sesiune națională cu participare internațională de comunicări științifice studențești*, (pp. 77-80).
- [6]. Ciobanu, C., & Capsîzu, V. (2020). Inteligența artificială—o nouă etapă în dezvoltare. In *Problemele socioeconomice ale Republicii Moldova: reflecții, sugestii* (pp. 37-47).
- [7]. Wall, R.W., King, B.A., (2004). Incorporating plug and play technology into measurement and control systems for irrigation. *Management*, 2004, Ottawa, Canada August 1–4. Xiang, H., Tian, L., 2011. Development of a low-cost agricultural remote sensing system.
- [8]. Chatterjee, N., Kaushik. (2018). Ontology merging: A practical perspective *Smart Innovation Systems and Technologies*, 84, 136–145.
- [9]. Bonea, A., (2016) *Istoria inteligenței artificiale: cum omul și-a creat singur adversarul pe care nu-l poate depăși* (I).
- [10]. <https://www.tidio.com/>, accesat la data de 29 octombrie 2021.
- [11]. Radu, A., (2020). *Inovații în business-ul tehnologic*.

- [12]. Toader, G., Trifan, D., Ghiorghe, A.I., Lungu, E., Enea., C.I., Ilie, L., (2021) Implementation of Artificial Intelligence Systems in the Agricultural Field: Agrodata Project.
- [13]. Gogu, L., (2020). Inteligența artificială: cum ne schimbă viața și cât de periculoasă este de fapt pentru oameni.

MANIFESTAREA SPIRITULUI ANTREPRENORIAL ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19

MANIFESTATION OF THE ENTREPRENEURIAL SPIRIT IN ROMANIA IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC

Elena Violeta TOADER

Masterand, Academia de Studii Economice din București
Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului
e-mail: toadervioleta18@stud.ase.ro

Ancuța Gavrilei

Masterand, Academia de Studii Economice din București
Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului
e-mail: gavrileiancuta18@stud.ase.ro

Abstract: *COVID-19 created an unprecedented crisis for SMEs and caused each company to reconsider its business operations and adapt to the new unexpected circumstances.*

This paper aims to explore the theme of entrepreneurship in Romania in the context of the COVID-19 pandemic, by referring to the literature and a statistical analysis on the registration of individuals and legal entities, but also the types of businesses developed in the pandemic.

Keywords: entrepreneurship; COVID-19 crisis; business registration; business recovery

JEL Code: M 14

1. Introducere

Antreprenoriatul a devenit asociat cu toate activitățile care creează profituri peste rata de rentabilitate pentru pământ, muncă și capital, acesta contribuind la dezvoltarea tuturor activităților din toate domeniile (Gedeon., 2010).

Spiritul antreprenorial poate fi îmbunătățit prin contextualizarea deliberată a teoriilor și conceptelor dintr-un anumit sector industrial. Acest lucru se realizează prin aplicarea unui cadru sistematic, care începe cu o investigație de antreprenoriat în sine, progresându-se apoi pentru a lua în considerare impactul culturii, industriei și contextului organizațional (Morrison, 2006).

Procesul antreprenorial reprezintă filtrul de nivel unu și este un set complex, multidimensional și dinamic de factori și circumstanțe. Acestea provin din caracteristicile și atitudinile individului, antreprenorii fiind motivați să participe la antreprenoriat ca o consecință a structurii genetice și dezvoltarea lor socială în cultura comunității gazdă (Morrison, 2006).

Obiectivul acestei lucrări este acela de explora tematica manifestării spiritului antreprenorial în România în contextul pandemiei COVID-19, prin raportare la literatura de specialitate din domeniu și la o analiză statistică privind înmatricularea persoanelor fizice și juridice, dar și a tipurilor afacerilor dezvoltate în pandemie.

2. Evoluția spiritului antreprenorial în perioada pandemiei

Antreprenorii au jucat un rol profund în modelarea și remodelarea economiei și societății – atât din punct de vedere istoric, cât și în prezent (Whaples, 2013). Cu toate acestea, odată cu venirea pandemiei, planurile tuturor au fost date peste cap, dar și activitatea afacerilor, spiritul antreprenorial transpunându-se în noi soluții inovatoare pentru a păstra economia pe linii oarecum pozitive.

Anul 2020 este amintit ca fiind anul în care pandemia COVID-19 a luat amploare, răspândirea virusului fiind foarte rapidă.

Există studii conform cărora această pandemie a provocat cea mai mare criză economică de la al Doilea Război Mondial, aceasta având efecte negative și asupra antreprenoriatului și activității de start-up. (Liñán et al., 2020)

Impactul pandemiei asupra economiei globale poate fi acut, recuperarea fiind esențială pentru a supraviețui într-un nou mod normal de viață (Fabeil et al., 2020). Experiența antreprenorilor a dus la anularea sau închiderea afacerilor și la venituri reduse din cauza închiderii mai multor sectoare de sprijin precum comerț cu amanuntul și transport, domeniul antreprenoriatului confruntându-se precum celelalte domenii cu mari probleme.

La nivel global, pandemia a cauzat multe probleme, datorită acestora antreprenorii au trebuit să realizeze o oportunitate unică pentru a transforma afacerile, pentru a nu risca să fie distruse în proporții de 100% (Ratten and Jones, 2021).

Luând în considerare cât de proactivi au fost antreprenorii în schimbarea planurilor pentru afacerea lor ca răspuns la pandemie, au căutat noi oportunități, adaptându-se în ceea ce privește tranzacționarea online (Stephan et al., 2021)

În România, întreprinderile din toată țara s-au confruntat cu întreruperea activităților și a forței de muncă, de la începutul pandemiei, luându-se măsuri pentru protejarea angajaților, un exemplu fiind suspendarea călătoriilor de afaceri la implementarea lucrului la distanță și a muncii la distanță (Păunescu and Mátyus, 2020).

3. Analiza statistică pe baza datelor de pe Registrul Comerțului

Pentru analizarea activității antreprenorilor și a firmelor în perioada pandemiei, datele statistice au oferit următoarele informații după cum urmează:

Tabelul nr. 1. Numărul înmatriculărilor în perioada 01.01.2019 - 30.09.2019 pe toate județele României

Județ						
	SCA	IF	II	PFA	SRL	Total general
Alba	5	325	67	635	1.537	2.569
Arad	5	114	255	526	1.573	2.473
Argeș	4	182	297	605	2.315	3.403
Bacău	6	96	579	445	1.607	2.733
Bihor	7	492	197	1.027	2.169	3.892
Bistrița-Năsăud	8	147	61	300	1.142	1.658
Botoșani	5	46	184	168	626	1.029
Brașov	1	9	243	746	2.835	3.834
Brăila	2	9	126	258	764	1.159
București	1	5	83	2.060	11.371	13.520
Buzău	6	55	88	420	1.146	1.715
Caraș-Severin	1	59	97	259	708	1.124
Cluj	1	142	67	1237	3.594	5.041
Constanța	5	37	227	512	3.189	3.970
Covasna		14	125	271	503	913
Călărași	7	10	172	226	748	1.163
Dolj	12	253	146	477	2.517	3.405
Dâmbovița	6	481	263	394	1.491	2.635
Galați	2	46	215	329	1.644	2.236
Giurgiu	4	57	36	153	917	1.167
Gorj	7	34	136	226	1.175	1.571
Harghita	1	36	295	193	681	1.206
Hunedoara	3	63	142	394	1.452	2.054
Ialomița		34	69	230	607	940
Iași	2	55	520	801	2.940	4.318
Ilfov		10	51	546	3.215	3.822

Sesiunea de comunicări științifice
„EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”

Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

Maramureș	8	249	292	483	1.696	2.728
Mehedinți	3	43	213	221	634	1.114
Mureș	1	45	236	736	1.813	2.831
Neamț	6	50	274	552	1.064	1.946
Olt	4	74	246	225	1.044	1.593
Prahova	1	54	368	786	2.639	3.848
Satu Mare	13	91	86	326	1.010	1.526
Sibiu	1	25	114	621	1.701	2.462
Suceava	4	42	198	322	1.568	2.134
Sălaj	3	152	105	421	811	1.492
Teleorman	1	63	232	166	723	1.185
Timiș	8	83	106	877	3.495	4.569
Tulcea	1	30	20	289	635	975
Vaslui		108	202	127	811	1.248
Vrancea	2	62	158	249	966	1.437
Vâlcea	3	172	218	268	1.068	1.729
Total	160	4.154	7.809	20.107	74.144	106.367

Sursa: prelucrare proprie după ONRC

(a. SCA-societate în comandită pe acțiuni, b. IF-întreprindere familială, c. II-întreprindere individuală, d. PFA-persoană fizică autorizată, e. SRL-societate cu răspundere limitată)

Numărul maxim al înmatriculărilor s-a realizat în București cu o valoare de 13.520 în perioada 01.01.2019 - 30.09.2019, în timp ce valoarea minimă s-a înregistrat în județul Covasna în valoare de 913 înmatriculări în aceeași perioadă.

În ceea ce privește tipurile de activități înființate, acestea s-au dezvoltat după cum urmează:

Tabelul nr. 2. Comparație între perioadele 01.01.2020 - 30.09.2020 și 01.01.2019 - 30.09.2019

Denumire sectiune CAEN	Nr. total înmatriculări în perioada 01.01.2020 - 30.09.2020	Nr. total înmatriculări în perioada 01.01.2019 - 30.09.2019	Dinamica
Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii	2	3	-33,33%

Sesiunea de comunicări științifice
 „EMERGING MARKETS ECONOMICS AND BUSINESS”
 Ediția a IX-a, 26 noiembrie 2021

destinate consumului propriu			
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	3978	5481	-27,42%
Activități de spectacole, culturale și recreative	2013	4477	-55,04%
Activități profesionale, științifice și tehnice	7181	9898	-27,45%
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	9	10	-10,00%
Agricultură, silvicultură și pescuit	3194	7680	-58,41%
Alte activități de servicii	5084	6533	-22,18%
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	19847	23656	-16,10%
Construcții	10387	11692	-11,16%
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	238	341	-30,21%
Hoteluri și restaurante	3812	5575	-31,62%
Industria extractivă	84	83	1,20%
Industria prelucrătoare	4981	9029	-44,83%
Informații și comunicații	5021	5725	-12,30%
Intermedieri financiare și asigurări	933	959	-2,71%
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	121	57	112,28%
Sănătate și asistență socială	1807	2595	-30,37%
Transport și depozitare	8537	8198	4,14%
Tranzacții imobiliare	1922	1969	-2,39%
Învățământ	1814	2474	-26,68%
Total	80965	106435	-23,93%

Sursa: prelucrare proprie după ONRC

După cum se poate observa în Tabelul 2, în anul 2019 s-a înregistrat valori mai mari comparativ cu anul 2020, în care pandemia de COVID-19 a lovit toate sectoarele economiei.

4. Concluzii

Antreprenoriatul a devenit asociat cu toate activitățile care creează profituri peste rata de rentabilitate pentru pământ, muncă și capital, acesta contribuind la dezvoltarea tuturor activităților din toate domeniile. Anul 2020 este anul în care pandemia COVID-19 a luat amploare, răspândirea virusului fiind foarte rapidă. În anul 2019 s-a înregistrat valori mai mari privind înmatriculările din toate sectoarele, 2020 fiind anul în care pandemia de COVID-19 a lovit toate sectoarele economiei.

Cea mai afectată ramură a economiei este reprezentată de activitățile gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic, aceasta înregistrând cele mai mici valori.

Cele mai afectate județe au fost Covasna cu un total de 913 înmatriculări, urmat de județul Ialomița cu un total de 940 înmatriculări.

Conform informațiilor și datelor analizate, se poate concluziona că, pandemia a avut un impact negativ asupra tuturor sectoarelor, înmatriculările privind afacerile scăzând considerabil.

Referințe bibliografice

- [1]. Gedeon, Steve. "What is entrepreneurship." *Entrepreneurial practice review* 1.3 (2010): 16-35.
- [2]. Morrison, Alison. "A contextualisation of entrepreneurship." *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* (2006).
- [3]. Liñán, Francisco; Jaén, Inmaculada. The Covid-19 pandemic and entrepreneurship: some reflections. *International Journal of Emerging Markets*, 2020.
- [4]. Fabeil, Noor Fzlinda; Pazim, Khairul Hanim; Langgat, Juliana. The impact of Covid-19 pandemic crisis on micro-enterprises: Entrepreneurs' perspective on business continuity and recovery strategy. *Journal of Economics and Business*, 2020, 3.2.
- [5]. Ratten, Vanessa; Jones, Paul. Covid-19 and entrepreneurship education: Implications for advancing research and practice. *The International Journal of Management Education*, 2021, 19.1: 100432.
- [6]. Whaples, Robert. Economic history and entrepreneurship. In: *The Routledge handbook of modern economic history*. Routledge, 2013. p. 84-94.
- [7]. Stephan, U., Zbierowski, P., Pérez-Luño, A., & Klausen, A. Entrepreneurship during the Covid-19 Pandemic, 2021
- [8]. Păunescu, Carmen; Mátyus, Enikő. Resilience measures to dealing with the COVID-19 pandemic. Evidence from Romanian micro and small enterprises. *Management & Marketing*, 2020, 15.
- [9]. <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat la data de 14.11.2021

DIGITALIZAREA FLUXURILOR INFORMATIONALE ECONOMICE LA NIVELUL GRUPURILOR DE SOCIETATI SI ROLUL PROFESIONISTULUI CONTABIL IN ACEST PROCES

DIGITALIZATION OF ECONOMIC INFORMATION FLOWS OF GROUP COMPANIES AND THE PROFESSIONAL ACCOUNTANT’S ROL IN THIS PORCESS

Ibolya Mercedesz TÖRÖK

Masterand, Universitatea Oradea – Facultatea de Stiinte Economice
e-mail: torok.ibolyamercedesz@student.uoradea.ro

***Abstract:** Digitalizarea are potențialul de a perturba toate domeniile contabilității. Afectează aspectul digital al organizației, modelele de afaceri și practicile profesioniștilor contabili și rolul acestora. Abundența de noi surse de date inovatoare creează oportunități și provocări pentru profesioniștii din domeniul contabilității. Sarcinile lor s-au extins de-a lungul timpului, dar nu au utilizat pe deplin toate sursele de date disponibile pentru a descrie, diagnostica, vizualiza, prezice și prescrie soluții posibile care să permită luarea unor decizii inteligente cu efecte pozitive asupra întreprinderilor. În lumina celor mai recente publicații, lucrarea dezbate redefinirea rolului profesionistului contabil în cadrul unui grup de companii în deceniul digitalizării*

Keywords: Digital Economy; Management Accounting; Big Data; Data Analytics; Value Creation ; Digital Innovation

JEL Code: M41

1. Introducere

Tehnologia digitală ne schimbă viața. Strategia digitală a Uniunii Europene își propune să realizeze această transformare în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor, contribuind în același timp la transformarea Europei până în 2050 într-un continent neutru din punct de vedere climatic. Comisia este hotărâtă să facă în Europa deceniul digital (2020-2030). Europa trebuie să-și consolideze suveranitatea digitală și să-și stabilească propriile standarde. Astfel țările membre trebuie să acorde prioritate datelor, tehnologiilor și infrastructurii. Digitalizarea și

automatizarea proceselor vor deveni în scurt timp parte integrată a întreprinderilor pentru a putea rămâne competitive pe plan local și internațional.

Există o frenezie a digitalizării în lume, dar se pare că aceasta a ajuns în țara noastră cu o oarecare întârziere, în măsura în care suntem în urmă nu numai a Europei și a țărilor dezvoltate, ci și a țărilor din regiune. România se situează pe ultimul loc din cele 28 de state membre ale UE în cadrul Indicelui Economiei și Societății Digitale (DESI) pentru 2021. Figura nr. 1. Această situație este cauzată de progresele lente înregistrate în general, dar și de evoluțiile politice, întrucât în România au existat patru guverne diferite în ultimii trei ani. România înregistrează cele mai bune rezultate în dimensiunea Conectivitate, datorită utilizării ridicate a benzii largi de foarte mare viteză și disponibilității ample a rețelelor de foarte mare capacitate fixe, în special în zonele urbane. În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale de către întreprinderi, România se situează pe locul 26 între țările UE, cu mult sub media UE. 23% dintre întreprinderile din România fac schimb electronic de informații, în timp ce doar 8% utilizează platformele de comunicare socială (media UE: 25%).

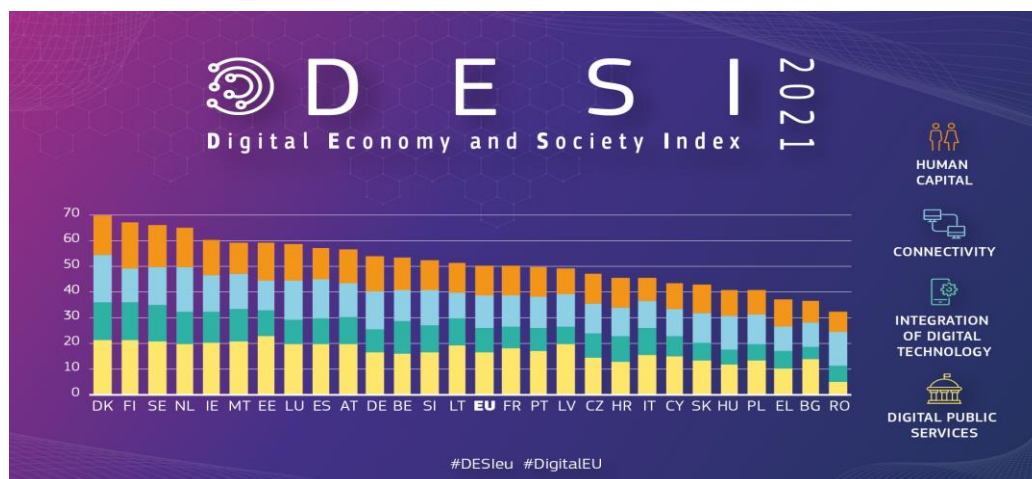

Figura nr. 1. Clasamentul pentru 2021 al Indicelui economiei și societății digitale DESI

Sursa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

La nivelul UE întreprinderile mari continuă să fie lideri în utilizarea tehnologiilor digitale: de exemplu, folosesc schimbul electronic de informații prin planificarea resurselor întreprinderii (ERP) și software cloud mult mai frecvent decât IMM-urile (80% respectiv 35% pentru ERP; și 48% față de 25% pentru cloud). Cu toate acestea, doar o fracțiune dintre întreprinderi utilizează tehnologii digitale avansate (14% Big Data, 25% AI și 26% Cloud). Aceste date indică faptul că stadiul actual al adoptării tehnologiilor digitale este departe de obiectivele Deceniului Digital; Ambiția UE pentru 2030 este ca 90% dintre IMM-uri să aibă cel puțin un nivel de bază de intensitate digitală, spre deosebire de valoarea de bază de 60% în 2020 și

ca cel puțin 75% dintre întreprinderi să utilizeze tehnologii digitale avansate în 2030. În prezent, doar o fracțiune de companii utilizează Big Data chiar și în câteva dintre țările cu cele mai bune performanțe.

Pentru securitatea cibernetică, în ianuarie 2019 a intrat în vigoare Legea nr. 362/2018 privind asigurarea unui nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și sistemelor informatice. În ceea ce privește serviciile publice digitale, în ultimii trei ani, România s-a clasat pe ultimul loc în rândul statelor membre ale UE.

2. Cercetare în digitalizare

Revizuirea literaturii sugerează că digitalizarea reprezintă o a doua fază tehnologică cu consecințe organizaționale profunde. Figura nr. 2.

	DIGITIZATION	DIGITILIZATION	DIGITAL TRANSFORMATION
Focus	Data conversion	Information processing	Knowledge leveraging
Goal	Change analog to digital format	Automate existing business operations and processes	Change company's culture, the way it works and thinks
Activity	Convert paper documents, photos, microfilms, LPs, films, and VHS tapes to digital format	Creation of completely digital work processes	Creation of a new digital company or transformation to a digital one
Tools	Computers and conversion/encoding equipment	IT systems and computer applications	Matrix of new (currently disruptive) digital technologies
Challenge	Volume Material	Price Financial	Resistance to change Human resource
Example	Scanning paper-based registration forms 	Completely electronic registration process 	Everything electronic, from registration to content delivery

Figura nr. 2. Digitizarea, digitalizarea și transformarea digitala revizuit prin cinci fațete
 Sursa: <https://www.infotoday.com/OnlineSearcher/Articles/Features/From-Digitization-Through-Digitalization-to-Digital-Transformation-129664.shtml>

Digitalizarea influențează practica contabilă într-o serie de moduri noi, dintre care trei fiind deosebit de semnificative. În primul rând, digitalizarea face ca limitele contabilității să devină din ce în ce mai evazive. În al doilea rând, digitalizarea conduce noi forme de relații de putere. În al treilea rând, digitalizarea ridică noi probleme legate de producerea de cunoștințe pentru luarea deciziilor. Aceste trei observații evidențiază întrebări cheie pentru cercetările în domeniu: Cum afectează digitalizarea limitele muncii contabililor și profesia contabilă în sine? Cum va afecta digitalizarea puterea relativă a diferiților actori organizaționali din companii și cine va determina modul în care digitalizarea este adoptată și implementată? Cum afectează digitalizarea producția de cunoștințe relevante pentru luarea deciziilor?

Digitalizarea crează în prezent o revoltă în realitatea organizațională (Horlach, 2016; Porter și Heppelmann, 2014) accentuat în domeniile finanțe și contabilitate (Bhimani și Willcocks, 2014). Din literatura de specialitate se observă că a existat un interes durabil pentru tehnologie în domeniul contabilitate (Granlund și Mouritsen, 2003). Criticii susțin că este nevoie de mai multe cercetări privind

impactul tehnologiei asupra contabilității, tehnologia fiind un organism dinamic (Prasad și Green, 2015) și impactul său asupra contabilității este, de asemenea dinamic. Digitalizarea afectează organizațiile în noi moduri, permite achiziționarea, colanționarea și utilizarea de noi tipuri de informații (Arnaboldi, 2017a), respectiv poate duce la reconfigurarea relațiilor de putere (Scott și Orlikowski, 2012) și presupune introducerea unor noi practici decizionale (Quattrone, 2016)

3. Progrese tehnologice în domeniul profesionistului contabil

Din punct de vedere istoric, activitatea profesioniștilor contabili a evoluat în conformitate cu evoluțiile IT (Granlund și Mouritsen, 2003). Granlund și Mouritsen (2003, p 78) susțin că „înca de la începuturile sale informația și tehnologia contabilă erau legate”. În literatură de specialitate găsim două faze tehnologice care au avut consecințe profunde pentru organizații. Prima fază a fost apariția sistemelor informatice computerizate (Graund și Mouritsen, 2003) care a modificat semnificativ modul de lucru în care operau organizațiile și contabilii. Aceste sisteme au fost introduse de-a lungul anilor 1960 și 1970 și au permis contabililor să înregistreze datele într-un mod mai detaliat și să producă analize mai precise. A doua fază a fost caracterizată de avansarea World Wide Web și a Sistemelor Informatice Integrate, acestea din urmă susțin contabilitatea de gestiune. La începutul anilor 2000 sistemele de planificare a resurselor întreprinderii (ERP) au fost subiecte în vogă în IT. Aceste sisteme ERP sunt sisteme orientate spre tranzacții și permit profesioniștilor contabili să furnizeze și să dobândească informații din întreaga organizație într-un mod mai eficient. A treia fază este în plină desfășurare în zilele noastre, care este denumită în mod obișnuit „digitalizare” (Karmi și Walter, 2015; Parviainen și colab., 2017)

4. Impactul digitalizării asupra activității profesionistului contabil

Profesionistul contabil ar trebui să joace un rol activ în abordarea oportunităților digitale și a schimbărilor corespunzătoare în modelele de afaceri și strategiile organizaționale. Acesta are multe implicații, profesioniștii contabili pe lângă dezvoltare și adaptarea noilor indicatori de performanță trebuie să combine modelul de afaceri tradițional cu cel digital. Abordările tradiționale de bugetare a capitalului sau controlul investițiilor ar putea fi inadecvate în contextul creșterii exponențiale ale produselor digitale. Întrebarea este: Ce părtiniri comportamentale pot fi atenuate -sau pot apărea- prin utilizarea tehnologiilor digitale? Raportarea datelor relevante dintr-o bază de date sigure și de încredere ar trebui să fie baza oricărei decizii. Crearea și menținerea unei astfel de sursă sigură de date este o responsabilitate de bază al profesioniștilor contabili, care este totuși contestată din ce în ce mai mult de categoria persoanelor care lucrează cu date precum și

departamentul IT. În verificarea pulsului de digitaizare Schäffer și Weber (2018b) constată că doar 50% din operatorii care lucrează cu date raportează Directorului Financiar sau Directorului economic. Altfel spus în jumătate dintre companii persoana responsabilă pentru calitatea datelor nu raportează persoanei care în mod tradițional este sursa sigură a companiei în ceea ce privește datele financiare – contabile și interpretarea acestora. Aceste noi rutine de informare poate duce la un mediu de raportare și prin consecință la luarea unor decizii mai descentralizate, care se bazează pe autoservire, poate schimba natura controlului și rolul profesionistului contabil (Director Financiar/Director economic). Utilizarea chat-boțurilor și a altor tehnici de automatizare a proceselor robotizate poate crea câștiguri de eficiență, dar necesită o guvernare solidă. Provocările sunt multiple la fel și oportunitățile cu care se confruntă profesioniștii contabili.

5. Necesitatea dezvoltării de noi competențe pentru profesionistul contabil

Având în vedere provocările menționate anterior pentru ca profesionistul contabil să creeze valoare în organizații are nevoie să dezvolte noi competențe. Dacă vorbim la nivel personal ar putea fi necesară o expertiză îmbunătățită în tehnologie și analiză, și în același timp, perspicacitatea afacerilor, gândirea analitică și alte competențe tradiționale nu ar trebui să se diminueze. La nivelul grupurilor de societăți funcția de profesionist contabil se va confrunta probabil cu o reducere a dimensiunii (norma întreaga) (Frey & Osborne, 2017; Schäffer 2017). Totuși acest lucru nu ar trebui să limiteze eficacitatea funcției, deoarece apar noi oportunități și noi roluri (Schäffer & Brueckner 2019). Nu este deloc surprinzător ca Schäffer și Weber (2016) au găsit dovezi empirice că Directorii Financiar și Profesioniștii Contabili din Germania se așteaptă din ce în ce mai mult ca funcția financiară din compania lor să se schimbe. Majoritatea funcțiilor financiare din cadrul grupurilor de societăți nu fac eforturi atât de avansate în digitalizare precum ar putea sugera retorica obișnuită a C-level. Implementarea digitalizării efective este încă la început, (Schäffer și Weber 2018b), jumătatea directorilor financiar au indicat că grupul de societăți al lor nu are o strategie de digitalizare pentru control, în timp ce 30% au raportat prezența unei strategii preliminare și doar 6% dintre companii mari au raportat o strategie de digitalizare. Doar 12% dintre respondenți consideră că investiția financiară a companiei lor în digitalizarea controlului este suficientă.

6. Digitalizarea fluxurilor de informații economice

Abundența surselor de informații noi, inovatoare, împreună cu schimbările tehnologice aduse de digitalizare în organizații, schimbă modelul de afaceri pentru marile corporații (Möller și colab., 2020). Când discutăm despre Big Data și analiza acestora, trebuie să luăm în considerare și tehnologiile emergente precum

Cloud Accounting, Blockchain, Automatizarea Proceselor Robotizate, Inteligența Artificială, Internetul Lucrurilor, care împreună în sinergia lor, transformă economia și industria (Hamilton 2021) și contribuie la redefinirea și extinderea rolului profesionistului contabil.

Cu cât organizațiile folosesc mai mult tehnologia digitală cu atât sunt generate date mai inovatoare care sunt disponibile pentru utilizare ulterioară. Evoluțiile în managementul de date nestructurate și semi-structurate permit organizațiilor să utilizeze mai inteligent o varietate de date din trecut și din prezent (Vásárhelyi și colab., 2015). Prin implementarea unei combinații de date structurate și nestructurate companiile pot obține mai multe informații valoroase decât dacă folosesc doar datele structurate (Richins și colab., 2018).

În ultimii 20 de ani, nevoia de a procesa seturi de date structurate și nestructurate din ce în ce mai mari, a schimbat modul în care datele sunt colectate și analizate. Sistemele convenționale de gestionare a bazelor de date și instrumentele software utilizate în mod obișnuit nu pot ține pasul cu capturarea, curățarea, manipularea și procesarea datelor într-un interval de timp tolerabil. Volumul mare de date necesită o serie de tehnologii și tehnici cu o nouă formă de integrare pentru a ajuta la dezvăluirea perspectivelor din aceste seturi de date variate și complexe (Bhimani și Willcocks 2014; Warren și colab., 2015; Appelbaum și colab. 2017; Ionescu 2019). Având în vedere contextul, Big Data poate fi descris printr-o serie de caracteristici cunoscute: volum mare, varietate mare, viteză mare, veridicitate nedeterminată (IBM 2012). Volumul își găsește corespondența în cantitatea și dimensiunea generate și stocate care determină valoarea și perspectiva potențială evidențiată de Andreassen (2020). Varietatea constă în tipul și natura surselor de date, fie semistructurate sau nestructurate, fie date incongruente, neuniforme de diferite surse, dimensiuni, forme și intrând neregulat (Vásárhelyi, 2015). Viteza simbolizează faptul că intrarea datelor este continuă și de obicei trebuie procesate destul de rapid pentru a obține rezultate valoroase. Reprezintă viteza schimbării la care datele sunt generate și procesate, datele fiind disponibile în timp real, în corespondență cu frecvența de generare, respectiv a manipulării, înregistrării și publicării așa cum este descris de Kitchin și McArdle (2016). Veridicitatea întruchipează certitudinea și fiabilitatea datelor, calitatea acestuia respectiv valoarea sa finală și dacă se poate baza pe acuratețea acestuia.

Analiza datelor sprijină luarea deciziilor eficace, economice și eficiente prin analiza seturilor de date mari prestabilite cu ajutorul diferitelor tehnici și tehnologii (Bhimani și Willcocks 2014). Analiza datelor include o mare varietate de tehnici precum: exploatarea datelor ceea ce analizează datele pentru a detecta modele și a fundamenta relațiile adică asocieri, secvențe și corelații; analiza textului sau a vocii pentru a extrage informații utile; analiza statistică pentru identificarea tendințelor și schimbărilor de comportament (Runker 2012). Așadar Big Data se referă la natura datelor (Arnaboldi și colab., 2017b) iar analiza datelor se referă la instrumentele utilizate pentru colectarea și analiza datelor mari. Analiza datelor mari se referă la

întregul proces de analiza a datelor folosind tehnologii precum Business Intelligence, Cloud Computing baze de date, vizualizarea cu diagrame, grafice si alte afisari ale datelor.

Recunoscând valoarea analizei datelor mari pentru a extrage informații utile (Warren si colab., 2015; ACCA 2016), companiile încep să folosească acesta ca o inovație esențială care permite accesul managerilor lor la informatii practice atât structurate cât și nestructurate legate la tendințele pieței sau la comportamentul clienților. În același timp, companiile trebuie să fie conștiente de cantitatea mare de informații care poate să ducă din cauza supraîncărcării de date la decizii proaste.

7. Interferențe profesionale în arena datelor mari si analiza datelor

Profesioniștii contabili nu sunt singurii profesioniști care ar putea asuma un rol mai proeminent în gestionarea datelor în cadrul grupurilor de societăți. Specialiștii în marketing, Data Scientist sau personalul din sector IT încep să folosească Big Data si pot asuma un rol mai important decât contabili. Toate profesiile menționate intra în categoria extinsă a profesiilor informaționale emergente (Vásárhelyi și colab., 2015; Furness 2019) și ar putea avea un rol sau ar putea sa fie interesați în domeniul surselor de date inovatoare. Orice reticența sau esec al profesiei de a urmări noi progrese în domeniul datelor lasă deschisă probabilitatea ca rolul profesionistului contabil să fie marginalizată în ceea ce privește luarea deciziilor, sectorul IT, sau specialiștii în marketing, de exemplu, jucând un rol mai important (Möller si colab., 2020).

În domeniul informației, există o tensiune între profesii (Abbott 1988); jurisdicțiile profesiei evoluează continuu și devin din ce în ce mai slab delimitate (Furness 2019) în manipularea și analiza datelor. Din cauza competiției, o profesie poate prelua atributele unei alte profesii sau pot da naștere mai multor forme de simbioză negociate (Abott 1988).

8. Oportunități pentru profesioniștii contabili

Profesia contabilă îmbrățișează noi surse de informații și tehnologii digitale (Moll si Yigitbasioglu 2019; Schmidt si colab. 2020) în încercarea sa de a fi promovată de la un rol de tehnician la un rol de „partener de afaceri” (Cockcroft si Russel 2018). Datele mari si analiza datelor oferă profesioniștilor contabili perspectiva de a trece la un rol strategic, proactiv, orientat spre viitor în afaceri (Warren si colab. 2015; Nielsen 2018) având și beneficii si riscuri. Profesioniștii contabili ar putea juca un rol activ în transformarea digitală a companiilor, prin a da sens datelor mari, reflectând asupra oportunităților de afaceri și provocând managementul cu cunoștințele lor de specialitate. Sarcinile profesionistului contabil se bazează pe date, astfel datele oferă contabililor oportunitatea de a-și revoluționa rolul într-o supervizare mult mai largă. Odată cu utilizarea tehnologiilor emergente

profesionistul contabil poate profita de oportunități pentru a-și extinde capacitățile în zona datelor mari și analiza acestora, trebuie să lege teoria și conceptele cu cunoștințele existente și să le aplice în lumea reală, în contextul digitalizării. (Richins și colab. 2018; Schmidt și colab. 2020). Echiparea cu noi instrumente și procese inovatoare profesionistul contabil crează valoare în companii (Dilla și colab. 2010, IBM 2013). Profesionistul contabil nu se va mai limita la instrumentele de rutină de analiza a foilor de calcul, acesta va transforma analiza contabilă într-un suport decizional mai strategic.

9. Provocări pentru profesioniștii contabili

Abilitățile de analiză a datelor constă în capacitatea de a utiliza prin procesare, verificare și analiză, tehnici de interogări multiple, limbaje scriptate sau interpretate cum ar fi SQL sau Python și instrumente statistice avansate pentru analiza exploratorie a datelor, pentru dezvoltarea de modele predictive prin sustragerea datelor, în scopul identificării tiparelor, relațiilor și analiza textului și a vocii (Bhimani și Willcocks 2014). Exploatarea datelor mari implică un amestec de abilități în trei domenii ample: abilități statistice, pentru a construi algoritmi și a înțelege robustețea modelelor; abilități de date și tehnologie, pentru extragerea și implementarea datelor; și cunoștințe de domeniu, pentru formularea întrebărilor potrivite pentru a obține perspective din analiză (Brands și Holtzblatt 2015). Profesionistul contabil are instrumente pentru analiză din trei perspective diferite: interferență, predicție și asigurare. Deducerea este îmbunătățită prin creșterea suportului decizional prin conformitate, raportare reglementată, raportare narativă și costuri bazate pe activități. Puterea de predicție este sporită prin îmbunătățirea procesului de detectare a noilor produse, precum și a tendințelor segmentelor (Scneider și colab. 2015; Appelbaum și colab 2017). Asigurarea este îmbogățită printr-o capacitate mai remarcabilă de a identifica decalaje de performanță (Scneider 2015).

10. Concluzii

Digitalizarea presupune ca profesioniștii contabili să furnizeze date de înaltă calitate și de încredere, pentru a oferi suport în luarea deciziilor manageriale. Trebuie să adopte o reacție foarte rapidă pentru transformările zilnice, și totodată să nu uite de securitatea datelor GDPR și securitatea cibernetică. Vom avea nevoie de mai puțină teorie și mai multă practică. Ca să înțelegem digitalizarea proiectată în profesia noastră în primul rând trebuie să avem o vedere în ansamblu a lumii industriale 4.0, să înțelegem mecanismul sau să vedem foarte clar conexiunile între ele. Poate fi de așteptat să fie incluse mai multe date generate din extern, care sunt asociate cu riscuri legate de veridicitate și reprezentativitate. Această tensiune cere profesioniștilor contabili să înceapă să analizeze încrederea informațiilor. Apar

noi dileme etice atunci când contabilii trebuie să-și exercite scepticismul profesional (IESBA, 2018) în evaluările lor privind ipotezele și calitatea intrărilor în procesele digitale. Astfel de dileme analitice și etice dau naștere la nevoia de a prezenta niveluri ridicate de competențe digitale, contabilii s-ar putea să nu aibă pregătirea necesară. În același timp profesioniștii contabili pot juca un rol crucial în procesul de proiectare a implementărilor tehnologice, deoarece aceștia sunt principalii deținători de cunoștințe vitale de afaceri.

Referințe bibliografice

- Abbott, A. (1988). *The system of professions: An essay on the division of expert labor*. University of Chicago Press.
- ACCA, Fauna & Flora International and KPMG (2015) Natural capital and the accountancy profession: applying traditional skills to new thinking and practice.
- Adriana Tiron Tudor, Delia Deliu, Big Data's Disruptive Effect on Job Profiles: Management Accountants' Case Study, Article in Journal of Risk and Financial Management · August 2021
- [Alnoor Bhimani](#), [Leslie Willcocks](#), Digitisation, 'Big Data' and the transformation of accounting information, Taylor & Francis Online,
- Arnaboldi, Michela, Cristiano Busco, and Suresh Cuganesan. 2017a. Accounting, accountability, social media and big data: Revolution or hype? *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 30: 762–76.
- Bakker P. (2012) Accountants Will Save the World. Speech at The Prince's Accounting for Sustainability Forum on December 13, 2012.
- Horlach Bettina, Drews Paul, Schirmer Ingrid (2016), „Bimodal IT: Business-IT alignment in the age of digital transformation”
- Heppelmann James, Porter Michael (2014), “How smart, connected products are transforming competition” *Harvard Business Review*, November 2014, Volume 92, Number 11.”
- Inna Makarenko, Alex Plastun The role of accounting in sustainable development, *Accounting and Financial Control*, 1(2), 4-12
- Gärtner, Bernhard, and Martin R.W. Hiebl. 2018. Issues with Big Data. In *The Routledge Companion to Accounting Information Systems*. Edited by Martin Quinn and Erik Strauß. New York: Routledge.
- Griffin, A. Paul, and Arnold M. Wright. 2015. Commentaries on Big Data's Importance for Accounting and Auditing. *Accounting Horizons* 29: 377–79.
- IBM. 2012. The Four V's of Big Data. In *Big Data & Analytics Hub*. Armonk: IBM.
- IBM. 2013. Descriptive, predictive, prescriptive: Transforming asset and facilities management with analytics. In *Thought Leadership White Paper*. New York: IBM Corporation.
- Schneider, P. Gary, Jun Dai, Diane J. Janvrin, Kemi Ajayi, and Robyn L. Raschke. 2015. Infer, predict, and assure: Accounting opportunities in DA. *Accounting Horizons* 29: 719–42.
- Vasarhelyi, A. Miklos, Alexander Kogan, and Brad M. Tuttle. 2015. Big Data in Accounting: An Overview. *Accounting Horizons* 29:381–96.

Quattrone, Paolo. 2016. Management accounting goes digital: Will the move make it wiser? *Management Accounting Research* 31: 118–22.

Möller, Klaus, Utz Schäffer, and Frank Verbeeten. 2020. Digitalization in management accounting and control: An editorial. *Journal of Management Control* 31: 1–8.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

<https://www.infotoday.com/OnlineSearcher/Articles/Features/From-Digitization-Through-Digitalization-to-Digital-Transformation-129664.shtml>

STUDIUL FACTORILOR DETERMINANȚI AI RISCULUI PENTRU ÎNTRINDERILE DIN SECTORUL DE ACTIVITATE FARMACEUTIC

STUDY ON THE RISK FACTORS OF ENTERPRISES IN THE PHARMACEUTICAL SECTOR

Emanuela-Diana VASVARY

Masterand, Universitatea din Oradea – Facultatea de Științe Economice
e-mail: vasvary.emanueladiana@student.uoradea.ro

***Abstract:** The paper analyzes risk factors in the context of the pandemics for the top 5 companies engaged in the production of the vaccine against COVID-19. We compared the rates calculated for a period of 3 years before and after the event in order to evaluate the impact of the investment in this new cure. The early stage of the development prevents us from drawing a final conclusion, however the profitability did not increase due to the vaccine sales.*

Keywords: pharma; risks; R&D; liquidity; solvability; profitability

JEL Code: G320; G330; M400

1. Introducere

Lucrarea de față este motivată de speculațiile pe tema implicațiilor financiare ale pandemiei COVID-19 asupra sectorului farmaceutic, prin extinderea și particularizarea studiilor în materie asupra principalilor producători ai vaccinului profilactic contra acestei afecțiuni.

Scopul principal al acestui studiu a fost de a cerceta influența investiției în dezvoltarea vaccinului asupra rezultatelor celor cinci producători, prin prisma riscului financiar pe care aceasta îl comportă.

În primul rând am dorit ilustrarea efectului pe care l-a avut vaccinul asupra vânzărilor și profitului entităților analizate. Pentru a evidenția potențialele riscuri am analizat ratele relevante: cele de lichiditate și solvabilitate, precum și ratele de rentabilitate: comerciale, financiare (ROE), a activelor (ROA) și nu în ultimul rând cea a capitalului investit în cercetare și dezvoltare (Maverick 2021).

Întrucât datele post-pandemie (de după izbucnirea acesteia) se limitează la un singur an, am decis restrângerea studiului la o perioadă de 3 ani: 2018-2020. Am

utilizat datele raportate de companii în situațiile lor financiare coroborate cu cele de pe site-urile financiare specializate.

2. Aspecte teoretice privind riscul companiilor din sectorul farmaceutic

Sectorul farmaceutic este unul intensiv din punct de vedere al capitalului și puternic regularizat. În privința riscurilor cu care se confruntă în general producătorii de medicamente, acestea nu diferă fundamental față de cele ale altor entități economice din sectorul productiv. Riscurile financiare sunt cele obișnuite: riscul de piață, riscul de lichiditate și riscul de credit. Riscurile operaționale materiale sunt însă specifice și pot fi sintetizate în următoarea listă neexhaustivă:

- riscul de descoperire (riscul cu care se confruntă companiile dependente parțial sau total de descoperirea de noi medicamente), precum și concurența crescândă din partea produselor farmaceutice generice;
- riscuri legate de proiectarea și execuția studiilor clinice și aprobarea medicamentelor: riscul de dezvoltare (riscul ca descoperirile de medicamente care intră în dezvoltare să nu ajungă pe piață și să devină medicamente viabile comercial);
- riscuri legate de prețuri, rambursare și acces la piață precum și riscurile de conduită în vânzări și practicile comerciale globale: riscurile semnificative de marketing (previziunile de vânzări nu vor fi îndeplinite, poziționarea unui medicament poate să nu fie corectă sau optimă și forța de vânzări să nu funcționeze adecvat);
- riscuri legate de creșterea așteptărilor consumatorilor și dificultăți în gestionarea sănătății mărcii, dar și legate de calitatea medicamentelor și de fraude farmaceutice;
- riscurile din partea terților și ”cuartilor” (a patra mână), în special riscurile legate de întreruperea lanțului de aprovizionare;
- riscurile legate de cererea redusă de medicamente eliberate pe bază de rețetă; la care se adaugă riscuri general valabile pentru orice companie:
- provocări în străinătate, inclusiv riscurile legate de expunerile geopolitice, probleme juridice și de conformitate; și
- riscuri privind încălcările confidențialității datelor și alte amenințări la adresa securității cibernetice.

Se remarcă însă, în opoziție cu riscurile reputaționale, oportunitatea rezultată din reputația pozitivă dobândită de sectorul producției farmaceutice ca urmare a lansării în cursa de producere a unui vaccin contra COVID-19.

3. Studiu de caz

Studiul se axează asupra a 5 dintre companiile care s-au lansat în anul 2020 în producerea unui vaccin împotriva virusului SARS-Cov2, cele ale căror produse au fost utilizate în cadrul campaniei de vaccinare pe teritoriul României. Acestea sunt:

- Astra Zeneca Plc (AstraZeneca, simbol: AZN) - specializare biofarmaceutică,
- Johnson & Johnson (J&J, simbol: JNJ) – farmaceutică (producător general),
- alianța formată de Pfizer Inc. (Pfizer, simbol: PFE) - biofarmaceutică, BioNTech SE (Biopharmaceutical New Technologies, simbol: BNTX) - imunoterapie, și Shanghai Fosun Pharmaceutical (Group) Co., Ltd), și
- Moderna, Inc. (Moderna, simbol: MRNA) - biotehnologie.

Primele trei sunt producătoare de medicamente (generale), pe când ultimele două sunt specializate în biotehnologie.

Toate cele cinci entități sunt cotate la bursă. O observație privind cotarea bursieră este că cele trei companii farmaceutice tradiționale se situează în categoria mega-mega a celor mai mari capitalizări de piață (> 80 mld. USD), pe când cele două companii biotehnologice se încadrează în nivelul imediat următor al mega capitalizării de piață (20-80 mld. USD), acestea înregistrând creșteri uriașe (de peste 5 ori) a valorii de piață în urma anunțului intrării lor în cursa pentru producerea vaccinului. Acestea din urmă, împreună cu AstraZeneca, care este dublu-listată (având acțiunile tranzacționate inclusiv pe London Stock Exchange - LSE), sunt cotate pe bursa de valori Nasdaq, care se caracterizează prin prezența întreprinderilor inovatoare, cum sunt cele din domeniul biotehnologiei. Oferta publică inițială a avut loc, pentru amândouă în anul 2019, cu un an în urmă față de debutul pandemiei de COVID 19. AstraZeneca este listată din anul 2006. Pfizer și J&J sunt companii cu tradiție la bursă, fiind cotate încă din anul 1944 pe bursa din New York, NYSE (New York Stock Exchange), cu precizarea că Pfizer este de asemenea cotate și pe LSE.

În ceea ce privește structura societăților analizate, cele două companii mai mici, BioNTech și Moderna, funcționează ca un singur segment operațional.

Cele două companii junioare își obțin veniturile integral (sau aproape integral) din vânzarea vaccinurilor:

- Moderna: – 25% (199.9 mil. USD / 803 mil. USD vânzări totale)
- BioNTech: – 56% (270,5 mil. EUR / 482,3 mil. EUR - echivalentul a 325,3 mil. USD din total 551 mil. USD)

Moderna își derivă veniturile din subvenții, venituri din colaborări și vânzări de produse, cele din urmă reprezentând vânzările din vaccin, întrucât deține un singur produs comercial, vaccinul mRNA-1273.

BioNTech își împarte veniturile în venituri din cercetare & dezvoltare și venituri comerciale, printre care se găsește și cel de vaccinuri. Astfel 63% sunt venituri comerciale, restul de 37% din cercetare & dezvoltare.

Se remarcă dependența de vaccin în ambele cazuri, ceea ce prezintă un potențial risc, precum și cea a BioNTech de Pfizer (10% din venituri provenind de la Pfizer). Pfizer este organizată tot ca un singur segment operațional, însă își prezintă structura vânzărilor după principalele arii terapeutice, împărțindu-le pe segmentele sănătatea consumatorului, farmaceutic și dispozitive medicale. În cadrul segmentului biofarmaceutic, vaccinurile dețin o pondere de 16%.

Johnson & Johnson are o structură asemănătoare, cuprinsă din segmentul sănătatea consumatorului, segmentul biofarmaceutice și segmentul medicamente patentate și generice. În cadrul segmentului farmaceutic, medicamentele contra bolilor infecțioase dețin 4% din totalul vânzărilor, iar segmentul imunologie deține 18%.

AstraZeneca are o împărțire pe categoriile: alte medicamente și Covid-19 (reprezentând 10% din vânzări), precum și alte arii terapeutice, suprapunându-se în mare parte cu cea a celor două companii prezentate anterior.

Vaccinurile contra COVID-19 reprezintă în anul 2020 o porțiune neglijabilă din vânzări pentru fiecare dintre companiile mari:

- AstraZeneca: – 0.01% (2 mil. USD / 25,890 mil. USD total)
- Pfizer: – 0.37% (154 mil. USD / 41.908 mil. USD total)
- J&J: – estimare 2.5 mld. USD în 2021 (3% din vânzări pe 2020)

Pentru producerea vaccinului companiile s-au bazat în mare parte pe subvenții guvernamentale, dar și din alte surse, și mai puțin pe credite bancare. Astfel, pentru finanțarea vaccinului, companiile au primit subvenții în valoare de:

- AstraZeneca – 222 mln USD (%)
- BionTech – 239 mil. EUR (~287 mil. USD) (%)
- Pfizer – - mln USD (- %)
- J&J – - USD (- %)
- Moderna – 528,905 mln USD (66% din venituri), dintre acestea, 522 mil. USD subvenții din partea BARDA (Biomedical Advanced Research and Development Authority), iar 7.2 mil. USD din alte surse.

Pentru AstraZeneca, subvențiile guvernamentale generale se împart în 161 mil. USD și 253 mil. USD impozit amânat, totalizând 415 mil. USD.

Cheltuielile cu cercetarea-dezvoltarea în anul 2020, prezentate în corelare cu tehnologia de producere a vaccinului, au fost după cum urmează:

- AstraZeneca (vectori adenovirali) - 5,991 mil. USD
- Biontech (mRNA) - 645 mil EUR (~775,8 mil USD)
- Pfizer (mRNA) - 9,405 mil. USD
- J&J (vectori adenovirali) - 9.563 mil USD - segmentul Farmaceutic
- Moderna (mRNA) - 1.370 mil. USD din care 707 mil. USD pt. vaccinuri profilactice.

În analiza ratelor privind profitabilitatea și bonitatea financiară, am ținut cont de particularitățile sectorului, anterior prezentate, cât și de modul de finanțare al investiției. Analiza s-a realizat individual pentru fiecare companie constatându-se o dificultate în comparația între ele, datorită ordinelor de mărime diferite, precum și a structurii de finanțare diverse, bazată majoritar pe subvenții în unele cazuri. Aceasta din urmă a determinat și excluderea analizei levierului din studiu, deși s-a păstrat rata rentabilității activelor (ROA) pentru a putea fi comparată cu ROE. Modelul din tabelul 1 este adaptat din alte modele din literatura de specialitate (Pușcașu 2018, Iuga 2005):

Tabelul nr. 1 Evoluția principalilor indicatori ai performanței producătorilor de vaccin COVID-19 în perioada 2018-2020 – cifrele absolute în mil. USD

	Evoluție cifră de afaceri	Rata rentabilității C&D (PNE ³ /Ch C&D)	Rata rentabilității comerciale PNE/CA	Rata rentabilității financiare, ROE, PNE/KPR	Rata rentabilității activelor, ROA, PNE/AT	Rata lichidității curente AC/PC	Rata solvabilității generale AT/DT
Astra Zeneca							
2018-2020	20%	51%	24%	57%	39%	12%	0.4%
2019-2020	9%	79%	55%	113%	136%	15%	-0.5%
2018	22,090	0.57	0.16	0.16	0.03	0.13	1.30
2019	24,384	0.48	0.13	0.12	0.02	0.12	1.30
2020	26,617	0.86	0.20	0.25	0.05	0.14	1.31
J&J¹							
2018-2020	12%	-13%	0%	23%¹	-16%	-4%	-5%
2019-2020	8%	-8%	-1%	75%	-12%	2%	-2%
2018	40,734	1.86	0.24	4.03	0.10	0.51	1.64
2019	42,198	1.77	0.24	2.83	0.10	0.47	1.61
2020	45,572	1.62	0.24	4.96	0.08	0.48	1.57
Pfizer							
2018-2020	3%	-12%	1%	109%	-11%	-25%	2%
2019-2020	2%	-8%	0%	-35%	-36%	20%	6%
2018	40,825	1.48	0.29	0.06	0.07	0.52	1.67
2019	41,172	1.40	0.29	0.18	0.10	0.33	1.61
2020	41,908	1.30	0.29	0.12	0.06	0.39	1.7
BionTech							
2018-2020	278%	107%	53%⁴	2301%	109%	-26%	45%
2019-2020	344%	103%	90%	666%	103%	-5%	-7%
2018	145.69	-	-	-	-	1.14	1.69
2019	124.01	-	-	-	-	0.89	2.62
2020	550.82	0.02 ⁵	0.03 ⁵	0.62 ⁵	0.01 ⁵	0.84	2.45
Moderna²							
2018-2020	495%	39%	68%⁴	-16%	48%	2%	-66%

2019-2020	1234%	49%	89%	34%	69%	6%	-60%
2018	135.07	-	-	-	-	0.89	4.54
2019	60.21	-	-	-	-	0.86	3.83
2020	803.40	-	-	-	-	0.91	1.54

Sursa: calcule proprii pe baza datelor culese din Rapoartele Anuale

¹ Reprezintă datele pentru segmentul operațional Farmaceutice

² În anul 2018 și 2019 nu au existat vânzări comerciale

³ Profit din exploatare obținut până la calculul dobânzilor (utilizat de obicei pentru levier)

⁴ BioNTech și Moderna nu au obținut profituri, nici operaționale, nici nete, dar au înregistrat o scădere a pierderilor, iar în unele cazuri o apreciere a ratelor de rentabilitate, calculate însă în funcție de profitul net pentru BionTech.

⁵ BioNTech a obținut profit net în anul 2020 datorită facilităților fiscale.

Rentabilitatea comercială a fost inclusă deoarece exprimă cel mai bine câștigul realizat din vânzări. S-a ales rentabilitatea financiară (ROE) întrucât reprezintă interesul acționarilor, spre deosebire de rentabilitatea capitalului investit de creditorii (ROIC) care reprezintă interesele creditorilor, în acest caz neexistând investiții majore prin împrumuturi de la bănci (cu excepția Pfizer). Rentabilitatea economică ține seama de capitalul investit, format din capitaluri proprii și datorii financiare, de aceea nu a fost nici ea considerată relevantă pentru studiul de caz. În schimb a fost inclusă rata de rentabilitate economică a activelor (ROA), care înlocuiește capitalurile permanente cu valoarea activelor (s-a folosit activul total). Toate companiile analizate au prezentat o creștere a cifrei de afaceri între anii 2018-2020, însă aceasta a fost mai redusă pentru intervalul 2019-2020 în cazul celor 3 mari companii: AstraZeneca, J&J și Pfizer. În cazul celor două companii mai mici din domeniul biotehnologiei, BioNTech și Moderna, evoluția a fost mai accentuată între 2019 și 2020, în principiu datorată unor reduceri a vânzărilor în anul 2019, urmate de un boom în anul 2020, când cifra de afaceri a crescut de 4, respectiv 13 ori.

Datorită faptului că BioNTech și Moderna nu au atins încă pragul de rentabilitate, acestea nu se bucură de profitabilitate. Doar BionTech a depășit acest prag în anul 2020, obținând profit net, datorat însă unor artificii fiscale. Chiar și așa ratele rentabilității comerciale și a cercetării-dezvoltării, sunt minimale, 20, respectiv 30 dolari la 1.000 dolari investiți. Rentabilitatea capitalului este însă mai bună, situându-se la 620 dolari la 1.000 dolari pentru capitalurile proprii investite. Pentru fiecare dolar investit în active s-a obținut 0.01 dolari profit.

Pentru cele trei mari companii, evoluțiile ratelor de rentabilitate au fost mai rapide între 2019-2020 decât pe ansamblul perioadei analizate, 2018-2020, datorată tot scăderii ratelor în anul 2019 și evoluției mai accentuate a valorilor de la numitor.

Rata de rentabilitate a cercetării-dezvoltării a evoluat negativ pentru Johnson & Johnson și Pfizer, scăzând cu -13%, respectiv -12%, între 2018-2020, chiar dacă valoarea absolută a fost pozitivă. Doar AstraZeneca a avut o creștere a acestei rate

cu 51% în perioada analizată. În anul 2020 s-a obținut un profit de 1.620 de dolari la 1.000 dolari cheltuiți pentru cercetare-dezvoltare de către J&J, 1.300 de dolari de către Pfizer și 860 de dolari de către AstraZeneca, justificându-se cheltuielile în acest sens, ținând cont de faptul că dezvoltarea unui produs farmaceutic nou depinde de inovații și tehnologii noi. Cheltuielile cu dezvoltarea au crescut mai rapid decât profiturile operaționale, influențând stagnarea evoluției ratei.

Rata rentabilității activelor a fost și ea în scădere pentru Johnson & Johnson și Pfizer pentru aceeași perioadă și în creștere cu 39% pentru AstraZeneca, valorile absolute fiind însă minime: 50 USD/1.000 USD investiți (AstraZeneca), 80 USD (J&J) și 60 USD (Pfizer) în anul 2020. Activele totale au avut o evoluție mai redusă decât evoluția profiturilor din exploatare, excepție făcând Johnson & Johnson pentru care au fost mai rapide, influențând viteza evoluției ratei.

Rata rentabilității comerciale a stagnat pentru Johnson & Johnson și Pfizer în fiecare dintre anii analizați, evoluțiile în dinamică fiind minime, de ordinul a +/- 1%, pe când pentru AstraZeneca au existat fluctuații substanțiale care au determinat o evoluție de 24% de-a lungul întregii perioade. Profiturile au fost de 0.20, 0.24 și 0.29 de dolari respectiv pentru fiecare dolar cifră de afaceri, în anul 2020, pentru AstraZeneca, J&J și Pfizer, în aceeași ordine. Profiturile operaționale au crescut mai rapid decât cifra de afaceri, excepție făcând Johnson & Johnson pentru care au scăzut atât la nivelul segmentului farmaceutic, cât și la nivel de grup, influențând pozitiv evoluția ratei în primul caz.

Evoluția ratei rentabilității financiare a progresat pentru toate cele 3 companii mari, fiind mai rapidă pentru întreg intervalul pentru Pfizer, deoarece în intervalul 2019-2020 această evoluție a fost în scădere cu -35% pentru companie. Cea mai ridicată rentabilitate financiară este din 2020, de 4.96 pentru segmentul farmaceutic al J&J. Capitalurile proprii au avut o evoluție mai lentă decât profiturile din exploatare, impulsivând rapiditatea evoluției ratei rentabilității financiare.

Rata lichidității curente și a solvabilității generale a avut o evoluție mai lentă per ansamblul perioadei analizate, exceptând cea a AstraZeneca și BioNTech, în cazul celui de al doilea indicator.

Rata lichidității curente a fost selectată datorită faptului că ține cont de capitalurile proprii, în lipsa unor datorii curente semnificative, fiind în acest sens mai potrivită decât rata lichidității relative sau cea a lichidității rapide care exclude stocurile (dată fiind specializarea materiile prime mai puțin probabil sau ușor de valorificat). Rata solvabilității generale a fost considerată mai adecvată pentru a ilustra pericolul insolvabilității întrucât ține cont de datoriile totale, inclusive eventuale dobânzi, pe când cea patrimonială și cea financiară se axează pe împrumuturi pe termen lung, respective datorii financiare, ori finanțarea vaccinului s-a realizat în mare parte prin subvenții ce nu necesită returnare, independent de alte surse de capital pentru fabricarea altor produse din cadrul ofertei companiilor.

Lichiditatea curentă are în anul 2020 o rată situată sub valoarea minimă de 1 și cea optima de 1,2, indicând o situație riscantă pentru companii, deși celelalte rate de

lichiditate neilustrate în tabel, se încadrează în limite acceptabile. Aceasta indică un flux de numerar îndreptat spre investițiile în vaccin, în condițiile în care celelalte proiecte ale companiilor au fost încetinite pe fondul pandemic general.

Rata solvabilității generale s-a plasat sub intervalul optim 3-4, indicând risc de insolvabilitate (însă acesta ar fi de interes doar pentru creditorii). Solvabilitatea financiară, neilustrată în tabel, este peste nivelul acceptabil al ratei de 2, indicând capacitate de plată.

Putem concluda că investiția în vaccin a însemnat asumarea unor riscuri mai mari decât în cazul unei investiții în condiții normale. Pentru Moderna, și chiar și pentru BioNTech, aceasta a presupus jucarea asului din mânecă: profitarea de o oportunitate favorabilă creată de pandemie pentru testarea tehnologiilor dezvoltate de către acestea în domeniul biotehnologic. Lansarea vaccinului a determinat și o viziune optimistă din partea investitorilor la bursă privind viitorul financiar al companiilor, impulsionând creșterea valorii lor de piață.

4. Concluzii

Nu se poate oferi încă un răspuns concret în privința impactului pozitiv al vânzării vaccinului anti COVID-19 asupra profitabilității companiilor mici. Vânzările au crescut datorită producției vaccinului, însă firmele nu au înregistrat încă profit, fiind istoric în pierdere încă de la înființare. Companiile mari însă nu au avut încă de câștigat de pe urma vânzărilor vaccinului, datorită ponderii infime în totalul vânzărilor, și acestea afectate la rândul lor datorită pandemiei la alte categorii de produse și în unele segmente operaționale, la care se adaugă faptul că vânzările au demarat de abia la sfârșitul anului 2020.

Referințe bibliografice

- Coroiu-Mociar, S. (2021), *Gestiunea Riscurilor Financiare*, Note de curs, Universitatea din Oradea
- Iuga, I. (2005) Identificarea expunerii la risc a unei societăți comerciale, *Analele Universitatii din Oradea. Stiinte Economice*, XIV, Secțiunea – Finanțe, Contabilitate și Bănci, pp.361-364
- Maverick, J.B. (2021) Key Financial Ratios for Pharmaceutical Companies, <https://www.investopedia.com/articles/financial-analysis/090616/key-financial-ratios-pharmaceutical-companies.asp>, accesat Octombrie-Noiembrie 2021
- Movilă, I. (2019) Metode de analiză a riscului financiar al întreprinderii în condițiile incertitudinii, Conferința Tradiție și inovare în cercetarea științifică, Ediția a 8-a: *Materialele Colloquia Professorum din 12 oct. 2018*, Universitatea de Stat "Alec Russo", Bălți, Moldova, pp. 159-162
- Pușcașu, A.M., Raicu, E.-L. (2018) Analiza fezabilității deciziei de investire într-un produs nou pe piața farmaceutică din România. Studiu de caz: Antibiotice Iași, *Colecția de working papers ABC-ul Lumii Financiare*, nr. 6, pp.

Sabău-Popa, C.D. (2021), Strategii și politici financiare, Note de curs, Universitatea din Oradea

Astra Zeneca, Raport Anual și Formular 20-F 2020, <https://www.astrazeneca.com/>

BioNTech SE Formular 20-F 2021, <https://biontech.de/>

Johnson & Johnson Formular 10-K 2020, <https://www.jnj.com/>

Moderna, Inc Formular 10-K, <https://www.modernatx.com/>

Pfizer Inc. Formular 10-K, <https://www.pfizer.com/>

TEHNICI DE FUNDRAISING

FUNDRAISING TECHNIQUES

Otilia-Alina VENTER

Masterand, Universitatea din Oradea– Facultatea de Științe Economice
e-mail: venterotilia7@gmail.com

***Abstract:** In 2021, given the pandemic context of COVID-19, the economic collapse is inevitable, including due to rising inflation from one month to another, at least in Romania, rising consumption, bankruptcy of businesses drastically affected by pandemic restrictions, rising unemployment rate etc. This perspective is unfavorable for fundraising activities. Because, a donation is a passive investment, which by definition will not produce profit. If people are afraid of economic crises, they will invest in assets, or do nothing with their savings. In this sense, the aim of the paper is to identify the efficiency of fundraising campaigns in the online environment.*

Keywords: fundraising; techniques; donations; pandemic;

JEL Code: L30, N30

1. Introducere

În România sunt sute de organizații non-profit, și chiar și mai multe cazuri sociale, care necesită donații. De cele mai multe ori, oamenii nu realizează cât de mult au alți oameni nevoie de ajutorul lor, fiind mult prea preocupați de bunăstarea proprie. Dar, doar pentru că nu le vedem, nu înseamnă că ele nu există. În ultimii ani le vedem tot mai des, și asta datorită mediului online.

Tehnicile de fundraising s-au dezvoltat eficient în ultima perioadă în și prin: mediul online. Au reușit să atragă atenția donatorilor prin instrumente site-uri web, rețele de socializare, aplicații cu scop comercial sau de altă natură.

Creșterea importanței fundraisingului se face pe seama: beneficiarilor, campaniilor, instrumentelor, mediilor și sumelor colectate.

În primul rând, o cauză principală a creșterii importanței fundraisingului și a numărului de instrumente din mediul online este contextul anilor 2020-2021, și și anume, pandemia COVID-19.

Pandemia a început în luna martie 2020 și a schimbat fundamental societatea și economia în România. A avut efecte predominant negative datorate în special

restricțiilor și reglementărilor privind circulația și accesul în diverse instituții, dar și privind organizarea de evenimente și orice fel de activități care au presupus adunările de persoane. În ceea ce privește campaniile de donații, mediul online a fost un prilej spre o piață vastă și nouă de donatori.

În al doilea rând, o altă cauză a creșterii importanței fundraisingului și a numărului de instrumente din mediul online este ușurința și costurile mai reduse prin care o campanie de donații se poate realiza în mediul online, spre deosebire de mediul offline/ fizic. Desigur că, în acest context, se poate să nu fie la fel impactul emoțional asupra donatorilor, așa cum era în cadrul organizărilor de evenimente cu scopul strângerilor de fonduri.

2. Noțiuni teoretice de fundraising

Termenul de fundraising provine din limba engleză. Tradus în limba română el semnifică „strângere de fonduri” și este un termen utilizat pentru a defini „activitatea de a convinge oameni și companii să dea bani pentru ceva” (Cambridge Dictionary, 2021). În mare parte termenul este folosit în sectorul social, dar se practică și în sectorul economic al afacerilor care urmăresc obținerea de profit (de exemplu: înființarea unui startup printr-o acțiune de fundraising). Acțiunea de fundraising, în final, este modul prin care o organizație își îndeplinește misiunea.

John Mutz în ‘Fundraising for Dummies’ afirmă că „Oamenii nu dau (bani) pentru cauze. Oamenii dau (bani) oamenilor cu cauze” (Mutz and Murray, 2005). Importantă este „povestea” din spatele oricărei acțiuni de strângere de fonduri, pentru că, în cele mai multe situații se face apel la comportamentul emoțional al oamenilor, și mai puțin la cel rațional.

Abordând acest termen, trebuie să înțelegem complexitatea din spatele lui. În mod cert, această activitate necesită resurse (Bray, 2010):

- Umane din cadrul organizației: director executiv, consiliul de administrație, consiliul consultativ, personal de dezvoltare, voluntari, consultanți și contractori;
- Tehnologice și echipamente: spațiu de birou și echipamente, echipamente de telecomunicații, ș.a;
- Vocaționale, și aici mă refer la aptitudini: interes pentru oameni, abilități de scriere, profil de fundraiser.

Înainte de a continua, este imperativă definirea următorilor termeni pentru aprofundarea subiectului principal și pentru o scurtă trecere în revistă a unor elemente componente ale subiectului:

- Filantropie= acțiunea de binefacere în folosul omenirii; acțiunea voluntară pentru interesul public.
- Donație= un bun material transmis fără a aștepta ceva în schimb.
- Voluntar= persoană care în mod conștient, voit și gratuit întreprinde acțiuni în folosul altora.

- Înzestrare financiară= o structură legală pentru gestionarea și, în multe cazuri, perpetuarea pe termen nelimitat, a unui fond de investiții financiare, imobiliare sau alte investiții pentru un scop specific, în conformitate cu voința fondatorilor și a donatorilor săi (Wikipedia).
- Bază de donatori= o listă cu contribuitorii pregătită cu un anumit scop (Tempel, 2016).

3. Reguli de bază în activitatea de fundraising

Mergând mai departe în orice campanie de fundraising trebuie respectate trei reguli fundamentale, pentru o eficiență cât mai bună acțiunilor, astfel încât organizatorii/voluntarii trebuie (Heyman, 2016):

- ❖ Să ceară bani. Organizațiile/ persoanele fizice trebuie mai întâi să găsească oameni sau companii cărora le pasă de cauza pentru care respectivii „luptă”. O cauză care este susținută de ambele părți implicate este deja câștigătoare.
- ❖ Să ceară oamenilor care sunt dispuși să ajute pentru a schimba ceva. În cadrul acestei reguli, este vital ca, organizatorii fundraising-ului să caute valori importante la donatorii aceștia: grija pentru mediu, iubirea față de animale, preocuparea pentru copiii cu nevoi speciale, grija pentru un trai la mai bun la locul de muncă etc. Mai mult decât atât, va trebui să existe o potrivire între cauza ce necesită sprijin și valorile căutate de campania de strângeri de fonduri.
- ❖ Să ceară tuturor. Da, atunci când vorbim de exemplu de un eveniment de fundraising pentru animale abandonate vom aborda: proprietarii de animale, magazinele cu hrană pentru animale ș.a. Dar, este important să reținem că, oricine poate să fie interesat să sprijine financiar o cauză, deși nu știe asta. Adică, orice om dorește la un moment dat să schimbe ceva, să ajute pe cineva, să își facă un angajament pentru ceva. Acest lucru se datorează: valorii de a fii om, și prin informarea corectă, campania va reuși să stârnească dorința de a ajuta în oameni.

Strângerile de fonduri pot să fie anuale sau periodice. Așadar, în aceeași ordine de idei, pe lângă regulile enunțate mai sus, o organizatorii unei campanii de fundraising trebuie să știe cum să mențină interesul donatorilor în a dona. Ca donatorii să își mențină angajamentul, organizatorii vor trebui să întreprindă muncă de convingere, mulțumire și evoluție. În îndeplinirea acestui act, trebuie să mulțumească în mod adecvat, să întreprindă acțiuni de informare continue, să ofere variante de a contribui, să analizeze periodic baza de donatori în tendințe, puncte slabe și grupări, să comunice frecvent cu donatorii prin expedierea unor email-uri, raporturi anuale și mobilizări media și să sune suporterii ocazional (Bray, 2010).

4. Tehnici de fundraising

Pe lângă regulile pe care o organizație trebuie să le respecte în dorința de a realiza o activitate de fundraising se folosesc și următoarele tehnici prin care organizațiile ajung la donatori (Tempel, 2016):

1. Solicitare prin poștă – se realizează prin expedierea de scrisori directe (adresate donatorilor din baza de date a organizației) sau indirecte (cu scopul de a atrage noi donatori și pentru a informa posibili donatori cu privire la campania de fundraising).
2. Solicitare telefonică – poate fi folosită și în scop de: reamintire a celorlalte solicitări, resolicitare în cazul donatorilor mai vechi sau ca și suport pentru solicitarea prin poștă, potrivit www.finantare.ro; apelantul trebuie să aibă o voce calmă și să cunoască cazul în urmă căruia se solicită fondurile.
3. Solicitare prin organizarea de evenimente – este o metodă mai costisitoare din punct de vedere al timpului alocat și al numărului de voluntari; aceasta are rol de: educare, informare, recrutare de voluntari, îmbunătățire a imaginii organizației/ cazului particular și, desigur, atragerea de fonduri.
4. Solicitare personală – este cea mai convingătoare metodă; echipa este formată în general din doi oameni: o persoană din organizație care cunoaște foarte bine organizația și directorul executiv/ ofițerul de strângere de fonduri/ beneficiarul/ un voluntar.
5. Solicitare prin e-mail/ website-uri/ aplicații – este cea mai inovativă metodă, deoarece este adaptată perioadei actuale pandemice:
  - Prin e-mail: este asemănătoare cu solicitarea prin poștă, doar formatul scrisorii este diferit și acest aspect este și un avantaj, deoarece nu prezintă costuri de expediere și se livrează într-un timp mai scurt;
  - Prin website-uri: există site-uri care se ocupă cu strângerea de fonduri pentru diferite organizații (de exemplu: GoFundMe - <https://www.gofundme.com>) și există site-uri care cer finanțare prin pagina lor web proprie;
  - Prin aplicații: fundraising-ul prin aplicații există de puțin timp și este în trend prin tehnicile de strângere de donații; sunt aplicații care au ca activitate exclusivă strângerea de fonduri pentru organizații sau persoane, dar sunt și aplicații care pe lângă obiectul lor de activitate sprijină donațiile către ONG-uri prin intermediul clienților; Facebook este un inițiator al acestei tehnici prin programele de donații cu ocazia zilelor de naștere ale utilizatorilor, și mai mult decât atât, prin instrumente specifice strănerilor de fonduri care permit oricui să creeze un eveniment în acest sens; sunt multe aplicații care folosesc această tehnică (de exemplu: conform www.degustam.ro, Foodpanda cu programul: „Donează o masă”, ce s-a desfășurat în anul 2020).

5. Metodologia cercetării

Scopul cercetării

În continuare am analizat eficiența campaniilor de strângeri de fonduri în mediul online în contextul pandemic, prin identificarea a trei parametri asociați donațiilor:

- Motivației donatorilor;
- Campaniile online pentru care au ales să doneze;
- Percepția donatorilor privind siguranța donațiilor online.

Eșantionarea

Metoda de eșantionare aleasă este cea neprobabilistică, prin metoda „bulgărelui de zăpadă”. Pentru început am ales câțiva respondenți ce am considerat că sunt potriviți și le-am solicitat să trimită chestionarul și altor persoane pe care le consideră reprezentative.

Metoda de cercetare

Metoda de cercetare folosită este ancheta, iar instrumentul de cercetare ales este chestionarul. Această cercetare este exploratorie, elementele vizate sunt preponderent calitative și conturează principalele aspecte ale campaniilor de fundraising în mediul online.

Descrierea instrumentului cercetării

Cercetarea întreprinsă a constat în aplicarea unui chestionar, realizat online cu ajutorul Google Forms, unui eșantion format din de persoane. Chestionarul este format din 13 întrebări, dintre care: 7 sunt întrebări închise, 2 sunt întrebări deschise și 4 sunt întrebări factuale.

Interpretarea rezultatelor

1. Considerați că plățile făcute în mediul online cu scopul de a dona sunt sigure?

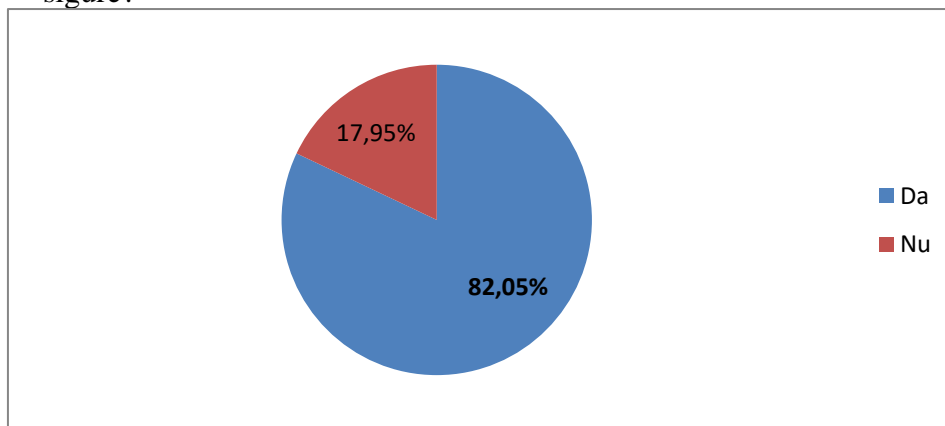

Figura nr. 1. Acordul/ dezacordul respondenților privind siguranța plăților online cu scop de donație

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 1, 82,05% dintre respondenți consideră că plățile online cu scopul de a dona sunt sigure.

2. În perioada pandemiei ați donat bani fizic sau online în cadrul unei campanii de strângeri de fonduri?

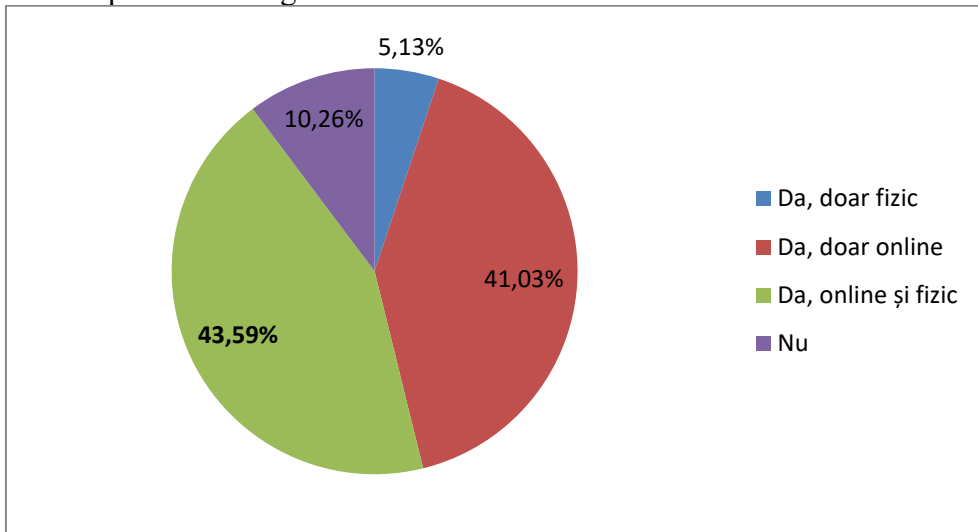

Figura nr. 2. Mediul de donație ales de către respondenți

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 2, 43,59% dintre respondenți au ales să doneze atât online, cât și fizic, 41,03% au ales să doneze doar online, 10,26% nu au donat de deloc și 5,13% au donat doar fizic.

3. În ce interval se încadrează suma pe care ați donat-o în cea mai recentă strângere de fonduri?

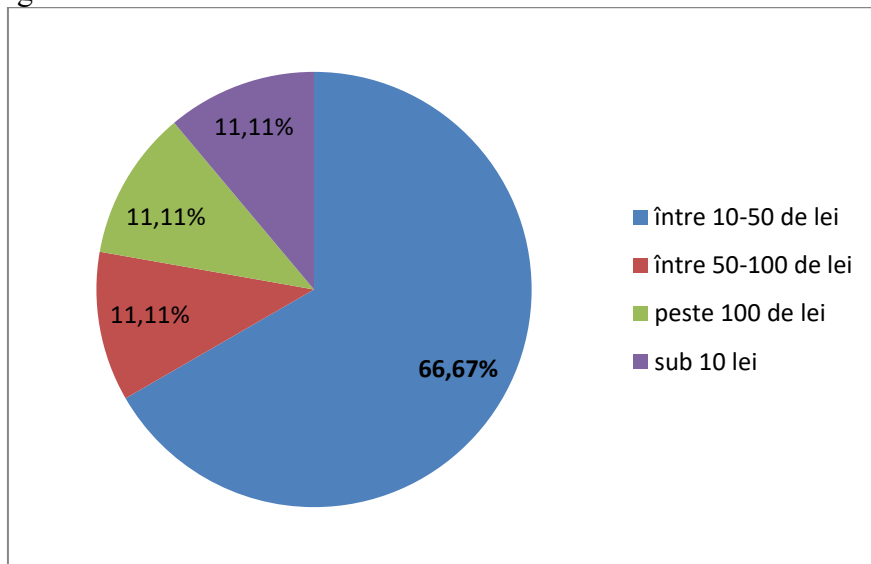

Figura nr. 3. Reprezentarea intervalelor donațiilor făcute de respondenți

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 3, cea mai mare parte dintre respondenți, adică 66,67% au donat o sumă între 10 și 50 de lei, și în mod egal, în procent de 11,11% au donat sub 10 lei, între 50 și 100 de lei și peste 100 de lei. Analizând răspunsurile la această întrebare și la întrebarea despre venit, am concluzionat că mai mult de 50% dintre respondenții au venituri între 1400-3400 de lei, și au donat între 10-50 de lei.

4. În contextul pandemic, considerați că strângerile de fonduri sunt mai eficiente desfășurate în mediul online?

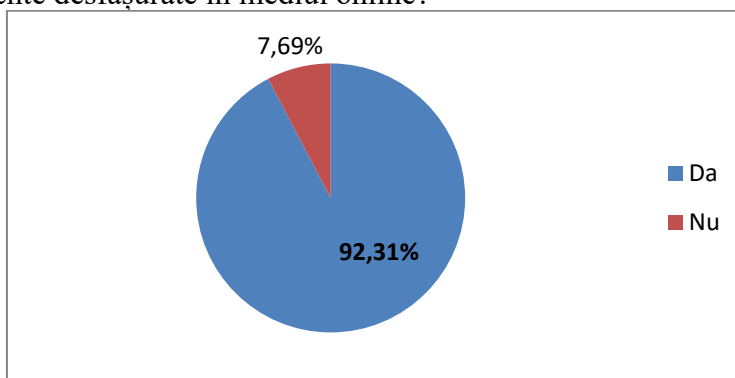

Figura nr. 4. Percepția respondenților cu privire la eficiența fundraisingului online
Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 3, 92,31% dintre respondenți consideră că în contextul pandemic, strângerile de fonduri în mediul online sunt mai eficiente.

5. În cadrul aplicației Facebook, ați donat bani unei organizații non-profit/ unui caz social cu ocazia zilei de naștere a unui prieten?

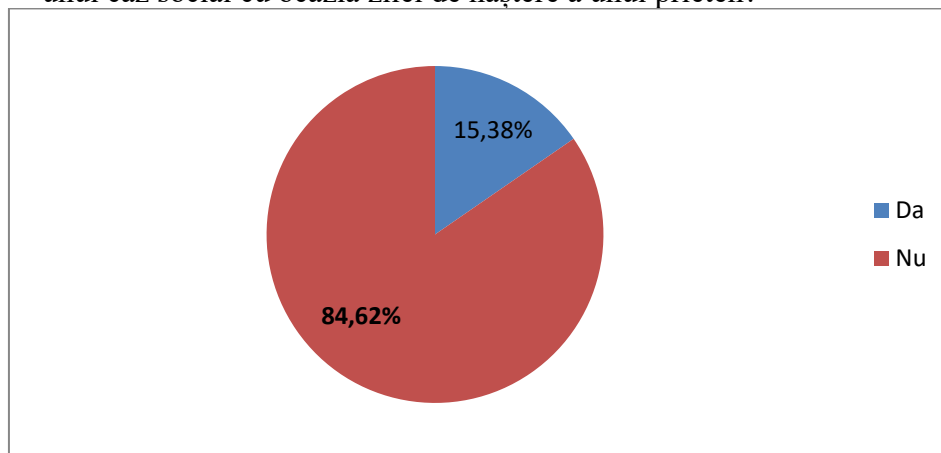

Figura nr. 5. În cadrul aplicației Facebook, ați donat bani unei organizații non-profit/ unui caz social cu ocazia zilei de naștere a unui prieten?
Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 5, 84,62% dintre respondenți nu au donat bani în cadrul unei organizații non-profit/ unui caz social cu ocazia zilei de naștere a unui prieten.

6. Foodpanda a organizat în anul 2020 programul „Donează o masă”. Ați donat bani la sfârșitul unei comenzi în cadrul acestei campanii?

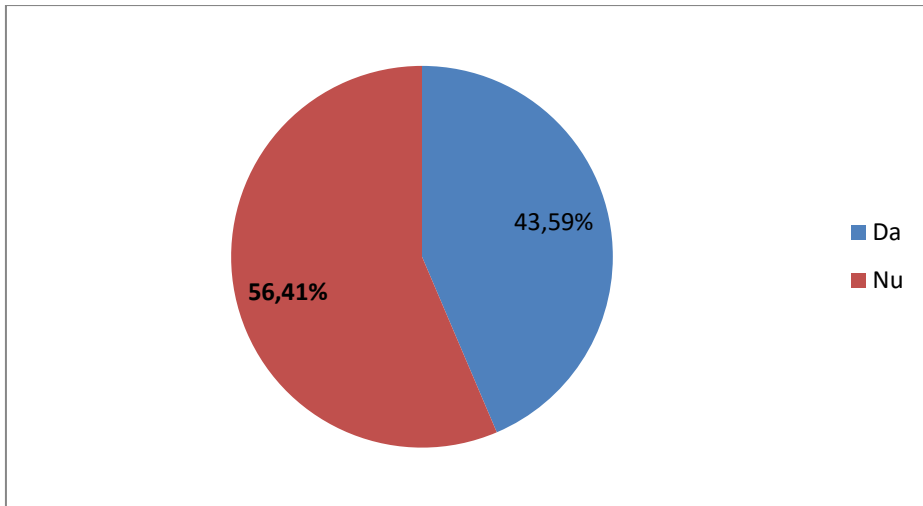

Figura nr. 6. Procentajele respondenților care au donat în cadrul aplicației Foodpanda
Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 6, 56,41% dintre respondenți au donat în cadrul aplicației Foodpanda.

7. În cadrul unei comenzi pe eMAG, ați donat bani în campania „Donează pentru linia întâi”?

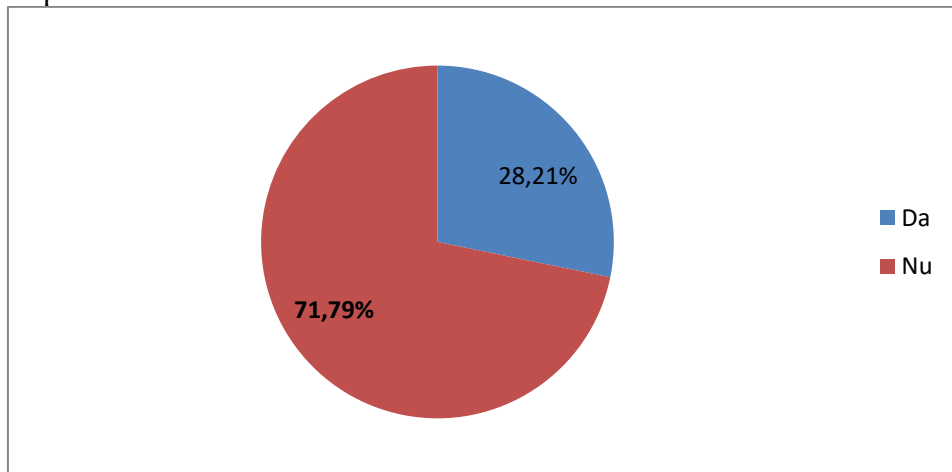

Figura nr. 7. Procentajele respondenților care au donat în cadrul eMAG
Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 7, doar 28,21% dintre respondenți au donat bani prin magazinul online eMAG, în campania „Donează pentru linia întâi”.

8. Ați mai donat bani și în cadrul altei campanii online sau folosind alte instrumente ?

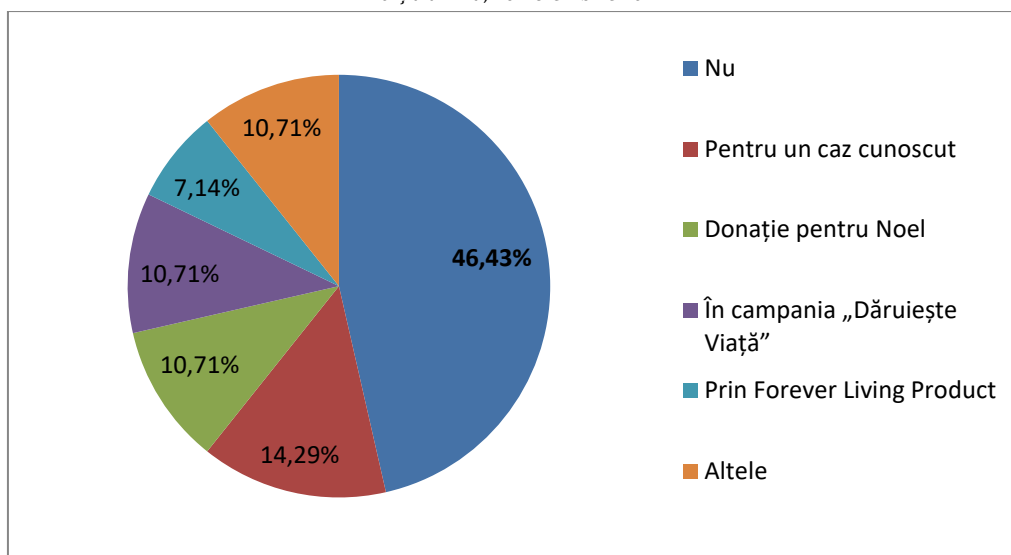

Figura nr. 8. Procentajele respondenților care au donat în cadrul altor campanii online și care au fost acestea

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 8, cei mai mulți respondenți nu au donat în cadrul altor campanii online. Următorul cel mai mare procentaj este: 14,29% și reprezintă respondenții care au donat pentru un caz cunoscut, un prieten. În caz de egalitate în cadrul respondenților cu un procentaj de 10,71% sunt cei care au donat pentru Noel, în campania „Dăruiește Viață” și respectiv în alte campanii, cum ar fi: diferite fundații, spitale, pentru cazul Miruna.

9. Ce credeți că îi determină pe oameni să doneze?

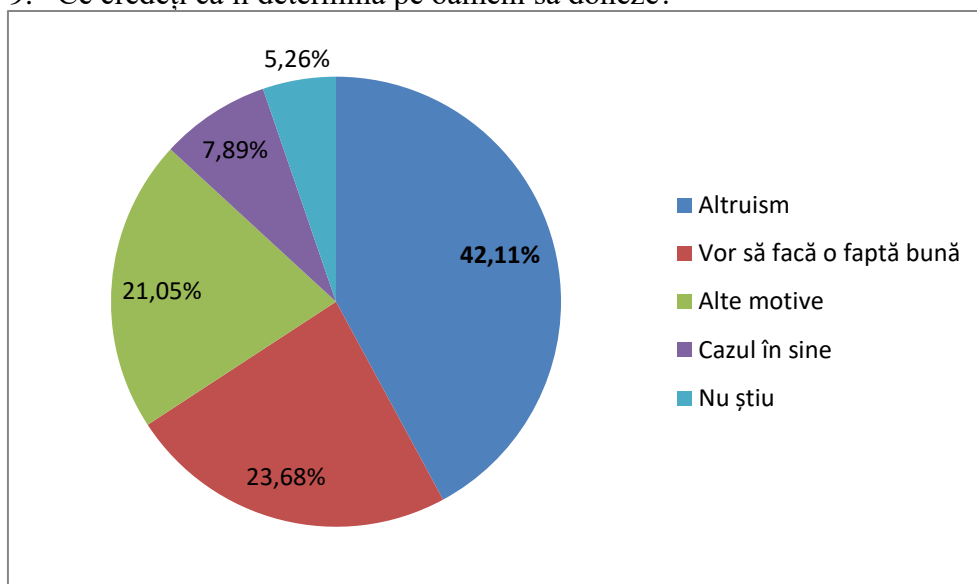
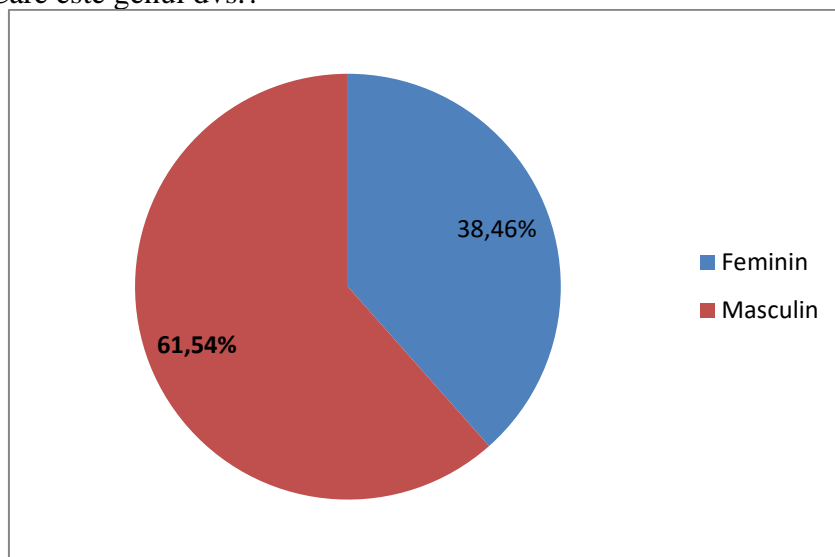

Figura nr. 9. Percepția respondenților cu privire la motivul pentru care oamenii donează

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 9, 42, 11% dintre respondenții donează din altruism, din dorința de a ajuta fără să ceară nimic în schimb, 23,68% donează pentru a face o faptă bună și 21,05% dintre respondenți consideră că oamenii donează din alte motive, precum: milă, frică, empatie etc.

10. Care este genul dvs.?

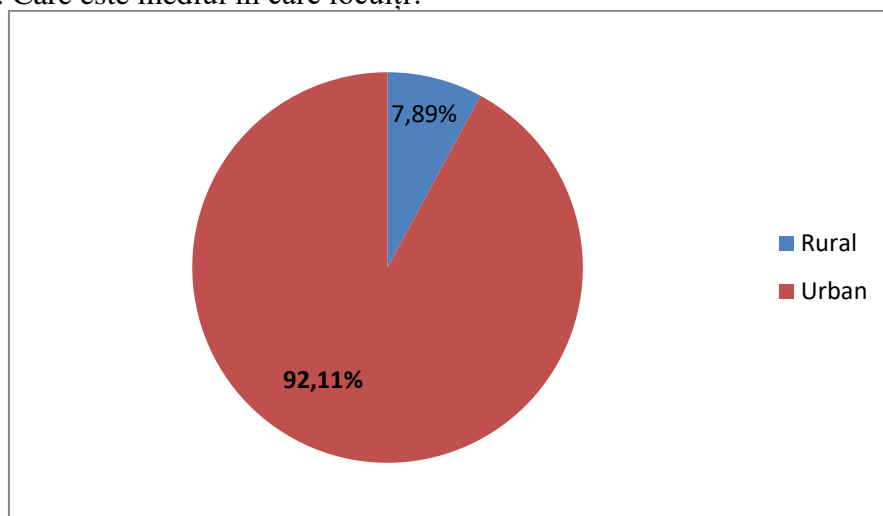

Figura nr. 10. Genul respondenților

Sursa: cercetare proprie

Cei mai mulți dintre respondenți sunt de genul feminin, în procent de 61,54%, iar 38,46% sunt de genul masculin.

11. Care este mediul în care locuiți?

Figura nr. 11. Mediul în care locuiesc respondenții

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 11, 92,11% dintre respondenți locuiesc în mediul urban, iar 7,89% locuiesc în mediul rural.

12. Care este profesia dvs.?

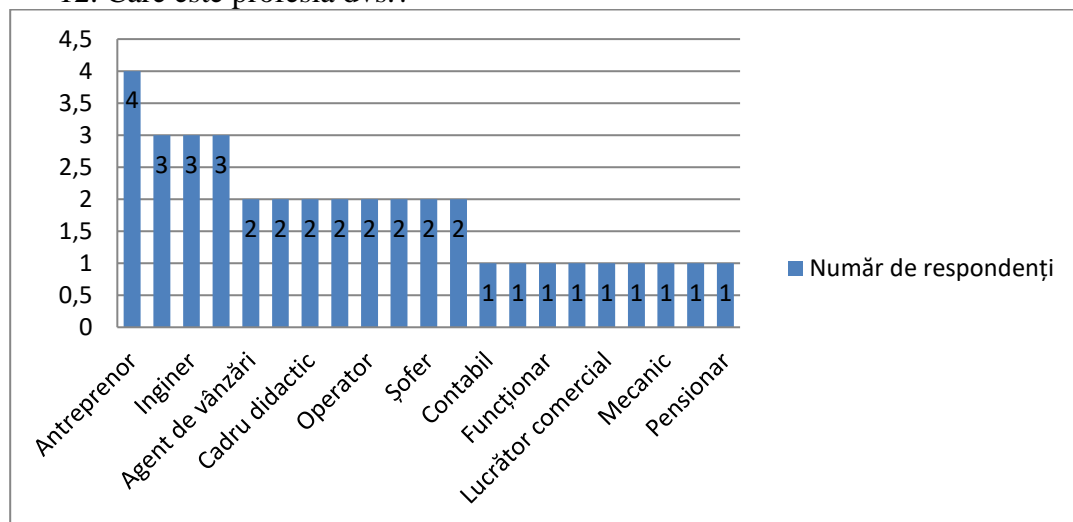

Figura nr. 12. Profesia respondenților

Sursa: cercetare proprie

În figura nr. 12, este reprezentată profesia respondenților, printre care: antreprenor, economist, inginer, muncitor necalificat, agent de vânzări etc.

13. În care interval se încadrează venitul pe membru de familie al dvs.?

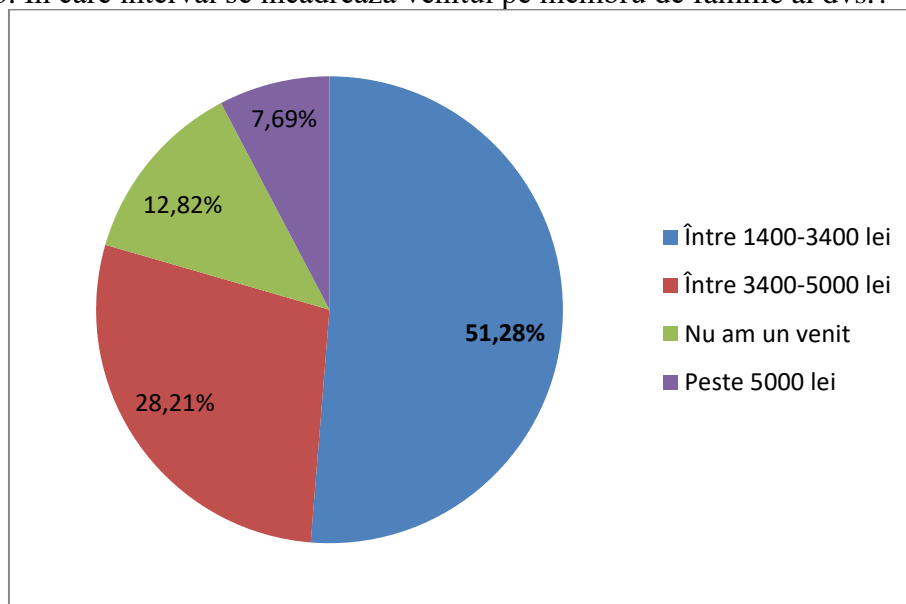

Figura nr. 13. Intervalele de venit ape membru de familie al respondenților

Sursa: cercetare proprie

Conform figurii nr. 13, 51,28% dintre respondenți au un venit curins între 1400 și 3400 de lei, 28,21% dintre respondenți au un venit cuprins între 3400-5000 de lei, 12,82% nu au un venit și doar 7,69% au un venit peste 5000 de lei.

Concluzii

În urma analizării datelor furnizate în chestionar, afirm că legătura dintre tehnicile de fundraising și practicile de marketing este foarte importantă, oferind credibilitate mai mare campaniilor, dar și acoperind o piață mai vastă de donatori. Cei mai mulți dintre respondenți au afirmat că au donat bani într-o campanie online, și dintre cele sugerate în întrebări, ceea ce denotă faptul că sunt vizibile și au parte de o promovare bună.

Mulțumită instrumentelor online, organizarea de campanii de fundraising online este o tehnică potrivită în contextul pandemic. Cei mai mulți respondenți au ales să doneze online, considerând sigure plățile făcute, și considerând campaniile online mai eficiente. Plățile online sunt într-o continuă creștere pentru că oamenii se obișnuiesc cu această metodă de plată.

Am analizat și relația dintre suma donată și venitul donatorilor, majoritatea respondenților nu donează în funcție de venit, alegând o sumă între 10 și 50 de lei la un venit cuprins între 1400 și 3400 de lei.

Ca o concluzie finală legată de tehnicile de fundraising adaptate la contextul pandemic aferent anilor 2020-2021, apelând la practici de marketing digital, inclusiv prin parteneriate cu diferite companii care deja sunt consacrate și recunoscute ca lideri în online, beneficiarii de fundraising ar trebui să se orienteze pe vizibilitate în online pentru a reuși să își îndeplinească misiunea și să ajungă la o piață mai mare de donatori.

Referințe bibliografice

Bray, I.J.D., 2010. Effectice fundraising for nonprofits: real-world strategies that work, 3rd ed. NOLO, California, p.5; p.144.

Heyman, D.R., 2016. Nonprofit fundraising 101, 1st ed. John Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey, p.28.

Mutz, J., Murray, K., 2005. Fundraising for dummies, 2nd ed. Wiley Publishing, p.9.

Tempel, E.R., 2016. Achieving excellence in fundraising, 3rd ed. Jossey-Bass, San Francisco, p.591.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fund-raising> (accesat în 08.11.2021)

https://en.wikipedia.org/wiki/Financial_endowment (accesat în 08.11.2021)

<https://www.finantare.ro/ghid-de-strangere-de-fonduri#V> (accesat în 08.11.2021)

<https://www.gofundme.com/c/blog/charity-fundraising-sites> (accesat în 08.11.2021)

https://www.facebook.com/fundraisers/explore/?source=fundraiser_nav (accesat în 08.11.2021)

<https://degustam.ro/foodpanda-iti-permite-sa-donezi-portii-de-mancare-printr-un-parteneriat-cu-onu/> (accesat în 08.11.2021)

ANALIZA EVOLUȚIEI PIB ÎN TERMENI REALI ÎN PERIOADA 2018-2020

ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF GROSS DOMESTIC PRODUCT IN REAL TERMS OVER THE PERIOD 2018-2020

Gabriela VERINGĂ

Masterand, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Economie
Agroalimentară și a Mediului
e-mail: veringagabriela5@gmail.com

Paula VERINGĂ

Student, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Business și Turism
e-mail: veringapaula19@stud.ase.ro

Marius CAPRĂ

Student, Academia de Studii Economice din București - Facultatea de Economie
Agroalimentară și a Mediului
e-mail: capramarius19@stud.ase.ro

***Abstract:** This paper aims at an overview presentation of the economy looking at the evolution of gross domestic product in real terms over the period 2018-2020. Romania's economic growth is a target that can be achieved only within the accordance of all the economic sectors. A sustainable rate of real GDP growth is one of the best ways to promote higher living standards. The study addresses the relationship between the dynamics of GDP and the contribution of components. We have used the structural analysis, by resources and use, of gross domestic product, to highlight, on the basis of value indices, the contribution of each branch (resource) or use. In the study, the data provided by the national Statistical Institute were used as well as aspects of the analysis carried out by other relevant institutions.*

Keywords: gross domestic product; trend, series seasonally adjusted, trimester

JEL Code: E60, E69

1. Introducere

Articolul își propune să analizeze cel mai complex indicator al României produsul intern brut în perioada 2018-2020. De fapt, în nivelul evoluției unei țări, ponderea serviciilor devine din ce în ce mai mare, deoarece acestea sunt menite să asigure satisfacerea mai deplină a nevoilor populației țării.

Creșterea economică este una dintre principalele variabile macroeconomice și este monitorizată îndeaproape atât de factorii de decizie politici, cât și de cetățeni. Pe lângă inflație, cursul de schimb, PIB contribuie la crearea unei imagini de ansamblu a economiei unei țări și a nivelului său de dezvoltare. Pentru măsurarea creșterii economice, sunt utilizate, de obicei, date privind produsul intern brut, deoarece cuantifică veniturile totale ale tuturor celor din economie. Astfel, diferențele în ceea ce privește rata de creștere a PIB-ului real pot explica diferențele observate în ceea ce privește standardele de viață din țările respective. Trebuie precizat că o diferență chiar și mică între ratele de creștere poate crea diferențe importante între țări, determinate de efectul de îmbinare. De exemplu, rata medie anuală de creștere a Statelor Unite în perioada 1870-1990 a fost de aproximativ 1,75 procente. Dacă această rată ar fi fost mai mică cu 1 punct procentual, Statele Unite ar fi fost la fel de dezvoltate ca și Mexic și Ungaria. În schimb, dacă rata de creștere ar fi fost de 1 punct procentual mai mare, PIB-ul real pe cap de locuitor ar fi fost de trei ori mai mare decât nivelul actual.

Produsul intern brut a fost întotdeauna cel mai cuprinzător indicator al rezultatelor economiei unei țări. Produsul intern brut (PIB) reprezintă valoarea adăugată brută a producției finale de bunuri și servicii produse într-o anumită perioadă de timp, de obicei un an, de către întreprinderile naționale și străine din țară (Ioan & Ioan, 2017). Produsul intern brut poate fi determinat prin trei metode care conduc, cel puțin teoretic, la același rezultat, diferențe potențiale pot rezulta din utilizarea unor surse de date diferite.

2. Factorii care stau la baza creșterii reale a PIB

Din punct de vedere neoclastic, factorii care influențează creșterea economică sunt economisirea, creșterea populației și progresul tehnologic.

Modelul Solow arată că rata de economisire este unul dintre cei mai importanți factori ai stării de echilibru. O rată de economisire mai ridicată determină o producție mai mare pe termen lung.

Un alt factor de bază al PIB-ului real pe cap de locuitor este creșterea populației. Dacă rata de creștere a populației va crește producția pe lucrător va scădea și nivelul constant al capitalului pe lucrător va fi redus. S-a observat că, în majoritatea cazurilor, creșterea demografică este asociată cu niveluri ridicate de venit.

Ultimul factor de bază care afectează creșterea reală a PIB din punct de vedere neoclastic este progresul tehnologic. De fapt, acest factor este considerat esențial

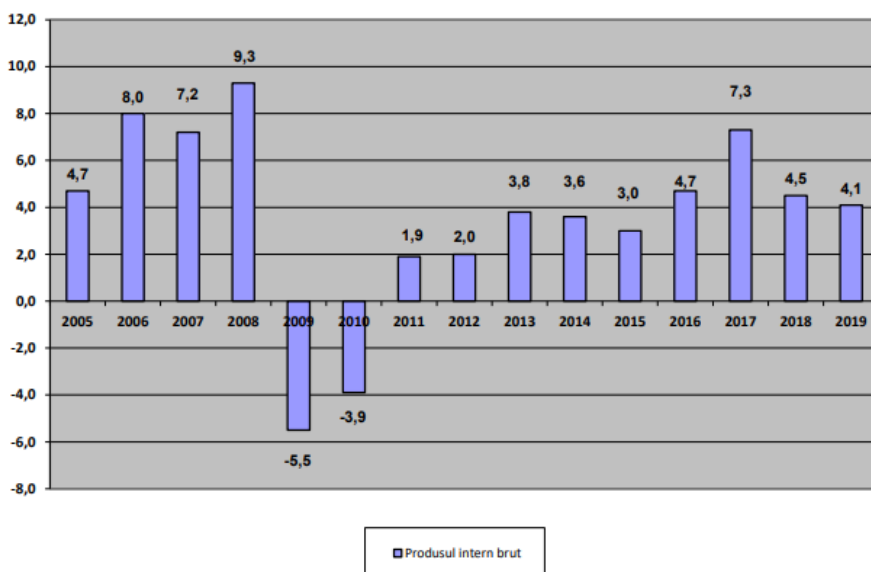
pentru explicarea persistentă a nivelului de trai. Progresul tehnologic este introdus în model ca factor care determină creșterea eficienței muncii cu un procent fix. Acum, în stare constantă, variația de capital este egală cu investițiile minus investițiile de rentabilitate (amortizarea, creșterea populației și rata de creștere indusă de progresul tehnologic). Prin urmare, o creștere a economisirii va determina o creștere economică până la atingerea stării de echilibru. După atingerea acestui punct, rata de creștere depinde doar de ritmul progresului tehnologic.

Rata șomajului este o altă variabilă macroeconomică esențială, deoarece arată cât de bine își folosește resursele o economie. Șomajul nu poate fi zero chiar dacă economia funcționează la capacitatea maximă datorită șomajului fricțional și structural. Șomajul fricțional este determinat de perioada necesară pentru a găsi un alt loc de muncă.

PIB-ul obținut atunci când economia funcționează la capacitatea maximă este numit PIB natural sau PIB potențial. Dacă PIB-ul este peste nivelul său natural, diferența de producție va fi pozitivă, iar economia va suferi presiuni inflaționiste. Singura modalitate de creștere a PIB-ului fără o inflație mai mare este creșterea capitalului sau îmbunătățirea procesului tehnologic care va determina o schimbare în sensul creșterii funcției de producției. PIB-ul potențial nu este observabil și, pentru a calcula, trebuie să determinăm tendința pe termen lung a PIB-ului real. Acest lucru poate fi realizat, de exemplu, cu ajutorul unui filtru Hodrick-Prescott.

3. Contribuția resurselor și utilizărilor la evoluția PIB

Produsul intern brut a scăzut în anul 2020 comparativ cu anul 2019, cu 3,9%. Comparativ cu anul 2018, produsul intern brut în anul 2019 a fost, în termeni reali, mai mare cu 4,2%. Produsul intern brut estimat pentru anul 2019 – date definitive a fost 1058973,2 milioane lei prețuri curente, în creștere, în termeni reali, cu 4,2% față de anul 2018.

Grafic 1. Evoluția Produsului intern brut în perioada 2005-2019 – modificări față de anul precedent (%)

Sursă: INSSE comunicat de presă nr. 23/28.01.2021

Produsul intern brut în trimestru IV 2020 a fost, în termeni reali mai mare cu 4,8% comparativ cu trimestru III 2020. Față de același trimestru din anul 2019, Produsul intern brut a înregistrat o scădere cu 1,4% pe serie brută și de 1,8% pe serie ajustată sezonier;

Evoluția Produsului intern brut trimestrial în perioada 2018-2020, calculată ca serie brută și serie ajustată sezonier, este prezentată în tabelul care urmează.

Tabel 1: Evoluția Produsului intern brut trimestrial

		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	An
- în % față de perioada corespunzătoare din anul precedent -						
Serie brută	2018	104,2	105,5	104,2	104,1	104,5
	2019	105,0	104,4	103,0	104,3	104,1
	2020	102,4	90,0	94,4	98,6	96,1
Serie ajustată sezonier	2018	104,9	105,3	104,2	104,0	-
	2019	105,2	104,2	103,3	103,9	-
	2020	102,7	90,0	94,6	98,2	-
- în % față de trimestrul precedent -						
Serie ajustată sezonier	2018	100,5	101,7	101,3	100,5	-
	2019	101,7	100,7	100,4	101,0	-
	2020	100,6	88,2	105,6	104,8	-

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 54/09.03.2021

Produsul Intern Brut, date **ajustate sezonier**, estimate pentru trimestru IV 2020 a fost de 280125,3 milioane lei prețuri curente, în creștere, în termeni reali, cu 4,8% față de trimestrul III 2020 și în scădere cu 1,8% față de trimestrul IV 2019.

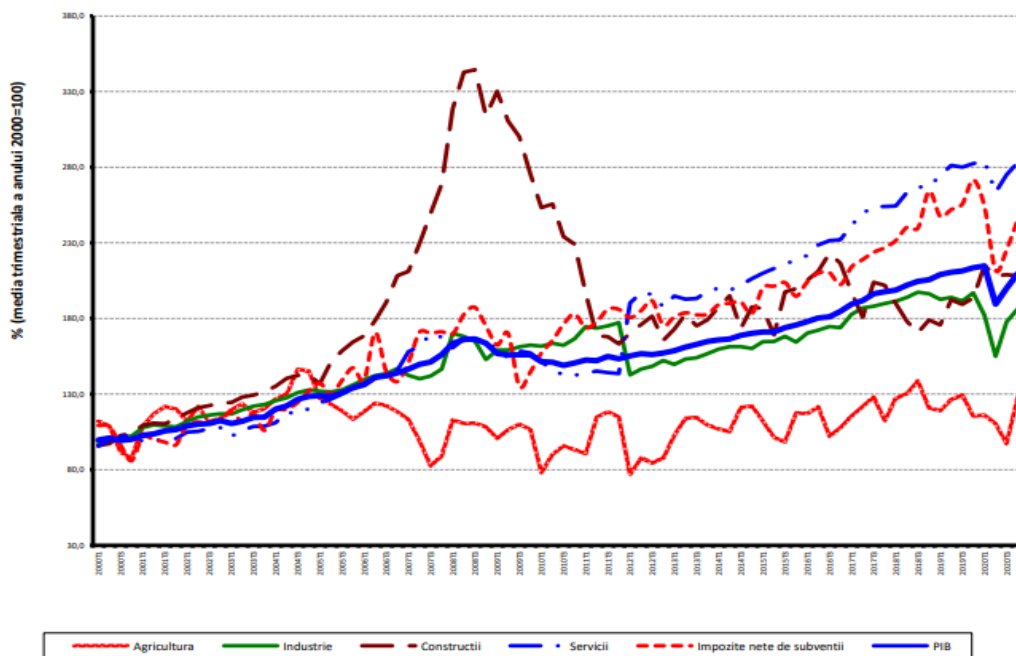
Produsul Intern Brut, date ajustate sezonier, estimat pentru trimestrul IV 2020 a fost de 279461,8 milioane lei prețuri curente, în creștere, în termeni reali, cu 4,8% față de trimestrul III 2020 și în scădere cu 1,8% față de trimestrul IV 2019. Estimările ajustate sezonier ale Produsului intern brut în variantele provizorii (1) și (2), precum și diferențele dintre cele două variante, sunt prezentate în tabelul următor.

Tabel 2: Produsul intern brut trimestrial, în anul 2020 – serie ajustată sezonier

		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV
Milioane lei prețuri curente	Provizoriu (1)	271743.4	239133.1	259981.7	280125.3
	Provizoriu (2)	274971.4	239116.3	260196.1	279461.8
	Diferențe	3228.0	-16.8	214.4	-663.5
In % față de trimestrul precedent	Provizoriu (1)	100.6	88.2	105.6	104.8
	Provizoriu (2)	100.6	88.2	105.6	104.8
	Diferențe	0.0	0.0	0.0	0.0
In % față de perioada corespunzătoare din anul precedent	Provizoriu (1)	102.7	90.0	94.6	98.2
	Provizoriu (2)	102.7	90.0	94.6	98.2
	Diferențe	0.0	0.0	0.0	0.0

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 86/08.04.2021

Estimările “semnal” precum și cele provizorii ale Produsului intern brut trimestrial sunt afectate de dificultățile create de criza pandemică și de instituirea stării de urgență și a stării de alertă.

Grafic 2: Evoluția PIB – serie ajustată sezonier

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 54/09.03.2021

Produsul intern brut estimat pentru anul 2020 a fost de 1055548,8 milioane lei prețuri curente, în scădere, în termeni reali, cu 3,9% față de anul 2019.

Produsul intern brut estimat pentru trimestrul IV 2020 a fost de 327352,0 milioane lei prețuri curente, în scădere, în termeni reali, cu 1,4% față de trimestrul IV 2019.

Estimările seriei brute ale Produsului intern brut în variantele provizorii (1) și (2), precum și diferențele dintre cele două variante, sunt prezentate în tabelul următor.

Produsul Intern Brut estimat pentru trimestru IV 2020 a fost de 329304,1 milioane lei prețuri curente, în scădere, în termeni reali, cu 1,4% față de trimestru IV 2019.

Tabel 3: Produsul intern brut, în anul 2020 – serie brută

		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	An 2020
Milioane lei prețuri curente	Provizoriu (1)	214758.0	225436.6	284382.7	329304.1	1053881.4
	Provizoriu (2)	218114.0	225568.4	284514.4	327352.0	1055548.8
	Diferențe	3356.0	131.8	131.7	-1952.1	1667.4
In % față de perioada corespunzătoare din anul precedent	Provizoriu (1)	102.4	90.0	94.4	98.6	96.1
	Provizoriu (2)	102.4	90.0	94.4	98.6	96.1
	Diferențe	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 86/08.04.2021

Contribuția **categoriilor de resurse** și de utilizări la modificarea Produsului Intern Brut.

La scăderea PIB, în anul 2020 față de anul 2019, au contribuit majoritatea ramurilor economiei, contribuții negative mai importante având următoarele ramuri:

- Industria (-2%), cu o pondere de 19,7% la formarea PIB și al cărei volum de activitate s-a redus cu 9,3%;
- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante (-0,9%), cu o pondere de 18% la formarea PIB și al căror volum de activitate s-a redus cu 4,7%;
- Activitățile de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii (-0,8), cu o pondere de 2,5% la formarea PIB și al căror volum de activitate s-a redus cu 24,5%;
- Agricultură, silvicultură și pescuitul (-0,7), cu o pondere de 3,8% la formarea PIB și al cărei volum de activitate s-a redus cu 16,2%;
- Impozitele nete de produs (-0,8%), cu o pondere de 9,1% la formarea PIB și al căror volum de activitate s-a redus cu 8,7%.

Construcțiile au avut o contribuție pozitivă la modificarea PIB (+0,6) ca urmare a majorării volumului său de activitate cu 9,7%.

În anul 2020, dinamica PIB și cea a valorii adăugate brute nu s-au modificat în varianta provizorie (2) comparativ cu varianta provizorie (1).

Tabel 4: Contribuția categoriilor de resurse la formarea și creșterea Produsului intern brut, în anul 2020

	Contribuția la formarea PIB - %		Contribuția la creșterea PIB - %	
	Provizoriu (1)	Provizoriu (2)	Provizoriu (1)	Provizoriu (2)
Agricultură, silvicultură și pescuit	3.8	3.9	-0.7	-0.7
Industrie	19.7	19.7	-2.0	-1.9
Construcții	6.6	6.6	0.6	0.6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante	18.0	17.9	-0.9	-0.9
Informații și comunicații	6.8	6.8	0.6	0.6
Intermedieri financiare și asigurări	2.5	2.5	0.0	0.0
Tranzacții imobiliare	8.0	8.0	0.0	0.0
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport	8.2	8.1	0.0	0.0
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	14.8	15.1	0.1	0.1
Activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	2.5	2.5	-0.8	-0.8
Valoarea adăugată brută – total	90.9	91.1	-3.1	-3.0
Impozite nete pe produs	9.1	8.9	-0.8	-0.9
Produsul intern brut	100.0	100.0	-3.9	-3.9

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 86/08.04.2021

Categorii de utilizări

Din punctul de vedere al utilizării PIB, modificări mai mari ale contribuției la creșterea PIB în anul 2020, între cele două estimări, au înregistrat:

- Formarea brută de capital fix, de la +1,3% la +1,5%, ca urmare a majorării volumului său de la 105,6% la 106,8%;
- Exportul net (cu impact negativ asupra utilizării Produsului intern brut), de la -1,4% la -1,6%, ca urmare a majorării volumului său de la 133,2% la 139,7%;

Tabel 5: Contribuția categoriilor de utilizări la formarea și creșterea Produsului intern brut, în anul 2020

	Contribuția la formarea PIB - %		Contribuția la creșterea PIB - %	
	Provizoriu (1)	Provizoriu (2)	Provizoriu (1)	Provizoriu (2)
Consumul final efectiv total	79.9	79.9	-2.7	-2.9
Consum final individual efectiv al gospodăriilor populației	69.2	69.1	-3.3	-3.5
Cheltuiala pentru consumul final al gospodăriilor populației	60.4	60.2	-3.1	-3.2
Cheltuiala pentru consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației	0.9	0.9	0.0	0.0
Cheltuiala pentru consumul final individual al administrațiilor publice	7.9	8.0	-0.2	-0.3
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	10.7	10.8	0.6	0.6
Formarea brută de capital fix	24.4	24.6	1.3	1.5
Variația stocurilor	-0.1	0.0	-1.1	-0.9
Exportul net de bunuri și servicii	-4.2	-4.5	-1.4	-1.6
Exportul de bunuri și servicii	37.2	37.3	-4.1	-3.9
Importul de bunuri și servicii	41.4	41.8	-2.7	-2.3
Produsul intern brut	100.0	100.0	-3.9	-3.9

Sursa: Institutul Național de Statistică, comunicat de presă nr. 86/08.04.2021

4. Concluzii

În studiul întreprins, am efectuat și analizat structura pe resurse și utilizări a Produsului intern brut. Creșterea PIB-ului în România a fost puternică în anul 2019, cu 4,2%, determinată de consumul privat și de relansarea investițiilor. Piața forței de muncă s-a consolidat, iar șomajul a scăzut atingând niveluri istorice. Situația s-a schimbat brusc la începutul anului 2020 din cauza pandemiei COVID-19 asupra sectorului sănătății, întreprinderilor, pieței muncii și gospodăriilor. Produsul intern brut a scăzut în anul 2020 comparativ cu anul 2019, cu 3,9% din cauza restricțiilor de stopare a răspândirii coronavirus și a lanțului valoric mondial întrerupt care afectează consumul privat și investițiile fixe. Șocul coronavirus și măsurile de limitare asociate ar putea afecta și mai mult economia. COVID-19 oprește segmente mari ale economiei europene și cauzează perturbări ale lanțurilor de aprovizionare și ale modelelor comerciale globale.

Referințe bibliografice

- Iancu, A, (2007) “ *Convergența reală și integrarea*”, OEconomica Journal, 3, 2007, pp. 19-39.
- Okun, Arthur, (1983) “*Economics for Policy making*”, MIT Press Cambridge, London, 1983.

- Necula R., Stoian Mirela, Manea D., (2016) “*The convergent evolution of romania’s gross domestic product in relation to the average macro-economic result of the european union countries*”, *The Constraints to the Economic Development in the Former Socialist EU Countries from the Central and Eastern Europe*, Vol. 18, No. 43, 2016, pp 575-591.
Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă, Nr 86/ 8 aprilie 2021, domeniul: Produsul intern brut.
- Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă, Nr 54/ 9 martie 2021, domeniul: Produsul intern brut.
- Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă, Nr 23/ 28 ianuarie 2021, domeniul: Produsul intern brut.
- Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă, Nr 260/ 11 octombrie 2021, domeniul: Produsul intern brut.
- Ioan, Gina & Ioan, Cătălin Angelo, (2017) “ *Macroeconomics*”, Zigotto Publishers, Galați, 2017
- Ciobanu George, Murărița Ilie, (2007) “*A demand-supply analysis of GDP evolution in Romania*”, *Journal of Economics and Development Studies*, University of Craiova, 2007, pp3242-3251.
- Ioan Angelo C., Ioan Gina, (2017) “*Analysis and Forecast GDP of Romania during 1995-2014*”, *Journal of Accounting and Management*, vol. 7, 2017.
- Comisia Europeană “*Document de lucru al serviciilor comisiei*”, Raport de țară din 2019 privind România.
- Comisia Europeană “*Document de lucru al serviciilor comisiei*”, Raport de țară din 2020 privind România.
- Anghelache C., Diaconu A., Nicola Z, Samson T., Radu S., Stanciu E., (2017) “*Analiza evoluției PIB în termeni reali*”, *Romanian Statistical Review - Supplement nr. 3 / 2017*, pp. 76-87.
- Dumitrescu Bogdan A., Dedu V., Enciu A., (2009) “*The correlation between unemployment and real GDP growth. A study case on Romania*”, [*Annals of Faculty of Economics*](#), University of Oradea, Faculty of Economics, vol. 2(1), pages 317-322, May, 2009.
- Solow, Robert, (2007) “*The last 50 years in growth theory and the next 10*”, *Oxford Review of Economic Policy* 23, 2007.
- Veringă Gabriela, Veringă Paula (2020), „Analiza evoluției PIB în termeni reali”, în *ECOSTUDENT – Revistă de cercetare științifică a studenților economiști*, Nr.15 /2020.

AGRICULTURA ECOLOGICĂ vs. AGRICULTURA CONVENȚIONALĂ

ORGANIC VERSUS CONVENTIONAL FARMING

Gabriela VERINGĂ

Masterand, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Economie
Agroalimentară și a Mediului
e-mail: veringagabriela5@gmail.com

Paula VERINGĂ

Student, Academia de Studii Economice din București – Facultatea de Business și Turism
e-mail: veringapaula19@stud.ase.ro

Marius CAPRĂ

Student, Academia de Studii Economice din București - Facultatea de Economie
Agroalimentară și a Mediului
e-mail: capramarius19@stud.ase.ro

Abstract: *This work will analyze and compare two types of farming, organic and conventional. Compared to agriculture, the objectives are to assess the impact and performance of each practice and subsequently to identify the best method of cultivation of crops. Organic farming is the environmentally friendly branch of the environment through which agricultural results are not economically competitive but are much higher in quality. Research shows that agricultural areas have grown in Romania and the area of conventional agriculture is far above that of organic farming, and when compared to the ecological area of total agriculture, the average of our country (1,93%) is well below the European Union average (7,03%).*

Keywords: organic farming; conventional agriculture; organic products; competitiveness

JEL Code: Q22, Q16

1. Introducere

Agricultura s-a dezvoltat într-o durată lungă de timp pentru a se conforma populației umane în continuă creștere. Culturile agricole erau în mare parte ecologice, în urma cu câteva secole și se mențineau ca parte a peisajului. Pe măsură ce populația s-a extins au existat din ce în ce mai puține terenuri disponibile pentru

producția care furnizează alimente, iar culturile încă existente încep să se epuizeze. Nesiguranța alimentară provenită din creșterea alimentară a condus la apariția multor substanțe chimice sintetice, dar și noi gene pentru a optimiza potențialul vegetal. (Bengtsson, 2005)

Intensificarea agricolă a fost soluția pentru a satisface cererile de alimente și furaje aflate în creștere. Deoarece intensificarea se definește prin gestionarea terenurilor printr-o maximizare a productivității, utilizarea în mod frecvent de produse agrochimice (de exemplu: îngrășăminte, pesticide), dar și sisteme noi de irigare și mecanizare, aceasta a contribuit, în același ritm, și la creșterea consumului de resurse (de exemplu: apă, energie, minerale). Astfel, s-a amplificat degradarea solului și poluarea a fost larg răspândită (Foley et al., 2011). Mai mult, managementul intensiv al agriculturii este unul dintre factorii care cauzează, printre altele, distrugerea biodiversității, eroziunea, modificările ciclurilor de azot și carbon, și modificări ale regimului în ciclurile hidrologice, care la rândul lor stârnesc degradarea multor servicii ecosistemice. (Sandhu, 2010).

Agricultura convențională recurge la substanțe chimice sintetice și îngrășăminte pentru a maximiza randamentul unei culturi, care sunt de cele mai multe ori modificate genetic. Metoda impune o cantitate semnificativă de aport chimic și de energie care conduc la o diminuare a ecologiei unui peisaj (Seufert, Ramankutty & Jonathan, 2012).

Agricultura ecologică este adesea reprezentată ca o soluție pentru a atenua și reduce impactul negativ al agriculturii asupra mediului. Aceasta se referă la sisteme care au ca principal obiectiv producția de alimente, care au impacturi nefavorabile minime asupra ecosistemelor, animalelor și oamenilor (Seufert, Ramankutty & Jonathan, 2012). În loc să folosească combinații de produse sintetice (îngrășăminte, pesticide), practicile de gestionare a fermelor ecologice se bazează și beneficiază de cicluri biologice, cum ar fi de exemplu, selecția corespunzătoare a rotațiilor culturilor (fertilitatea solului), alegeri foarte bine luate concepute despre momentul însămânțării și mecanizării (combaterea buruienilor), dar și folosirea pesticidelor naturale (combaterea dăunătorilor) (Leifeld, Fuhrer, 2010).

2. Motivația și obiectivele cercetării

În prezenta lucrare se vor analiza și compara două tipuri de agricultură, ecologică și convențională. În comparație cu agricultura, obiectivele sunt de a evalua impactul și performanțele fiecărei practici și ulterior de a identifica cea mai bună metodă de cultivare a culturilor. Pe baza tehnicilor utilizate se poate spune la nivel general că există două mari tipuri de practici agricole: ecologic și convențional.

Motivația alegerii acestei cercetări provine din mai multe surse:

1. Impactul cultivării intensive, fără a aplica practici ecologice, asupra mediului înconjurător.
2. Intensificarea adoptării agriculturii de tip ecologic la nivel european.

3. Creșterea populației mondiale din ultimii ani produce efecte majore asupra agriculturii, fiind necesare cantități foarte mari de produse agricole pentru satisfacerea nevoilor acestora.

Studiul nostru are la bază centralizarea unor indicatori specifici din domeniul agricol. Astfel, pentru efectuarea cercetării au fost determinate o serie de obiective specifice, fiind grupate în figura numărul 1.

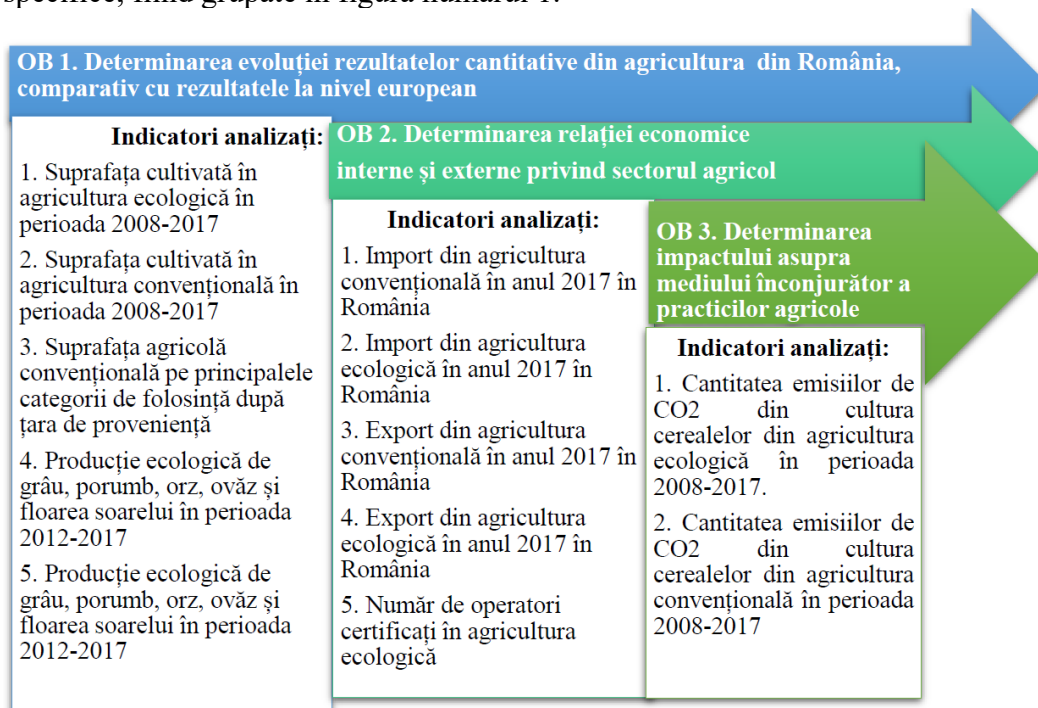

Figura nr. 1. Obiectivele specifice cercetării în corespondență indicatorii examinați

Sursa: elaborare proprie

3. Metoda de cercetare

Analiza de tip cantitativ se realizează prin intermediul recoltării și prelucrării de date, cu ajutorul experimentelor, sondajelor, observațiilor, etc. Aceasta va evidenția rezultatele determinate în urma prelucrării datelor, fiind extinsă datorită necesității unui volum relativ mare de date, pentru a conferi o anumită semnificație și relevanță datelor. (Birsan, Note de curs)

Având în vedere complexitatea domeniului agricol care este studiat în prezenta lucrare, toată atenția sa îndreptat către o analiză de tip cantitativ. Astfel, s-a construit un set de date original pentru România, culese din diverse surse, accentul fiind pus asupra informațiilor legate de rezultatele obținute în urma activităților din agricultură în Europa.

Datele analizate au fost extrase din surse oficiale (FAOSTAT, EUROSTAT, INSSE, FiBL Statistics) și prelucrate pentru a determina locul României în

Uniunea Europeană în funcție de diferiți indicatori, dar și pentru a identifica diferențele dintre agricultura ecologică și cea convențională. S-au colectat date despre suprafața cultivată, producție obținută, importuri, exporturi, operatori din agricultură și emisiile de gaze din agricultură, observând evoluțiile acestora în România și Europa în urma cărora se pot formula concluzii și impresii.

4. Rezultate

România reprezintă una dintre țările cu cel mai accentuat caracter agrar dintre țările membre UE, iar agricultura joacă un rol important în economia țării noastre, având o pondere de 4.3% în Produsul Intern Brut în anul 2017.

Tabel nr.1. Suprafața cultivată în agricultura ecologică și convențională în perioada 2008-2017 (hectare)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ecologic	140,132	168,288	182,706	229,946	288,261	301,148.1	289,251.8	245,924	226,309	258,471
Convențional	7,657,943	7,158,813	7,624,673	7,851,667	7,770,068	7,865,676	7,945,185	8,019,430	8,182,933	8,048,873

Sursa: conceptualizare proprie pe baza datelor preluate de la Institutul Național de Statistică și FiBL Statistics

Agricultura ecologică reprezintă un sector dinamic în România care a cunoscut în ultimii ani o evoluție semnificativă, astfel am analizat evoluția suprafețelor cultivate în sistem ecologic, dar și în sistem convențional. Conform datelor din tabelul numărul 1 și din figura numărul 1, în ultimii ani, în România a fost înregistrat un ritm rapid și constant de creștere a suprafețelor din agricultură și se poate observa că suprafața din agricultura convențională depășește cu mult pe cea în sistem ecologic. Până în anul 2013 suprafața din agricultura convențională s-a confruntat cu o ușoară oscilație, urmând ca până la finalul perioadei analizate să crească cu aproximativ 183,197 hectare (2,33%), iar în ceea ce privește suprafața din agricultura ecologică se observă atât o creștere, cât și o scădere a acesteia începând cu anul 2014 de aproximativ 11%.

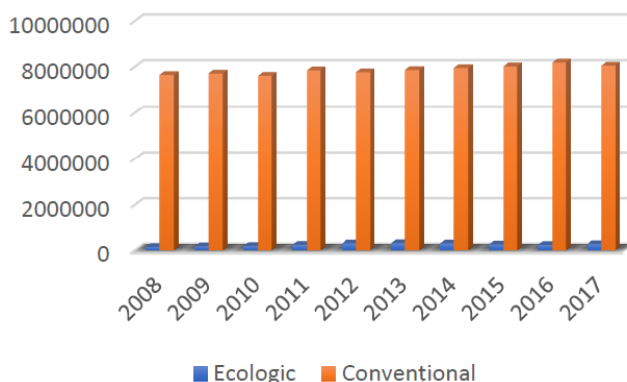

Figura nr. 2. Evoluția suprafeței din agricultura ecologică și convențională în perioada 2008-2017

Sursa: conceptualizare proprie pe baza datelor preluate de pe Eurostat

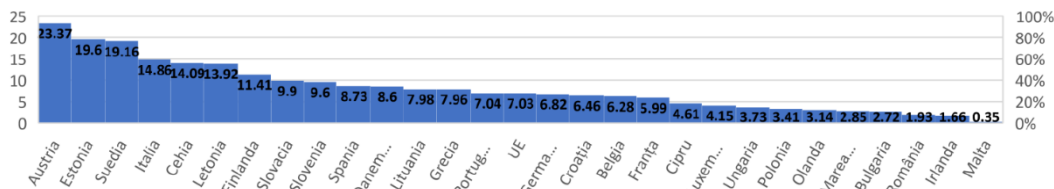

Figura nr. 3. Suprafața ecologică în total agricultură după țara de proveniență în anul 2017 (%)

Sursa: conceptualizare proprie pe baza datelor preluate de pe Eurostat

Dacă ne raportăm la suprafața ecologică din total agricultură se poate observa că România se află printre țările care au ponderea suprafeței ecologice sub media Uniunii Europene care este de 7,03%, comparativ cu a țării noastre care este de 1,93%, fiind printre ultimele poziții în UE, iar alături de aceasta se află următoarele țări: Germania, Croația, Belgia, Franța, Cipru, Luxemburg, Ungaria, Polonia, Olanda, Marea Britanie, Bulgaria, Irlanda și Malta. Pe de altă parte se remarcă țările dezvoltate care depășesc cu mult media UE, cum ar fi Austria (23,37%), Italia (14,86%), Estonia (19,6) sau Suedia (19,16%). Țara noastră prezintă un potențial ridicat pentru agricultura ecologică, deoarece dispune de un sol bogat și productiv în comparație cu țările dezvoltate care provoacă un impact negativ din cauza utilizării substanțelor chimice. Efectele din agricultura ecologică sunt favorabile și se vor reflecta asupra mediului înconjurător, economiei, dar și asupra societății.

Tabel nr. 2 Suprafața agricolă convențională pe principalele categorii de folosință după țara de proveniență în anul 2017 (mii hectare)

Țara	Suprafața agricolă		
	Teren arabil	Pășuni	Culturi permanente
Bulgaria	3408.109	1352.429	117.115
Cehia	2435.538	554.07	34.785
Germania	11287.972	4078.962	180.694
Franța	17660.856	8620.86	923.715
Polonia	10563.709	3054.416	356.807
România	8348.64	4369.484	304.145
Spania	11827.309	5485.002	4333.586

Sursa: conceptualizare proprie pe baza datelor preluate de pe Eurostat

Suprafața agricolă se împarte în trei categorii de utilizare a terenului: terenuri arabile (în special pentru cereale, legume, culturi industriale), pășuni și pajiști și culturi permanente care se referă la pomi fructiferi și fructe de pădure, livezi și podgorii. Luând spre analiză șapte țări din Uniunea Europeană, se constată că terenurile arabile dețin cele mai mari valori în comparație cu celelalte categorii de utilizare.

Tabel nr. 3. Număr total de operatori certificați în agricultura ecologică (unități)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Germania	23,032	23,271	23,717	25,078	27,636	29,764
Franța	24,425	25,467	26,466	28,884	32,266	36,691
Italia	43,831	45,965	48,662	52,609	64,227	66,788
Ungaria	1,560	1,682	1,672	1,971	3,414	3,642
Polonia	25,944	26,598	24,829	22,295	22,451	20,276
România	15,280	14,553	14,151	11,812	10,083	7,908

Sursa: Faostat

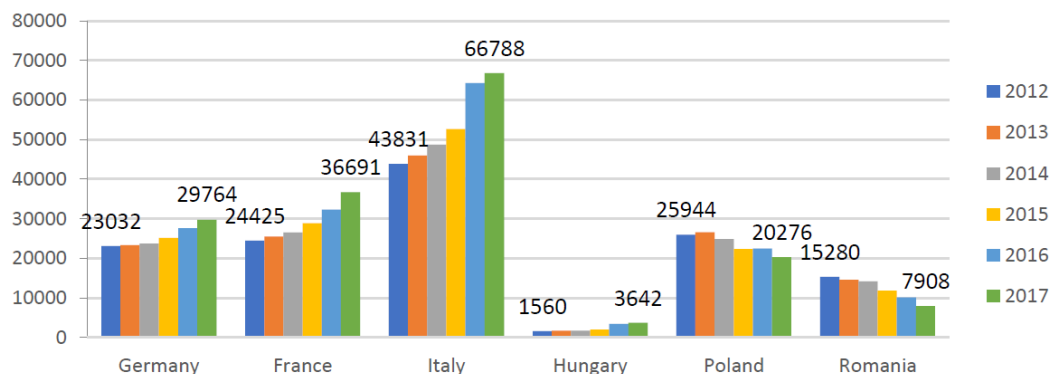

Figura nr. 4. Număr total de operatori certificați în agricultura ecologică

În ceea ce privește numărul total de operatori certificați în agricultura ecologică, România se află pe locul 5 din cele 6 țări analizate (3 țări dezvoltare și 3 țări în curs de dezvoltare). Pe primul loc de află Italia care a avut o evoluție spectaculoasă și deține primul loc în Europa în ceea ce privește numărul de operatori certificați în agricultura ecologică, cu o medie de 53680 de operatori în perioada 2012-2017. În decursul acestor 5 ani, numărul de operatori ai Italiei au crescut constant de la 43831 operatori, la 66788, ceea ce înseamnă o creștere de 52.38%. Pe locul 2 din țările analizate se află Franța, care are în medie 29033 de operatori anual în perioada analizată. De asemenea și Franța a înregistrat o creștere cu aproximativ 50.22% a numărului de operatori din 2012 până în 2017. Germania se află pe locul 3 cu o medie de 29764 de operatori dar a înregistrat o creștere de 29.23% în anul

2017 față de anul 2012. Deși Polonia se poate număra printre competitorii Franței și Germaniei în ceea ce privește media operatorilor certificați în agricultura ecologică, cu 23732 unități, în cei 6 ani analizați a înregistrat de la an la an scăderi succesive ajungând la o scădere de aproximativ 21% în anul 2017 față de anul de bază. Cu cea mai spectaculoasă evoluție în timp se prezintă Ungaria cu o creștere de peste 133%, ajungând, din anul 2012, de la 1560 de unități la 3642 de unități în anul 2017. Din toate țările analizate, România a înregistrat cea mai mare scădere a numărului de operatori certificați în agricultura ecologică de aproximativ 48.25% din 2012 până în 2017. Dacă în anul 2012 România avea de aproximativ 3 ori mai puțini operatori certificați în agricultură față de Italia, până în anul 2017 diferența s-a accentuat și s-a ajuns la o diferență de peste 8 ori mai puțini operatori față de prima clasată în Europa. O cauză a scăderii drastice a numărului de unități ce operează în agricultura ecologică pe piața românească este îmbunătățirea legislației privind produsele agroalimentare ecologice, privind stabilirea măsurilor și sancțiunilor necesare în vederea respectării în ceea ce privește producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, în ceea ce privește sistemul de inspecție și certificare în agricultura ecologică.

5. Concluzii

De-a lungul timpului ramura agricolă a suferit intense modificări, începând de la materialul săditor pâna la compușii chimici și organici folosiți atât pentru a stimula creșterea benefică a plantelor cât și pentru a ține la distanță dăunătorii și bolile secolului. Prin urmare, în funcție de tehnologiile utilizate, de nivelul lor de specializare și intensificare, de cantitate, respectiv calitatea biomasei, au luat naștere mai multe sisteme de funcționare a agriculturii. În cadrul acestei cercetări au fost analizați indicatori ce au în vedere agricultura convențională și agricultura ecologică.

Agricultura convențională reprezintă modalitatea de prelucrare a solului, care are la baza fertilizarea solului cu doze mari de substanțe chimice, ce au ca scop principal îndepărtarea buruienilor, bolilor și dăunătorilor. Agricultura convențională poate fi dăunătoare pentru mediul înconjurător dacă nu se ține cont de nivelul de susceptibilitate sau vulnerabilitate față de procesele de degradare chimică, biologică, și fizică a mediului.

Agricultura ecologică, reprezintă acea ramură prietenoasă a mediului înconjurător prin intermediul căreia rezultatele agricole nu sunt competitive din punct de vedere economic dar sunt cu mult superioare din punct de vedere calitativ. În urma cercetării putem spune ca în România suprafețele agricole au crescut, iar suprafața din agricultura convențională depășește cu mult pe cea în sistem ecologic, iar dacă ne raportăm la suprafața ecologică din total agricultură, se observă ca media țării noastre (1,93%) este cu mult sub media Uniunii Europene (7,03%).

Pe baza indicatorilor analizați se constată faptul că în România anumite culturi precum grâu, ovăz, porumb, floarea soarelui depășesc media Uniunii Europene, aceste producții fiind realizate în mare parte în sistem convențional, întrucât agricultura în sistem convențional deține o pondere mult mai mare, în timp ce agricultura ecologică este în curs de dezvoltare. În ceea ce privesc importurile și exporturile, atât în agricultura ecologică cât și în cea convențională, valoarea exporturilor din România este mai mare decât cea a importurilor, ceea ce reprezintă un plus pentru țara noastră, acestea contribuind pozitiv la creșterea PIB.

În concluzie, în România agricultura exercitată în sistem convențional este mult mai dezvoltată, în timp ce agricultura ecologică evoluează, dar are o pondere mai mică, comparativ cu media Uniunii Europene.

Referințe bibliografice

1. Gaba, S, Smith B, Lichtfouse, E, (2018) „Sustainable agriculture reviews 28: Ecology for agriculture”, Sustainable Agriculture Reviews, Volume 28, p. 1-46.
2. Harpinder S.Sandhua, Stephen D.Wratten, RossCullen, (2010) “Organic agriculture and ecosystem services”, Environmental Science & Policy, Volume 13, p-1-7.
3. Janne Bengtsson, Johan Ahnstrom, Ann-Christin Weibull, lackwell Publishing, Ltd., (2005) “The effects of organic agriculture on biodiversity and abundance: a meta-analysis”, Journal of Applied Ecology, Volume 42, p. 261-269;
4. Jonathan A. Foley, Navin Ramankutty, Kate A. Brauman, Emily S. Cassidy, James S. Gerber, Matt Johnston, Nathaniel D. Mueller, Christine O’Connell, Deepak K. Ray, Paul C. West, Christian Balzer, Elena M. Bennett, Stephen R. Carpenter, Jason Hill, Chad Monfreda, Stephen Polasky, Johan Rockström, John Sheehan, Stefan Siebert, David Tilman & David P. M. Zaks, (2011) “Solutions for a cultivated planet”, Nature, Volume 478, p. 337-342.
5. Leifeld, J, Fuhrer, J, “Organic Farming and Soil Carbon Sequestration: What Do We Really Know About the Benefits?”, Ambio, Volume 39, p. 585-599.
6. Lieslot Boone, Isabel Roldan-Ruiz, Veerle Vanlinden, Hilde Muylle, JoDewulf; (2019) “Environmental sustainability of conventional and organic farming: Accounting for ecosystem services in life cycle assessment”, Science of the total Environment, 695;
7. Verena Seufert, Navin Ramankutty & Jonathan, A. Foley, (2012) „Comparing the yields of organic and conventional agriculture”, Nature, Vol. 485, p. 229-233,
8. Sustainable Vs. Conventional Agriculture, <https://you.stonybrook.edu/environment/sustainable-vsconventional-agriculture/>
9. Maria Birsan, Note de curs (http://www.cse.uaic.ro/fisiere/Documentare/Suporturi_curs/II_Metodologia_cercetarii.pdf)
10. Robert Klepper, William Lockeretz, Barry Commoner, Michael Gertler, Sarah Fast, Daniel O’Leary, and Roger Blobaum “12. Economic Performance and Energy Intensiveness on Organic and Conventional Farms in the Corn Belt: A Preliminary Comparison”, American Journal of Agricultural Economics, Vol. 59, No. 1 (Feb., 1977), p. 1-12

11. Smith, P., et al. (2008). Greenhouse gas mitigation in agriculture. Phil. Trans. R. Soc. B 363: 789-813.
12. <https://ec.europa.eu/eurostat>
13. www.fao.org/faostat/en/
14. <http://www.insse.ro/cms/>
15. <https://statistics.fibl.org/>
16. <http://www.intracen.org/>